

Spolufinancovaný
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SPRÁVA O STAVE MSP V SR | 2023

Bratislava | 2024

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2024

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov	5
Zoznam máp	7
Zoznam skratiek	8
Úvod.....	13
Manažérske zhrnutie.....	14
1 Význam a podpora MSP v roku 2023.....	18
1.1 Prístup EÚ k podpore MSP	19
1.2 Ďalšie nástroje s vplyvom na MSP	28
1.3 Prístup Vlády SR k podpore MSP	31
2 Prehľad najdôležitejších legislatívnych zmien v roku 2023 v súvislosti s MSP.....	38
2.1 Zákony schválené v roku 2022 s účinnosťou od roku 2023	40
2.1.1 Zákony s pozitívnym vplyvom na podnikanie MSP.....	40
2.1.2 Zákony s negatívnym vplyvom na podnikanie MSP	42
2.1.3 Zákony s pozitívno-negatívnym vplyvom na podnikanie MSP.....	43
2.2 Zákony schválené v roku 2023 s účinnosťou od roku 2023	46
2.2.1 Zákony s pozitívnym vplyvom na podnikanie MSP.....	46
2.2.2 Zákony s negatívnym vplyvom na podnikanie MSP	55
2.2.3 Zákony s pozitívno-negatívnym vplyvom na podnikanie MSP.....	57
2.3 Zákony schválené v roku 2023 s účinnosťou od roku 2024	59
2.3.1 Zákony s pozitívnym vplyvom na podnikanie MSP.....	59
2.3.2 Zákony s negatívnym vplyvom na podnikanie MSP	62
2.4 Zákony schválené v roku 2023 s účinnosťou od roku 2024 v súvislosti s konsolidáciou verejných financií	63
2.4.1 Zákony s pozitívnym vplyvom na podnikanie MSP.....	63
2.4.2 Zákony s negatívnym vplyvom na podnikanie MSP	64
3 Vývoj ekonomického prostredia v roku 2023	67
3.1 Vývoj kvantitatívnych ukazovateľov MSP v roku 2023.....	71
3.2 Postavenie Slovenska v rebríčkoch konkurencieschopnosti (rok 2023).....	81
4 Podpora malého a stredného podnikania.....	86
4.1 Prehľad čerpanej priamej a nepriamej podpory pre MSP v roku 2023.....	86
4.2 Priama forma podpory pre MSP	88
4.2.1 Dotácie, nenávratné finančné príspevky, granty	88
4.2.2 Bankové úvery/pôžičky	101
4.2.3 Rizikový kapitál	109

4.3	Nepriama forma podpory pre MSP	111
4.3.1	Bankové záruky	111
4.3.2	Stimuly, úľavy na dani a iné úľavy	112
4.3.3	Iné (poradenstvo a služby)	114
4.3.4	Oblasť zlepšovania podnikateľského prostredia	147
5	Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz a prieskumov	159
5.1	Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz.....	159
5.2	Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných prieskumov	165
6	Návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia pre MSP	175
6.1	Možnosti zníženia regulačnej záťaže pre MSP z pohľadu SBA.....	177
6.2	Konkrétne návrhy zmeny regulácie	179
7	Záver.....	187
8	Zoznam použitej literatúry.....	190

Zoznam grafov

Graf 1 Projektové žiadosti na 1000 vedcov a inžinierov	26
Graf 2 Medziročná zmena HDP v stálych cenách v krajinách V4 a v EÚ-27	67
Graf 3 Vývoj priemerného počtu zamestnaných osôb a miery nezamestnanosti v SR	69
Graf 4 Medziročný rast cien výrobcov (index 100 = romr)	70
Graf 5 Vývoj priemernej úrokovej miery podnikových úverov a inflácie v SR	71
Graf 6 Vývoj početnosti MSP v období 2019-2023	73
Graf 7 Odvetvová štruktúra MSP v r. 2023	73
Graf 8 Vznik, zánik a čistý prírastok podnikateľských subjektov v r. 2023	75
Graf 9 Rodová štruktúra FO – podnikateľov v r. 2023	76
Graf 10 Veková štruktúra FO – podnikateľov v r. 2023	76
Graf 11 Počet zamestnaných osôb v MSP a podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike ..	79
Graf 12 Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2023	79
Graf 13 Vývoj vývozu MSP (v mil. Eur)	81
Graf 14 Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v r. 2023	81
Graf 15 Vybrané postoje obyvateľov Slovenska k podnikaniu podľa prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)	166
Graf 16 Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania	167
Graf 17 Index prekážok v podnikaní mladých na Slovensku v roku 2023	169
Graf 18 Hodnotenie procesu prijímania zákonov, vyhlášok a iných noriem na Slovensku	171
Graf 19 Sledujete proces tvorby regulácií EÚ vplyvujúcich na podnikanie?	173
Graf 20 Celková početnosť predložených legislatívnych materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie za roky 2019-2023 (zaslané Centru lepšej regulácie, SBA)	176

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Podiel MSP z hľadiska počtu a zamestnanosti v SR a krajinách EÚ 27	19
Tabuľka 2 Podpora z programu Horizont Európa	25
Tabuľka 3 Vybrané opatrenia v kľúčových štrukturálnych oblastiach s dôrazom na podnikateľské prostredie	35
Tabuľka 4 Novelizácie najvýznamnejších zákonov týkajúcich sa podnikateľského prostredia	39
Tabuľka 5 Počet aktívnych podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2023	72
Tabuľka 6 Postavenie vybraných krajín v rebríčku WDCR v r. 2023	82
Tabuľka 7 Celkové postavenie SR v rebríčku WDCR v r. 2016 - 2023	82
Tabuľka 8 Postavenie vybraných krajín v rebríčku WCY v r. 2023	83
Tabuľka 9 Celkové postavenie SR v rebríčku WCY v r. 2014 - 2023	84
Tabuľka 10 Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku IEF v r. 2021	85
Tabuľka 11 Celková verejná podpora MSP podľa druhov podpory	88
Tabuľka 12 MH SR: realizovaná podpora MSP v r. 2023	92
Tabuľka 13 SIEA: realizovaná podpora MSP v r. 2023	92
Tabuľka 14 ÚPSVaR: poskytnutá minimálna pomoc v rámci schém de minimis 16/2014, DM-7/2023, DM-7/2015, DM- 9/2023 v r. 2023 podľa veľkosti podniku	93
Tabuľka 15 ÚPSVaR: poskytnutá štátna pomoc na podporu v čase skrátenej práce v zmysle zákona 215/2021 v r. 2023 podľa veľkosti podniku	94
Tabuľka 16 ÚPSVaR: poskytnutá štátna pomoc v rámci OP Ľudské zdroje a ŠR SR (Zákon č. 5/2004 Z. z. a Zákon č. 112/2018 Z. z. v r. 2023 podľa veľkosti podniku	95

Tabuľka 17 MŠVVaŠ SR: realizovaná podpora MSP v r. 2023	95
Tabuľka 18 APVV: realizovaná podpora MSP v r. 2023.....	95
Tabuľka 19 PPA: realizovaná podpora MSP v r. 2023	96
Tabuľka 20 Ministerstvo kultúry: realizovaná podpora MSP v r. 2023.....	97
Tabuľka 21 Fond na podporu umenia: realizovaná podpora MSP v r. 2023.....	97
Tabuľka 22 Fond na podporu umenia: realizovaná podpora podľa programov a veľkostnej kategórie MSP v r. 2023.....	98
Tabuľka 23 Fond na podporu kultúry národnostných menšín: realizovaná podpora MSP v r. 2023	98
Tabuľka 24 Audiovizuálny Fond: realizovaná podpora MSP v r. 2023.....	99
Tabuľka 25 MŽP SR: oblasti podpory pre MSP v rámci OP KŽP	100
Tabuľka 26 MO SR: realizovaná podpora pre MSP v r. 2023	100
Tabuľka 27 MZVaEZ SR: realizovaná podpora pre MSP v r. 2023	101
Tabuľka 28 BSK: vyčerpaná podpora MSP v oblasti BRDS v r. 2023.....	101
Tabuľka 29 SZRB: priame úvery poskytnuté pre MSP v r. 2023	102
Tabuľka 30 SIH: úverový nástroj PRSL poskytnutý pre MSP v r. 2023	102
Tabuľka 31 EXIMBANKA SR: priame úvery poskytnuté pre MSP – štruktúra pohľadávok k 31.12.2023	103
Tabuľka 32 SLSP: Špeciálne úverové programy poskytnuté pre MSP v r. 2023	104
Tabuľka 33 SLSP: Podpora MSP SIH antikorona /antikrizová záruka v r. 2023	105
Tabuľka 34 VÚB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2023	107
Tabuľka 35 ČSOB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2023	107
Tabuľka 36 ČSOB: úverové linky so zárukou poskytnuté pre MSP v r. 2023.....	107
Tabuľka 37 UniCredit: úverové linky so zárukou poskytnuté pre MSP v r. 2023	108
Tabuľka 38 UniCredit Bank: programy poskytnuté pre MSP v r. 2023.....	108
Tabuľka 39 SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP z Mikropôžičkového programu v r. 2023.....	109
Tabuľka 40 SIH: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2023.....	110
Tabuľka 41 SBA: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2023	110
Tabuľka 42 SZRB: bankové záruky pre MSP v r. 2023.....	111
Tabuľka 43 SIH záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2023.....	112
Tabuľka 44 EXIMBANKA SR: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2023.....	112
Tabuľka 45 Finančné riaditeľstvo: poskytnuté daňové úľavy pre MSP v r. 2023	113
Tabuľka 46 Finančné riaditeľstvo: poskytnutá podpora pre MSP prostredníctvom colných úradov v r. 2023	114
Tabuľka 47 Výsledky SBA v r. 2023 v rámci podpory MSP a FO – nepodnikateľov prostredníctvom uvedených nefinančných služieb – programov (NPC)	120
Tabuľka 48 Výsledky SBA v r. 2023 v oblasti podpory medzinárodných projektov	121
Tabuľka 49 SBA: podpora MSP prostredníctvom programu a schémy na podporu startupov v r. 2023	134
Tabuľka 50 SBA: podpora MSP prostredníctvom programu podpory podnikateľského vzdelávania	137
Tabuľka 51 IZPI Podpora (nefinančná) v roku 2023	145
Tabuľka 52 SOPK: podnikateľské misie realizované v r. 2023	154
Tabuľka 53 Vybrané aktivity realizované UTI STU v r. 2023.....	158
Tabuľka 54 Celkové náklady a úspory vyčíslené v predložených materiáloch s vplyvom na podnikateľské prostredie za roky 2019-2023 (zaslané Centru lepšej regulácie, SBA)...	177

Zoznam obrázkov

Obrázok 1	Počet MSP na 1000 obyvateľov vo vybraných krajinách EÚ	18
Obrázok 2	Viacročný finančný rámec	21
Obrázok 3	Programy a fondy EÚ financované z viacročného finančného rámca s vplyvom na MSP. 22	
Obrázok 4	SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP v r. 2023 z pohľadu odvetví	109
Obrázok 5	Zameranie hlavných aktivít SBA realizovaných prostredníctvom NP Podpora internacionalizácie	120
Obrázok 6	Aktivity EEN	131
Obrázok 7	Oblasti podpory v rámci odborného poradenstva pre podporené rodinné podniky	133
Obrázok 8	Zameranie podpory úspešnej podnikateľskej praxe	135
Obrázok 9	Podpora internetovej ekonomiky: poskytovanie služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb	137
Obrázok 10	Monitorovanie podnikateľského prostredia a aktivity realizované v r. 2023	138

Zoznam máp

Mapa 1	Regionálna miera podnikateľskej aktivity v okresoch SR v roku 2023	77
--------	--	----

Zoznam skratiek

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce
APTP	Aktívna politika trhu práce
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
APZD	Asociácia priemyselných zväzov a dopravy
ASPEK	Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku
AVF	Audiovizuálny fond
BOZP	Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
BRDS	Bratislavská regionálna dotačná schéma
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
CLR	Centrum lepšej regulácie
COSME	Program Európskej únie pre konkurencieschopnosť MSP
COVID-19	ochorenie vyvolané koronavírusom SARS-CoV-2
CRIF	Slovak Credit Bureau s.r.o.
EaSI	Program Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnych inovácií
EBRD	Európska banka pre obnovu a rozvoj
ECB	Európska centrálna banka
EEN	Enterprise Europe Network
EF	Environmentálny Fond
EFSI	Európsky fond pre strategické investície
EGF	Pan-Európsky záručný fond
EIB	Európska investičná banka
EIC	Európska rada pre inovácie (z angl. European Innovation Council)
EIF	Európsky investičný fond
EIT	Európsky inovačný a technický inštitút
EK	Európska komisia
EP	Exekučný poriadok
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja

ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EUBA	Ekonomická univerzita v Bratislave
FLPG	First loss portfolio guarantee
FM UK	Fakulta manažmentu Univerzity Komenského
FO	fyzická(é) osoba(y)
FPU	Fond na podporu umenia
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
HDP	hrubý domáci produkt
Horizon Europe	Rámcový program Horizont Európa
IČPV	Identifikačné číslo/čísla poistného vzťahu
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
j.s.a.	jednoduchá spoločnosť na akcie
komisia RIA	Stála pracovná komisia Legislatívnej rady vlády SR na posudzovanie vybraných vplyvov
KSK	Košický samosprávny kraj
KRT	Košice Región Turizmus
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií SR
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MK SR	Ministerstvo kultúry SR
MO SR	Ministerstvo obrany SR
MPK	Medzirezortné pripomienkové konanie
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MSP	malé a stredné podniky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MZVEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí SR

MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NBS	Národná banka Slovenska
NCP	Národný kontaktný bod
NEET	not in employment, education or training
NFP	nenávratný finančný príspevok
NIP	Národný inšpektorát práce
NP	národný projekt
NPC	Národné podnikateľské centrum
NPR	Národný program reforiem
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NS SR	Najvyšší súd Slovenskej republiky
NUTS	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP	Operačný program Integrovaná infraštruktúra
OP II	Operačný program
OP RH	Operačný program Rybné hospodárstvo
OR SR	Obchodný register Slovenskej republiky
OZE	obnoviteľné zdroje energie
p. b.	percentuálny bod
PM	pracovné miesta
PO	právnická(é) osoba(y)
POCE	Podnikateľské centrum
POO	Plán obnovy a odolnosti
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PPK	Predbežné pripomienkové konanie
PRSL	Portfolio Risk Sharing Loan
PRV	Program rozvoja vidieka
PVV	Programové vyhlásenie vlády
PZS	pracovná zdravotná služba

R&D	Research & Development
RIS3 SK	Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR
RPIC	Regionálne poradenské a informačné centrum
SACR	Slovenská agentúra pre cestovný ruch
SAFE	Survey on the Access to Finance of Enterprises
SAMRS	Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA	Slovak Business Agency
SBAfE	Small Business Act for Europe
SDGs	Ciele udržateľného rozvoja (z angl. „Sustainable Development Goals“)
SIH	Slovak Investment Holding, a. s.
SIHAZ	SIH antikorona záruka
SLOVSEFF III	Program podpory rozvoja energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie na Slovensku (z ang. Slovakia Sustainable Energy Finance Facility)
SLSP	Slovenská sporiteľňa
SO	Sprostredkovateľský orgán
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SPU	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
SR	Slovenská republika
STN	Slovenská technická norma
STU	Slovenská technická univerzita
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.
SŽZ	Slovenský živnostenský zväz
ŠC	špecifický cieľ
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TUKE	Technická univerzita v Košiciach
UNDP	Rozvojový program OSN (z angl. United Nations Development Programme)

UNIZA	Žilinská univerzita v Žiline
ÚNMS SR	Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR
UoZ	uchádzač(i) o zamestnanie
ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPV SR	Úrad priemyselného vlastníctva SR
UTI STU	Univerzitný technologický inkubátor Slovenskej technickej univerzity
UVO	Úrad pre verejné obstarávanie
UVP	Univerzitný vedecký park
VaV	Výskum a vývoj
VFR	Viacročný finančný rámec
VÚC	Vyšší územný celok
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie
ZMPS	Združenie mladých podnikateľov Slovenska
ZPS	Združenie podnikateľov Slovenska
ZSPS	Zväz stavebných podnikov Slovenska
ZÚ SR	Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok
Projekt Biz4Fun	Projekt „Let’s have fun with the business start-up“
Projekt BRESE	Projekt „Border Regions in Europe for Social EntreprenEurship“
Projekt COCO4CCI	Projekt „Culture and Creative Industries COoperation COLider“
Projekt INNO INDUSTRY	Projekt „Improving innovation delivery of policies within 4.0 industry in Europe“
Projekt ROB-SME	Projekt „Robotics and SMEs“
Projekt THINGS+	Projekt „Introducing Service Innovation into product-based manufacturing companies“

Úvod

Malé a stredné podniky tvoria chrbtovú kosť slovenskej ekonomiky už od 90. rokov. Ich postavenie v národnom hospodárstve je významné nielen z hľadiska zamestnanosti, ale tiež tvorby pridanej hodnoty a podpory rozvoja ekonomiky. Slovak Business Agency (SBA) dlhodobo hodnotí postavenie malých a stredných podnikov v ekonomike.

Predkladaná publikácia nadväzuje na sériu správ o stave MSP, ktoré sú spracovávané už od roku 1993 a každoročne prinášajú aktuálne informácie o postavení a trendoch prebiehajúcich v prostredí MSP na Slovensku.

Správa o stave MSP v SR v roku 2023 (ďalej len „Správa o stave MSP“) je unikátnou publikáciou, ktorá poskytuje komplexný prehľad o stave MSP a prostredí, v ktorom MSP na Slovensku podnikajú, resp. podnikali v uplynulom roku. Tohtoročná Správa o stave MSP je oproti minulým rokom podrobnejšie členená. Kvôli prehľadnosti sme sa rozhodli osamostatniť časť venovanú najvýznamnejším európskym, ako i slovenským iniciatívam a dokumentom na podporu MSP. V druhej kapitole sa venujeme regulačnému prostrediu z pohľadu hodnotenia najvýznamnejších zákonov s dopadom na podnikanie MSP, ktoré boli nejakým spôsobom zmenené v roku 2023 (či už prišli do účinnosti, prípadne boli novelizované). Oproti minulosti tiež výraznejšie tieto zmeny z pohľadu SBA hodnotíme – či sa dajú považovať pre MSP za pozitívne, negatívne alebo také, ktoré sú na jednej strane negatívne, ale zároveň v iných odstavcoch podnikateľské prostredie pre MSP zlepšujú.

V tretej kapitole sme sa zamerali na podnikateľské prostredie v SR z hľadiska makroekonomického, ako i kvantitatívnych ukazovateľov MSP. Do tejto kapitoly sme navyše zaradili hodnotenie Slovenska v medzinárodných rebríčkoch konkurencieschopnosti a porovnania podnikateľského prostredia pre MSP u nás a v zahraničí. Toto hodnotenie v minulosti bývalo súčasťou Auditú hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE, ktorý SBA každoročne publikovala.

Súčasťou Správy o stave MSP je naďalej aj bilancovanie realizovanej podpory, ktorá bola poskytovaná pre MSP na Slovensku v roku 2023 (kapitola 4). Predkladaný dokument obsahuje aj zhrnutie záverov z realizovaných analýz a prieskumov SBA (kapitola 4), ktoré dotvárajú celkový obraz o postavení MSP. Zámerom predloženej Správy je, s ohľadom na zistenia, ktoré sú predmetom spracovania, poskytnúť relevantné odporúčania vo väzbe na zlepšovanie podnikateľského prostredia, a to prioritne v sektore MSP a podpory dynamiky ich rastu.

Správa o stave MSP slúži ako podklad pre činnosť Vyslanca pre MSP (SME Envoy). Dokument je zároveň využívaný ako údajová báza pre sprostredkovanie informácií inštitúciám Európskej únie, OECD a ďalším subjektom, pričom slúži aj ako podklad pri spracovaní rôznych analýz a štúdií podnikateľského prostredia na Slovensku. Správa o stave malého a stredného podnikania v SR v roku 2023 je rovnako ako jej predchádzajúce ročníky prístupná verejnosti prostredníctvom webstránky SBA.

Autori Správy o stave MSP ďakujú spolupracovníkom z organizácií štátnej správy, verejnej správy, podnikateľských zväzov a združení, ako aj z mimovládneho sektora za ich ochotu, čas a dodané podklady, bez ktorých by nebolo možné pripraviť dokument v požadovanom rozsahu a kvalite.

Manažérske zhrnutie

Predložená Správa o stave malého a stredného podnikania v SR v roku 2023 prezentuje komplexný pohľad na stav a vývoj podnikateľského prostredia v sektore malého a stredného podnikania a podpory MSP v sledovanom období. Zámerom správy je poukázať na vývojové tendencie a na najpodstatnejšie prijaté a účinné legislatívne zmeny v sledovanom roku, ktoré majú dopad na MSP. Zároveň je snahou poukázať na existujúce bariéry spolu s návrhmi opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia v prospech MSP.

Význam MSP v slovenskej ekonomike vystihuje viacero ukazovateľov. Malé a stredné podniky naďalej tvoria 99,9 % z celkového počtu podnikateľských subjektov v slovenskom hospodárstve.

Podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) rast hrubého domáceho produktu (HDP) Slovenska v roku 2023 predstavoval 1,6 %.

V Európskej únii ako celku sa medziročne spomalila výkonnosť na 0,5 %, hlavne vplyvom nižšieho rastu významných ekonomík Európskej únie ako je Francúzsko. Do záporných čísiel sa dostala nemecká ekonomika, ktorá je kľúčovým obchodným partnerom Slovenska. Výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2023 bola v porovnaní so susednými krajinami priaznivá. Napríklad ekonomiky Česka a Maďarska v uplynulom roku vykázali pokles.

Na dosiahnutú výkonnosť hospodárstva pozitívne vplýval rast hrubej pridanej hodnoty, ktorá sa medziročne zvýšila o 3,6 %. Naopak, pokles zaznamenala hrubá produkcia (o 3,9 %), ako aj medzispotreba (o 8,4 %). Tlmiaci vplyv na rast ekonomiky mal pokles domáceho dopytu, hlavne kvôli poklesu spotreby domácností o 3,1 %. Vysoká inflácia donútila domácnosti viac obmedziť svoju spotrebu. Pozitívny vplyv si udržali iba investície, ktoré vzrástli o 10,6 %, čo je najvyšší rast od roku 2015.

Zamestnanosť v národnom hospodárstve SR vykazovala v roku 2023 naďalej pozitívne tendencie. Priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve sa mierne zvýšil o 0,2 % na 2 399,2 tisíc (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR).

Zamestnanosť v sektore malých a stredných podnikov zostala v medziročnom porovnaní nezmenená, a to na úrovni 1 419,5 tisíc zamestnaných osôb. Zamestnanosť vykazovala v rámci jednotlivých právnych foriem a veľkostných kategórií podnikov rozdielne vývojové tendencie. Oživenie zamestnanosti nastalo v kategórii FO – podnikateľov (rast o 1,4 %) a mikropodnikov (rast o 2,2 %), zatiaľ čo pokles počtu zamestnaných osôb bol dosiahnutý v kategórii malých a stredných podnikov.

Malé a stredné podniky zamestnávali 74,8 % pracovnej sily v podnikovej ekonomike a dosahovali 59,2 % podiel na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR. Ich podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike sa medziročne takmer nezmenil, vzrástol len o 0,1 p. b.

Ekonomické výsledky malých a stredných podnikov v najvýznamnejších odvetviach hospodárstva vykazovali rozdielne tendencie. Priemyselná produkcia na Slovensku zaznamenala v roku 2023 pokles už druhý rok po sebe. Negatívny vývoj dosiahli aj tržby MSP pôsobiacich v priemysle. **V bežných cenách boli medziročne nižšie o 0,6 %.** K poklesu tržieb MSP došlo po predchádzajúcich dvoch rokoch rastúcich tržieb. Nárast tržieb bol dosiahnutý v kategórii stredných podnikov, ktorým tržby vzrástli. Naopak, tržby malých podnikov a živnostníkov poklesli. V stálych cenách poklesli tržby MSP v intervale od 2,7 % do 7,7 %.

Na druhej strane, stavebný sektor zaznamenal medziročný nárast výkonu, čo znamená pozitívny obrat po predchádzajúcom nepriaznivom vývoji. Stavebná produkcia malých a stredných podnikov vzrástla v bežných cenách o 10 %. V stálych cenách sa však stavebná

produkcia zvýšila len u malých podnikov s 20 až 49 zamestnancami a u stredných podnikov. U ostatných skupín MSP v stálych cenách poklesla.

Celkové tržby malých a stredných podnikov v sektore služieb vzrástli v bežných cenách o 2,2 %. Z hľadiska dynamiky vývoja sa tržby v bežných cenách zvýšili vo všetkých kategóriách podnikateľských subjektov, okrem živnostníkov. Najvýraznejší nárast zaznamenali stredné podniky, kde tržby vzrástli takmer o 10 %.

Údaje o tvorbe pridanej hodnoty v sektore MSP za rok 2023 neboli v čase spracovania dokumentu zo strany ŠÚ SR zverejnené. Podľa odhadu Európskej komisie vzrástla pridaná hodnota MSP na Slovensku v roku 2023 v bežných cenách o 9,7 %, avšak po zohľadnení inflácie klesla o 6,6 %.¹

Malé a stredné podniky zaznamenali **pokles vývozu po predchádzajúcom dvojročnom raste**. Podľa predbežných výsledkov Štatistického úradu SR sa vývoz MSP v medziročnom porovnaní znížil o 2,4 %. V absolútnom vyjadrení dosiahol vývoz MSP hodnotu 23 590,0 mil. Eur. Podobne ako vývoz, aj **dovoz MSP v roku 2023 poklesol. V medziročnom porovnaní sa znížil o 1,8 %**. Až tri štvrtiny z celkového dovozu MSP tvoril dovoz z členských krajín EÚ-27. Pokles dovozu bol spôsobený najmä nižšou dovoznou aktivitou mikropodnikov a stredných podnikov. Nárast dovozu bol zaznamenaný len u malých podnikov, ale ani tento pozitívny výsledok nedokázal zabrániť celkovému poklesu dovozu MSP. Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov na Slovensku sa vyznačuje dominanciou spoločného trhu EÚ. V roku 2023 predstavoval podiel vývozu malých a stredných podnikov do členských krajín EÚ 86,8 % z celkového vývozu MSP. Medzi najvýznamnejších obchodných partnerov na spoločnom trhu EÚ patria krajiny ako Nemecko, Česko, Maďarsko, Poľsko alebo Rakúsko. Podiel vývozu MSP do krajín mimo EÚ dosiahol 13,2 %, čo predstavuje obdobný podiel ako v roku 2022.

Z hľadiska postavenia v rebríčkoch konkurencieschopnosti je možné Slovensko hodnotiť skôr negatívne, s klesajúcimi tendenciami. V rebríčku World Digital Competitiveness Ranking sa Slovensko umiestnilo na 46. mieste spomedzi 64 hodnotených krajín, v rebríčku IMD World Competitiveness Ranking na 53. mieste spomedzi 67 hodnotených ekonomík, čo je najhoršie postavenie spomedzi krajín V4. V Indexe ekonomickej slobody skončilo Slovensko na 33. mieste, čo je lepšie postavenie ako napríklad Poľsko, či Maďarsko, za najlepšimi krajinami sveta však Slovensko zaostáva.

V roku 2023 došlo k opätovnému nárastu počtu vzniknutých podnikateľov. Počet vzniknutých malých a stredných podnikov sa zvýšil o 2,7 % (resp. o 2 526) na 97 129 subjektov. Počet zaniknutých podnikateľských subjektov sa zvýšil (o 7,1 %) na 57 544 subjektov. Z celkového počtu zrušených firiem tvorili podniky – právnické osoby jednu desatinu (5 674). Najväčšiu skupinu medzi zaniknutými podnikateľskými subjektami predstavovali živnostníci s podielom 82,0 %. Vyšší počet vzniknutých podnikateľských subjektov ako zaniknutých sa aj v roku 2023 premietol do čistého prírastku podnikateľských subjektov. Avšak výška čistého prírastku sa po šiestich rokoch medziročného rastu znížila v dôsledku vyššieho nárastu zaniknutých subjektov ako vzniknutých. V absolútnych číslach dosiahol čistý prírastok 39 585 podnikateľských subjektov.

Zvýšený počet ukončených podnikateľských aktivít sa prejavil aj na výsledkoch konkurznej štatistiky. Podľa údajov Ministerstva spravodlivosti SR sa v roku 2023 zvýšil počet vyhlásených konkurzov o takmer 7 %, a to na 310.

¹ Zdroj: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/60580>

Nevýrazné zastúpenie žien v slovenskom podnikateľskom sektore pretrvávalo aj v roku 2023. Podiel žien u fyzických osôb – podnikateľov sa v medziročnom porovnaní takmer nezmenil. Ženy sa výraznejšie presadzujú len u osôb podnikajúcich formou slobodných povolání. V roku 2023 bol takmer každý druhý (47,4 %) podnikateľ pôsobiaci v slobodných povolaniach ženského pohlavia. Približne jednu štvrtinu dosiahli ženy zastúpenie u živnostníkov (26,1 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,2 %). Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov je v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách - menej ako 30 ročných. Nárast zastúpenia mladých podnikateľov prebieha kontinuálne od roku 2014. Zastúpenie starších podnikateľov sa v roku 2023 medziročne takmer nezmenilo, dosiahlo 10,3 %. Najviac FO - podnikateľov je vo vekovej kategórii 40 až 49 ročných (26,5 %).

V súlade s dlhodobými vývojovými tendenciami sledovanými v odvetvovej štruktúre MSP aj v roku 2023 mali najvýznamnejšie zastúpenie subjekty pôsobiace v oblasti služieb (48,3 %). Približne pätina z nich bola aktívna v stavebníctve (19,5 %; 129 847). Trojicu najvýznamnejších odvetví dopĺňal obchod (15,2 %; 101 383). Okrem toho 13,4 % aktívnych MSP pôsobilo v priemysle (89 258) a 3,7 % v pôdohospodárstve (24 645).

Podnikateľské prostredie je na Slovensku charakterizované častými legislatívnymi zmenami, ktoré sa okrem iného dotýkajú aj povinností a požiadaviek ovplyvňujúcich sektor MSP. Aj v roku 2023 došlo zákonodarcom k schváleniu množstva legislatívnych zmien. Časté legislatívne zmeny sú u podnikateľov vnímané prevažne negatívne, nakoľko ich sledovanie predstavuje pre podnikateľov neefektívne vynaložený čas. Rok 2023 bol charakteristický nielen tým, že pandémia COVID – 19 ustúpila. V tejto súvislosti už neboli potrebné legislatívne zmeny na zmierňovanie pandémie. Avšak rok 2023 bol zároveň predvolebný rok a práve z tohto dôvodu bolo menených množstvo zákonov, často s negatívnym vplyvom na podnikateľské prostredie. Navyše, stav verejných financií na konci roka 2023 reálne ukázal potrebu konsolidačných opatrení, z ktorých niektoré majú zásadný dopad na podnikateľské prostredie (napríklad zvyšovanie zdravotných odvodov, zavedenie minimálnej dane a pod.). Konkrétne opatrenia sú uvedené v časti Prehľad najpodstatnejších legislatívnych zmien v roku 2023.

Celkový objem podpory MSP bol v roku 2023 na úrovni 1 992,02 mil. Eur. Z hľadiska štruktúry foriem financovania bežnej podpory dominovala priama forma podpory, ktorá dosiahla 73 % na celkovej podpore MSP. Nepriama forma podpory v prípade bežnej podpory dosiahla 26,94 % (výraznejší medziročný nárast nepriamej formy podpory najmä z dôvodu zmeny metodiky). Celkové reálne čerpanie bežnej podpory bolo v medziročnom porovnaní vyššie. Hlavným dôvodom bola skutočnosť, že vyčlenené finančné prostriedky na plánované aktivity v bežnom roku sa už v takmer vôbec nepresúvali a neakumulovali do nástrojov a opatrení so zámerom zmiernenia negatívnych dopadov pandémie COVID-19. Najvýznamnejší podiel na podpore MSP z hľadiska jednotlivých kategórií bežnej podpory mala kategória úvery alebo pôžičky (42,9 % na celkovej podpore poskytnutej MSP) a kategória dotácie, NFP, granty (27,87 %). Podrobnejší prehľad podpory malých a stredných podnikov je uvedený v kapitole 4.

SBA aj v roku 2023 napĺňala ciele v oblasti poskytovania komplexnej pomoci cielenej na sektor malých a stredných podnikov, pričom pokračovala v ich podpore prostredníctvom realizácie viacerých národných projektov, v rámci ktorých ponúkala široké portfólio služieb pre MSP a záujemcov o podnikanie, či už v Bratislave, alebo v jednotlivých regiónoch SR. V roku 2023 však tieto aktivity dobiehali vplyvom ukončenia starého programového obdobia. SBA realizuje aj medzinárodné (pilotné) projekty za účelom otvárania tém „Small Business Act“.

SBA aktívne hodnotila materiály s vplyvom na podnikateľské prostredie, poskytovala stanoviská a pripomienky v rámci návrhov nových regulácií, a to prostredníctvom Centra lepšej regulácie (ďalej len „CLR“). CLR v monitorovanom roku hodnotilo (z obsahovej a procesnej

stránky) reálnosť zachytených vplyvov vo všetkých vypracovaných Analýzach vplyvov na podnikateľské a poskytovala detailné stanoviská obsahujúce návrhy lepšieho zachytenia vplyvov novej regulácie na podnikateľské prostredie z pohľadu MSP.

Predkladaná Správa o stave MSP v roku 2023 obsahuje aj komplex návrhov a odporúčaní, primárne za účelom podpory kontinuálneho zlepšovania podnikateľského prostredia v sektore MSP vo väzbe na zlepšovanie ich konkurencieschopnosti a podpory dynamiky rastu.

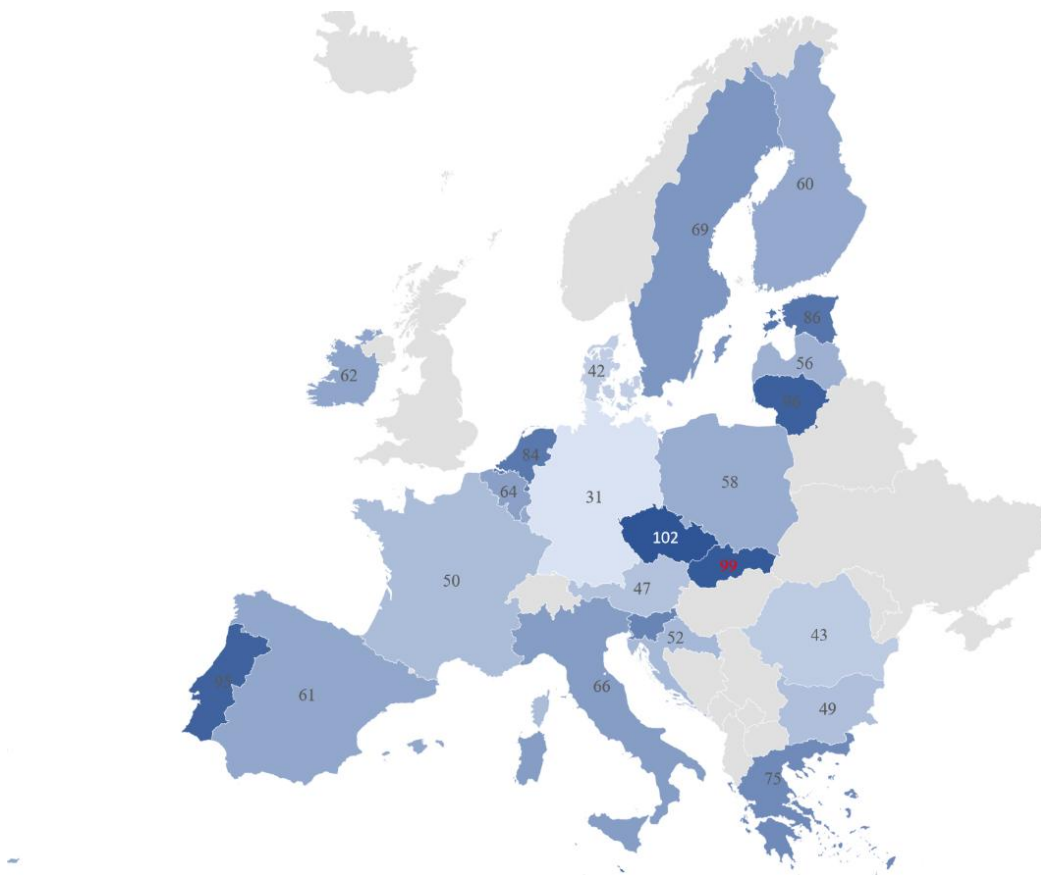
Podpora zakladania a rastu podnikov, predovšetkým MSP, patria medzi kľúčové aktivity, ktorými sa v konečnom dôsledku zvyšuje výkonnosť nielen regiónov, ale i celého hospodárstva. V súlade s potrebami MSP je preto naďalej nevyhnutné pokračovať v zefektívňovaní podpory pre MSP (na regionálnej i národnej úrovni). Podpora podnikania je významným nástrojom smerujúcim k rozvoju a stabilizácii podnikateľského sektora a konkurencieschopnosti krajiny. Za účelom podpory stabilného podnikateľského prostredia je potrebné kontinuálne pokračovať v systematickej spolupráci a koordinovanom prístupe všetkých zainteresovaných rezortov, ako aj v zohľadňovaní návrhov a odporúčaní jednotlivých subjektov. Vzájomná a intenzívna spolupráca by mala smerovať k zlepšovaniu podmienok podnikania MSP na Slovensku.

1 Význam a podpora MSP v roku 2023

Zámerom kapitoly je poskytnúť stručný prehľad vybraných podporných programov pre MSP² kreovaných na Európskej a národnej úrovni (kontinuálne platných alebo aktuálne schválených resp. účinných). Európska únia vytvorila viacero programov na podporu MSP, pričom jej snahou je podporiť fyzické osoby, aby sa vo väčšej miere zapájali do podnikateľskej činnosti. Vláda SR má svojou činnosťou v úmysle podporiť MSP viacerými opatreniami s cieľom vytvoriť stabilné a motivujúce podnikateľské prostredie a zabezpečiť rozvoj mikro, malého a stredného podnikania na Slovensku.

Dôležitosť sektora malých a stredne veľkých podnikov je na Slovensku dokonca vyššia ako v iných krajinách. Aj v roku 2023 môžeme na základe dostupných údajov konštatovať, že početnosť MSP prepočítaná na obyvateľa patrí medzi najvyššie v EÚ. Podľa prepočtov EK (2023) v roku to na Slovensku bolo 99 MSP na 1000 obyvateľov, čo bola druhá najvyššia hodnota v EÚ (vyššia iba v ČR – 102).

Obrázok 1 Počet MSP na 1000 obyvateľov vo vybraných krajinách EÚ

Zdroj: Vlastné spracovanie

Celkový podiel podnikov na ekonomike bol podľa odhadovaných údajov EK (2023) v uplynulom roku vyšší ako je priemer EÚ. Kým v EÚ bol podiel MSP na celkovom počte podnikov 99,8 %, na Slovensku to bolo 99,9 % podnikov. Podiel MSP na zamestnanosti v SR predstavoval 73,6 %, v EÚ je to menej a sice 65,2 %. Podiel vytvorenej pridanej hodnoty je na

² Súčasťou podporných programov je aj prehľad Európskych štrukturálnych a investičných fondov s dôrazom na podporu MSP.

Slovensku v prípade MSP 52,1 %, v EÚ je to na úrovni 53,1 %, čo je viac. Číslo dokumentuje potrebu podpory MSP, aby tieto podniky nielen zamestnávali významné percento ľudí, ale tiež poskytovali služby a produkovali tovary s vyššou pridanou hodnotou.

Tabuľka 1 Podiel MSP z hľadiska počtu a zamestnanosti v SR a krajinách EÚ 27

	Podniky		Zamestnanosť		Pridaná hodnota	
	SR	EÚ 27	SR	EÚ 27	SR	EÚ 27
Mikropodniky	97,4 %	93,6 %	44,6 %	30,0 %	22,6 %	19,8 %
Malé podniky	2,1 %	5,4 %	14,2 %	19,7 %	13,6 %	16,8 %
Stredné podniky	0,4 %	0,8 %	14,8 %	15,5 %	16,0 %	16,6 %
Celkovo MSP spolu	99,9 %	99,8 %	73,6 %	65,2 %	52,1 %	53,1 %
Veľké podniky	0,1 %	0,2 %	26,4 %	34,8 %	47,9 %	46,9 %

Zdroj: Európska komisia, SME Country Fact Sheet

1.1 Prístup EÚ k podpore MSP

Bezprostredne po prepuknutí pandémie COVID-19 začala prijímať EÚ rôzne opatrenia určené na podporu najmä pracovných miest (vznik a udržanie), podnikov a členských štátov. Základom je stimulačný balík v celkovej hodnote **2,018 bilióna Eur** (v bežných cenách), ktorý pozostáva z **viacročného finančného rámca (VFR)** a mimoriadneho nástroja na obnovu **NextGenerationEU (NGEU)**.

Viacročný finančný rámec (VFR) zabezpečuje financovanie programov a činností v rôznych oblastiach politiky v súlade s dlhodobými prioritami EÚ, pričom na roky 2021-2027 sa vzťahuje na 7 oblastí výdavkov, a to:

- Jednotný trh, inovácie a digitálna ekonomika,
- súdržnosť, odolnosť a hodnoty,
- prírodné zdroje a životné prostredie,
- migrácia a riadenie hraníc,
- bezpečnosť a obrana,
- susedstvo a svet,
- Európska verejná správa.

NextGenerationEU (NGEU) poskytuje finančné prostriedky na riešenie sociálno-ekonomických vplyvov spôsobených pandemiou COVID-19 a zároveň podporuje ekologické a digitálne priority EÚ. Kľúčovým prvkom NGEU je **Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti**, ktorý poskytuje granty a úvery na podporu reforiem a investícií v členských štátoch EÚ.³ **Investičné a reformné opatrenia** definované v jednotlivých komponentoch plánov obnovy a odolnosti krajín EÚ prispievajú k naplneniu **šiestich pilierov definovaných v programe „Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti“**.

³ Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d3e77637-a963-11eb-9585-01aa75ed71a1/language-en>

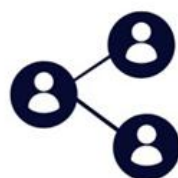
Zelená transformácia

Digitálna transformácia

Inteligentný, udržateľný,
inkluzívny rast a pracovné
miesta

Sociálna a územná
súdržnosť

Politiky pre budúcu
generáciu, deti a mládež
vrátane vzdelávania a
zručností

Zdravie a odolnosť

Na podporu podnikateľského prostredia (najmä MSP) prispievajú najmä komponenty pokrývajúce **prvý pilier** – Zelená transformácia, **druhý pilier** – Digitálna transformácia, **tretí pilier** - Inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast a pracovné miesta a **piaty pilier** - Odolnosť zdravotníctva, hospodárstva, sociálna a inštitucionálna odolnosť (s dôrazom na inštitucionálnu odolnosť). **Cielená podpora MSP** je obsiahnutá v samostatných komponentoch, subkomponentoch (opatreniach) alebo v rámci komponentov na podporu vybraných odvetví, resp. sektorov.⁴

Okrem toho program NextGenerationEU posilňuje aj niekoľko existujúcich programov a politík EÚ:

- Politiku súdržnosti 5
- Horizont Európa
- Program InvestEU
- Európsky poľnohospodársky fond na rozvoj vidieka
- Fond na spravodlivú transformáciu (FST)
- RescEU

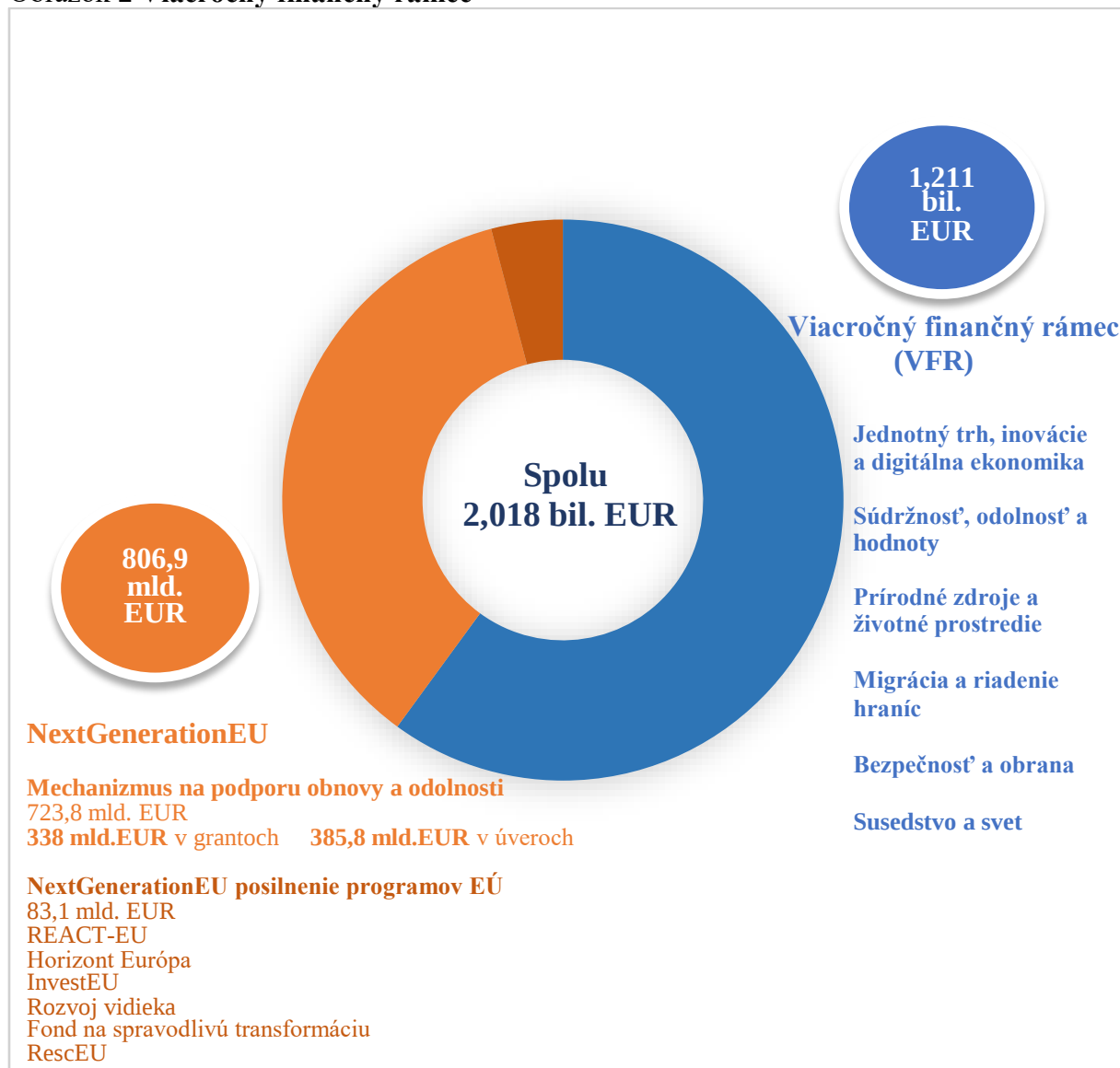
S cieľom znížiť závislosť EÚ od ruských fosílnych palív, najmä investovaním do obnoviteľných zdrojov energie a diverzifikáciou dodávok energie a zároveň urýchliť zelenú transformáciu, bol v roku 2022 predstavený **plán REPowerEU**. **Hlavným zdrojom financovania** plánu REPowerEU je **Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti**, ktorý bol zriadený v nadväznosti na pandémiu COVID-19. Rada formálne prijala nové pravidlá vo februári 2023.⁶

⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

⁵ Ako súčasť Pomoci pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe REACT-EU.

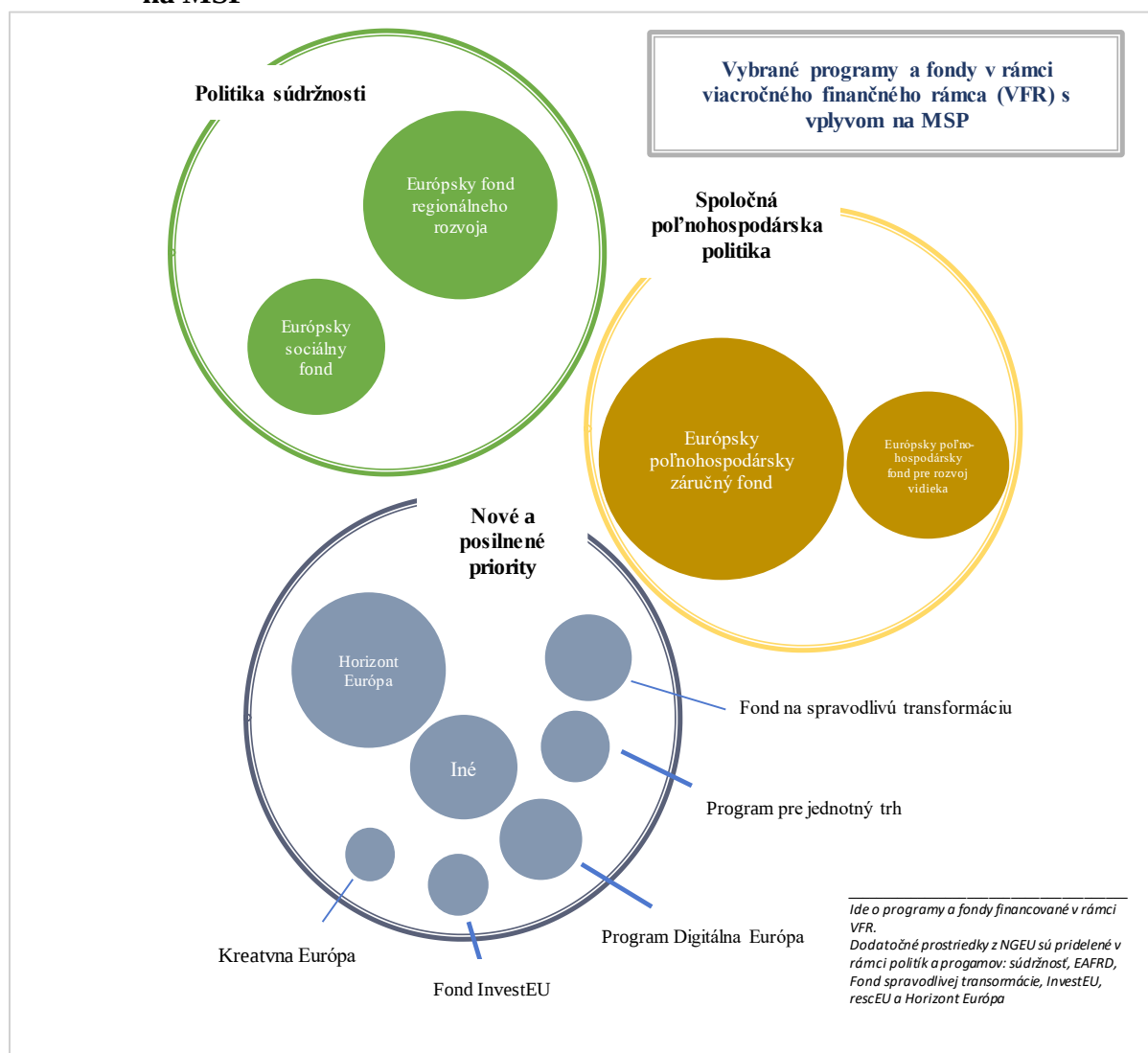
⁶ Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/infographics/repowereu/>

Obrázok 2 Viacročný finančný rámec

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa The EU's 2021-2027 long-term Budget and NextGenerationEU

Obrázok 3 Programy a fondy EÚ financované z viacročného finančného rámca s vplyvom na MSP

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa The EU's 2021-2027 long-term Budget and NextGenerationEU

Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR)

Európsky fond regionálneho rozvoja poskytuje finančné prostriedky verejným a súkromným subjektom vo všetkých regiónoch EÚ na **zníženie hospodárskych, sociálnych a územných rozdielov**. V programovom období 2021 – 2027 s celkovým rozpočtom viac ako 226 mld. Eur umožní fond investície do Európskych regiónov s cieľom⁷:

- ich vyššej konkurencieschopnosti prostredníctvom podpory inovácií, digitalizácie a MSP⁸,

⁷ Dostupné online: <https://www.Europarl.Europa.eu/factsheets/sk/sheet/95/Europsky-fond-regionalneho-rozvoja-efrr> -

⁸ Časť rozpočtu fondu (570 mil. Eur), ktorá je určená na medziregionálne investície do inovácií vykonáva v rámci priameho riadenia Výkonná agentúra Európskej rady pre inovácie a MSP (EISMEA) na základe dvojročného pracovného programu. Dostupné online: https://ec.Europa.eu/regional_policy/sk/newsroom/news/2021/11/24-11-2021-commission-launches-the-Eur570-million-interregional-innovation-investment-instrument

- ich prechodu na obnoviteľné a nízkouhlíkové zdroje,
- vzájomného prepojenia prostredníctvom zlepšenia mobility,
- zvýšenia zamestnanosti, kvalitnejšieho vzdelávania, sociálneho začlenenia a rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti, ako aj posilnenia odvetvia kultúry či udržateľného cestovného ruchu.
- Udržateľnejšieho rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí.

Európsky sociálny fond+ (ESF+)

V programovom období 2021 – 2027 s rozpočtom viac ako 99 mld. Eur financuje ESF+ zásady Európskeho piliera sociálnych práv prostredníctvom **opatrení v oblasti zamestnanosti, vzdelávania a zručností a sociálneho začlenenia**. K cieľom fondu ESF+ patrí:

- Podporovať členské štáty pri riešení krízy vyvolanej pandemiou COVID-19,
- dosiahnuť vysokú úroveň zamestnanosti a spravodlivú sociálnu ochranu,
- podporovať kvalifikovanú a odolnú pracovnú silu, ktorá je pripravená na prechod na ekologické a digitálne hospodárstvo (podpora MSP s cieľom zlepšenia ich konkurencieschopnosti, napr. prostredníctvom odbornej prípravy).⁹

Európsky poľnohospodársky záručný fond (EAGF)

Od januára 2023 sa v plnom rozsahu uplatňuje nová spoločná poľnohospodárska politika (SPP), ktorá je podporovaná z dvoch fondov, konkrétne z **Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu** a **Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka**. Kľúčovým nástrojom na realizáciu SPP v rokoch 2023-2027 sú **strategické plány spoločnej poľnohospodárskej politiky** vypracované jednotlivými členskými štátmi, ktoré schvaľuje Komisia na zabezpečenie splnenia cieľov na úrovni EÚ. Cieľom reformovanej SPP je:

- cielenejšie podporovať menšie poľnohospodárske podniky,
- zvýšiť prínos poľnohospodárstva k plneniu cieľov EÚ v oblasti životného prostredia a klímy,
- umožniť členským štátom flexibilnejšie prispôbiť opatrenia miestnym podmienkam.¹⁰

V rámci **Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu** sa poskytuje podpora poľnohospodárom v EÚ prostredníctvom priamych platieb a trhových opatrení. Priamu podporu tvoria platby, ktoré sú bezpečnostnou sieťou pre poľnohospodárov, ktorí bojujú s nižšími než priemernými príjmami, s neistými trhmi, či extrémami počasia.¹¹ ¹²Trhové opatrenia sú zamerané na riešenie zložitých situácií na trhu (pokles dopytu, prepád cien spôsobený dočasnou nadmernou ponukou na trhu).¹³

⁹ Dostupné online: <https://www.Europol.Europa.eu/factsheets/sk/sheet/53/Europsky-socialny-fond-plus>

¹⁰ Dostupné online: <https://www.consilium.Europa.eu/sk/policies/cap-introduction/cap-future-2020-common-agricultural-policy-2023-2027/#what>

¹¹ Podpora prostredníctvom priamych platieb je podmienená požiadavkami na environmentálne udržateľné poľnohospodárstvo a po prvýkrát sa tiež zavádza sociálna podmienenosť. Priame platby sa prepájajú so základnými sociálnymi zásadami a zásadami týkajúcimi sa práce.

¹² Dostupné online: <https://www.Europol.Europa.eu/factsheets/sk/sheet/109/prvy-pilier-spolocnej-polnohospodarskej-politiky-spp-ii-priame-platby-polnohospo>

¹³ Dostupné online: <https://www.consilium.Europa.eu/sk/policies/cap-introduction/>

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EAFRD)

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka financuje podporu rozvoja vidieka. Jeho cieľom je zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, podpora udržateľnejšieho hospodárenia s prírodnými zdrojmi a dosiahnutie vyváženého územného rozvoja vidieckych hospodárstiev a komunít.¹⁴

Nová SPP plánuje v rokoch 2023-2027 podporiť 377 000 mladých poľnohospodárov pri začatí poľnohospodárskej činnosti, pričom krajiny musia vyčleniť aspoň 3 % svojho rozpočtu na priame platby mladým poľnohospodárom.¹⁵

Horizont Európa

Program Horizont Európa je rámcovým programom EÚ pre výskum a inovácie na roky 2021-2027. Je zameraný najmä na malé podniky s cieľom ich podpory v oblasti výskumu a inovácií, s navrhnutým rozpočtom približne 95,5 mld. EUR.

Primárnym zámerom programu je **poskytovať financovanie prelomového výskumu**, vývoju a škálovaniu inovácií vo všetkých štádiách tohto cyklu a fungovať ako tzv. one-stopshop pre všetkých inovátorov, ktorých vysoko rizikové technológie a riešenia s veľkým potenciálom úspechu na trhu nedokážu získať financovanie z iných zdrojov. Žiadateľmi o financovanie môžu byť vedecké, výskumno-vývojové inštitúcie, **individuálni vedci, neziskové organizácie**, ale aj **subjekty verejného a súkromného sektora**.

Na podporu vyššie uvedeného je snahou tohto programu, maximálne zjednodušenie pravidiel a posilnenie transparentnosti a synergií medzi programami. Horizont Európa je založený na princípe zníženia počtu sprostredkovateľov medzi poskytovateľom a príjemcom grantu. Celá dokumentácia, t. j. od prípravy výziev, ich zverejnenie, prijímanie žiadostí o grant, ich hodnotenie, ako aj komunikácia prebieha priamo s Európskou komisiou, resp. s jej výkonnými agentúrami.

¹⁴ Dostupné online: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_sk#eafrd

¹⁵ Dostupné online: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_sk#legalbases

Tabuľka 2 Podpora z programu Horizont Európa

1.pilier Excelentná veda	2. pilier Globálne výzvy a konkurencieschopnosť Európskeho priemyslu	3. pilier
Európska rada pre výskum (ERC)	Klastre • Zdravie • Kultúra, tvorivosť a inkluzívna spoločnosť • Civilná bezpečnosť pre spoločnosť • Digitalizácia, priemysel a vesmír • Klíma, energetika a mobilita • Potraviny, biohospodárstvo, prírodné zdroje • Poľnohospodárstvo a životné prostredie	Európska rada pre inováciu (EIC)
Akcie Marie Curie - Sklodowskej		Európske inovačné ekosystémy
Výskumné infraštruktúry		Európsky inovačný a technologických inštitút (EIT)
	Spoločné výskumné centrum	
Rozširovanie účasti a posilnenie Európskeho výskumného priestoru		
Rozširovanie účasti a šírenie excelentnosti	Reforma a zlepšenie Európskeho systému výskumu a inovácií	

Zdroj: Spracovanie SBA, Horizont Európa

Program Horizont Európa zaviedol nové prvky vrátane **Európskej rady pre inovácie (EIC)**, ktorá je obzvlášť dôležitým prvkom pre MSP. EIC sa zameriava na podporu všetkých foriem inovácií, najmä prelomových inovácií riskantných pre súkromných investorov, a to počas celého životného cyklu.¹⁶

EIC poskytuje financovanie v troch hlavných schémach: **EIC Pathfinder**, **EIC Transition** a **EIC Accelerator**, pričom každá z nich je zameraná na inú fázu inovačného cyklu.¹⁷ Podľa správy o vplyve EIC za rok 2023, EIC sa stala preferovaným investorom pre Európskych podnikateľov v oblasti deep tech. Portfólio EIC v súčasnosti zahŕňa viac ako 500 spoločností a 276 pokročilých výskumných projektov, ako aj 140 výskumných projektov. **Medzi kľúčové**

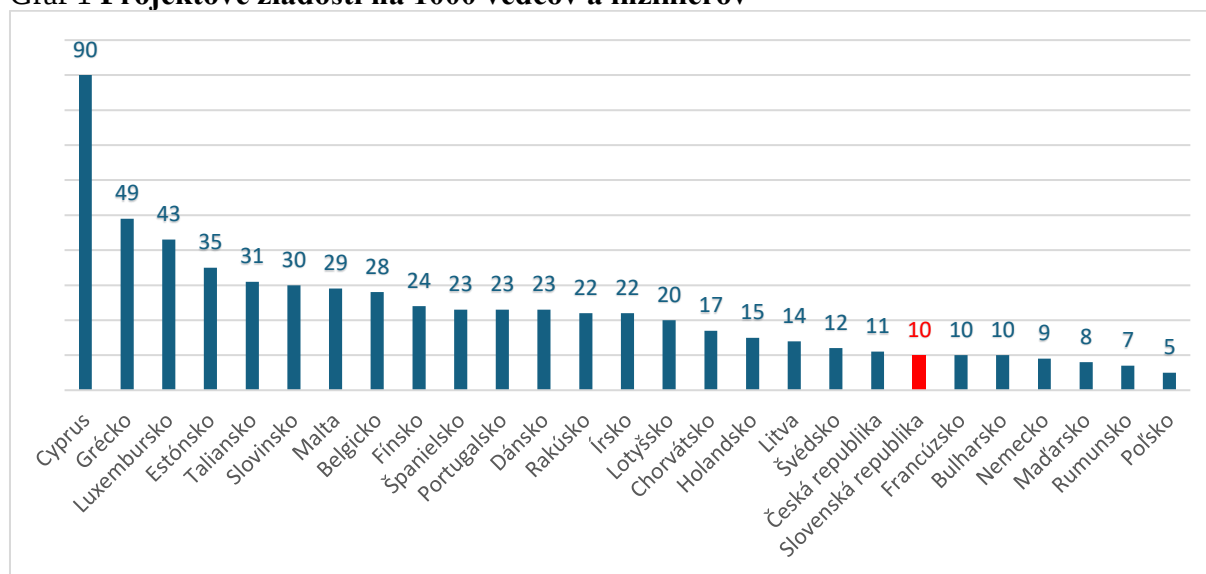
¹⁶ Dostupné online: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-Europe_en?prefLang=sk&etrans=sk

¹⁷ Dostupné online: <https://eraportal.sk/horizont-Europa/inovativna-Europa/Europska-rada-pre-inovacie/>

dosiahnuté vplyvy EIC patrí celková hodnota portfólia podporovaných spoločností takmer 70 mld. Eur, čo predstavuje nárast o 20 miliárd Eur za posledné dva roky. Zároveň spoločnosti dosahujú v priemere 35 % nárast zamestnanosti a 68 % nárast príjmov v prvých dvoch rokoch po podpore EIC.¹⁸

Porovnanie jednotlivých krajín v rámci programu Horizont ukazuje, že v prvých troch rokoch programu (2021 až 2023) bolo podpísaných 10 674 grantov, ktoré žiadali príspevok vo výške 30,8-miliardy EUR. Pätinu finančných prostriedkov EÚ v rámci projektov Horizont Európa získalo 7 474 MSP, čo predstavuje 6,6-miliardy EUR. Slovensko sa s počtom 10 projektových žiadostí na 1000 vedcov a inžinierov nachádza v skupine krajín s najnižším záujmom zapojiť sa do programu. Najviac projektových žiadostí predkladali žiadatelia z Cypru, s výrazným odstupom pred Gréckom a Luxemburskom.

Graf 1 Projektové žiadosti na 1000 vedcov a inžinierov

Zdroj: Era, Implementácia programu Horizont Európa, 2023

Fond na spravodlivú transformáciu

Predstavuje nový fond v rámci politiky súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027. **Poskytuje finančnú podporu regiónom závislých na fosílnych palivách s cieľom ich ekologickej transformácie.** Medzi podporované oblasti fondu patria napr.:¹⁹

- investície do MSP,
- vznik nových firiem,
- výskum a inovácie,
- transformácia existujúcich zariadení s vysokou uhlíkovou náročnosťou,
- zvyšovanie a rekvalifikácia pracovníkov s cieľom zachovania pracovných miest v dôsledku ekologickej transformácie.²⁰

¹⁸ Dostupné online: <https://eraportal.sk/horizont-Europa/aktualita/eic-impact-report-2023/>

¹⁹ Dostupné online: https://commission.Europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/justtransition-fund_sk

²⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1056 Z 24. júna 2021

Program pre jednotný trh

Cieľom **Programu EÚ pre jednotný trh** je posilniť postavenie a ochranu spotrebiteľov a²¹ **umožniť malým a stredným podnikom prosperovať**. Európska komisia navrhla (pre dlhodobý rozpočet EÚ na obdobie 2021 – 2027) nový osobitný program s rozpočtom 4,2 miliardy Eur.²²

Tento program má celkovo stanovených 6 cieľov, pričom jeden z nich sa týka prioritne podpory MSP. Konkrétne ide o cieľ 3 - **Zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov, najmä MSP**. Obsahom stanového cieľa je poskytovať rôzne formy podpory podnikom, najmä MSP ako sú napríklad granty a úverové záruky pre MSP v rámci Fondu InvestEU, uľahčiť prístup na trhy a znížiť administratívnu záťaž, podporovať rozširovanie inovácií a riešiť globálne a spoločenské výzvy, podporovať priaznivé podnikateľské prostredie a podnikateľskú kultúru.²³

Program Digitálna Európa

Program Digitálna Európa je iniciatíva EÚ, v rámci ktorej sa sprístupňujú ďalšie finančné prostriedky, ktoré sú dostupné nad rámec už existujúcich programov.²⁴ V rámci aktuálneho pracovného programu na roky 2023-2024 budú podporené projekty v oblastiach umelej inteligencie, údajov, infraštruktúry cloud-to edge, zavádzania digitálnych verejných služieb a digitálnych zručností. **Finančné prostriedky budú smerovať napríklad na podporu projektov zameraných na urýchlenie zavádzania technológií umelej inteligencie predovšetkým v MSP, ako aj zavedenie spoločných dátových priestorov, ktoré Európskym podnikom uľahčia cezhraničné spoločné využívanie údajov.**²⁵

Program Invest EÚ

Program vychádza z úspešného modelu Investičného plánu pre Európu z obdobia 2015 – 2020 a združuje množstvo rôznych foriem financovania zo zdrojov EÚ.²⁶ Cieľom programu²⁷ na obdobie 2021 – 2027 je **stimulovať inovácie a tvorbu pracovných miest v Európe** prostredníctvom štyroch podporovaných oblastí programu: Udržateľná infraštruktúra, Výskum, inovácie a digitalizácia, **MSP** a Sociálne investície a zručnosti.²⁸ Program pozostáva z troch hlavných zložiek: Fondu InvestEU, Poradenského centra InvestEU a Portálu InvestEU. Fond

²¹ Jednotný trh EÚ je najväčším trhom na svete, na ktorom sa ľudia, tovary, služby a kapitál môžu pohybovať takmer rovnako slobodne ako v rámci jednej krajiny. Online. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/deeper-single-market/>

²² Dostupné online: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/single-market-programme_en#budget-and-performance

²³ Dostupné online: <https://Eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0690&qid=1694608114120>

²⁴ Program Horizont Európa pre výskum a inovácie, EU4 Health, InvestEU, Nástoje na prepájanie Európy v oblasti digitálnej infraštruktúry, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

²⁵ Nový program Digitálna Európa investuje viac ako 176 miliónov EUR do Európskych digitálnych kapacít a technológií. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sk/news/new-digital-Europe-programme-invests-over-eu176-million-European-digital-capacities-and-tech>

²⁶ Dostupné online: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/investeu_sk

²⁷ Dostupné online: <https://eraportal.sk/eraportal/ine-Europske-programy/investeu/>

²⁸ Dostupné online: https://commission.europa.eu/document/download/acb295a9-0324-4797-b336-5f93c7ad1586_sk?filename=budget-june2018-what-is-investeu_sk.pdf

InvestEU sa implementuje prostredníctvom finančných partnerov, ktorí budú investovať do projektov s využitím rozpočtovej záruky EÚ vo výške 26,2 miliardy Eur.²⁹

Program Kreatívna Európa

Program **Kreatívna Európa** je hlavným programom na podporu kultúry a audiovizuálneho sektora. Prostredníctvom programu sa podporujú projekty na ochranu a rozvoj Európskej spolupráce v oblasti kultúrnej rozmanitosti a dedičstva s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť a ekonomický potenciál kultúrnych a kreatívnych odvetví, najmä audiovizuálneho sektora. Program Kreatívna Európa je otvorený širokej škále organizácií, ktoré pôsobia vo všetkých kultúrnych odvetviach, vrátane samostatne zárobkovo činných osôb.³⁰

1.2 Ďalšie nástroje s vplyvom na MSP

Program Eurostars

Eurostars je najväčší medzinárodný program financovania³¹ určený na **podporu inovatívnych MSP** a ich partnerov vrátane veľkých spoločností, univerzít, výskumných organizácií a ďalších subjektov prostredníctvom financovania projektov medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu, vývoja a inovácií. **Eurostars je súčasťou Európskeho partnerstva pre inovatívne MSP (EUREKA)** a je spolufinancovaný Európskou úniou prostredníctvom programu Horizont Európa.³² Na prihlásenie do programu Eurostars musia

²⁹ Príkladom je štátom vlastnená Slovenská záručná a rozvojová banka (SZRB), ktorá podpísala s Európskym investičným fondom (EIF) dohodu o záruke, ktorá sprístupní poskytovanie nových úverov pre MSP na Slovensku vo výške viac ako 70 mil. EUR. Záruky EIF umožnia SZRB poskytovať dostupnejšie, ako aj dlhodobejšie financovanie pre MSP na zvýšenie ich konkurencieschopnosti a podporu zelených investícií.

³⁰ Dostupné online: <https://cedslovakia.eu/zakladne-info/>

³¹ Dostupné online: <https://Eurekanetwork.org/programmes/Eurostars/>

³² Dostupné online: <https://slord.sk/aktualita/vyzva-Eurostars/>

uchádzači splniť určité podmienky³³: Maximálnu sumu, ktorú môže projekt získať je 450 tisíc Eur.³⁴

Iniciatíva Small Business Act for Europe

Program Fond pre MSP (Ideas Powered for Business SME Fund)

Fond pre MSP predstavuje grantový program určený na pomoc malým a stredným podnikom so sídlom v EÚ pri ochrane ich práv duševného vlastníctva. **MSP sú oprávnené požiadať o poukazy, ktoré umožnia čiastočnú náhradu uhradených poplatkov**, pričom v roku 2023 boli v rámci EÚ k dispozícii 4 typy poukazov – Poukaz na včasnú diagnostiku v oblasti duševného vlastníctva (IP Scan), Poukaz na zápis ochrannej známky, dizajnu či patentu, Poukaz na zápis patentu a Poukaz na zápis odrody rastlín Spoločenstva.

Fond pre MSP mal v roku 2023 k dispozícii 27,1 milióna EUR: 25 miliónov EUR na poukazy 1 a 2 (služba IP Scan, ochranná známka, dizajn), 2 milióny EUR na poukaz 3 (patenty) a 100 000 EUR na poukaz 4 (odrody rastlín Spoločenstva).³⁵ Od roku 2023 sa fond pre MSP rozšíril aj na podporu ukrajinských malých a stredných podnikov.³⁶

Balík Fit for 55

Balík nariadení "Fit for 55" je súbor legislatívnych návrhov Európskej komisie, ktoré boli predstavené v roku 2021 s cieľom **znížiť do roku 2030 čisté emisie skleníkových plynov aspoň o 55 %**. Prostredníctvom balíka sa posilňujú existujúce právne predpisy a predstavujú sa v ňom i nové iniciatívy v oblastiach klímy, energetiky a palív, dopravy, sektoru budov, využívania pôdy a lesného hospodárstva. Cieľom balíka Fit for 55 je reformovať **systém EÚ na obchodovanie s emisiami** (EU ETS) tak, aby bol ambicióznejší. Okrem toho sa vytvára nový samostatný systém obchodovania s emisiami pre sektor budov, odvetvie cestnej dopravy a pre palivá z ďalších odvetví.³⁷ **Na finančnú podporu zraniteľných domácností,**

³³ Projektové konzorcium vedie inovatívny MSP z krajiny zapojenej do programu Eurostars; konzorcium tvoria najmenej dva subjekty, ktoré sú na sebe nezávislé, Projektové konzorcium tvoria subjekty z najmenej dvoch krajín Eurostars, pričom aspoň jedna organizácia pochádza z krajiny EÚ alebo asociovanej krajiny programu Horizont Európa; Rozpočet MSP zo zúčastnených krajín (bez akýchkoľvek subdodávok) predstavuje najmenej 50 % celkových nákladov na projekt; žiadny jednotlivý účastník alebo krajina nezodpovedá za viac ako 70 % rozpočtu projektu; Projekt trvá najviac 36 mesiacov; Projekt je zameraný výlučne na civilné aplikácie.

³⁴ Dostupné online: <https://Eurekanetwork.org/programmes/Eurostars/funding-information/>

³⁵ Dostupné online: <https://www.euipo.europa.eu/sk/the-office/help-centre/websites/faq-sme-fund-2023>

³⁶ Dostupné online: <https://www.indprop.gov.sk/aktuality?clanok=fond-pre-msp-rozsireny-na-podporu-ukrajnskych-podnikov>

³⁷ Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/green-deal/fit-for-55/>

mikropodnikov a používateľov dopravy, ktoré sú výrazne zasiahnuté cenovými dôsledkami nového systému obchodovania s emisiami v odvetviach budov a cestnej dopravy, sa zriaďuje v rámci balíka opatrení Fit for 55 **sociálno-klimatický fond**.³⁸

Digitálny kompas

S cieľom zabezpečiť úspešnú digitálnu transformáciu Európy, Európska Komisia predstavila strategický dokument **Digitálny kompas do roku 2030**. Digitálny kompas obsahuje konkrétne a špecifické ciele a na ne nadväzujúce merateľné ukazovatele v štyroch kľúčových oblastiach – dve sa týkajú digitálnych kapacít, resp. infraštruktúry a digitálnych zručností a zvyšné sa týkajú digitálnej transformácie podnikov a verejnej správy. Zavádzanie digitálnych technológií je pre mnohé podniky zásadné. V tejto súvislosti, cieľom do roku 2030 je, aby:

- 75 % Európskych podnikov využívalo cloudové služby, big data a umelú inteligenciu,
- viac ako 90 % MSP dosiahlo základnú úroveň digitálnej intenzity,
- počet digitálnych „jednorožcov“ v EÚ sa zdvojnásobil.³⁹

Európska priemyselná stratégia

Európska priemyselná stratégia vytvára základ pre priemyselnú politiku, s cieľom podporovať dvojakú transformáciu, zvyšovať globálnu konkurencieschopnosť priemyslu EÚ a upevňovať strategickú autonómiu Európy. Vzhľadom na negatívne dopady krízy spôsobenej pandémiou COVID-19, **Európska komisia predložila v roku 2021 aktualizovanú priemyselnú stratégiu**, v ktorej sa zdôrazňuje predovšetkým potreba posilniť jednotný trh voči narušeniam, zabezpečiť kontinuitu voľného pohybu osôb, tovaru, služieb a kapitálu a potreba urýchliť ekologický a digitálny prechod. **Jadrom aktualizovanej stratégie sú malé a stredné podniky, na ktoré je zacielená špecifická finančná podpora a opatrenia**, ako napríklad opatrenia týkajúce sa zvýšenej odolnosti, boja proti oneskoreným platbám a podpory platobnej schopnosti.⁴⁰

Oznámenie o pomoci malým a stredným podnikom

Vzhľadom na negatívne vplyvy inflácie a nepredvídateľnosť v súčasnej hospodárskej situácii, spôsobenú prudkým nárastom nákladov na energie a suroviny, prijala Komisia v roku 2023 **oznámenie o balíku pomoci pre MSP**. V oznámení o pomoci pre MSP sú navrhnuté opatrenia, ktoré poskytujú **krátkodobú pomoc, zvýšia dlhodobú konkurencieschopnosť**

³⁸ Nariadenie EÚ 2023/955, ktorým sa zriaďuje Sociálno-klimatický fond a mení nariadenie (EÚ) 2021/1060

³⁹ Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0118&from=en>

⁴⁰ Dostupné online: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/Europe-fit-digital-age/European-industrial-strategy_sk

MSP a posilnia spravodlivosť podnikateľského prostredia na celom vnútornom trhu.
Patria sem:

- Smernica o zjednodušení daní pre MSP – navrhuje sa ustanoviť daňový systém ústredia, ktorý umožní MSP pôsobiacim na cezhraničnej úrovni komunikovať len s jednou daňovou správou,
- Nariadenie o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách - obmedzenie oneskorených platieb by malo umožniť MSP investovať do inovácií, premietnuť znížené náklady vo vzťahu k spotrebiteľom a zvýšiť istotu podnikov,
- vytvorenie priaznivého podnikateľského prostredia, zníženie regulačnej záťaže pre MSP, ako aj zjednodušenie administratívnych postupov a požiadaviek na podávanie správ,
- zlepšenie prístupu k financovaniu – navrhuje sa zvýšiť kapacitu finančnej záruky v rámci Programu InvestEU o 7,5 miliardy EUR, ktorá sa má sprístupniť novým špecifickým segmentom platformy pre strategické technológie pre Európu (STEP), ktorý je prístupný aj pre MSP. Navrhuje sa tiež uľahčiť prístup MSP k udržateľnejšiemu financovaniu napríklad finalizáciou zjednodušených štandardov vykazovania pre kótované MSP a Komisia bude pracovať tiež na ľahšom prístupe MSP na trhy verejného obstarávania
- osobitné nástroje zamerané na to, aby sa MSP poskytovali schopnosti potrebné na dosiahnutie udržateľnej konkurencieschopnosti
- opatrenia na podporu MSP počas celého ich životného cyklu.⁴¹

1.3 Prístup Vlády SR k podpore MSP

Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023-2027

V zmysle nového **Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2023-2027** (ďalej len „*Programové vyhlásenie vlády SR*“ alebo „*PVV SR*“) chce vláda stimulovať **rozvoj mikro, malého a stredného podnikania** a preto zväži nasledovné:

- úprava limitu obratu pre povinnú registráciu platiteľa DPH 42,
- možnosti úpravy limitu paušálnych výdavkov pre fyzické osoby – podnikateľov,
- vytvorenie podmienok pre uľahčenie generačnej výmeny v rodinných firmách,
- rozšírenie možností zrýchleného odpisovania hmotného a nehmotného majetku,
- rozšírenie možností a uvoľnenie limitov pre vykázanie daňovej straty,
- zníženie byrokratickej záťaže a administratívnej náročnosti zakladania obchodných spoločností,
- implementáciu opatrení a schém pomoci malým a stredným podnikom vrátane startupov,
- zjednodušenie čerpania finančných prostriedkov z Európskych programov, zjednodušenie pravidiel verejného obstarávania a zavedenie záväzného uplatňovania prvkov sociálneho a zeleného verejného obstarávania v maximálnom možnom rozsahu.

Prioritou vlády je taktiež vytvoriť predpoklady pre stabilné podnikateľské prostredie, a to obmedzením používania inštitútu skráteného legislatívneho konania a zabránením obchádzania

⁴¹ Dostupné online: https://ec.Europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/QANDA_23_4411

⁴² Novelou zákona č. 222/2004 o dani z pridanej hodnoty, povinnosť registrácie za platiteľa DPH bude od roku 2025 pre tuzemské podniky s obratom za predchádzajúci rok väčším ako 50 000 EUR. V súčasnosti je limit na registráciu platiteľa DPH obrat vo výške 49 790 Eur dosiahnutý počas 12 po sebe nasledujúcich mesiacov.

diskusie so sociálnymi partnermi. Cieľom vlády v oblasti podnikateľského prostredia je aj vytvorenie predvídateľného legislatívneho prostredia sprísnením štandardizovaných spôsobov prijímania legislatívy a minimalizácie tzv. goldplatingu, teda prijímania požiadaviek nad rámec toho, čo vyžaduje EÚ.⁴³

Politika lepšej regulácie

Za účelom dosiahnuť zníženie regulačnej a administratívnej záťaže podnikateľského prostredia, bol aktualizáciou Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov s účinnosťou od 1.1.2022, zavedený princíp „1 in – 2 out“. Jedná sa o nástroj lepšej regulácie, ktorý je plnením záväzku vyplývajúceho z Plánu Obnovy a odolnosti SR. Zároveň ide o jednu z úloh akčného plánu **Stratégie lepšej regulácie – RIA 2020**⁴⁴ a potreba zavedenia princípu „1 in 2 out“ bola následne deklarovaná aj v **Programovom vyhlásení vlády SR (2021-2024)**. V zmysle princípu „1 in 2 out“ je predkladateľ legislatívnych materiálov povinný za každé zvýšenie nákladov podnikateľského prostredia (IN) znížiť náklady podnikateľského prostredia (OUT) aspoň v dvojnásobnej výške.⁴⁵

Ďalším nástrojom lepšej regulácie, ktorý je plnením záväzku z Programového vyhlásenia vlády a Plánu obnovy a odolnosti SR a zároveň vychádza aj z dobrých príkladov iných krajín a je v súlade s odporúčaniami OECD, je pravidelné **ex post hodnotenie účelnosti a opodstatnenosti existujúcich regulácií**. Uznesením vlády SR č. 382/2022, ktorým sa aktualizovala Jednotná metodika na posudzovanie vybraných vplyvov, bolo s účinnosťou od **10. júna 2022** zavedené **ex post hodnotenie opatrení s vplyvom na podnikateľské prostredie vyplývajúcich z legislatívnych materiálov**.⁴⁶

S účinnosťou 31. marca 2023 bolo uznesením vlády SR č. 383/2022, ktorým sa aktualizovala Jednotná metodika na posudzovanie vybraných vplyvov, schválené ex post hodnotenie opatrení s vplyvom na podnikateľské prostredie vyplývajúcich z nelegislatívnych materiálov. Týka sa to materiálov napríklad typu koncepcie, stratégie a ich vykonávajúce materiály (napr. akčné plány). Cieľom ex post hodnotenia vo všeobecnosti je posúdiť, či regulácie vyplývajúce z právnych predpisov alebo opatrenia vyplývajúce z nelegislatívnych materiálov po určitom čase ich pôsobenia spĺňajú svoj účel a či sú účinné a vhodné na riešenie príslušnej problematiky.⁴⁷

Uznesením vlády č. 479/2023 sa sfinalizovalo zavedenie inštitútu ochrany pred neopodstatneným goldplatingom, jednej z reforiem komponentu č. 14 Plánu obnovy a odolnosti SR, prostredníctvom upresnenia niektorých ustanovení jednotnej metodiky.⁴⁸ Cieľom tejto reformy je zabrániť neprimeranému rozširovaniu obsahu národných právnych predpisov nad rámec minimálnych požiadaviek legislatívy EÚ. V súvislosti s goldplatingom došlo zároveň k úprave prílohy 3a (analýzy vplyvov na podnikateľské prostredie) a 3b (kalkulačka nákladov podnikateľského prostredia). Novelou došlo taktiež k aktualizácii Doložky vybraných vplyvov

⁴³ Dostupné online: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=535376>

⁴⁴ Stratégia lepšej regulácie – RIA 2020, schválená uznesením vlády SR č. 32 z 24.01.2018

⁴⁵ Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/podnikatelske-prostredie/virtualny-ucet-predkladatelov?csrc=11053295882050123075>

⁴⁶ Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/podnikatelske-prostredie/ex-post-hodnotenie-regulacii-posobiach-v-podnikatelskom-prostredii?csrc=11053295882050123075>

⁴⁷ Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/uploads/files/G1yrcg4D.pdf?csrc=17516329495503000378>

⁴⁸ Konkrétne sa jedná o úpravy časti I, bodu 3.5., 3.6., 8.3., časti III, bodu 4.

a k aktualizácii troch analýz vybraných vplyvov.⁴⁹ Novela Jednotnej metodiky nadobudla účinnosť od 1.10.2023.⁵⁰

V nadväznosti na dlhodobú požiadavku podnikateľskej sféry, aby bola nastolená lepšia predvídateľnosť práva a zákony týkajúce sa podnikateľského prostredia nadobúdali účinnosť len raz, prípadne dvakrát do roka, bola prijatá **s účinnosťou od 1. mája 2023 novela zákona č. 400/2015 Z. z., o tvorbe právnych predpisov**, v zmysle ktorej môže **právny predpis s vplyvom na podnikateľské prostredie podľa doložky vplyvov alebo analýzy vplyvov nadobudnúť účinnosť len 1. januára alebo 1. júla príslušného kalendárneho roka**, s ohľadom na dodržanie dostatočnej legisvakačnej doby. Uvedené pravidlo má niekoľko výnimiek, ak sa jedná napríklad o návrh zákona, o ktorom NR SR rozhodla, že ho prerokuje v skrátanom legislatívnom konaní alebo právne záväzný akt Európskej únie, ktorý si vyžaduje implementáciu, či návrh zákona o štátnom rozpočte alebo ide o zákon vrátený prezidentom, ktorý bol prerokovaný v skrátanom legislatívnom konaní atď. **Pri návrhu zákona podanom výborom alebo poslancom** treba po novom návrh zákona vždy prerokovať s Ministerstvom hospodárstva SR z hľadiska jeho vplyvu na podnikateľské prostredie, pričom súčasťou stanoviska ministerstva hospodárstva k návrhu zákona je aj vyčíslenie vplyvov na podnikateľské prostredie.⁵¹

Plán Obnovy a odolnosti

Plán obnovy a odolnosti SR (ďalej len „**POO**“) vznikol ako reakcia na negatívny vplyv pandémie COVID-19 na slovenské hospodárstvo. Je tiež reakciou na jeho identifikované štrukturálne výzvy, pričom medzi cieľové oblasti podpory patria:

- zelená ekonomika,
- vzdelávanie,
- veda, výskum a inovácie,
- zdravotníctvo, efektívna verejná správa a digitalizácia.

V roku 2023 prešiel Plán obnovy aktualizáciou, v rámci ktorej pribudla do plánu nová kapitola s názvom **REPowerEU**, cieľom ktorej je prispieť k zníženiu závislosti na ruských fosílnych palivách a bojovať s klimatickou krízou. Kapitola REPowerEU obsahuje 6 nových reforiem, 4 nové investície a 4 rozšírené investície v celkovej hodnote 403 mil. EUR. Aktualizovaný plán sa vo väčšej miere zameriava na zelenú transformáciu a vyčleňuje po novom 46 % dostupných finančných prostriedkov na opatrenia podporujúce ciele v oblasti klímy. Kapitola REPowerEU obsahuje tiež opatrenia na urýchlené osvojenie si zelených zručností, zvýšenie energetickej efektívnosti či posilnenie digitálnej pripravenosti a sociálnej odolnosti Slovenska.⁵² Súčasťou plánu sú aj kľúčové reformy a investície týkajúce sa súdnictva, podnikateľského prostredia a boja proti korupcii.⁵³

⁴⁹ Analýzy vplyvov na rozpočet verejnej správy, na zamestnanosť vo verejnej správe a financovanie návrhu; analýzy vplyvov na životné prostredie a analýzy vplyvov na informatizáciu spoločnosti.

⁵⁰ Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/podnikatelske-prostredie/reforma-goldplating?csrt=17516329495503000378>

⁵¹ Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁵² Dostupné online: https://slovakia.representation.ec.europa.eu/news/komisia-schvalila-upraveny-plan-obnovy-odolnosti-slovenska-v-hodnote-64-miliardy-Eur-2023-06-27_sk

⁵³ Dostupné online: <https://www.planobnovy.sk/aktuality/komisia-schvalila-upraveny-plan-obnovy-a-odolnosti-slovenska-v-hodnote-6-4-miliardy-Eur/>

Plán Obnovy a odolnosti pozostáva po úpravách zo 111 míľnikov a 111 cieľov⁵⁴, pričom ich dosahovanie je úzko prepojené s plnením opatrení v rámci Národného programu reforiem Slovenskej republiky. V tejto súvislosti je dôležitým míľnikom, že bola v júni 2023 schválená druhá časť legislatívy týkajúca sa najmä úprav v súvislosti s **digitalizáciou procesov insolvenčného konania**, čo prispieva k zníženiu administratívnych bariér podnikania. **Zriaduje sa insolvenčný register**, ktorý nahradí doteraz aktívny register úpadcov.

V oblasti **súdneho systému** (s vplyvom aj na podnikateľské prostredie), bola k 1. júnu 2023 spustená **nová reorganizovaná sieť súdov**, cieľom ktorej je priniesť zrýchlenie a zvýšenie miery vybavenosti súdnych konaní. Reorganizácia zároveň umožňuje špecializáciu sudcov, ktorá sa týka trestnej, civilnej, rodinnej a obchodnej agendy na všeobecných súdoch a správnej agendy v samostatnom správnom súdnictve.⁵⁵

S cieľom zvýšiť podiel inovujúcich podnikov, najmä v oblasti digitálnych inovácií a podporiť spoluprácu podnikateľských subjektov s vedecko-výskumnými pracoviskami, Slovenská inovačná a energetická agentúra vyhlásila v roku 2023 dve výzvy na inovačné a digitálne vouchery, ktoré budú financované prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR.⁵⁶

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2023

Národný program reforiem popisuje reformné snaženie vlády SR v kľúčových štrukturálnych oblastiach a zároveň reaguje na špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko vytvorenými opatreniami. Národný program reforiem predstavuje zároveň nástroj na komunikáciu plnenia cieľov Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a Európskeho piliera sociálnych práv, ktoré nahrádzajú v uplynulej dekáde nosnú stratégiu Európa 2020. V roku 2023 pokračovala vláda SR v plnení a navrhovaní opatrení v kľúčových štrukturálnych oblastiach (verejné financie, vzdelávanie, produktivita: výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia, trh práce a sociálne veci, bývanie, kvalita inštitúcií, zdravie a zdravotno-sociálna dlhodobá starostlivosť a zelená transformácia).

⁵⁴ Dostupné online: [https://www.Europarl.Europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI\(2022\)733642_SK.pdf](https://www.Europarl.Europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI(2022)733642_SK.pdf)

⁵⁵ Dostupné online: <https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforier/npr-2024.pdf>

⁵⁶ Dostupné online: <https://www.siea.sk/vyzva-na-podporu-inovacii-v-podnikoch-je-otvorena-aj-v-roku-2024/>

Tabuľka 3 Vybrané opatrenia v kľúčových štrukturálnych oblastiach s dôrazom na podnikateľské prostredie

Vybrané opatrenia v kľúčových štrukturálnych oblastiach s dôrazom na podnikateľské prostredie	
Oblasť	Bližší popis opatrenia
Produktivita: výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia	V roku 2023 bola schválená Národná stratégia výskumu, vývoja a inovácií 2030, ktorá určuje zámery, ciele a priority Slovenskej republiky a princípy dobrého riadenia a efektívnosti v oblasti výskumu, vývoja a inovácií. Cieľom je : • posunúť Slovenskú republiku o 10 miest v Európskom inovačnom rebríčku, • zvýšiť investície do výskumu a vývoja na 2 % HDP (z toho 1,2 % zo súkromných zdrojov) • prilákať 25-tisíc vysokoškolených ľudí zo zahraničia. Jednou z priorít Národnej stratégie sú investície do kvalitného systému podpory výskumu a inovácií, ktorý bude prehľadný, efektívny, nebyrokratický a stimulujúci inovatívnosť a podnikavosť. Cieľovou hodnotou do roku 2030 je, aby podiel MSP zavádzajúcich produktové inovácie dosiahol 40 %.⁵⁷
	V rámci opatrení Plánu Obnovy a odolnosti boli počas roka 2023 vyhlásené výzvy v objeme 551 mil. Eur, ide predovšetkým o podporu zapájania do Európskeho výskumného priestoru, spolupráce medzi akademickými inštitúciami a priemyslom, podporu excelentných výskumníkov, podporu výskumu a inovácií zameraných na digitalizáciu a dekarbonizáciu a finančné nástroje.⁵⁸
Kvalita inštitúcií	S cieľom znížiť nadmerné administratívne a regulačné zaťaženie podnikateľov bola v júni 2023 schválená druhá časť legislatívy, ktorá sa týka najmä úprav v súvislosti s digitalizáciou procesov insolvenčného konania. Plánuje sa zriadiť tzv. insolvenčný register ktorý má slúžiť ako nástroj evidencie, doručovania a zverejňovania potrebných údajov a udalostí, ktoré nastávajú v jednotlivých insolvenčných a likvidačných konaniach. Prvá časť legislatívy v rámci reformy insolvenčného rámca, ktorá umožňuje účinnú reštrukturalizáciu už v počiatočnom štádiu insolvenčného procesu s cieľom zabrániť úpadku, vstúpila do účinnosti už v roku 2022.⁵⁹
	S účinnosťou od 1. júla 2023, sa novelou zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch zaviedla legislatívna definícia rodinných podnikov, ktoré kladú dôraz na zachovanie rodinných väzieb, hodnôt a tradície. Hlavným cieľom je predovšetkým posilniť a podporiť priaznivé podmienky pre rozvoj sociálneho podnikania na Slovensku, a to vrátane rodinného podnikania. Zároveň má byť prijatý akčný plán pre rozvoj rodinných podnikov, ktorý má slúžiť ako základný rámec pre podporu rodinného podnikania.⁶⁰ Od spustenia evidencie/registrácie rodinných podnikov nebol doposiaľ evidovaný a registrovaný ani jeden rodinný podnik.⁶¹

⁵⁷ Dostupné online: https://vaia.gov.sk/wp-content/uploads/2023/05/01_Narodna-strategia-vyskumu-vyvoja-a-inovaci-vlastny-material_V2.pdf

⁵⁸ Dostupné online: <https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/narodny-program-reforiem-2023.pdf>

⁵⁹ Dostupné online: <https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/narodny-program-reforiem-2023.pdf>

⁶⁰ V roku 2021 Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) predložilo do MPK Návrh akčného plánu pre rozvoj rodinných podnikov na Slovensku, avšak doteraz neboli úspešne vysporiadané všetky vznesené pripomienky

⁶¹ Údaje z evidencie rodinných podnikov a registrovaných rodinných podnikov sú zverejnené na webovej stránke ministerstva práce.

Zelená transformácia

V roku 2023 prešiel Plán obnovy aktualizáciou, v rámci ktorej bola predstavená nová kapitola **REPowerEU**. Hlavným cieľom REPowerEU je znížiť závislosť na ruských fosílnych palivách a bojovať s klimatickou krízou. Opatrenia napríklad zahŕňajú zjednodušenie povolovacích procesov, investície do energetickej infraštruktúry, dopravy s nulovými emisiami a energetickej hospodárnosti budov. Jedným z opatrení je modernizácia existujúcich výrobných kapacít na výrobu elektriny z OZE, v súvislosti s čím vyhlásilo MHSR v roku 2022 výzvy na modernizáciu vodných elektrární a modernizáciu bioplynových staníc a rovnako bola počas roka 2023 vyhlásená aj uzavretá výzva na modernizáciu bioplynových staníc. V roku 2023 bol taktiež schválený balík opatrení na podporu alternatívnych pohonov s cieľom podporiť ich vývoj v sektore dopravy.⁶²

Zdroj: SBA

Envirostratégia 2030

Envirostratégia 2030 predstavuje strategický dokument, ktorý definuje víziu do roku 2030 dosiahnuť lepšiu kvalitu životného prostredia a udržateľné obehové hospodárstvo využívajúce čo najmenej neobnoviteľných prírodných zdrojov a nebezpečných látok. Hlavným zámerom aktualizovanej adaptačnej stratégie je zvýšiť odolnosť a zlepšiť pripravenosť Slovenskej republiky čeliť nepriaznivým dopadom zmeny klímy. Tento cieľ sa má dosiahnuť prostredníctvom ustanovenia inštitucionálneho rámca a koordinačného mechanizmu na zabezpečenie účinnej implementácie adaptačných opatrení na všetkých úrovniach a vo všetkých relevantných oblastiach.⁶³

Akčný plán digitálnej transformácie SR 2023-2026

Akčný plán digitálnej transformácie na roky 2023-2026 predstavuje kľúčový dokument pre digitálnu transformáciu Slovenska, aby SR dosiahla ciele EÚ v digitálnej konkurencieschopnosti. Dokument je rozdelený na 4 tematické okruhy⁶⁴, ktoré zastrešujú jednotlivé kapitoly pokrývajúce kľúčové oblasti digitálnej transformácie. Dôraz sa kladie najmä na **podporu digitálnej transformácie podnikov, so zameraním na MSP či inovatívne firmy, vývoj a nasadenie digitálnych technológií a budovanie odolnej spoločnosti**. Niektoré opatrenia sú zamerané špecificky na podporu MSP, cez spolufinancovanie investícií do základných technologických nástrojov a procesov v MSP⁶⁵, ale aj na veľké podniky cez podporu zvyšovania miery zavádzania pokročilých digitálnych technológií vo výrobe a službách⁶⁶. Strategickým cieľom je tiež zvýšenie počtu inovatívnych podnikov a zlepšenie ich prístupu k financiám, pričom v tomto smere je podpora zameraná na scale-up podniky (rýchlo rastúce inovatívne firmy), a jednorozčce (inovatívne firmy, ktoré dosiahli trhovú hodnotu vo výške viac ako jednej miliardy amerických dolárov)⁶⁷. Schválenie Akčného plánu digitálnej

⁶² Dostupné online: <https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/npr-2024.pdf>

⁶³ https://www.minzp.sk/files/iep/publikacia_zelensie-slovensko-sj_web.pdf

⁶⁴ 1. Digitalizácia širšej ekonomiky, 2. Digitálna infraštruktúra, 3. Podpora potenciálu umelej inteligencie, 4. Digitálna spoločnosť

⁶⁵ Merateľným výsledkovým cieľom je, aby do roku 2026 viac ako 67,6 % MSP v SR dosiahlo aspoň základnú úroveň digitálnej intenzity

⁶⁶ Cieľovou hodnotou je, aby aspoň 42,6% podnikov na Slovensku bude využívať technológie: služby cloud computingu, big data, umelú inteligenciu

⁶⁷ Merateľným výsledkovým ukazovateľom je, aby podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby dosiahol v roku 2026 úroveň 8,0%.

transformácie Slovenska je zároveň jedným z míľnikov, ku ktorému sa Slovenská republika zaviazala v Pláne obnovy a odolnosti.⁶⁸

Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030

Hlavným cieľom dokumentu je určiť strategické smerovanie hospodárskej politiky Slovenska do roku 2030 a zabezpečiť zvýšenie konkurencieschopnosti hospodárstva SR umožňujúceho flexibilne reagovať na nové globálne trendy a technológie. **Stanovené priority sú orientované na podporu tvorby a kvalifikovanú štruktúru pracovných miest s dôrazom na odstraňovanie regionálnych rozdielov, vytvorenie optimálneho podnikateľského prostredia, aktívny prístup k zlepšovaniu dynamiky rozvoja výskumu a inovácií a udržateľnosť rozvoja vo vzťahu k životnému prostrediu.**⁶⁹ Prioritou vlády SR na roky 2023-2027 je prehodnotiť a aktualizovať schválenú Stratégiu hospodárskej politiky SR do roku 2030 s nadväzujúcim akčným plánom pre realizáciu opatrení vyplývajúcich z nej, s cieľom zvyšovania konkurenčnej schopnosti SR v Európskom a globálnom meradle.⁷⁰

Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR 2021-2027

Ide strategický dokument, ktorý určuje ciele, systém politík a opatrení v oblasti výskumu, vývoja, inovácií a ľudských zdrojov, v tých sektoroch ekonomiky SR, ktoré majú najväčší potenciál transformácie smerom k činnostiam a aktivitám s vyššou pridanou hodnotou a zároveň disponujú dostatočnou výskumnou a inovačnou kapacitou. Zároveň predstavuje základný dokument, ktorý určuje obsahové zameranie podpory z fondov politiky súdržnosti na roky 2021-2027 pre oblasť výskum, vývoja a inovácií (VVAI). Medzi hlavné horizontálne výzvy systému VVAI v SR patrí systémová a kontinuálna podpora rozvoja ľudských zdrojov a zručností, financovania VVAI, **spolupráce štátnych, verejných a súkromných výskumných inštitúcií a podnikateľského sektora**, ako aj cielený rozvoj výskumnej infraštruktúry, legislatívneho rámca určujúceho jasné kompetencie a procesy pri tvorbe politík VVAI, vymožiteľnosti rozhodnutí a definujúceho súbor nástrojov, internacionalizácie a priemyselnej transformácie.⁷¹

⁶⁸ Dostupné online: <https://mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2023/01/APDTS-2023-2026.pdf>

⁶⁹ Dostupné online: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/wRKb2ncO.pdf>

⁷⁰ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023-2027.

⁷¹ Dostupné online: <https://mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2018/10/Strategia-vyskumu-a-inovacii-pre-inteligentnu-specializaciju.pdf>

2 Prehľad najdôležitejších legislatívnych zmien v roku 2023 v súvislosti s MSP

Aj v roku 2023 došlo zákonodarcom k schváleniu množstva legislatívnych zmien. Časté legislatívne zmeny sú u podnikateľov vnímané prevažne negatívne, nakoľko ich sledovanie predstavuje pre podnikateľov neefektívne vynaložený čas. Dlhodobá stabilita legislatívneho prostredia je dôležitým predpokladom rastu ekonomiky. Preto aj legislatívny proces musí byť transparentný, s dodržiavaním štandardných legislatívnych pravidiel.

11 najdôležitejších zákonov (*Obchodný zákonník, Živnostenský zákon, Zákon o obchodnom registri, Zákon o dani z pridanej hodnoty, Zákon o správe daní, Zákon o účtovníctve, Zákonník práce, Zákon o dani z príjmov, Zákon o používaní elektronickej registračnej pokladnice, Zákon o zdravotnom poistení, Zákon o sociálnom poistení*), ktoré by MSP mali pravidelne sledovať, keďže sa ich úzko dotýkajú, bolo v uplynulom roku menených **celkovo 38-krát (počet zmien s účinnosťou v roku 2023)**.

V porovnaní s rokom 2022, kedy boli vyššie uvedené zákony ovplyvňujúce podnikateľské prostredie upravené **celkovo 47-krát** (počet zmien s účinnosťou v roku 2022), sa teda **jedná o medziročný pokles o 19,15 % (v porovnaní s rokom 2023)**.

Je však potrebné zdôrazniť, že v roku 2023 už neboli prijímané zmeny v súvislosti s pandemiou COVID-19 a tiež sa v menšej miere prijímali zmeny súvisiace s rastom cien energií. **Novelizácie zákonov so sebou priniesli pozitívne zmeny v podmienkach podnikania, ale zároveň mali aj negatívne dopady na MSP.** Predčasné voľby do parlamentu v roku 2023 takisto ovplyvnili legislatívny proces a prijímanie zákonov.

Ku koncu roka 2023 Národná rada SR schválila aj zákon novelizujúci viaceré právne predpisy, a to v súvislosti s konsolidáciou verejných financií, ktorý má negatívny dopad na MSP až v roku 2024.

Významnou zmenou pre MSP takisto predstavovalo v roku 2023 prijatie novely zákona o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov SR s účinnosťou od 1. mája 2023.⁷² Presadilo sa pravidlo, aby **návrhy zákonov s vplyvom na podnikateľské prostredie nadobúdali účinnosť k 1. januáru alebo k 1. júlu príslušného kalendárneho roka.**

⁷² **Novela č. 133/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov **s účinnosťou od 1. mája 2023.**

Nižšie uvádzame prehľad početnosti zmien top 11 najdôležitejších zákonov pre MSP za posledných 5 rokov.

Tabuľka 4 Novelizácie najvýznamnejších zákonov týkajúcich sa podnikateľského prostredia

TOP 11 najdôležitejších zákonov pre MSP	Počet novelizačných dátumov od 1.1. do 31.12. kalendárneho roka				
Názov právneho predpisu	2019	2020	2021	2022	2023
Obchodný zákonník	1	2	1	1	2
Zákon o dani z pridanej hodnoty	3	1	4	2	2
Zákon o dani z príjmov	8	5	5	6	6
Zákon o používaní elektronickej registračnej pokladnice	4	2	1	0	0
Zákon o správe daní (Daňový poriadok)	3	5	3	7	3
Zákon o účtovníctve	1	2	1	3	2
Zákon o obchodnom registri	2	1	2	1	5
Zákon o sociálnom poistení	5	16	10	10	9
Zákon o zdravotnom poistení	5	4	8	7	3
Zákonník práce	2	5	3	7	3
Živnostenský zákon	4	6	2	3	3
Počet noviel celkom	38	49	40	47	38
Priemerný počet noviel zákonov za mesiac	3,17	4,1	3,3	3,9	3,2

Zdroj: SBA, spracované na základe portálu Slov-lex a stránky Národnej rady SR

V roku 2022 a 2023 bolo schválených niekoľko legislatívnych zmien, ktoré **zásadne ovplyvnili podnikanie MSP v roku 2023**. Rovnako bolo v roku 2023 schválených viacero významných noviel zákonov, ktoré nadobudli účinnosť v roku 2023 a 2024. **Legislatívne zmeny pre MSP sú preto rozdelené do nasledovných častí:**

§ **Zákony schválené v roku 2022 s účinnosťou od roku 2023**

§ **Zákony schválené v roku 2023 s účinnosťou od roku 2023**

§ **Zákony schválené v roku 2023 s účinnosťou od roku 2024**

§ **Zákony schválené v roku 2023 s účinnosťou od roku 2024 v súvislosti s konsolidáciou verejných financií**

Z hľadiska prístupu k MSP sú jednotlivé zmeny rozdelené do troch kategórií:

- s **pozitívnym** dopadom na podnikanie MSP,
- s **negatívnym** dopadom na podnikanie MSP a
- s **pozitívno-negatívnym** dopadom pre MSP.

2.1 Zákony schválené v roku 2022 s účinnosťou od roku 2023

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2022, s nadobudnutím účinnosti až od 1. januára 2023 a neskôr.

2.1.1 Zákony s **pozitívnym** vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2022 schválilo niekoľko zákonov s účinnosťou od roku 2023, ktoré majú **pozitívny vplyv** na podnikanie:

Umožňuje sa zjednodušeným spôsobom založiť spoločnosť s ručením obmedzeným

Novelou č. 8/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony sa **s účinnosťou od 1. februára 2023** umožnilo **zjednodušeným spôsobom založiť spoločnosť s ručením obmedzeným**, a to prostredníctvom na to určeného elektronického formulára na vytvorenie spoločenskej zmluvy.

Spoločnosť s ručením obmedzeným môže byť založená zjednodušeným spôsobom, ak sú splnené tieto podmienky:

- spoločnosť nemá viac ako päť spoločníkov,
- spoločnosť je založená za účelom podnikania,
- predmetom podnikania spoločnosti sú len vybrané činnosti zodpovedajúce zoznamu voľných živností podľa osobitného predpisu o živnostenskom podnikaní,
- predmet podnikania spoločnosti netvorí viac ako 15 vybraných činností zodpovedajúcich zoznamu voľných živností podľa osobitného predpisu o živnostenskom podnikaní,
- obchodné meno spoločnosti musí obsahovať dodatok označujúci právnu formu „s. r. o.“,
- vklady spoločníkov spoločnosti sú výlučne peňažné,
- správcom vkladu je konateľ,
- spoločnosť nemá ustanovenú dozornú radu.

Novela umožňuje **zriadiť podnik alebo organizačnú zložku podniku** zahraničnej právnickej osoby, ktorá má sídlo v niektorom z členských štátov EÚ, taktiež zjednodušeným spôsobom po splnení zákonných podmienok.

Novela zaviedla aj **zoznam voľných živností**. Ak zakladatelia budú postupovať zjednodušeným spôsobom založenia a zapísania do obchodného registra vo vzťahu k týmto voľným živnostiam **vznikne živnostenské oprávnenie automaticky** zápisom do obchodného registra. Pred zápisom do obchodného registra nie je potrebné žiadať živnostenský úrad o vydanie osvedčenia o živnostenskom oprávnení.

Návrhy na zápis spoločností zakladaných zjednodušeným spôsobom bude vybavovať Okresný súd v Žiline.

Rozšírenie výnimky z nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania rodinných príslušníkov aj na 2 – osobové s.r.o.

Novelou č. 112/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní **s účinnosťou od 1. januára 2023** sa rozšírila výnimka z nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania pre rodinných príslušníkov aj na 2-osobové s.r.o. (pokiaľ sú spoločníkmi príbuzní v priamom rade, súrodenci alebo manželia).

Aby bolo možné uplatniť pre rodinného príslušníka výnimku z nelegálneho zamestnávania, resp. z nelegálnej práce, musia byť v súčasnosti **splnené viaceré podmienky**, a to:

- práca je týmto rodinným príslušníkom vykonávaná pre fyzickú osobu – podnikateľa alebo právnickú osobu, ktorou je spoločnosť s ručením obmedzeným s najviac dvoma spoločníkmi,
- rodinný príslušník je dôchodkovo poistený, alebo je poberateľom dôchodku alebo je žiakom alebo študentom vo veku do 26 rokov.

Zjednodušenie podmienok zamestnávania sezónnych zamestnancov

Novela č. 248/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce s **účinnosťou od 1. januára 2023** zaviedla nový poddruh dohody o pracovnej činnosti, a to **dohoda o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce**. Táto dohoda má mať maximálny rozsah **520 hodín** v kalendárnom roku a priemerný týždenný pracovný čas za obdobie najviac štyroch mesiacov **nesmie presiahnuť 40 hodín**.

Osoba vykonávajúca sezónnu prácu na základe takejto dohody, bude zároveň zamestnancom na účely nemocenského a dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti, bez ohľadu na to, či jej vznikne právo na pravidelný alebo nepravidelný mesačný príjem.

Novelou sa ustanovuje aj výnimka z platenia poistného na starobné poistenie a poistného na poistenie v nezamestnanosti formou **novej odvodovej odpočítateľnej položky pri výkone sezónnej práce** (v sume 50 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR spred dvoch rokov).

Pri vyššom príjme ako odvodová odpočítateľná položka zamestnanec spolu so svojim zamestnávateľom zaplatí poistné na starobné poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti len zo sumy, ktorá prevyšuje odpočítateľnú položku. Za obdobia, počas ktorých sa nebude platiť poistné, sezónnemu pracovníkovi nevznikne nárok na predčasný starobný dôchodok, starobný dôchodok a súvisiace pozostalostné dôchodky ani na dávku v nezamestnanosti.

Trvalé zníženie DPH pre športoviská, vleky a gastro sektor na 10 %

Novelou č. 516/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov s **účinnosťou od 1. januára 2023 došlo k zníženiu sadzby DPH pre športoviská, vleky a gastro sektor (reštauračné a stravovacie služby) z pôvodných 20 % na 10 %**. Toto zníženie DPH podľa predmetnej novely však platilo len do konca marca 2023 (t. j. len na tri mesiace).

Trvalé zníženie DPH pre športoviská, vleky a gastro sektor na 10 % bolo schválené **novelou zákona č. 9/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 530/2011 Z. z. o spotrebnej dani z alkoholických nápojov s **účinnosťou od 1. apríla 2023**.

Upustilo sa od vymáhania pokút za nesplnenie povinnosti podať návrh na zápis zmeny zapísaných údajov (rodných čísiel) do obchodného registra

Novelou č. 8/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s **účinnosťou od 1. februára 2023** sa **upustilo od vymáhania pokút za nesplnenie povinnosti podať návrh na zápis zmeny zapísaných údajov (rodných čísiel) do obchodného registra**.

Obchodné spoločnosti zapísané do obchodného registra pred 1. októbrom 2020 mali povinnosť mať zapísané identifikačný údaj osôb t. j. rodné číslo napríklad u konateľov,

spoločníkov, akcionárov a iných osôb zapísaných v Obchodnom registri, a to najneskôr do 30. septembra 2022. **V prípade nesplnenie tejto povinnosti zápisu údajov hrozila podnikateľom pokuta až do výšky 3 310 Eur.** Ku koncu roka 2022 nemalo povinnosť zápisu rodných čísiel do obchodného registra splnených až 87 370 podnikateľských subjektov.

Zavádza sa systém tzv. druhej šance pri ukladaní pokút

Na základe **novely č. 496/2022 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov s **účinnosťou od 1. januára 2024** daňovníci dostanú druhú šancu pri porušení niektorých svojich povinností.

Inštitút tzv. druhej šance v praxi znamená, že správca dane pri prvom zistení porušenia pokutu neuloží, ale vyzve najskôr na splnenie povinnosti. Ak bola povinnosť splnená oneskorene, upozorní daňový subjekt, že pri ďalšom porušení mu už bude uložená pokuta. To znamená, že ak napríklad daňový subjekt podá v roku 2024 daňové priznanie oneskorene, správca dane neuloží za toto porušenie pokutu, ale upozorní daňový subjekt, že **pri ďalšom podaní daňového priznania oneskorene, už pokuta uložená bude.**

2.1.2 Zákony s negatívnym vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2022 schválilo niekoľko zákonov s účinnosťou od roku 2023, ktoré majú **negatívny vplyv** na podnikanie:

Nová administratívna povinnosť pre podnikateľov v súvislosti s reformou súdnej mapy

Na základe **nového zákona č. 150/2022 Z. z.** o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov s **účinnosťou od 1. júna 2023** sa ustanovuje **nová administratívna povinnosť pre podnikateľov** v súvislosti s reformou súdnej mapy.

Prijatým zákonom dochádza k zániku a odovzdávaní agendy preberajúcim súdom. Od 1. júna 2023 sa Okresné sudy Bratislava I až IV premenujú na Mestské sudy Bratislava I až IV a zároveň bude každý z nich preberať inú agendu. **Obchodnoprávna agenda pripadne na Mestský súd Bratislava III**, ktorý bude viesť obchodný register pre obvod Krajského súdu v Bratislave. **Rovnako v Košiciach bude agendu obchodného registra po novom viesť Mestský súd Košice.**

Táto zmena bude mať dopad na povinnosť uvádzať označenie registrového súdu, ktorý zapísanú osobu eviduje na obchodných listoch a objednávkach vyhotovených v písomnej či elektronickej podobe.

- Podnikatelia so sídlom v Bratislave a okolí alebo v Košiciach a okolí, majú po novom povinnosť na svojich firemných dokumentoch či na webovej stránke uvádzať, že ich do obchodného registra zapísal Mestský súd Bratislava III alebo Mestský súd Košice.
- Živnostníci nie sú zapísaní v obchodnom registri, a preto sa ich uvedená zmena nijakým spôsobom nedotkne – s výnimkou zásahov do zmluvnej dokumentácie, kde budú musieť živnostníci upraviť údaje svojich zmluvných partnerov z Bratislavy a Košíc, ktorí sú zapísaní v obchodnom registri.

Zavedenie oznamovacej povinnosti pre prevádzkovateľov digitálnych platforiem

Novelou č. 250/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 442/2012 Z. z. o medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní s **účinnosťou od 1. januára 2023** sa **zaviedla oznamovacia povinnosť pre prevádzkovateľov digitálnych platforiem, ktorí musia Finančnej správe**

SR jedenkrát ročne oznamovať informácie o predávajúcich, ktorí platformu využívajú na predaj, ako aj údaje o ich príjmoch v e-shopoch a aplikáciách.

Zaviedol sa tak nový druh automatickej výmeny informácií o predávajúcich využívajúcich digitálne platformy.

Oznamovacia povinnosť sa týka najmä digitálnych platforiem v oblasti prenájmu nehnuteľností, poskytovania služieb (ubytovacích, dopravných, stravovacích), predaja tovaru a prenájmu dopravy. **V prípade, že si subjekty oznamovaciu povinnosť nesplnia, hrozí im pokuta do 3 000 Eur.**

2.1.3 Zákony s **pozitívno-negatívnym** vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2022 schválilo niekoľko zákonov s účinnosťou od roku 2023, ktoré majú **pozitívno-negatívny vplyv** na podnikanie:

Zmeny v oblasti služieb zamestnanosti

Novelou č. 488/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti s **účinnosťou od 1. januára 2023 sa zaviedlo niekoľko významných zmien v oblasti služieb zamestnanosti.** Novela zákona má prevažne pozitívne vplyvy na podnikateľské prostredie napríklad v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, avšak zavádza aj novú informačnú povinnosť.

Zjednodušuje sa zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín

V oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín sa novela zákona zamerala na uľahčenie zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, naviazaním určenia zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily na úroveň krajov, s vypustením podmienky miery evidovanej nezamestnanosti nižšej ako 5 %.

V súvislosti s udrжанím kvalifikovanej pracovnej sily sa novelou **zaviedla možnosť zamestnávania štátneho príslušníka tretej krajiny počas obdobia rozhodovania o žiadosti o obnove prechodného pobytu na účel zamestnania** a uľahčenie obnovenia prechodného pobytu na účel zamestnania vypustením požiadavky na prihliadnutie na situáciu na trhu práce a umožnenie udržania kvalifikovanej pracovnej sily v rovnakom zamestnaní.

Novela zákona tiež **vypustila povinnosť sprostredkovateľa zamestnania za úhradu predkladať mesačné správy o sprostredkovaných zamestnaniach** a ponechala, obdobne ako pri agentúrach dočasného zamestnávania, **predkladanie len jednej ročnej súhrnnej správy o činnosti sprostredkovateľa.**

Zároveň sa umožnilo sprostredkovateľom zamestnania za úhradu viesť evidenciu občanov, ktorým sprostredkoval zamestnanie za úhradu a poskytovať údaje elektronicky s použitím informačného systému služieb zamestnanosti cez Portál Podnikateľ.

Elektronicky poskytnuté údaje sú podkladom pre správy o činnosti sprostredkovateľa zamestnania za úhradu za kalendárny rok. **Odstránila sa písomná forma predkladania uvedených dokumentov a spracovanie údajov z listinnej formy na rôzne štatistické a kontrolné účely.**

Prijatou novelou zákona došlo taktiež k revízii právneho rámca poskytovania finančných príspevkov v rámci **aktívnych opatrení na trhu práce (AOTP)** za účelom zlepšenia ich efektívnosti a účinnosti. V tomto zmysle sa:

- **Zvýšila výška príspevku na vykonávanie absolventskej praxe zo sumy 65 % životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu na 100 % sumy životného minima**

pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Zároveň platí, že príspevok sa kráti za hodiny absencie, nie za dni absencie, najmä s poukazom, že niektoré z absencií (napr. návšteva lekára) trvajú len niekoľko hodín.

- **Skrátila sa doba trvania** povinnosti nepretržite vykonávať alebo prevádzkovať samostatnú zárobkovú činnosť (SZČ), **a to z troch rokov na dva roky** po poskytnutí príspevku.
- Zjednotili sa AOTP zamerané na **podporu zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie** a väčší dôraz sa bude klásť na podporu zamestnávania najviac ohrozených skupín na trhu práce, občanov starších ako 50 rokov veku, dlhodobo nezamestnaných a nízko kvalifikovaných občanov alebo uchádzačov o zamestnanie mladších ako 30 rokov veku, ktorí sú významne ohrození na trhu práce.
- **Vypustil sa príspevok na prest'ahovanie za prácou**, nakoľko príspevok má takmer rovnocenné zameranie, ako v prípade poskytovania príspevku na podporu mobility za prácou.

Novelou zákona tiež **došlo k zavedeniu informačnej povinnosti pre zamestnávateľa, ku ktorému bude vyslaný občan EÚ**. Oproti predchádzajúcej právnej úprave sa povinnosť líši v jej nositeľovi. V prípade novely ide o tuzemského zamestnávateľa, pričom v prípade predchádzajúcej právnej úpravy išlo o host'ujúceho zamestnávateľa.

Najzásadnejší rozdiel spočíva v rozsahu údajov, ktoré tieto subjekty predkladajú, ten je nevyhnutný na vykonávanie kontroly, analytické a štatistické účely.

Zmeny v zákone o dani z príjmov

Novelou č. 496/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa **zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov** v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s **účinnosťou od 1. januára 2023** došlo k zmene spôsobu registrácie daňovníkov na daň z príjmov tak, že **správca dane bude registrovať daňovníkov – právnické a fyzické osoby na daň z príjmov z úradnej moci**. Registráciu správca dane vykoná na základe údajov zapísaných do registrov, ako je obchodný register a živnostenský register.

Definícia ekonomického prepojenia sa doplnila o spočítavania podielov blízkych osôb. Podľa tohto novelizovaného ustanovenia sa na účely počítania priameho podielu, nepriameho podielu alebo nepriameho odvodeného podielu spočítavajú podiely blízkych osôb, a ak ich súčet je najmenej 25 %, príslušné osoby alebo subjekty sa považujú za ekonomicky prepojené.

Ide o prípad, ak má napríklad manžel podiel 100 % v spoločnosti Alfa a 15 % v spoločnosti Beta a manželka má taktiež podiel 15 %, ale len v spoločnosti Beta, podľa nového znenia sa považujú tieto spoločnosti za prepojené, nakoľko súčet podielu príslušných osôb je viac ako 25 %.

Doplnila sa aj definícia významnej kontrolovanej transakcie alebo skupiny kontrolovaných transakcií. **Za kontrolovanú transakciu sa už nepovažuje** právny vzťah alebo iný obdobný vzťah, na základe ktorého ani jedna závislá osoba nedosiahne zdaniteľný príjem (výnos), ani daňový výdavok v príslušnom zdaňovacom období v hodnote prevyšujúcej 10 000 Eur. Uvedené neplatí, ak ide o úver alebo pôžičku s istinou nad 50 000 Eur.

Okrem toho sa **sprešňujú pravidlá pri úprave základu dane závislej osoby**, a to pravidlá pri úprave základu dane v prípade nedodržania princípu nezávislého vzťahu a pravidlá pri úprave zahrňovania nákladov vynaložených inou závislou osobou do základu dane daňovníka. Pričom tieto pravidlá sa rozdeľujú do dvoch samostatných bodov, a to z dôvodu odstránenia

problémov pri daňových kontrolách (napr. nejednoznačné označenie titulu dorubenia dodatočnej dane pri službách prijatých od závislých osôb a pod.).

Daňovým výdavkom veriteľ'a sa stál aj záväzok odpustený podľa reštrukturalizačného plánu. Novelou sa dopĺňa aj ustanovenie, ktoré upravuje situácie tzv. zákonného a daňovo uznaného odpisu pohľadávok o zánik pohľadávky v dôsledku jej odpustenia pri tzv. preventívnej reštrukturalizácii. Preventívna reštrukturalizácia spočíva na aktívnom jednaní dlžníka, ktorý podáva návrh na jej začatie. Má za úlohu vypracovať plán, ktorý obsahuje reštrukturalizačné opatrenia, a v rámci nich môže obsahovať aj odpustenie záväzku dlžníka.

Od 1. januára 2023 je pohľadávka v rozsahu, v akom je záväzok (dlh) podľa potvrdeného plánu odpustený, u veriteľ'a daňovým výdavkom.

Ďalšou zmenou súvisiacou s preventívnym reštrukturalizačným konaním je **doplnenie možnosti zahrňovania tvorby opravných položiek k pohľadávkam voči dlžníkovi, ktoré s týmto konaním súvisia do daňových výdavkov**, a to obdobne, ako je tomu v prípade pohľadávok voči dlžníkovi v tzv. klasickej (úpadkovej) reštrukturalizácii.

Zavedenie legálnej definície rodinného podniku a základné podmienky rodinného podnikania

Novela č. 494/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch s účinnosťou od 1. júla 2023 zaviedla definíciu rodinného podniku a základné podmienky rodinného podnikania.

Jednou z prvých zmien, ktoré novela zákona priniesla je **zavedenie definície rodinného podniku**, ktorým sa rozumie nielen obchodná spoločnosť (napr. s.r.o.) či družstvo, ale aj fyzická osoba – podnikateľ (napr. živnostník), a to za podmienky, že členovia spoločnej rodiny (napr. manželia) spĺňajú zákonné požiadavky (t. j. majú na podnik zákonom ustanovené väzby – napr. živnostník môže mať status rodinného podniku, ak v pracovnoprávnom vzťahu zamestnáva aspoň jedného člena spoločnej rodiny).

V nadväznosti na túto definíciu novela určila, **koho treba považovať za člena spoločnej rodiny**. Sú to napríklad manželia, potomkovia či súrodenci.

Novela umožnila rodinným podnikom získať osobitný status. Od 1. júla 2023 zákon rozlišuje tieto druhy rodinných podnikov:

- **evidovaný rodinný podnik,**
- **registrovaný rodinný podnik.**

Podnik, ktorý bude spĺňať definíčné znaky rodinného podniku, môže požiadať o zaradenie do evidencie rodinných podnikov. Okrem evidovaného rodinného podniku novela zákona rozlišuje ešte registrovaný rodinný podnik, avšak **samotná registrácia je na dobrovoľnej báze**.

Aby bol podnik označený ako registrovaný rodinný podnik musí prejsť procesom registrácie. Formulár žiadosti pre registráciu určí Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré bude posudzovať žiadosť, overí splnenie podmienok a vydá **osvedčenie o priznaní štatútu registrovaného rodinného podniku**.

Dôležitou podmienkou pre registráciu rodinného podniku je **založenie tzv. rady rodinného podniku**, ktorá musí mať minimálne troch členov, a zároveň väčšinu jej členov musia tvoriť členovia spoločnej rodiny. Vnútnú organizáciu a fungovanie rady rodinného podniku má upravovať **štatút rady rodinného podniku**, ktorý schvaľuje rodinný podnik (t. j. obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba-podnikateľ).

Rada rodinného podniku má zasadať najmenej raz za kalendárny rok. Zo zasadnutia rady rodinného podniku sa vyhotovuje zápisnica, ktorú **rodinný podnik na požiadanie poskytnie Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR.**

Medzi **hlavné kompetencie rady rodinného podniku** patrí napríklad rozhodovanie o dlhodobom strategickom smerovaní rodinného podniku alebo o nástupníctve a príprave budúcej generácie na prevzatie rodinného podniku.

Registrovaný rodinný podnik je zároveň povinný v písomnom styku uvádzať označenie „registrovaný rodinný podnik“ alebo skratku „r. r. p.“. **Označenie „registrovaný rodinný podnik“ sa zapisuje aj do obchodného registra.**

Obsahom žiadosti o registráciu rodinného podniku musí byť aj informácia, akú percentuálnu časť zo zisku po zdanení použije rodinný podnik na posilnenie svojich vnútorných a vonkajších vzťahov (najmenej to musí byť 12 % zo zisku po zdanení).

Za posilnenie vnútorných a vonkajších vzťahov sa považuje použitie finančných prostriedkov na príspevky na dobrovoľné dôchodkové poistenie, starobné dôchodkové poistenie, vzdelávanie členov rodiny, či rekreáciu členov rodiny alebo aj zamestnancov. Zároveň sa, ale môže 12 % zisku po zdanení použiť aj na krytie účtovnej straty podniku.

Týchto 12 % bude musieť rodinný podnik sledovať v účtovníctve osobitne, a to cez analytické alebo iné pomocné evidencie, následne ministerstvo udelí štatút registrovaného rodinného podniku. **Podmienky na priznanie štatútu je nutné splňať neustále.**

Novela definuje aj tzv. rodinnú farmu, pričom sa jedná o rodinný podnik, ktorý vykonáva poľnohospodársku činnosť, vrátane hospodárskeho chovu rýb alebo produkuje, spracováva a obchodu s poľnohospodárskymi surovinami a výrobkami. Rodinné farmy majú taktiež možnosť sa zaregistrovať.

Štátnu správu v oblasti rodinných podnikov bude od 1. júla 2023 vykonávať Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Medzi jeho oprávnenia podľa novely zákona patrí napríklad:

- priznať a zrušiť štatút registrovaného rodinného podniku,
- zaradiť rodinný podnik do evidencie rodinných podnikov a vyradiť podnik z tejto evidencie,
- vykonávať kontrolu a dodržiavania povinností podľa zákona,
- ukladať pokuty v prípade porušenia ustanovení zákona.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR od účinnosti novely zákona **nezaznamenalo žiadnu žiadosť o zápis do evidencie rodinných podnikov ani žiadnu žiadosť o registráciu do registra rodinných podnikov.**

2.2 Zákony schválené v roku 2023 s účinnosťou od roku 2023

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2023, s nadobudnutím účinnosti tiež v roku 2023. Jedná sa o zákony, ktoré výrazne menia doterajšie platné legislatívne predpisy.

2.2.1 Zákony s **pozitívnym** vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2023 schválilo niekoľko zákonov s účinnosťou od roku 2023, ktoré majú **pozitívny vplyv** na podnikanie:

Zmena v nadobudnutí účinnosti zákonov s vplyvom na podnikateľov

Na základe **novely č. 133/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov s **účinnosťou od 1. mája 2023** nastáva zmeny v nadobudnutí účinnosti zákonov s vplyvom na podnikateľské prostredie.

Cieľom schválenej novely zákona je skvalitniť tvorbu práva a zapracovať požiadavku vyplývajúcu z Programového vyhlásenia vlády. **Presadzuje sa zásada, aby návrhy zákonov s vplyvom na podnikateľské prostredie nadobúdali účinnosť k 1. januáru alebo k 1. júlu príslušného kalendárneho roka**, s ohľadom na dodržanie dostatočnej legisvakančnej doby.

Toto ustanovenie o dni nadobudnutia účinnosti právneho predpisu **sa nemusí uplatniť**, ak sa jedná napríklad o návrh zákona, o ktorom NR SR rozhodla, že ho prerokuje v skrátanom legislatívnom konaní alebo právne záväzný akt Európskej únie, ktorý si vyžaduje implementáciu, či návrh zákona o štátnom rozpočte alebo ide o zákon vrátený prezidentom, ktorý bol prerokovaný v skrátanom legislatívnom konaní atď.

Po novom navyše platí, že pri **návrhu zákona podanom výborom alebo poslancom Národnej rady SR** treba návrh zákona vždy vopred **prerokovať s Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky** z hľadiska jeho vplyvu na podnikateľské prostredie, pričom súčasťou stanoviska ministerstva hospodárstva k návrhu zákona je aj **vyčíslenie vplyvov na podnikateľské prostredie**.

Zjednotenie maximálneho limitu na platby v hotovosti

Novelou č. 211/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti a ktorou sa dopĺňa zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) s **účinnosťou od 1. júla 2023** sa zjednocuje maximálny limit na platby v hotovosti.

Výška sumy, do ktorej budú možné platby v hotovosti, sa zjednotí na 15 000 Eur pre fyzické aj právnické osoby.

Poslanci v novele schválili aj pozmeňujúci návrh - **limit na platby v hotovosti sa bude vzťahovať aj na dobrovoľné dražby**. Cieľom je zamedziť praniu špinavých peňazí prostredníctvom dobrovoľných dražieb.

Daňovým výdavkom zamestnávateľa sú výdavky na prevádzku súkromných materských škôl a zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov veku dieťaťa

Na základe **novely č. 60/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov s **účinnosťou od 15. marca 2023** došlo k rozšíreniu okruhu zákonom uznateľných daňových výdavkov.

Jedná sa o **výdavky vynaložené na prevádzku vlastných materských škôl a zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov veku dieťaťa**. V súčasnosti, keď podnikom chýbajú pracovné sily a je ťažké začleniť matky malých detí do pracovného procesu, jedným zo spôsobov, ako by zamestnávateľia mohli byť štátom motivovaní, sami z vlastných súkromných zdrojov, typy zariadení ako podnikové materské školy a jasle vytvárať, sú daňové nástroje.

Zmeny v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie

Novelou č. 69/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie s **účinnosťou od 1. apríla 2023** sa zavádzajú viaceré zmeny za

účelom zrýchlenia konaní v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie. Novela zahŕňa najmä tieto zmeny:

- Zavádza sa povinnosť pre správne orgány neprihliadať na **pripomienky dotknutej verejnosti**, ak sú zjavne nedôvodné.
- Spresňujú sa **povinné náležitosti zámeru navrhovanej činnosti**. Pokiaľ sa nejedná o líniovú stavbu, stačí, ak zámer obsahuje len nulový variant a jeden variant navrhovanej činnosti, bez ďalších alternatív.
- Zavádza sa možnosť príslušných orgánov **neprihliadať na stanoviská**, resp. pripomienky k zámeru navrhovanej činnosti, oznámeniu o zmene navrhovanej činnosti a rozsahu hodnotenia doručené po zákonom stanovených lehotách.
- Zavádza sa povinnosť dotknutých orgánov uplatňovať pripomienky k zámeru navrhovanej činnosti, k oznámeniu o zmene navrhovanej činnosti a k správe o hodnotení len v rozsahu svojej pôsobnosti.
- Zavádza sa možnosť **neprihliadať v povoloňovacom konaní k navrhovanej činnosti** na odôvodnené písomné stanoviská a pripomienky, o ktorých už bolo rozhodnuté v konaní o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.
- **Menia sa povinné náležitosti rozhodnutia povoľujúceho orgánu**. Explicitne sa špecifikuje, že rozhodnutie bude po novom musieť obsahovať podmienky, ktoré určil príslušný orgán v rozhodnutí vydanom v zisťovacom konaní alebo v záverečnom stanovisku.
- Umožňuje sa vykonávať prerokovania o rozsahu hodnotenia alebo konzultácií počas mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 aj za fyzickej účasti, ak sú dodržané opatrenia nariadené Úradom verejného zdravotníctva.
- Umožňuje sa príslušnému orgánu zmeniť spracovateľa odborného posudku na základe písomného odôvodnenia navrhovateľa navrhovanej činnosti.
- **Zjednodušuje sa konanie o posudzovaní vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie** v prípade, ak sa koná na základe vydania odborného stanoviska štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny. Konanie prejde po novom priamo do fázy prerokovania a určenia rozsahu hodnotenia, čím sa preskočí fáza predloženia zámeru.

Modernizácia právnej úpravy v oblasti priemyselného vlastníctva

Na základe **novely č. 55/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 344/2004 Z. z. o patentových zástupcoch, zákon č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch, zákon č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach, zákon č. 517/2007 Z. z. o úžitkových vzoroch s **účinnosťou od 1. apríla 2023** sa **modernizuje právna úprava v oblasti priemyselného vlastníctva** a jej prispôsobenie súčasným spoločenským podmienkam a moderným trendom v správnych konaniach.

Doplnenie zákona o patentových zástupcoch **zavádza možnosť realizovať odbornú skúšku patentového zástupcu dištančnou on-line formou**, ktorú súčasná právna úprava neumožňovala a je reakciou na nedávnu skúsenosť s pandemickou situáciou.

Doplnenie zákona o úžitkových vzoroch má zase za cieľ **urýchliť konanie o zápise úžitkového vzoru aktívnym prístupom prihlasovateľa**. Právo prihlasovateľa požiadať o odklad zverejnenia prihlášky v lehote troch mesiacov odo dňa podania prihlášky zostáva zachované, avšak právna úprava sa dopĺňa o **možnosť vzdať sa práva na podanie žiadosti o odklad zverejnenia prihlášky**, čoho dôsledkom môže v takýchto prípadoch byť skoršie

zverejnenie prihlášky úžitkového vzoru, a teda aj skorší zápis úžitkového vzoru do registra.

Zmierňujú sa podmienky pre prijímateľov regionálnej investičnej pomoci

Novelou č. 123/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci s **účinnosťou od 1. mája 2023** sa zmierňujú vybrané podmienky na poskytnutie regionálnej investičnej pomoci a súvisiace povinnosti, ktoré majú prijímatelia plniť v čase pretrvávajúcej energetickej krízy a jej negatívnych dôsledkov.

Povinnosť prijímateľa investičnej pomoci začať obstarávať dlhodobý hmotný a dlhodobý nehmotný majetok v súlade s rozhodnutím o poskytnutí investičnej pomoci sa predlžuje z 12 na 24 mesiacov. Zmena poskytuje prijímateľom investičnej pomoci väčší priestor na splnenie danej povinnosti s ohľadom na nepredvídateľný vývoj spôsobený energetickou krízou, ktorý mohol zásadne negatívne ovplyvniť spôsobilosť prijímateľov splniť danú povinnosť podľa pôvodných plánov a podmienok.

Povinnosť ukončiť práce na investičnom zámere sa predlžuje na päť rokov a pri veľkých investičných projektoch na sedem rokov.

Prechodným ustanovením sa dočasne, v rokoch 2023 a 2024, znižuje hodnota 85 % oprávnených nákladov uvedených v rozhodnutí o poskytnutí investičnej pomoci **na 70 %**.

Prechodným ustanovením sa dočasne, v rokoch 2023 a 2024, znižuje hodnota 90 % čistého nárastu pracovných miest uvedeného v rozhodnutí o poskytnutí investičnej pomoci **na 80 %**.

Zjednodušuje sa podávanie daňových priznaní pre športových odborníkov

Na základe **novely č. 128/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov s **účinnosťou od 1. mája 2023** sa zjednodušuje administratíva a podávanie daňových priznaní športových odborníkov.

Týka sa to daňovníkov, ak majú príjmy z inej samostatnej zárobkovej činnosti, ak nepatria do príjmov zo závislej činnosti a sú tzv. aktívnymi príjmami. **Tieto príjmy športových odborníkov sa budú zdaňovať daňou vyberanou zrážkou.**

Daňovník sa však môže vopred písomne dohodnúť s platiteľom dane, že daň vyberanú zrážkou neuplatní. V takom prípade príjem zdaní sám podaním daňového priznania. Obdobný systém podľa predkladateľov platí aj pre zdaňovanie príjmov z vytvorenia diela a z podania umeleckého výkonu.

Postup podľa tohto návrhu zákona sa uplatní pri zdanení príjmov daňovníka plynúcich od 1. januára 2024.

Prevádzkovatelia vozidiel už nebudú viacnásobne sankcionovaní

Na základe **novely č. 202/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 474/2013 Z. z. o výbere mýta za užívanie vymedzených úsekov pozemných komunikácií o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s **účinnosťou od 1. júla 2023** sa zmierňuje tvrdosť zákona a jeho **negatívny vplyv na vodičov a prevádzkovateľov vozidiel.**

Vodiči a prevádzkovatelia vozidiel už nebudú neprimerane prísne a viacnásobne sankcionovaní za prípadné porušenie jednotlivých povinností na úseku výberu mýta.

- Novelou sa ustanovuje, že za viac správnych deliktov toho istého prevádzkovateľa vozidla spáchaných tým istým vozidlom sa v jednom konaní **uloží len jedna pokuta**, tak ako to je uvedené aj v zákone o diaľničnej známke.

- **O viacerých správnych deliktoch toho istého prevádzkovateľa vozidla spáchaných rôznymi vozidlami** sa rozhodne a pokuta sa uloží osobitne vo viacerých samostatných konaniach vedených podľa vozidla, ktorými bol správny delikt spáchaný.

Samostatné konania o všetkých správnych deliktoch toho istého prevádzkovateľa vozidla spáchaných viacerými vozidlami nie je možné spojiť do jedného konania ani o takýchto správnych deliktoch rozhodnúť jedným rozhodnutím.

Zrušujú sa koncesionárske poplatky

Na základe **novely č. 59/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska s **účinnosťou od 1. júla 2023** sa každej fyzickej osobe evidovanej dodávateľom elektriny, ako aj zamestnávateľom, ktorí zamestnávajú troch a viac zamestnancov v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu **k 30. júnu 2023 končí povinnosť platiť koncesionárske poplatky**. Povinnosť platiť úhradu RTVS má teda platiteľ do 30. júna 2023.

Novela zákona prináša **nový spôsob financovania** RTVS z verejných zdrojov. Nárokovateľný príspevok pre RTVS bude každoročne poskytovaný zo štátneho rozpočtu vo výške 0,17 % z HDP.

Povinnosť platieb zaniká automaticky, nie je potrebné posilať žiadosť o zrušenie povinnosti platiť úhradu RTVS.

Novela správneho súdneho poriadku

Novelou č. 239/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok s **účinnosťou od 1. júla 2023** sa upravuje existujúci prostriedok nápravy proti prieťahom v správnych konaniach.

Vzhľadom na závery Európskeho súdu pre ľudské práva, existujúci prostriedok nápravy proti prieťahom v správnych konaniach v podobe **žaloby proti nečinnosti orgánu verejnej správy** sa upravuje tak, aby súd, ak zistí nečinnosť a žalobca bude žiadať o primerané finančné zadost'učinenie, mal možnosť už v tomto štádiu **okrem uloženia odstránenia nečinnosti orgánu verejnej správy, uložiť žalovanému zaplatiť finančné zadost'učinenie**.

Znižuje sa administratívna záťaž u konečných užívateľov výhod

Na základe **novely č. 268/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií s **účinnosťou od 7. júla 2023** sa znižuje administratívna záťaž u konečných užívateľov výhod.

Prijatou novelou sa **odbúrava povinnosť evidencie druhu a čísla dokladu totožnosti u konečných užívateľov výhod v obchodnom registri a v registri mimovládnych organizácií**.

Obchodný register po novom nebude vyžadovať zapisovanie údajov o druhu a čísle dokladu totožnosti u konečných užívateľov výhod v prípade, **ak je konečným užívateľom výhod občan Slovenskej republiky**.

Rovnako nebude potrebné zapisovanie údajov o druhu a čísle dokladu totožnosti do registra mimovládnych organizácií u konečných užívateľov výhod v prípade, **ak je konečným užívateľom výhod občan Slovenskej republiky**.

Nižšie odvody pre zamestnávateľov v potravinárstve a v živočíšnej výrobe

Na základe **novely č. 274/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení s **účinnosťou od 1. augusta 2023** sa odpúšťajú zamestnávateľom v potravinárstve a v živočíšnej výrobe poistné odvody za ich zamestnancov za polročné obdobie od augusta 2023 do januára 2024. Ide o poistné:

- na nemocenské poistenie,
- na starobné poistenie,
- na invalidné poistenie,
- na poistenie v nezamestnanosti,
- na financovanie podpory,
- do rezervného fondu solidarity.

Zamestnávateľ bude v tomto období platiť iba poistné na úrazové poistenie a poistné na garančné poistenie. Opatrenie bolo zavedené z dôvodu vysokého rastu cien. Účelom je pomôcť k zníženiu koncových cien základných potravín v obchodoch na Slovensku.

Nový zákon o dopravných prostriedkoch a prepravných prostriedkoch používaných na prepravu skazitelných potravín

Bol prijatý **nový zákon č. 183/2023 Z. z.** o dopravných prostriedkoch a prepravných prostriedkoch používaných na prepravu skazitelných potravín a o zmene a doplnení niektorých zákonov s **účinnosťou od 1. júla 2023**.

Prijatím nového zákona sa zabezpečuje vydávanie poverenia na vykonávanie technickej služby overovania, ktorá vykonáva skúšky dopravných prostriedkov a prepravných prostriedkov podľa dohody ATP (t. j. Dohoda o medzinárodných prepravách skazitelných potravín a o špecializovaných prostriedkoch) a vydáva príslušné osvedčenia pre dopravné prostriedky a prepravné prostriedky podľa dohody ATP.

Novým zákonom sa umožnilo, aby túto činnosť vykonávali okrem Technického a skúšobného ústavu Piešťany, š. p. aj iné podnikateľské subjekty, ak splnia predpísané požiadavky. Pre prevádzkovateľov dopravných prostriedkov a prepravných prostriedkov vykonávajúcich prepravu skazitelných potravín nedochádza k žiadnej zmene, keďže dopravné prostriedky a prepravné prostriedky museli mať osvedčenie podľa dohody ATP aj v súčasnosti.

Zavádza sa ústavné právo na platbu v hotovosti

Bol prijatý **ústavný zákon č. 241/2023 Z. z.**, ktorým sa dopĺňa Ústava SR s **účinnosťou od 1. júla 2023**. Predmetný zákon zavádza ústavné **právo na platbu v hotovosti**.

Schválený bol aj pozmeňujúci návrh, ktorým **je možné prijatie platby v hotovosti odmietnuť z primeraných alebo všeobecne uplatňovaných dôvodov**.

Pozmeňujúcim návrhom sa ďalej zavádza, že **právo vykonať v banke alebo pobočke zahraničnej banky hotovostnú operáciu sa zaručuje**, a to bez obmedzení, ktoré prichádzajú v úvahe u iných príjemcov platieb. Ak by totiž banky nevydávali hotovosť, napr. cez bankomaty, hotovosť by postupne mohla zaniknúť a došlo by k porušeniu ústavného práva na hotovosť.

Uvedeným zákonom sa zabezpečuje, že platba v hotovosti ostane aj v budúcnosti ako jedna z dostupných platobných možností.

Zrušuje sa poplatok za navýšenie kapacity elektronickej štátnej schránky na portáli slovensko.sk

Na základe novely č. 301/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe s **účinnosťou od 1. augusta 2023** sa **zrušuje poplatok za navýšenie kapacity elektronickej štátnej schránky na portáli slovensko.sk, ktorú využívajú statisíce podnikateľov aj občanov.**

Za zvýšenie kapacity schránky o 1 GB museli užívatelia doteraz platiť poplatok 10 Eur ročne. Odteraz bude veľkosť schránky používateľa automaticky daná dostupnou kapacitou portálu slovensko.sk, čím sa posúva používateľský zážitok schránky bližšie k populárnym poskytovateľom e-mailových služieb. Prijatou novelou zákona sa zároveň pripravuje posun v automatizácii komunikácie podnikateľa a občana so štátom.

- **Zavádza sa pre podnikateľov aj občanov možnosť automatizovaného prístupu údajov, ktoré o nich eviduje štát vo svojich informačných systémoch, ako aj informácie o ich využívaní.**
- Uľahčuje sa digitalizácia životných situácií. **Novela zákona úradom (ministerstvám, Generálnej prokuratúre SR, NKÚ, zdravotným poisťovniam a podobne) ukladá povinnosť vzájomne si pri ich zabezpečovaní poskytovať súčinnosť ako aj poskytovať MIRRI SR údaje o stave spracovávaných podaní občanov.** MIRRI SR bude proces medzirezortnej spolupráce pri životných situáciách usmerňovať a koordinovať.
- Zjednocuje sa a upravuje postup pri riešení a nahlasovaní incidentov v oblasti kybernetickej bezpečnosti verejnej správy. Pre všetky orgány verejnej správy sa upresnili povinnosti podľa novely zákona a zaviedli sa pravidlá s dôrazom na prevenciu pred vznikom kybernetických incidentov.
- Taktiež sa zvyšuje dôraz na už existujúce povinnosti používať jednotný dizajn pre webové sídla verejnej správy a tiež povinný postup pri elektronizácii služieb. **Po novom na vytváranie mobilných aplikácií pri určených inštitúciách bude dohliadať MIRRI SR.**

Zjednodušenie financovania Eurofondových projektov

Na základe novely č. 311/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja s **účinnosťou od 1. septembra 2023** sa zjednodušuje financovanie Eurofondových projektov.

Novela umožňuje **dokončenie projektov, ktoré sa nestihnú celé zrealizovať do konca roka 2023, a to umožnením financovania týchto projektov aj z nových Eurofondov.** Uvedená zmena prináša možnosť priameho zazmluvnenia pre dofinancovania už predtým zazmluvnených projektov, vďaka čomu nebude potrebné nanovo vyhlasovať výzvy.

Po novom teda poskytovateľ nebude musieť vyhlasovať výzvu a prijímateľ nebude musieť predkladať žiadosť – prebehne iba jednoduché posúdenie administratívnych podmienok.

Ustanovuje sa, že činnosť v oblasti technickej normalizácie môže vykonávať aj iná právnická osoba

Na základe novely č. 297/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 60/2018 Z. z. o technickej normalizácii s **účinnosťou od 1. septembra 2023** môže **Úrad pre normalizáciu,**

metrológiu a skúšobníctvo SR (ÚNMS) poveriť vykonávaním niektorých činností slovenského národného normalizačného orgánu inú právnickú osobu.

V prvej etape ÚNMS plánuje postupovať podľa českého modelu, ktorý v Českej republike funguje už viac ako päť rokov. Zachová si tak postavenie slovenského národného normalizačného orgánu a poverenú právnickú osobu poverí vykonávaním len niektorých činností v oblasti technickej normalizácie. V prípade, že by ÚNMS v ďalšej etape poveril túto právnickú osobu vykonávaním všetkých činností slovenského národného normalizačného orgánu, nadobudne poverená právnická osoba dňom oznámenia Európskej komisii postavenie slovenského národného normalizačného orgánu.

Tvorbe novely zákona predchádzala aj analýza fungovania technickej normalizácie v ostatných členských štátoch Európskej únie, kde je štandardom, že technická normalizácia je oddelená od orgánu štátnej správy.

Umožňuje sa prístup do Registra právnických osôb notárom aj bankám

Novelou č. 302/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 272/2015 Z. z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci s **účinnosťou od 1. októbra 2023 umožňuje prístup do Registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci (RPO) notárom, bankám a pobočkám zahraničných bánk, a to bezodplatne a automatizovaným spôsobom.**

- Notári budú mať k údajom registra nepretržitý prístup prostredníctvom **Centrálneho informačného systému Notárskej komory.**
- Prístup bánk a pobočiek zahraničných bánk sa zabezpečuje cez automatizovaný prístup prostredníctvom **Spoločného registra bankových informácií (SRBI) a tiež zriadením priameho prístupu do RPO.** Priamy prístup je zabezpečený vytvorením nového účelu poskytovania údajov, a to na plnenie úloh bánk a pobočiek zahraničných bánk pri príprave, uzatváraní a realizácii bankových obchodov. **Dôvodom zavedenia priameho prístupu do RPO je odbúranie administratívnej záťaže bánk, ale aj klientov, ktorá vzniká pri preukazovaní rozhodných právnych skutočností, pričom úprava má obdobu v súčasnom využívaní Registra fyzických osôb.**

Novela zákona taktiež **prináša právnu úpravu sankcionovania povinných osôb, resp. v niektorých prípadoch aj zapisovaných subjektov** pri neposkytnutí súčinnosti povinnej osobe, za nedodržiavanie zákona, a to najmä za:

- neposkytovanie niektorých údajov do **Registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci (RPO)**, ktorých absencia alebo neaktuálnosť môže najviac ohroziť právnu istotu a fungovanie elektronických služieb e-Governmentu.

Vymoženie plnenia povinností uložených zákonom však bude primárne **postavené na preventívnych a nápravných opatreniach.** Štatistický úrad uloží **pokutu od 500 Eur do 2 500 Eur** povinnej osobe, ktorá poruší povinnosť poskytnúť do RPO v lehote ustanovenej týmto zákonom:

- údaj o dátume vzniku, dátume zrušenia a dátume zániku slovenskej právnickej osoby,
- údaj o dátume začiatku a dátume skončenia pozastavenia alebo prerušenia výkonu činnosti fyzickej osoby – podnikateľa alebo fyzickej osoby,
- údaj o dátume zriadenia a dátume zrušenia podniku zahraničnej osoby alebo organizačnej zložky,
- identifikačné údaje fyzickej osoby, ktorá vykonáva funkciu prokuristu.

Štatistický úrad uloží, a to aj opakovane, **pokutu 5 000 Eur** povinnej osobe, ktorá poruší povinnosť poskytnúť do RPO v lehote ustanovenej týmto zákonom údaj, ktorý je súčasťou záznamu o konečnom užívateľovi výhod.

Registráciu údajov do obchodného registra môžu vykonávať notári

Novelou č. 268/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s **účinnosťou od 1. novembra 2023** sa ustanovila možnosť, aby **registráciu údajov do obchodného registra mohli vykonávať aj externí registrátori, a to notári, ktorí už v súčasnosti so súdmi riešia agendu dedičských konaní.**

V prípade súdov a externých registrátorov pôjde o participáciu na výkone registrácie údajov v obchodnom registri. Klientom obchodného registra (t. j. zapísaným osobám resp. osobám, ktoré majú byť zapísané) sa rozširujú možnosti, a to **zásadným zvýšením počtu registračných miest**, čo umožní najmä v prípadoch hromadných zmien efektívnejšie rozloženie záťaže na registračný systém.

Predpokladá sa, že nábeh registračnej agendy externými registrátormi bude postupný. Podrobnosti v tomto ohľade ustanoví príslušné ministerstvo tak, aby nebola ohrozená dôveryhodnosť a dlhodobá udržateľnosť údajovej základne obchodného registra.

V konkrétnom prípade sa registrácia notárom uskutoční na základe registračnej žiadosti oprávnenej osoby (navrhovateľa). Vybrať si môže ktoréhokoľvek notára ako registrátora. Z dôvodu zamedzenia pokútnictva a obmedzenia možných podvodov, nie je prípustné iné zastúpenie navrhovateľa ako advokátom. Ak to bude potrebné, registrátor splní voči navrhovateľovi poučovací povinnosť. Splnenie podmienok pre registráciu (v zásade obdobných ako v prípade registrácie súdom) sa osvedčí vo forme notárskej zápisnice a na jej základe sa vykoná registrácia. Samozrejme, môžu nastať prípady, kedy podmienky splnené nebudú a v takom prípade k registrácii nedôjde. Nejde však o dôvod pre zavedenie opravného prostriedku, či iného typu procesnej obrany typu námietok.

Ak má navrhovateľ za to, že predpoklady pre registráciu sú splnené, nič mu nebráni obrátiť sa na súd, ktorý sa k splneniu podmienok vyjadrí v riadnom inštančnom postupe. **Registrátor po vykonaní registrácie postupuje obdobne ako by postupoval registrový súd a teda na žiadosť navrhovateľa mu vydá výpis z obchodného registra a taktiež zabezpečí, aby sa potrebné listiny dostali do zbierky listín.**

Mení sa postup prehliadky advokátskych kancelárií

Novelou č. 111/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok s **účinnosťou od 1. mája 2023** sa upravuje postup prehliadky advokátskych kancelárií.

Prijatou novelou sa zabezpečí riadny procesný postup prehliadky priestorov advokátskych kancelárií tak, aby nedochádzalo k nezákonným postupom orgánov činných v trestnom konaní (OČTK). **Novela má zabrániť tomu, aby sa vykonaním prehliadky a získaním dôverných informácií dôležitých pre prípravu obhajoby klienta zasiahlo do práva na obhajobu.**

Novela upravuje postup, ktorý umožní **izolovanie údajov relevantných pre trestné konanie** tak, aby sa chránili aj tretie osoby, voči ktorým advokát vykonáva svoju činnosť nesúvisiacu s prebiehajúcim trestným konaním a prehliadkou.

Prehliadka advokátskej kancelárie sa môže uskutočniť za prítomnosti sudcu pre prípravné konanie. Pri vykonávaní domovej prehliadky alebo prehliadky iných priestorov, v ktorých advokát vykonáva advokáciu, a v ktorých sa môžu nachádzať listiny, na ktoré sa

vzťahuje povinnosť mlčanlivosti advokáta, je OČTK povinný vyžiadať si súčinnosť SAK a aj sudcu pre prípravné konanie, ktorý by vo veci rozhodoval.

Advokát, u ktorého sa vykonáva domová prehliadka alebo prehliadka iných priestorov, je oprávnený z priebehu prehliadky vyhotovovať zvukový alebo obrazovo-zvukový záznam. Rovnaké oprávnenie má aj zástupca komory, ako aj orgán vykonávajúci prehliadku.

Novela zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti

Na základe **novely č. 189/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov s **účinnosťou od 1. septembra 2023** sa čiastočne zužuje pôsobnosť externých zodpovedných osôb.

Externé zodpovedné osoby sú osoby, ktoré vykonávajú svoju činnosť na základe zmluvy a pôsobia mimo organizácie zamestnávateľa.

Nadalej je možné **delegovať niektoré úlohy zamestnávateľa** na takéto externé zodpovedné osoby, a to v rozsahu prijímania a potvrdzovania oznámení závažnej protispoločenskej činnosti.

Zamestnávateľia, ktorí zamestnávajú menej ako 250 zamestnancov (MSP) a nie sú orgánmi verejnej moci môžu poveriť externé zodpovedné osoby aj preverovaním oznámení, avšak nadalej zamestnávateľovi zostáva povinnosť vykonávať preverovanie oznámení aj zodpovednou osobou v rámci jeho organizácie (internou zodpovednou osobou).

2.2.2 Zákony s negatívnym vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2023 schválilo niekoľko zákonov s účinnosťou od roku 2023, ktoré majú **negatívny vplyv** na podnikanie:

Opätovne sa zaviedla povinnosť viesť evidenciu o cenách tovarov

Novelou č. 279/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 18/1996 Z. z. o cenách s **účinnosťou od 1. augusta 2023** sa opätovne zaviedla **povinnosť viesť evidenciu o cenách tovarov, vrátane kalkulácií nákladov a zisku tri roky po predaji tovaru** aj pre vybraných predávajúcich, ktorí predávajú tovar, na ktorý sa nevzťahuje regulácia cien.

Predávajúci ktorý predáva tovar, na ktorý sa nevzťahuje regulácia cien, nemá povinnosť, ak je:

- mikro účtovnou jednotkou podľa zákona o účtovníctve,
- fyzickou osobou účtujúcou v sústave jednoduchého účtovníctva, ktorá ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka a za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie neprekročila **dve z nasledujúcich podmienok:**
 - **1a.** celková suma majetku nepresiahla **350 000 Eur**, pričom celkovou sumou majetku sa rozumie suma zistená z výkazu o majetku a záväzkoch.
 - **1b.** obrat nepresiahol **700 000 Eur**, pričom obratom sa rozumie príjmy z predaja tovaru a služieb.
 - **1c.** priemerný prepočítaný počet zamestnancov počas účtovného obdobia **nepresiahol 10,**
 - **2.** ALEBO dve z vyššie uvedených podmienok prekročila len v jednom z dvoch po sebe

- nasledujúcich účtovných období, pričom v prvom z týchto dvoch účtovných období,
- spĺňala aspoň dve z podmienok podľa prvého bodu.

Zmeny v Exekučnom poriadku

Na základe **novely č. 48/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke s **účinnosťou od 1. apríla 2023** boli zavedené **štyri základné donucovacie opatrenia**, a to:

- peňažná pokuta,
- zadržanie vodičského preukazu,
- zadržanie osvedčenia o evidencii vozidla,
- použitie technických prostriedkov brániacich užívaniu veci.

Peňažnú pokutu ako donucovacie opatrenie môže po novom uložiť priamo súdny exekútor **právnickej osobe do 1 000 Eur a pri opakovanom uložení peňažnej pokuty, najviac v súhrne 30 000 Eur.**

Súdny exekútor môže podať aj návrh na uloženie donucovacieho opatrenia súdu, ak uloženie donucovacieho opatrenia priamo súdnym exekútorom neviedlo k splneniu dotknutej povinnosti alebo je zrejmé, že takéto opatrenie nebude postačujúce. Súd môže na návrh exekútora uložiť peňažnú pokutu právnickej osobe **až do výšky 10 % jej ročného obratu za predchádzajúce účtovné obdobie**, ak nie je možné zistiť ročný obrat, **najviac v súhrne 50 000 Eur.**

Do maximálnej výšky peňažnej pokuty uloženej súdom **sa započítava** aj peňažná pokuta uložená súdnym exekútorom (ak bola uložená) za rovnaké porušenie dotknutej povinnosti.

Donucovacie opatrenia v podobe zadržania vodičského preukazu, použitia technických prostriedkov brániacich užívaniu veci alebo zadržanie osvedčenia o evidencii vozidla môže exekútor uložiť až v prípade, ak uloženie peňažnej pokuty neviedlo k splneniu dotknutej povinnosti. **Toto pravidlo sa však nepoužije, ak pôjde o exekúciu na vymoženie pohľadávky na výživnom.**

Ustanovila sa oznamovacia povinnosť pre dovozcov ekologickej poľnohospodárskej výroby

Novelou č. 58/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 282/2020 Z. z. o ekologickej poľnohospodárskej výrobe s **účinnosťou od 1. apríla 2023** sa zabezpečila implementácia predpisov EÚ o výkone úradnej kontroly zásielok produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby alebo produktov z konverzie z tretích krajín na hraničných kontrolných staniciach alebo v kontrolných miestach SR vykonávanej kontrolným ústavom.

- **Rozširuje sa právomoc kontrolného ústavu** vykonávať úradné kontroly v oblasti ekologickej poľnohospodárskej výroby.
- Ustanovuje sa **povinnosť prevádzkovateľa vopred informovať kontrolný ústav o dovoze produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby z tretích krajín písomne v listinnej podobe alebo elektronickej podobe najneskôr dva pracovné dni pred dovozom**. V informácii je povinný uviesť pôvod, druh, množstvo, dátum a miesto dovozu produktu ekologickej poľnohospodárskej výroby alebo produktu z konverzie z tretej krajiny.

- **Inšpekčná organizácia** môže prevádzkovateľovi pri zistení neplnenia podmienok ekologickej poľnohospodárskej výroby pri úradnej kontrole ukladať, meniť a rušiť opatrenia, ktorými ju poverí kontrolný ústav.

Nový zákon o akreditácii orgánov posudzovania zhody

Bol prijatý **nový zákon č. 53/2023 Z.z.** o akreditácii orgánov posudzovania zhody s *účinnosťou od 1. apríla 2023.*

Na základe neho dochádza k **zavedeniu povinnosti pre žiadateľov a akreditované osoby podávať žiadosť o akreditačné služby a iné služby Slovenskej národnej akreditačnej služby (SNAS)** prostredníctvom informačného systému SNAS. Informačný systém SNAS slúži taktiež na komunikáciu medzi SNAS a subjektom, ktorý sa zaregistroval do informačného systému alebo akreditovanou osobou. **Akreditovaná osoba má aj informačné povinnosti vo vzťahu k SNAS, a to nasledovné:**

- akreditovaná osoba je povinná bezodkladne informovať SNAS o každej zmene organizačnej zložky, ktorá má vykonávať činnosť akreditovanej osoby,
- **akreditovaná osoba, ktorá nie je právnickou osobou**, ktorej údaje sa zapisujú do Registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci je povinná **bezodkladne informovať SNAS o každej zmene údajov o obchodnom mene a mieste podnikania** akreditovanej osoby, ak ide o fyzickú osobu - podnikateľa alebo obchodného mena a sídla akreditovanej osoby, ak ide o právnickú osobu a zmene identifikačného čísla organizácie. SNAS vyhodnotí vplyv týchto zmien na akreditovanú činnosť,
- medzi povinnosti akreditovanej osoby patrí aj povinnosť používať odkazy na udelenú akreditáciu a povinnosť používať akreditačnú značku SNAS na svojich dokumentoch a v obchodných vzťahoch všeobecne.

Ustanovuje sa nové právo Slovenského pozemkového fondu

Novelou č. 240/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov s *účinnosťou od 1. júla 2023* sa zavádza a právo Slovenského pozemkového fondu (SPF) odstúpiť od nájomnej zmluvy aj pred uplynutím dohodnutého času nájmu.

Uvedené platí v prípade, ak **nájomca (napr. poľnohospodársky podnik)** nevyužíva prenajaté pozemky riadnym spôsobom na dohodnutý účel a so starostlivosťou riadneho hospodára. O týchto zisteniach vyhotoví SPF zápisnicu z vykonanej kontroly, ktorá je podkladom pre odstúpenie od nájomnej zmluvy.

Dňom skončenia nájmu je **nájomca povinný vypratať prenajaté pozemky a odovzdať ich fondu v stave zodpovedajúcom druhu pozemku**, ak sa s fondom nedohodne inak.

2.2.3 Zákony s **pozitívno-negatívnym** vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2022 schválilo niekoľko zákonov s účinnosťou od roku 2023, ktoré majú **pozitívno-negatívny vplyv** na podnikanie:

Nový zákon o všeobecnej bezpečnosti výrobkov

Bol prijatý **nový zákon č. 281/2023 Z. z.** o všeobecnej bezpečnosti výrobkov s *účinnosťou od 1. augusta 2023.*

Prijatým novým zákonom sa **upravuje všeobecná bezpečnosť výrobkov, povinnosti hospodárskych subjektov pôsobiacich v distribučnom reťazci pri výrobe, dovoze,**

distribúcii a predaji výrobkov, ako aj pôsobnosť orgánov dohľadu nad trhom s výrobkami.

Zákon ustanovuje, kedy sa výrobok považuje za bezpečný, ako aj to, čo všetko je potrebné brať do úvahy pri posudzovaní bezpečnosti výrobku (vlastnosti výrobku, vplyv na iné výrobky, kategórie spotrebiteľov, ktoré môžu byť mimoriadne zraniteľné v prípade rizík pochádzajúcich z posudzovaných výrobkov).

Výrobok, ktorý nesplňa požiadavky na bezpečnosť výrobku uvedené v zákone, sa považuje za nebezpečný výrobok.

Zákon za nebezpečný výrobok považuje tiež nebezpečnú napodobnenu, ktorej vlastnosti sa javia ako iné, než v skutočnosti sú, a ktoré preto ohrozujú zdravie a bezpečnosť spotrebiteľov. Za nebezpečné výrobky sa považujú výrobky, ktoré aj napriek tomu, že nie sú potravinami, majú formu, vôňu, farbu, obal, označenie, objem alebo rozmery, ktoré môžu spôsobiť, že **spotrebitelia, najmä deti, si ich zamenia s potravinami** a v dôsledku toho ich môžu vkladať do úst, cmúľať alebo prehltnúť, čo by mohlo byť nebezpečné a zapríčiniť napríklad udusenie, otravu alebo zablokovanie tráviaceho ústrojenstva.

Novým zákonom sa taktiež **rušia právne predpisy** upravujúce požiadavky na bezpečnosť zapaľovačov, magnetických hračiek, výrobkov obsahujúcich biocídny dimetylfumarát, ako aj požiadavky na bezpečnosť textilných vlákien a priadzi, textilných usňových a odevných výrobkov z textilu a usne určených na priamy styk s pokožkou. **Zrušením uvedených právnych predpisov sa rušia osobitné požiadavky na bezpečnosť určitého okruhu výrobkov, čo znamená nižšie zaťaženie hospodárskych subjektov sprístupňujúcich tieto výrobky na trh.**

Novým zákonom sa zároveň zmiernujú podmienky predaja tovaru s minimálnou dobou trvanlivosti spočívajúce v tom, že **obchodník môže sprístupňovať na trh výrobky aj po uplynutí doby minimálnej trvanlivosti, ak spĺňajú požiadavky na bezpečnosť a spotrebitelia sú pred kúpou upozornení na uplynutie doby minimálnej trvanlivosti.**

V rozsahu pôsobnosti zákona **ide o nepotravinárske výrobky**, najmä o niektoré kategórie kozmetických výrobkov, čistiacich prostriedkov, biocídnych výrobkov a podobne, ktoré po uplynutí ich doby minimálnej trvanlivosti síce môžu stratiť na svojich vlastnostiach, ale **ich použitie je pre spotrebiteľa naďalej bezpečné.**

Novým zákonom sa upravujú taktiež **sankčné ustanovenia** vo vzťahu k povinnostiam vyplývajúcim z nového zákona o všeobecnej bezpečnosti výrobkov.

- Zavádza sa **inštitút zbavenia sa zodpovednosti obchodníka**, podľa ktorého mu nemožno uložiť pokutu, ak preukáže, že nemohol v čase sprístupňovania výrobku na trhu vedieť o skutočnosti, že výrobok nie je bezpečný.
- Významnou zmenou oproti doterajšej právnej úprave je **uloženie pokuty za nebezpečný výrobok iba hospodárskemu subjektu zodpovednému za prvé sprístupnenie výrobku na trhu Slovenskej republiky**, ktorý má sídlo alebo miesto podnikania na území Slovenskej republiky.
- Zákon zároveň výslovne ustanovuje **povinnosť nezačať správne konanie a neuložiť pokutu hospodárskemu subjektu v prípade, ak prijme dobrovoľné opatrenie primerané a dostatočné vzniknutej situácii, prípadne splní nápravné opatrenie uložené orgánom dohľadu vo vzťahu k niektorým porušeniam zákona.**
- Orgán dohľadu **uloží hospodárskemu subjektu, ktorý uvedie na trh alebo sprístupní na trhu nebezpečný výrobok, a to aj počas poskytovania služby, ktorý spôsobí ujmu na živote alebo zdraví spotrebiteľa, pokutu od 500 Eur do 150 000 Eur.**

Nový zákon o žalobách na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov

Bol prijatý **nový zákon č. 261/2023 Z. z.** o žalobách na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov s **účinnosťou od 25. júla 2023**. Nový zákon zabezpečuje rovnováhu medzi zlepšujúcim sa prístupom spotrebiteľov k spravodlivosti a poskytnutím **primeraných záruk pre obchodníkov pred zneužívaním sporov**, ktoré by neodôvodnene bránili podnikom vykonávať ich činnosť. Najzásadnejšie zmeny, ktoré zákon prináša:

- Ustanovujú sa podmienky na **zápis do zoznamu oprávnených osôb** a kritériá pre oprávnené osoby (združenia na ochranu spotrebiteľov), ktoré sa budú uchádzať o podávanie vnútroštátnych a cezhraničných žalôb na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov.
- Zavádza sa pravidlo, podľa ktorého **neúspešná strana znáša trovy konania, s výnimkou spotrebiteľa** (to je možné len výnimočne v dôsledku úmyselného konania alebo konania z nedbanlivosti zo strany spotrebiteľa).
- **Žalovaný obchodník má** v konaní o žalobe na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov najneskôr do skončenia dokazovania právo uplatniť na súde námietku preskúmania, či oprávnená osoba spĺňa podmienky na zápis do zoznamu oprávnených osôb na podávanie žalôb na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov.
- **Zavádzajú sa povinné konzultácie oprávnenej osoby**, orgánu dohľadu alebo samoregulačného orgánu pred podaním žaloby o abstraktnej kontrole **s dotknutým obchodníkom s cieľom dosiahnuť, aby tento upustil od porušovania právnych predpisov**.
- Zavedenie fikcie, že rozhodnutie súdu/správneho orgánu ktoréhokoľvek členského štátu o existencii porušenia kolektívnych záujmov spotrebiteľov môžu použiť strany konania ako dôkaz na účely akejkoľvek ďalšej žaloby proti tomu istému obchodníkovi pre ten istý postup.
- **Zákon zároveň zavádza systém sankcií** (v prípade porušenia zákona) a **odmeňovania** (v prípade úspechu v konaní).
- Týmto zákonom sa do slovenského poriadku preberá smernica Európskeho parlamentu a Rady o žalobách v zastúpení na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov.

2.3 Zákony schválené v roku 2023 s účinnosťou od roku 2024

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2023, s nadobudnutím účinnosti v roku 2024. Ide o zákony, ktoré výrazne menia doterajšie platné legislatívne predpisy.

2.3.1 Zákony s **pozitívnym** vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2023 schválilo niekoľko zákonov s účinnosťou od roku 2024, ktoré majú **pozitívny vplyv** na podnikanie:

Zavádza sa oslobodenie nepeňažného plnenia od dane u zamestnanca

Na základe **novely č. 309/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov s **účinnosťou od 1. januára 2024** sa **zavádza oslobodenie nepeňažného plnenia od dane u zamestnanca, ktoré prijal formou zamestnaneckej akcie na spoločnosti svojho zamestnávateľa** alebo obchodného podielu na spoločnosti svojho zamestnávateľa, pričom takto prijaté nepeňažné plnenie sa ocení nominálnou hodnotou akcie alebo hodnotou vkladu, ktorý takto prijal.

Uvedené nepeňažné plnenie je u zamestnanca oslobodené výlučne po súčasnom splnení dvoch zákonných podmienok, a to:

- zamestnávateľ nevyplácal počas svojej činnosti podiely na zisku, pričom akonáhle v niektorom zdaňovacom období prišlo k vyplateniu podielu na zisku z činnosti spoločnosti/zamestnávateľa akékoľvek nepeňažné plnenie poskytnuté formou uvedenou v tomto ustanovení už nebude oslobodeným príjmom. Uvedené znamená, že ak napríklad bolo nepeňažné plnenie formou akcie v uvedených prípadoch nadobudnuté vo februári 2025 a v marci 2025 boli vyplatené podiely na zisku z roku 2024, nadobudnuté nepeňažné oslobodenie sa dodaním spôsobom ustanoveným v zákone,
- nadobudnuté zamestnanecké akcie nesmeli byť a ani nesmú byť prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu alebo obdobnom zahraničnom regulovanom trhu.

Takto nadobudnuté akcie alebo obchodné podiely zamestnancom sú následne pri predaji vždy zdaniteľným príjmom, pričom výdavkom k príjmu z ich predaja môže byť výlučne preukázateľne nadobudnutá suma, ktorú zamestnanec zamestnávateľovi zaplatil za ich nadobudnutie. Ak ich nadobudol bezodplatne, nemôže si uplatniť ako výdavok hodnotu získanej akcie alebo obchodného podielu.

V nadväznosti na tieto zmeny sa upravujú aj povinnosti uvádzania údajov o takomto nepeňažnom príjme v mzdových listoch.

Zrušenie zdaňovania zamestnaneckých akcií (nepeňažného plnenia) je pozitívnou zmenou, ktorá by mohla podporiť väčšie zaangažovanie zamestnancov do rastu a rozvoja slovenských podnikov. Dlhodobým problémom na Slovensku je nízky počet patentov a nízky záujem zamestnancov o rozvoj podniku. Práve zamestnanecké akcie by mohli byť tým benefitom, ktorý pomôže slovenským podnikom, vrátane MSP, prispôsobiť sa meniacim sa trhovým podmienkam a podporí ich rast.

Zavádzajú sa nové inštitúty v práve obchodných spoločností

Bol prijatý **nový zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev** a o zmene a doplnení niektorých zákonov s **účinnosťou od 1. marca 2024**, ktorým sa zavádzajú nové inštitúty v práve obchodných spoločností s cieľom poskytnúť spoločnostiam ďalšie možnosti ako svoje podnikanie usporiadať.

Prijatým zákonom sa samostatne **upravujú vnútroštátne i cezhraničné premeny obchodných spoločností a zmeny ich právnej formy**. V tejto súvislosti sa zavádzajú aj nové inštitúty ako cezhraničná premena, cezhraničná fúzia, cezhraničné rozdelenie či cezhraničná zmena právnej formy.

- **Nová legislatíva zavádza aj novú terminológiu.** Premeny a cezhraničné premeny predstavujú zásadné zmeny v spoločnosti, keď dochádza k transformácii imania spoločnosti, vzniku nových a zániku pôvodných spoločností.
- Novým inštitútom je **tzv. odštiepenie**. Zodpovedať má čiastočnému rozdeleniu, keď spoločnosť nezaniká a jej časť sa odčleňuje do inej spoločnosti. Pri odštiepení môže prejsť iba časť imania na novú (nástupnícku) spoločnosť resp. nové nástupnícke spoločnosti, a môže vzniknúť aj iba jedna nástupnícka spoločnosť.
- Novým inštitútom je tiež **tzv. cezhraničné rozdelenie**, vyžadované Európskou smernicou. Má podporiť cezhraničnú mobilitu spoločností v EÚ. Ide o také rozdelenie spoločnosti, keď nástupníckou spoločnosťou je novozaložená spoločnosť a je prítomný cezhraničný element v podobe aspoň jednej zúčastnenej alebo nástupníckej spoločnosti zapísanej v inom členskom štáte EÚ.

Schváleným pozmeňujúcim návrhom k zákonu sa **zaviedla zmena v súvislosti so súhlasom spoločníkov, respektíve akcionárov s dohodou o tom, že niektorí spoločníci (akcionári) sa pri premene spoločnosti nestanú spoločníkmi nástupníckej spoločnosti.**

- V návrhu projektu **premeny s. r. o.** možno dohodnúť, že niektorí spoločníci rozdeľovanej spoločnosti neostanú spoločníkmi rozdeľovanej spoločnosti. Na platnosť dohody sa vyžaduje súhlas dvojtreťinovej väčšiny hlasov spoločníkov spoločnosti.
- V návrhu projektu **premeny akciovej spoločnosti** možno dohodnúť, že niektorí akcionári rozdeľovanej spoločnosti neostanú akcionármi rozdeľovanej spoločnosti. Na platnosť dohody sa vyžaduje súhlas dvojtreťinovej väčšiny prítomných akcionárov spoločnosti, pričom valné zhromaždenie spoločnosti musí rozhodnúť o nadobudnutí vlastných akcií spoločnosti.

Zavádza sa digitalizácia procesov konkurzného konania zriadením insolvenčného registra

Na základe **novely č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. marca 2024** sa na účely centralizácie a elektronizácie konkurzného konania, vrátane malého konkurzu, reštrukturalizačného konania, konania o oddlžení, konania o verejnej preventívnej reštrukturalizácii a likvidácie a dodatočnej likvidácie (ak ide o likvidáciu nariadenú súdom) **zriaďuje insolvenčný register.**

Insolvenčný register nahrádza nielen register úpadcov, ale má zabezpečiť aj čo najrozsiahlejšiu elektronizáciu dotknutých konaní, vrátane doručovania, evidencie a zverejňovania podaní, rozhodnutí a iných písomností v dotknutých konaniach (doručovanie prostredníctvom Obchodného vestníka sa práve z uvedených dôvodov vypúšťa, avšak štandard poskytovaný prostredníctvom Obchodného vestníka poskytovaný veriteľom tým nie je dotknutý).

Dotknuté konania a údaje o nich, vrátane udalostí v týchto konaniach, budú evidované v jednom centralizovanom informačnom systéme – insolvenčnom registri, ktorý má zabezpečiť nielen zrýchlenie dotknutých konaní v dôsledku umožnenia elektronizácie dotknutých konaní a elektronického doručovania, ale aj ich transparentnosť.

V súvislosti s uvedeným sa upravuje aj spôsob podania návrhu na vyhlásenie konkurzu elektronicky prostredníctvom na to určeného elektronického formulára tak, aby bola následne zabezpečená jeho jednoznačná evidencia a zverejnenie v insolvenčnom registri v štruktúrovanej podobe, ak samozrejme dôjde k začatiu konkurzného konania. Návrh na vyhlásenie konkurzu sa podáva (aj keď prostredníctvom špecializovaného portálu) priamo do elektronickej schránky súdu.

Zavádza sa tzv. integrované konanie v zákone o posudzovaní vplyvov na životné prostredie

Bol prijatý **zákon č. 272/2023 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v oblasti ochrany životného prostredia v súvislosti s reformou stavebnej legislatívy s účinnosťou od 1. apríla 2024**, ktorým sa zavádza **nová úprava tzv. integrovaného konania**, ktorého cieľom je v prvom rade zabezpečiť zjednodušenie a optimalizáciu procesov prípravy a povoľovania investičných projektov so zachovaním všetkých environmentálnych štandardov, a zároveň odstrániť prvky umožňujúce neodôvodnené prieťahy v konaniach.

Nakoľko doteraz určujúce podmienky a požiadavky pre prípravu a povoľovanie investičných projektov predstavovali viacstupňové, časovo náročné samostatné konania, ktoré viedli jednotlivé príslušné orgány podľa osobitných predpisov k jednému a tomu istému

projektu na viacerých úrovniach, spôsobovalo to neprehľadnosť vývoja prípravy a povoľovania projektu, časovú náročnosť a vytváral sa tak priestor pre korupčné a obštrukčné správanie subjektov konania.

Zakladá sa preto rámec na vytvorenie jednotného integrovaného konania, počas ktorého budú zabezpečené a záväzne zohľadnené požiadavky čiastkových/zložkových súčastí (napr. oblasť ochrany vôd, odpadového hospodárstva, ovzdušia, energetiky, sietí a pod.) a všetkých súvisiacich stavieb a vyvolaných investícií (princíp hlavná stavba „pohltnúť“ vedľajšie stavby). **Týmto prístupom bude zabezpečená vyššia kvalita rozhodovania príslušného orgánu konajúceho vo veci jednotného integrovaného, zvýšená prehľadnosť konania.**

V integrovanom konaní sa koordinovane posudzuje a povoľuje navrhovaná činnosť alebo jej zmena, ktorou je stavba, a zároveň sa určia opatrenia a podmienky pre vykonávanie navrhovanej činnosti alebo jej zmeny, ak je to potrebné.

Integrované konanie sa **vedie elektronicky** v informačnom systéme územného plánovania a výstavby.

2.3.2 Zákony s **negatívnym** vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2023 schválilo niekoľko zákonov s účinnosťou od roku 2024, ktoré majú **negatívny vplyv** na podnikanie:

Sociálna poisťovňa bude zverejňovať aj zoznam zamestnávateľov, ktorí si neplnia povinnosti

Na základe **novely č. 210/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení s **účinnosťou od 1. januára 2024**, **Sociálna poisťovňa už nebude zverejňovať len zoznam neplatičov odvodov, ale aj zoznam zamestnávateľov, ktorí si neplnia povinnosti, ktorých dôsledkom je nedoplatok na poistnom.**

Zamestnávateľ bude povinný oznámiť zamestnancovi, že bol zverejnený v takomto zozname do 14 dní od zverejnenia, a to písomne alebo formou SMS či elektronickou poštou.

Nový zákon o ochrane ovzdušia

Bol prijatý **nový zákon č. 146/2023 Z. z.** o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov s **účinnosťou od 1. januára 2024**. **Nový zákon o ochrane ovzdušia**, spolu so svojimi vykonávacími predpismi transponuje až 11 smerníc Európskej únie do slovenského právneho poriadku a poskytuje tak **komplexnú právnu úpravu na úseku ochrany ovzdušia**. Prijatým zákonom o ochrane ovzdušia:

- **sa zavádza osobitné povoľovanie stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia**, v ktorom budú určené rozhodujúce podmienky prevádzky zdroja vrátane emisných limitov,
- **sa ustanovuje regulácia vybraných osobitných činností**, ak sú vykonávané samostatne a nie sú spojené so stacionárnym zdrojom (takéto činnosti nebudú potrebovať individuálne povolenie),
- **budú posilnené kompetencie samospráv na regionálnej a miestnej úrovni**, vrátane možnosti vypracovania miestnych programov starostlivosti o kvalitu ovzdušia (obce budú mať právomoc všeobecne záväzným nariadením obmedziť prevádzkovanie vybraných malých zdrojov znečisťovania ovzdušia, zakázať vybrané osobitné činnosti na svojom území, napríklad domáce údenie uprostred obce alebo prijať rôzne opatrenia na obmedzenie cestnej dopravy),

- sa zavádzajú pravidelné kontroly malých spaľovacích zariadení na tuhé palivá a kvapalné palivá, ktoré budú vykonávať osoby s odbornou spôsobilosťou (okrem periodickej kontroly budú vykonávané aj kontroly obcou a inšpekciou na základe podnetu spojené s odobraním vzorky popola alebo steru z komína na analýzu, pričom porušenie zákazu spaľovania odpadov fyzickou osobou bude riešené ako priestupok).

Z pohľadu MSP sa v roku 2023 na základe Oznámenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR zvýšila minimálna mzda na rok 2024, čo predstavuje zvýšené náklady pre zamestnávateľov. Zvýšením minimálnej mzdy sa automaticky zvýšili aj niektoré príplatky za prácu v neštandardnom čase.

Zástupcovia zamestnávateľov v a zamestnancov sa v roku 2023 na rokovaní Hospodárskej a sociálnej rady SR dohodli na určení sumy mesačnej minimálnej mzdy na rok 2024, a to nasledovne:

- **Minimálna mesačná mzda** v roku 2024 bude predstavovať sumu 750 Eur. V roku 2024 sa tak zvýši o 50 Eur, čo predstavuje nárast o 7,14 %. Táto suma platí pre zamestnancov, ktorí pracujú na plný pracovný úväzok v rozsahu 40 hodín týždenne.
- **Základná minimálna hodinová mzda** sa zvyšuje z 4,023 Eur na 4,310 Eur. V prípade kratšieho pracovného úväzku sa suma mesačnej minimálnej mzdy pomerne skráti.

Zvýšením minimálnej mzdy sa automaticky zvyšujú aj niektoré príplatky za prácu v neštandardnom čase:

- za prácu **v sobotu** patrí zamestnancovi za každú hodinu práce mzdové zvýhodnenie najmenej v sume najmenej 50 % minimálnej mzdy za hodinu, to znamená 2,155 Eur,
- za prácu **v nedeľu** patrí zamestnancovi príplatok najmenej v sume 100 % minimálnej mzdy za hodinu, čo predstavuje sumu 4,31 Eur,
- v prípade **nočnej práce** dostane zamestnanec príplatok najmenej v sume 40 % minimálnej mzdy za hodinu, čo predstavuje 1,724 Eur.

2.4 Zákony schválené v roku 2023 s účinnosťou od roku 2024 v súvislosti s konsolidáciou verejných financií

Nižšie uvedené právne predpisy boli schválené Národnou radou SR v roku 2023, s nadobudnutím účinnosti v roku 2024, pričom sa jedná o zákony, ktoré boli prijaté v súvislosti s vysokým deficitom verejných financií. Súbor nižšie zmienených konsolidačných opatrení zabezpečuje dodatočné príjmy štátneho rozpočtu. Ide o legislatívne zmeny, ktoré výrazne menia doterajšie platné právne predpisy.

Bol schválený zákon č. 530/2023 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšením stavu verejných financií tzv. **Lex konsolidácia s účinnosťou od 1. januára 2024**. V rámci neho boli novelizované viaceré zákony.

2.4.1 Zákony s pozitívnym vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2023 schválila novela zákona s účinnosťou od roku 2024, ktorý má pozitívny vplyv na podnikanie:

1. september už nebude dňom pracovného pokoja

Na základe novely č. 530/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 241/1993 Z. z. o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dní s účinnosťou od 1. januára 2024

bude **1. september (Deň Ústavy SR)** štátnym sviatkom, ale nebude dňom pracovného pokoja, ani sviatkom v zmysle Zákonníka práce.

Uvedená úprava sa navrhuje z dôvodu potreby zníženia celkového počtu dní pracovného pokoja, čo bude mať **pozitívny vplyv na hospodárenie štátu a zároveň aj na podnikateľské prostredie**.

V rámci pozmeňujúcich návrhov bol 1. september **vypustený aj zo zoznamu dní, počas ktorých platí zákaz maloobchodného predaja**. V tento deň teda po novom bude možné zamestnancovi nariadiť alebo s ním dohodnúť prácu, ktorou je predaj tovaru konečnému spotrebiteľovi vrátane s ním súvisiacich prác.

2.4.2 Zákony s **negatívnym** vplyvom na podnikanie MSP

Z pohľadu MSP sa v roku 2023 schválilo niekoľko zákonov s účinnosťou od roku 2024, ktoré mali **negatívny vplyv** na podnikanie:

Zvyšujú sa zdravotné odvody pre zamestnávateľov, SZČO a samoplatiteľov

Na základe **novely č. 530/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení sa s **účinnosťou od 1. januára 2024 zamestnávateľom, SZČO a samoplatiteľom zvyšujú zdravotné odvody**. Minimálny vymeriavací základ vzhľadom na rast priemernej mzdy na Slovensku stúpa z minuloročných 605,50 Eura na tohtoročných 652 Eura. Minimálne zdravotné odvody pre živnostníkov a ostatných SZČO idú nahor z 84,77 Eura na 97,80 Eura mesačne.

Sadzba poistného **pre zamestnávateľov stúpa z 10 % na 11 %** z hrubej mzdy zamestnanca a sadzba poistného **pre SZČO a samoplatiteľa zo 14 % na 15 %** z ich vymeriavacieho základu.

- Ak zamestnávateľ zamestnáva osoby so zdravotným postihnutím, sadzba poistného sa zvyšuje z 5 % **na 5,5 %**.
- Ak ide o SZČO so zdravotným postihnutím sadzba poistného sa zvyšuje zo 7 % **na 7,5 %** z vymeriavacieho základu.
- Sadzba pre zamestnanca vo výške 4 % z hrubej mzdy sa zachováva. Zvýšenie sadzby poistného zamestnávateľa, SZČO a samoplatiteľa nezmení čistý príjem zamestnanca, avšak zníži čistý príjem SZČO a samoplatiteľa.

Zvyšujú sa súdne a správne poplatky

Na základe **novely zákona č. 530/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch sa s **účinnosťou od 1. apríla 2024 sa zvyšujú súdne a správne poplatky**.

- **Poplatok pri elektronických podaniach do** o elektronickej schránky, elektronických podaniach prostredníctvom jednotného kontaktného miesta alebo poštou budú vo výške 50 % zo sadzby poplatku, ktorú ale bude možné **po novom znížiť nie najviac o 70 Eur, ale najviac o 50 Eur**.
- Pokiaľ sa zaplatí vyšší poplatok, ako sa mal zaplatiť, preplatok sa vráti, no len v prípade, že prevýši sumu 2,50 Eur (pôvodne 1,70 Eur).
- **Za výpis z registra trestov**, ktorý je často potrebný pri rôznych úkonoch, pri zapájaní sa do projektov či žiadaní o finančnú podporu, **bude poplatok zvýšený o 2 Eurá, teda zo 4 na 6 Eur**.

Za prvozápisy do Obchodného registra SR sa budú po novom platiť nasledovné poplatky:

- prvozápis akciovej spoločnosti **550 Eur (pôvodne 375 Eur)**,
- prvozápis iných právnických osôb **220 Eur (pôvodne 150 Eur)**,
- pri zápise zmeny právnej formy obchodnej spoločnosti sa bude platiť 220 Eur (**pôvodne 165 Eur**),
- pri zmene alebo doplnení údajov do obchodného registra bude poplatok vo výške **50 Eur (pôvodne 33 Eur)**.

Zvyšuje sa daň z dividend

Na základe **novely č. 530/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov sa s **účinnosťou od 1. januára 2024 zvyšuje sadzba zrážkovej dane z dividend zo 7 % na 10 %**. Oproti pôvodnému vládnomu návrhu poslanci Národnej rady SR posunuli zvýšenie sadzby o rok, a to až na zisky z roku 2024 a odstránili tak možnú retroaktivitu. Na zisky z roku 2023 a skoršie roky sa bude naďalej uplatňovať 7 % sadzba dane.

S **účinnosťou od 1. januára 2024** sa taktiež upravuje hranica zdaniteľných príjmov pre uplatnenie zníženej sadzby dane z príjmov. Z dôvodu právnej istoty daňovníkov a jednoznačného určenia hranice zdaniteľných príjmov **pre uplatnenie 15 % sadzby dane z príjmov sa zavádza pevná suma vo výške 60 000 Eur**.

Zavádza sa minimálna daň právnickej osoby

Na základe **novely č. 530/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov sa s **účinnosťou od 1. januára 2024** zavádza staro-nový inštitút v **podobe minimálnej dane pre právnické osoby**, kedysi označovaný aj ako daňová licencia.

- **Minimálna daň sa týka len právnických osôb.** Nová minimálna daň sa nevzťahuje na fyzické osoby (zamestnancov, živnostníkov a iné SZČO). Inštitút minimálnej dane sa prvýkrát použije za zdaňovacie obdobie, ktoré sa začína najskôr 1. januára 2024. Z uvedeného vyplýva, že pri daňovom priznaní za zdaňovacie obdobie roku 2023, ktoré bude podané v roku 2024, sa minimálna daň ešte platiť nebude. Prvýkrát budú právnické osoby platiť minimálnu daň za zdaňovacie obdobie roku 2024 pri podaní daňového priznania v roku 2025.
- **Výška minimálnej dane** bude závisieť od dosiahnutých zdaniteľných príjmov za zdaňovacie obdobie, pričom môže byť od **340 € do 3 840 €**.
- Právnická osoba, ktorá z celkového počtu zamestnancov zamestnáva **aspoň 20 % zamestnancov so zdravotným postihnutím**, má sumu minimálnej dane polovičnú.

Minimálna daň právnickej osoby sa **netýka** právnických osôb:

- za prvý rok po vzniku,
- ktoré nie sú založené alebo zriadené na podnikanie,
- ktoré sú v likvidácii, v konkurze,
- ktoré prevádzkujú aj chránenú dielňu alebo chránené pracovisko,
- verejných obchodných spoločností,
- pozemkových spoločenstiev, ak dosahujú len príjmy z činností podľa osobitného predpisu so zdaniteľnými príjmami (výnosmi) neprevyšujúcimi sumu 10 000 Eur.

Zvyšuje sa DPH na alkohol pre gastroprevádzky

Na základe **novely č. 530/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty s **účinnosťou od 1. januára 2024** sa vylučuje podávanie alkoholických nápojov, v ktorých obsah alkoholu prevyšuje 0,5 % jeho objemu, z uplatňovania zníženej sadzby dane na reštauračné a stravovacie služby.

Podávanie alkoholických nápojov v rámci poskytovania reštauračných a stravovacích služieb tak bude podliehať základnej sadzbe dane vo výške 20 % zo základu dane.

Zvyšuje sa základná sadzba spotrebnej dane na lieh

Na základe **novely č. 530/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 530/2011 Z. z. o spotrebnej dani z alkoholických nápojov sa s **účinnosťou od 1. januára 2024** zvyšuje základná sadzba spotrebnej dane z alkoholického nápoja, ktorým je lieh, a to z **pôvodných 130 % na 138 %**.

Znížená sadzba dane bude aj po zvýšení predstavovať 50 % zo sadzby dane z alkoholického nápoja, ktorým je lieh. **Zvýšenie spotrebnej dane sa nebude vzťahovať na pivo a víno.**

Zvyšuje sa spotrebná daň z tabakových výrobkov

Na základe **novely č. 530/2023 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 106/2004 Z. z. o spotrebnej dani z tabakových výrobkov sa s **účinnosťou od 1. februára 2024** zvyšuje spotrebná daň z tabakových výrobkov.

Prijatá novela zákona upravuje špecifickú časť a percentuálnu časť kombinovanej sadzby dane na cigarety, minimálnu sadzbu dane na cigarety, sadzbu dane na cigary a cigarky a sadzbu dane na tabak. Nové sadzby dane budú nasledovné:

- cigary, cigarky: 89,30 €/kg,
- tabak: 139 €/kg,
- cigarety: špecifická časť 91,30 € / 1 000 ks a percentuálna časť je 25 % z ceny cigariet, pričom minimálna sadzba dane z cigariet je 148 € / 1 000 ks.

3 Vývoj ekonomického prostredia v roku 2023

Hrubý domáci produkt

Výkonnosť národného hospodárstva determinuje aj podnikateľskú aktivitu malých a stredných podnikov. V období hospodárskeho rastu sa podnikateľom naskytuje viac príležitostí na expanziu, no v čase hospodárskeho poklesu môže dôjsť k obmedzeniu podnikateľských aktivít a investícií kvôli klesajúcemu dopytu. **Slovenská ekonomika v roku 2023 podľa údajov ŠÚ SR rástla o 1,6 %,** pričom išlo o najpomalší rast za poslednú dekádu, s výnimkou roka 2020.

Na dosiahnutú výkonnosť hospodárstva pozitívne vplýval rast hrubej pridanej hodnoty, ktorá sa medziročne zvýšila o 3,6 %. Naopak, pokles zaznamenala hrubá produkcia (o 3,9 %), ako aj medzispotreba (o 8,4 %).

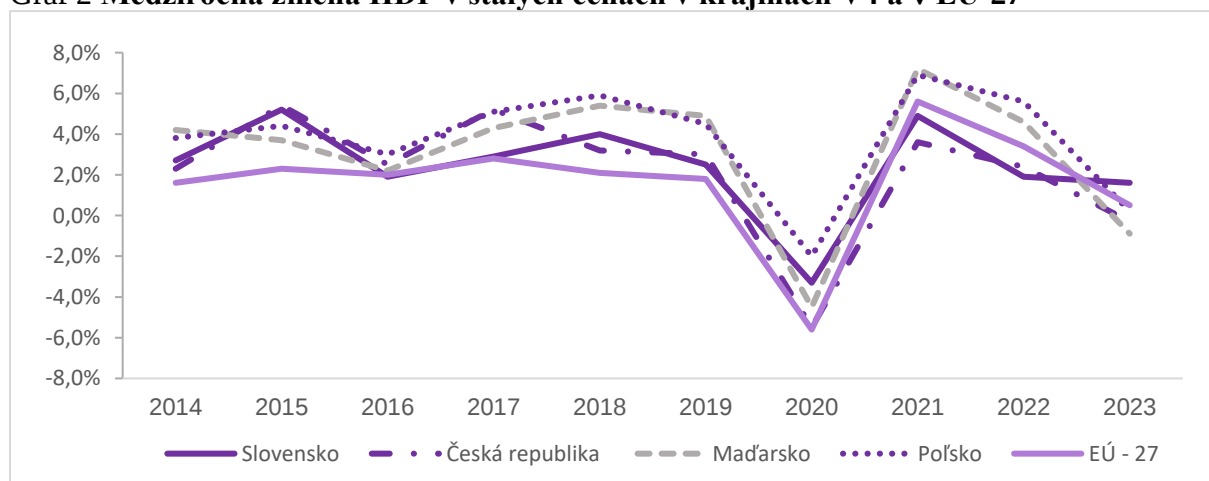
Tlmiaci vplyv na rast ekonomiky mal pokles domáceho dopytu, hlavne kvôli poklesu spotreby domácností o 3,1 %. Vysoká inflácia donútila domácnosti viac obmedziť svoju spotrebu. Pozitívny vplyv si udržali iba investície, ktoré vzrástli o 10,6 %, čo je najvyšší rast od roku 2015.

Celkový výkon ekonomiky výrazne podporil vývoj v zahraničnom obchode. Vďaka rýchlejšiemu rastu vývozu výrobkov a služieb v porovnaní s dovozom sa saldo zahraničného obchodu dostalo opäť do kladných hodnôt.

Slovensko dosiahlo v roku 2023 z jednotlivých krajín V4 najvýraznejší rast hospodárstva (1,6 %), hoci sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom mierne znížil. Rastúcu výkonnosť si zachovala aj Poľská ekonomika, avšak zaznamenala výrazný pokles rastu z 5,6 % v roku 2022 na 0,2 % v roku 2023. Naopak pokles svojej ekonomiky dosiahla Česká republika (o 0,3 %) a Maďarsko (o 0,9 %).

Európska únia ako celok vykázala výrazne nižšiu ekonomickú výkonnosť ako v predchádzajúcom roku, ekonomický rast znížila z 3,4 % na 0,5 %. Väčšina Európskych krajín si udržala pozitívny ekonomický vývoj. Do záporných čísiel sa však prepadli aj niektoré významné ekonomiky EÚ, medzi nimi aj kľúčový obchodný partner Slovenska, Nemecko.

Graf 2 Medziročná zmena HDP v stálych cenách v krajinách V4 a v EÚ-27

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Nižší rast slovenskej ekonomiky súvisel aj s pokračujúcim negatívnym vývojom v sektore priemyslu, najvýznamnejšieho odvetvia ekonomiky SR, ktorý tvorí jednu pätinu z celkového hrubého domáceho produktu.

Priemyselná produkcia druhý rok po sebe poklesla, znížila sa o 0,6 %. Pokles produkcie bol dosiahnutý vo väčšine priemyselných odvetví. Poklesla výroba počítačových a elektronických zariadení (o 22,4 %), strojov a zariadení (o 1,0 %) a väčšina ďalších odvetví, vrátane výroby predmetov krátkodobej spotreby. Hlbšiemu prepadu priemyslu zabránila najmä výroba automobilov. Produkcia v kľúčovom sektore výroby dopravných prostriedkov po predchádzajúcom poklese rástla o 4,9 %.

Sektor stavebníctva zaznamenal medziročný nárast výkonu v stálych cenách o 1,1 %, po predchádzajúcom negatívnom vývoji. Tento pozitívny výsledok je dôsledkom dvojciferného rastu v inžinierskych stavbách, ktorý vykompenzoval pokles výstavby budov o takmer 4 %. Práce v zahraničí klesli medziročne o 4,5 %, ale tvorili iba jednu desatinu z celkovej produkcie slovenských stavebných firiem.

Trh práce

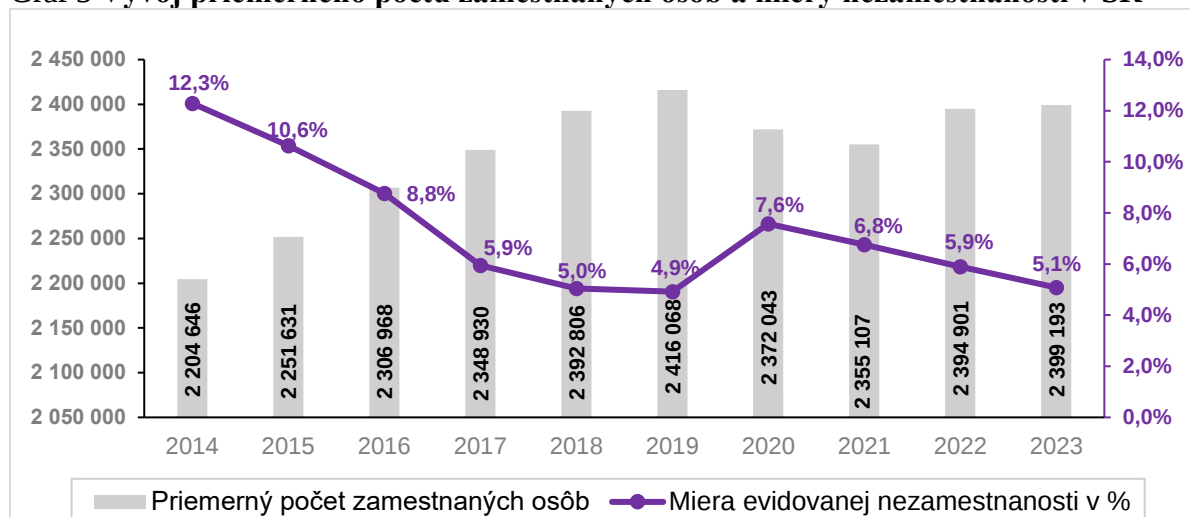
Zamestnanosť v národnom hospodárstve SR vykazovala pozitívne tendencie aj v roku 2023. Priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve sa mierne zvýšil (o 0,2 %) na 2 399,2 tisíc (podľa štvrťročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR).

Počet zamestnaných osôb sa v roku 2023 zvyšoval hlavne v službách a v stavebníctve. Udržať svojich zamestnancov mali problém predovšetkým podnikatelia pôsobiaci v odvetví priemyslu a obchodu. V týchto odvetviach zamestnanosť poklesla.

Zamestnanosť v podnikovom sektore sa takmer nezmenila. V porovnaní s rokom 2022 poklesla o 2 tisíc osôb na 1 898,3 tisíc zamestnaných osôb. Podiel osôb zamestnaných v ziskovo orientovanom podnikovom sektore na celkovom počte zamestnaných osôb v národnom hospodárstve SR opäť mierne poklesol, dosiahol 79,1 %. Z uvedených údajov vyplýva, že za prírastkom celkovej zamestnanosti stojí predovšetkým nárast zamestnanosti vo verejnom sektore.

Nárast počtu zamestnaných osôb sa prirodzene prejavil aj na zlepšení ukazovateľov dokumentujúcich vývoj nezamestnanosti. V roku 2023 poklesla **miera evidovanej nezamestnanosti na Slovensku na 5,1 %**. V minulom roku došlo aj k poklesu evidovaných uchádzačov o zamestnanie, ich počet sa znížil o 4,6 %.

Graf 3 Vývoj priemerného počtu zamestnaných osôb a miery nezamestnanosti v SR

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Situáciu na trhu práce ovplyvňujú aj zahraniční pracovníci. Počet pracujúcich cudzincov na Slovensku sa v roku 2023 zvýšil na 100 583.⁷³ Najpočetnejšou skupinou cudzincov pracujúcich boli štátni príslušníci Ukrajiny, Srbska a Rumunska.

Priemerná mzda v slovenskom hospodárstve vykázala aj v roku 2023 dynamický rast. V medziročnom porovnaní sa zvýšila o 9,7 % a dosiahla 1 430 Eur. Reálna mzda vplyvom vysokej inflácie poklesla o 0,7 %.

Priemerná mzda dynamicky vzrástla vo všetkých veľkostných kategóriách podnikateľských subjektov. Z odvetvového hľadiska bola najvyššia mzda dosahovaná vo finančných a poisťovacích službách (2 428 Eur) a v sektore informačných a komunikačných činností (2 405 Eur). Najnižšia mzda bola naopak zaznamenaná v ubytovacích a stravovacích činnostiach (835 Eur), v ostatných činnostiach (942 Eur) a v stavebníctve (1 025 Eur).

Cenový vývoj

V roku 2023 sa oproti predchádzajúcemu roku zmiernil rast spotrebiteľských cien. Inflácia v priebehu roka klesala, pričom vo 4. štvrtroku dosiahla medziročne 6,4 %, čo je najnižšia hodnota za rok a pol. Výšku inflácie naďalej ovplyvňovali hlavné výdavkové položky slovenských domácností - potraviny a bývanie s energiami. Ich medziročné zvyšovanie sa však spomalilo. **Spotrebiteľské ceny v úhrne roku 2023 medziročne rástli dvojciferným tempom, ale tempo sa spomalilo z rekordných 12,8 % v roku 2022 na 10,5 %.** Potravinám s nealkoholickými nápojmi narástli ceny počas roka 2023 v priemere o viac ako 17 %. Ceny za bývanie s energiami vzrástli o takmer desatinu.

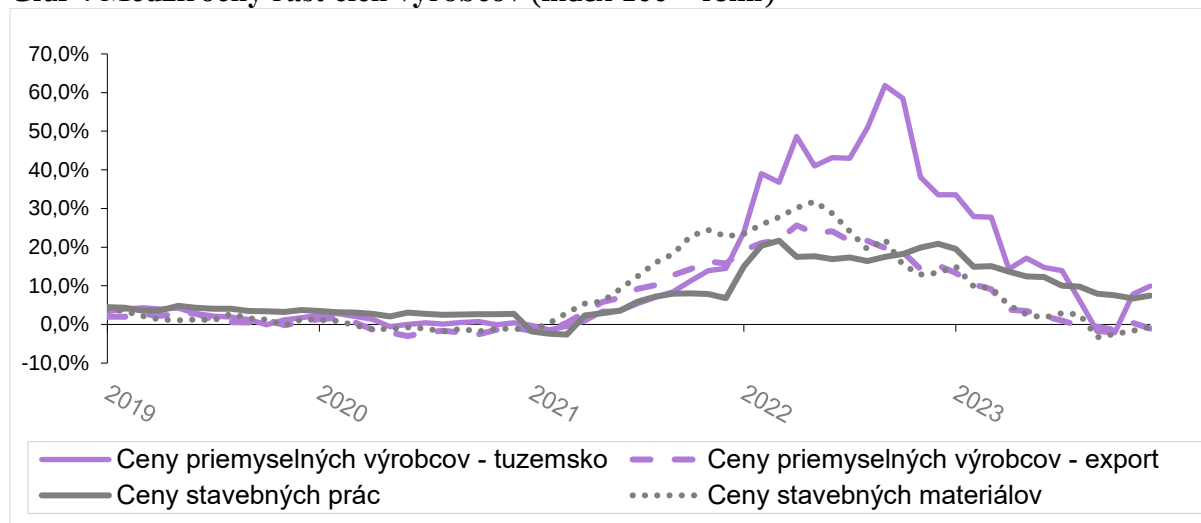
Pre podnikateľov tvoria významnú nákladovú položku aj ceny pohonných látok. Vysoké ceny pohonných látok zvyšujú náklady na dopravu a logistiku, čo môže viesť k vyšším cenám výrobkov a služieb alebo zníženiu ziskov podnikateľov. V roku 2023 mali ceny pohonných hmôt výrazne tlmiači účinok na celkovú infláciu, zlacneli v priemere o 6,9 %.

Podnikateľskú aktivitu ovplyvňujú aj rastúce ceny výrobcov. Medziročný rast cien vo výrobnej sfére pokračoval aj v 2023, avšak už výrazne spomaľoval. **Ceny priemyselných**

⁷³ Zdroj: UPSVAR, Zamestnávanie cudzincov na území Slovenskej republiky za rok 2023

výrobcov na domácom trhu v súhrne za celý rok 2023 rástli na úrovni 13,9 %. Tempo ich rastu však bolo trojnásobne nižšie ako v roku 2022. Ceny priemyselných výrobcov pre export sa súhrnne zvýšili len o 3,4 %.

Graf 4 Medziročný rast cien výrobcov (index 100 = romr)

Zdroj: NBS, na základe údajov ŠÚ SR, spracované SBA

V stavebníctve si udržali nárast cien stavebné práce, vzrástli o 11,5 %. Tempo rastu cien materiálov a výrobkov používaných v stavebníctve výrazne spomalilo, z takmer 25 % dosiahnutých v roku 2022 na 3,4 %. V závere roka ceny stavebných materiálov a výrobkov dokonca poklesali. Pokles zaznamenali aj ceny poľnohospodárskych výrobkov, ktoré sa v roku 2023 znížili o viac ako desatinu.

Poskytovanie bankových úverov

Podľa informácií NBS⁷⁴ v roku 2023 došlo v podnikovom sektore k stabilizácii úverovej aktivity po období nadmerného úverového rastu v roku 2022. Prírastky bankových úverov boli o polovicu nižšie v porovnaní s predchádzajúcim rokom.

Rast čerpania podnikových úverov sa spomaľoval kvôli bázičkému efektu a normalizácii prítoku úverov. Úverová aktivita na Slovensku rástla rýchlejšie vo väčšine krajín EÚ. Väčšina krajín Eurozóny zaznamenala výraznejší pokles dopytu po úveroch v porovnaní so Slovenskom. K výraznejšiemu spomaleniu úverovej aktivity došlo v dôležitých odvetviach podnikového sektora, ako sú priemysel a komerčné nehnuteľnosti, čo sa prejavilo aj na nižšom medziročnom raste.

Úrokové sadzby v podnikovom portfóliu rýchlo reagovali na cyklus zvyšovania základnej úrokovej sadzby Európskou centrálnou bankou a od roku 2022 v podstate kopírovali vývoj medzibankových úrokových sadzieb. Pomerne rýchly prenos základnej sadzby do úrokových nákladov podnikov je dôsledkom štruktúry úrokových sadzieb na podnikových úveroch, pričom tri štvrtiny objemu podnikového portfólia majú zmluvne dohodnutú variabilnú úrokovú sadzbu. Tempo nárastu úrokových sadzieb sa postupne spomaľovalo a na konci roka začali úrokové sadzby mierne klesať.

⁷⁴ NBS: Správa o finančnej stabilite, november 2023; Správa o finančnej stabilite, máj 2024.

Objem zlyhaných podnikových úverov sa podľa NBS ku koncu roka mierne zvýšil, čo viedlo k nárastu podielu zlyhaných úverov. Nárast zlyhaných úverov bol predovšetkým spôsobený úvermi firiem z priemyslu a stavebníctva. Zvýšil sa aj podiel úverov s omeškaním splátky do 90 dní, čo bolo charakteristické pre takmer všetky sektory hospodárstva.

Graf 5 Vývoj priemernej úrokovej miery podnikových úverov a inflácie v SR

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, spracované SBA

3.1 Vývoj kvantitatívnych ukazovateľov MSP v roku 2023

Početnosť MSP

Početnosť malých a stredných podnikov patrí medzi základné kvantitatívne ukazovatele charakterizujúce stav sektora MSP. Podnikateľské prostredie na Slovensku v roku 2023 ovplyvnilo viacero negatívnych faktorov, medzi ktoré možno zaradiť vysokú infláciu, rastúce úrokové miery, neistotu spojenú s geopolitickými rizikami a pretrvávajúcu nestabilitu daňovo-odvodového rámca.

Podľa údajov Štatistického úradu SR došlo v roku 2023 k poklesu počtu malých a stredných podnikov. Počet MSP sa znížil o 0,5 %. Pokles počtu MSP bol zaznamenaný prvýkrát od roku 2019. V absolútnych číslach bolo v roku 2023 aktívnych 666 938 malých a stredných podnikov, čo predstavuje medziročný pokles o 3 223 subjektov. Za poklesom počtu MSP stojí predovšetkým zvýšený počet zaniknutých subjektov.

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií podnikov je **pokles počtu MSP spôsobený znížením počtu mikropodnikov s 0-9 zamestnancami (o 0,5 %) a stredných podnikov (o 0,6 %)**. Naopak, v kategórii malých podnikov bol zaznamenaný pozitívny vývoj s nárastom počtu subjektov o 0,4 %.

Tabuľka 5 Počet aktívnych podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2023

Veľkostné kategórie	abs. počet	v %	Index 2023/2022	rozdiel abs.
Mikropodniky (0-9)	650 533	97,4%	99,5	-3 259
Malé podniky (10-49)	13 674	2,0%	100,4	52
Stredné podniky (50-249)	2 731	0,4%	99,4	-16
Veľké podniky (250 a viac)	668	0,1%	101,8	12
Spolu MSP	666 938	99,9%	99,5	-3 223
Spolu podnikateľské subjekty	667 606	100,0%	99,5	-3 211

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

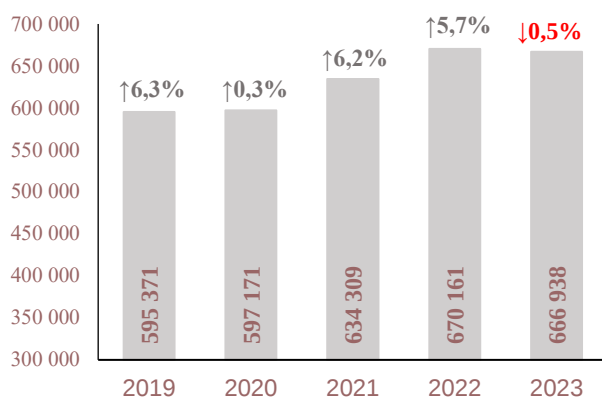
Podnikateľský sektor na Slovensku je dlhodobo charakterizovaný dominanciou mikropodnikov, ktoré v roku 2023 tvorili až 97,4 % všetkých aktívnych podnikateľských subjektov, čo predstavuje 650 533 subjektov. Vysoký podiel mikropodnikov môže byť spojený s obmedzenou ochotou firiem zvyšovať počet pracovných miest kvôli rastúcej regulačnej záťaži, novým legislatívnym povinnostiam pri prijatí prvého zamestnanca a vysokým odvodom. Štruktúru ďalej dopĺňajú malé podniky s podielom 2,0 % (13 674 subjektov) a stredné podniky, ktoré majú najmenšie zastúpenie, 0,4 %, čo zodpovedá 2 731 subjektom.

Takmer polovica aktívnych MSP (48,3 %; 321 805) v minulom roku pôsobila v sektore služieb. Približne pätina z nich bola aktívna v stavebníctve (19,5 %; 129 847). Trojicu najvýznamnejších odvetví dopĺňal obchod (15,2 %; 101 383). Okrem toho 13,4 % aktívnych MSP pôsobilo v priemysle (89 258) a 3,7 % v pôdohospodárstve (24 645).

Z dlhodobého hľadiska sa odvetvová štruktúra MSP vyznačuje rastúcim podielom sektora služieb, pričom podiel obchodu naopak klesá. Zastúpenie pôdohospodárstva a priemyslu zostáva v posledných rokoch relatívne stabilné. Stavebníctvo zaznamenalo mierny nárast svojho podielu.

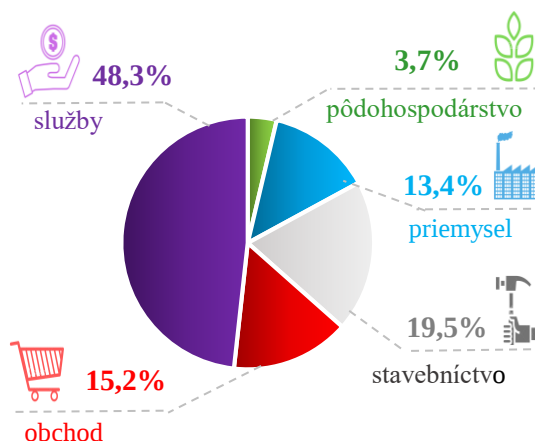
Odvetvová štruktúra je značne diferencovaná z pohľadu jednotlivých veľkostných kategórií podnikov. MSP s vyšším počtom zamestnancov sa vyznačujú vyšším zastúpením priemyslu. U mikropodnikov a malých podnikov je naopak dosahované vyššie zastúpenie odvetvia stavebníctva a služieb.

Graf 6 Vývoj početnosti MSP v období 2019-2023

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf 7 Odvetvová štruktúra MSP v r. 2023

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Pokles počtu aktívnych MSP sa negatívne prejavil aj na miere podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov (EAO) v SR. Miera podnikateľskej aktivity MSP sa znížila o 0,6 p. b. na 24,1 %. To znamená, že na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov na Slovensku pripadá približne 24 aktívnych MSP. Slovensko v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ zaraďuje medzi krajiny s najvyšším počtom malých a stredných podnikov k celkovému počtu obyvateľov.

V roku 2023 pokračoval trend zvyšovania podielu fyzických osôb – podnikateľov (živnostníkov, slobodných povolání a samostatne hospodáriacich roľníkov – SHR) na celkovom počte aktívnych malých a stredných podnikov. **Počet fyzických osôb – podnikateľov však medziročne mierne klesol o 0,2 %**. Žiadna z právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov nezaznamenala nárast. **Počet živnostníkov (376 743) zostal približne na rovnakej úrovni ako v roku 2022**, zatiaľ čo slobodné povolania zaznamenali pokles o 1,2 % a počet samostatne hospodáriacich roľníkov sa znížil o 4,8 %.

Počas uplynulej dekády počet evidovaných aktívnych MSP – právnických osôb na Slovensku neustále rástol. **V minulom roku však počet MSP – právnických osôb po predchádzajúcom raste medziročne klesol o 0,9 %**. Z hľadiska právnych foriem MSP – právnických osôb sú dlhodobo **najpočetnejšie zastúpené spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré v roku 2023 tvorili 95,7 % z celkového počtu**. Druhou najväčšou skupinou sú akciové spoločnosti, ktoré predstavovali len 1,7 % všetkých MSP – právnických osôb. Družstvá tvorili 0,5 % a zahraničné osoby sa podieľali 0,4 %.

Vznik a zánik podnikateľských subjektov⁷⁵

Počet vznikov a zánikov podnikateľských subjektov je dôležitým ukazovateľom dynamiky podnikateľského prostredia. Vyšší počet novovzniknutých firiem poukazuje na rastúci záujem o podnikanie. Na druhej strane, zvýšený počet zánikov firiem môže signalizovať problémy v ekonomike alebo náročné trhové podmienky.

⁷⁵ Údaje sú spracované na základe dátumu vzniku a zániku subjektu z celkového počtu aktívnych a neaktívnych podnikateľských subjektov.

Rast počtu novovzniknutých podnikateľov pokračoval aj v roku 2023⁷⁶. Počet nových malých a stredných podnikov vzrástol o 2,7 %, čo predstavuje nárast o 2 526 subjektov, na celkových 97 129 subjektov.

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem, tvorili **MSP – právnické osoby takmer jednu štvrtinu** (22,6 %, resp. 21 957) z celkového počtu novo registrovaných malých a stredných podnikov. Ďalších **77,4 %** (resp. 75 172) **nových MSP tvorili FO – podnikatelia**, pričom najväčší záujem bol o živnostenské podnikanie. Medzi novo registrovanými MSP v roku 2023 tvorili živnostníci až 72,2 % (resp. 70 108).

V roku 2023 sa zvýšil záujem o podnikanie najmä v sektoroch, ktoré najviac pocítili negatívne dopady pandémie v rokoch 2020-2022, konkrétne v obchode (nárast o 26,4 %) a ostatných službách (nárast o 18,1 %). V obchode došlo k najvýraznejšiemu nárastu počtu novovzniknutých subjektov za posledných 7 rokov. Rast nových podnikateľských subjektov bol tiež zaznamenaný v oblastiach ubytovania a stravovania (o 6,0 %) a stavebníctva (o 6,2 %). K poklesu počtu nových subjektov došlo po predchádzajúcom raste v priemysle (o 10,1 %), ako aj v pôdohospodárstve (o 4,7 %). Pokles počtu novovzniknutých firiem v priemysle môže byť odrazom zhoršujúcej sa situácie v tomto kľúčovom odvetví, kde priemyselná produkcia klesá už druhý rok po sebe.

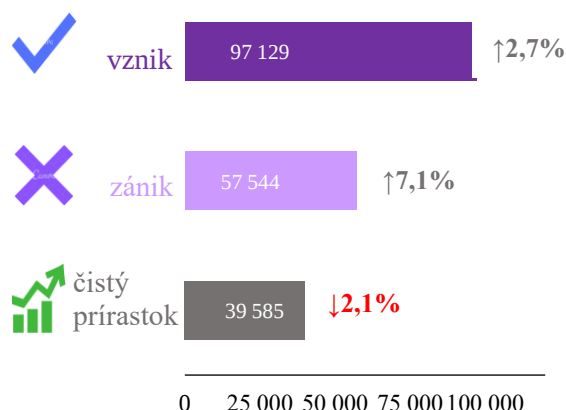
Počet zaniknutých podnikateľských subjektov v roku 2023 vzrástol viac než počet novovzniknutých firiem. **V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zvýšeniu počtu zaniknutých subjektov o 7,1 %**, čo predstavuje 57 544 subjektov.

Z celkového počtu zrušených firiem tvorili podniky – právnické osoby jednu desatinu (5 674). Najväčšiu skupinu medzi zaniknutými podnikateľskými subjektami predstavovali živnostníci s podielom 82,0 %.

Nárast počtu zaniknutých subjektov bol predovšetkým dôsledkom zvýšenia ukončených živností, ktoré sa medziročne zvýšili o takmer 10 %. K nárastu počtu zaniknutých podnikateľov došlo aj v prípade samostatne hospodáriacich roľníkov a slobodných povolání. Jedinou právnou formou, kde došlo k poklesu zaniknutých subjektov, boli podniky – právnické osoby, ktorých počet sa znížil o 17,5 %. V roku 2024 je možné predpokladať ďalší nárast počtu zaniknutých podnikov – právnických osôb, v súvislosti s opätovným zavedením daňových licencií (minimálnej dane).

⁷⁶ Vznik a zánik firiem je určený z údajov Registra organizácií ŠÚ SR podľa dátumu administratívneho vzniku, resp. zániku podnikateľských subjektov.

Graf 8 Vznik, zánik a čistý prírastok podnikateľských subjektov v r. 2023

Zdroj: Register organizácií ŠÚ SR, spracované SBA

V minulom roku bol zaznamenaný zvýšený počet zánikov vo väčšine hlavných hospodárskych odvetví. Najviac sa zvýšil počet zaniknutých firiem v ubytovaní a v stravovaní (o 15,6 %), v stavebníctve (o 14,9 %) a v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (o 10,7 %). Jediným odvetvím, kde došlo k poklesu počtu zaniknutých subjektov, bol obchod (o 4,2 %). Za nárastom zaniknutých firiem v stavebníctve stojí najmä zvýšený počet ukončených živností, ktorý medziročne vzrástol o 16,0 %. Tento trend môže byť dôsledkom zhoršujúcej sa situácie u živnostníkov pôsobiacich

v stavebníctve, čo dokazuje reálny pokles stavebnej produkcie živnostníkov v roku 2023.

Vyšší počet vzniknutých podnikateľských subjektov ako zaniknutých sa aj v roku 2023 premietol do čistého prírastku podnikateľských subjektov. Avšak **výška čistého prírastku sa po šiestich rokoch medziročného rastu znížila v dôsledku vyššieho nárastu zaniknutých subjektov ako vzniknutých**. V absolútnych číslach dosiahol čistý prírastok 39 585 podnikateľských subjektov. Tieto výsledky tiež naznačujú, že na zánik jednej firmy v roku 2023 pripadalo vytvorenie takmer dvoch nových podnikateľských subjektov, konkrétne 1,7 nových subjektov.

Zvýšený počet ukončených podnikateľských aktivít sa prejavil aj na výsledkoch konkurznej štatistiky. Podľa údajov Ministerstva spravodlivosti SR sa v roku 2023 zvýšil počet vyhlásených konkurzov o takmer 7 % na 310.

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerne vysokým podielom vzniknutých ako aj zaniknutých subjektov na celkovom počte podnikateľských subjektov, čo poukazuje na vysokú dynamiku podnikania na Slovensku.

Rodová a veková štruktúra FO – podnikateľov

V roku 2023 pokračoval negatívny trend poklesu zastúpenia žien v slovenskom podnikateľskom sektore, čo potvrdzujú spracované údaje o rodovej a vekovej štruktúre fyzických osôb – podnikateľov. Podiel žien klesol o 0,2 percentuálneho bodu na 27,3 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom, čo predstavuje najnižšiu úroveň za posledných 10 rokov. Muži tvorili viac ako dve tretiny (72,7 %) celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov.

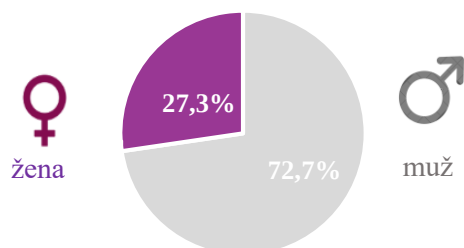
Ženy sa výraznejšie presadzujú len u osôb podnikajúcich formou slobodných povolaní. V roku 2023 bol takmer každý druhý (47,4 %) podnikateľ pôsobiaci v slobodných povolaniach ženského pohlavia. Približne jednu štvrtinu dosiahli ženy zastúpenie u živnostníkov (26,1 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,2 %). V porovnaní s rokom 2022 sa podiel žien znížil v oblasti živnostníkov a v slobodných povolaniach. U samostatne hospodáriacich roľníkov sa podiel žien nezmenil.

Z odvetvového hľadiska rozbiehajú ženy svoj biznis predovšetkým v odvetviach služieb, ktoré sa vyznačujú menšou kapitálovou náročnosťou. Uvedená preferencia v podnikaní žien sa prejavuje aj na zastúpení žien živnostníčok v rámci jednotlivých sektorov hospodárstva. Najvyššie zastúpenie žien živnostníčok je zaznamenané v odvetví ostatných služieb (66,3 %; sekcia SK NACE P až S), pričom dané odvetvie sa zároveň vyznačuje dlhodobým nárastom zastúpenia žien. Uvedené údaje naznačujú čoraz väčší vplyv žien a angažovanosť v oblastiach, ako sú osobné služby, vzdelávanie a kultúrne činnosti. Najnižšie zastúpenie žien živnostníčok je naopak dosahované v stavebníctve. Tento sektor, ktorý tradične zahŕňa profesie s vysokými fyzickými nárokmi a špecifickými technickými zručnosťami, je menej atraktívny pre ženy podnikateľky.

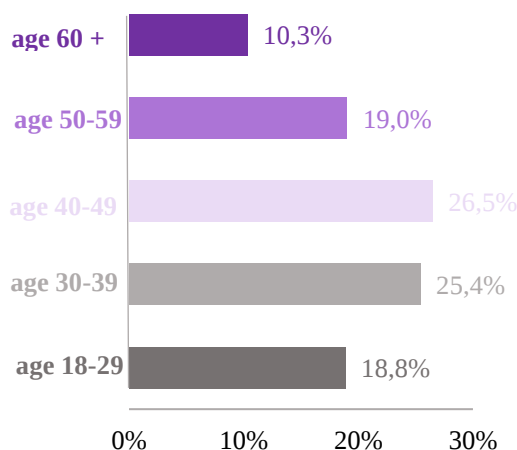
Najvyššie zastúpenie aktívnych fyzických osôb – podnikateľov sa nachádza v kategórii 40 až 49-ročných, pričom ich podiel dosiahol v roku 2023 viac ako jednu štvrtinu (26,5 %). Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov, ktorí tvorili takmer jednu štvrtinu (25,4 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov. Trojicu najviac zastúpených vekových kategórií dopĺňajú podnikatelia vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných, ktorých podiel predstavoval takmer jednu pätinu (19,0 %).

Dlhodobý vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov sa vyznačuje nárastom podnikateľov v mladších vekových kategóriách, teda mladších ako 30 rokov. Nárast zastúpenia mladých podnikateľov je kontinuálny od roku 2014, predtým ich zastúpenie každoročne klesalo. V roku 2023 sa tento trend rastu zastúpenia mladých podnikateľov zastavil. Zastúpenie starších podnikateľov sa v roku 2023 medziročne takmer nezmenilo, dosiahlo 10,3 %. Pričom aj v strednodobom horizonte osciluje okolo tejto úrovne.

Graf 9 Rodová štruktúra FO – podnikateľov v r. 2023

Graf 10 Veková štruktúra FO – podnikateľov v r. 2023

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Slovensko sa zaraďuje medzi krajiny EÚ s najnižším podielom žien medzi podnikateľmi, zároveň sa však vyznačuje vyšším zastúpením podnikateľov v mladších vekových skupinách v porovnaní s inými členskými štátmi EÚ.

Regionálne aspekty podnikania MSP

Odlišné prírodné, ekonomické, sociálne a historické podmienky vplyvajú na rozvoj podnikania v regiónoch Slovenska, čo spôsobuje aj nerovnomerný rozvoj sektora malých a stredných podnikov.

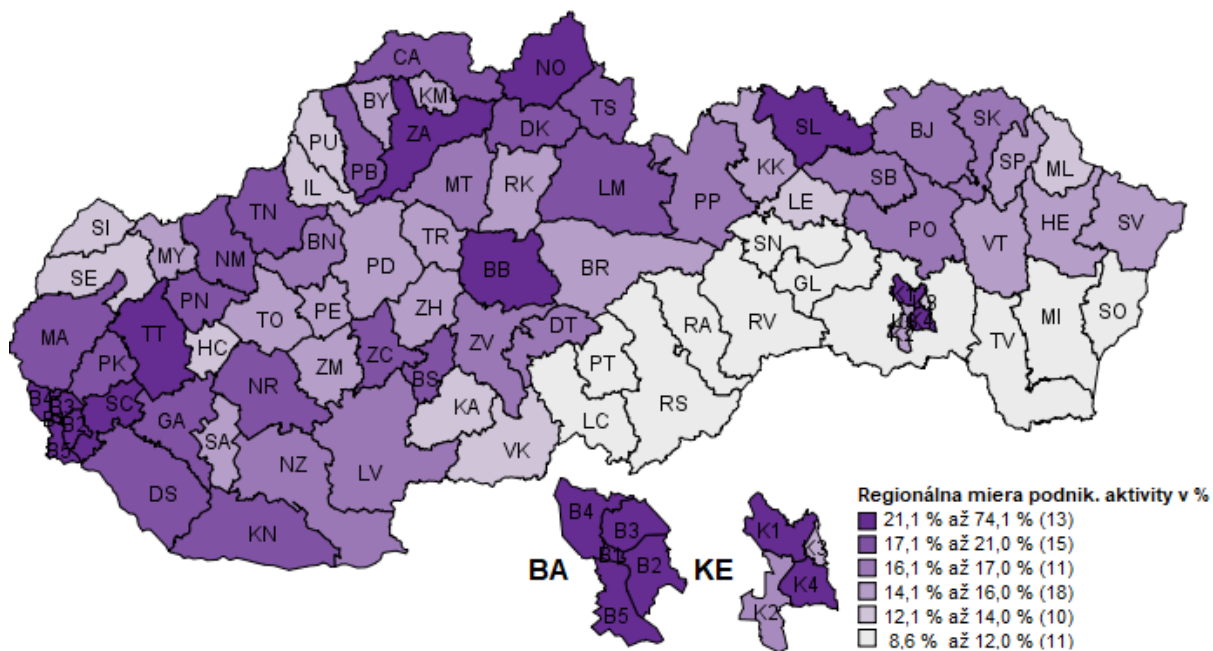
Najvyšší počet malých a stredných podnikov sa nachádza v Bratislavskom kraji, kde v roku 2023 sídlilo 23,2 % všetkých MSP. Každý piaty MSP má sídlo v tomto regióne. S výrazne menším podielom nasledujú Žilinský kraj s 13,4 % a Prešovský kraj s 13,1 % MSP. V ostatných krajoch je zastúpenie MSP rovnomernejšie. Najmenší podiel MSP bol zaznamenaný v Trenčianskom a Banskobystrickom kraji, kde bolo registrovaných len 9,1 %.

Počet aktívnych MSP sa v medziročnom porovnaní znížil vo väčšine krajov SR. Najvýznamnejší pokles bol dosiahnutý v Nitrianskom, Žilinskom a Banskobystrickom kraji. Naopak, pozitívny vývoj s nárastom početnosti bol zaznamenaný v Bratislavskom, Trnavskom a Košickom kraji. Aj v 2023 sa potvrdila špecifická pozícia Bratislavského kraja, kde dochádza k zvyšovaniu početnosti MSP aj v dlhodobej časovej perspektíve. To naznačuje, že podnikatelia neustále nachádzajú v kraji dostatok príležitostí a vhodné podmienky pre realizáciu nových podnikateľských aktivít.

Bratislavský kraj je najatraktívnejší aj pre MSP podnikajúce ako právnické osoby. Takmer jedna tretina aktívnych malých a stredných podnikov v tejto právnej forme mala svoje sídlo práve na území Bratislavského kraja. Zároveň tu sídlilo aj najviac fyzických osôb – podnikateľov (16,6 %), nasledované Prešovským (15,6 %) a Žilinským krajom (15,2 %).

Najvyššia miera podnikateľskej aktivity, je dosahovaná v okresoch mesta Bratislava, Košice, niektorých krajských miest a vo vybraných okresoch severného Slovenska. Vyššou mierou podnikateľskej aktivity sa celkovo vyznačujú regióny západného a severného Slovenska, naopak nízka miera podnikateľskej aktivity je dosahovaná v menej rozvinutých regiónoch, na východnom Slovensku a juhu stredného Slovenska.

Mapa 1 Regionálna miera podnikateľskej aktivity v okresoch SR v roku 2023

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky.

Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu MSP na celkovom počte obyvateľov v produktívnom veku v %.

Zamestnanosť MSP

V roku 2023 sa priemerný počet zamestnaných v národnom hospodárstve zvýšil o 0,2 % na 2 399,2 tisíc osôb, no rast zamestnanosti bol výrazne nižší než v roku 2022 (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). Zamestnanosť v podnikovom sektore stagnovala, s poklesom o 0,1 % na 1,898 tisíc osôb, čím sa podiel zamestnaných v tomto sektore na celkovej zamestnanosti znížil na 79,1 %. Rast zamestnanosti tak bol poháňaný predovšetkým verejným sektorom.

Zamestnanosť v sektore malých a stredných podnikov zostala v medziročnom porovnaní nezmenená, na úrovni 1 419,5 tisíc zamestnaných osôb. Zamestnanosť vykazovala v rámci jednotlivých právnych foriem a veľkostných kategórií podnikov rozdielne vývojové tendencie. Oživenie zamestnanosti nastalo v kategórii FO – podnikateľov (rast o 1,4 %) a mikropodnikov (rast o 2,2 %), zatiaľ čo pokles počtu zamestnaných osôb bol dosiahnutý v kategórii malých a stredných podnikov.

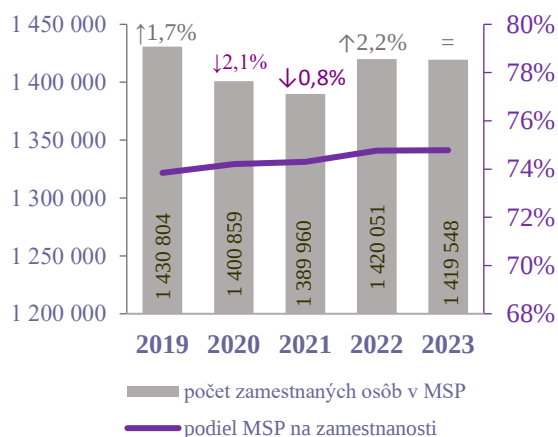
Malé a stredné podniky zamestnávali 74,8 % pracovnej sily v podnikovej ekonomike a dosahovali 59,2 % podiel na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR. Ich podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike sa medziročne takmer nezmenil, vzrástol len o 0,1 p. b.

Mikropodniky (vrátane FO – podnikateľov) dlhodobo predstavujú najväčší podiel na zamestnanosti, v roku 2023 dosiahol 47,7 %. Malé podniky zamestnávali 13,0 % a stredné podniky 14,1 % zamestnaných osôb. Veľké podniky mali podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike viac ako jednu štvrtinu (25,2 %).

Z odvetvového hľadiska je možné na základe dostupných údajov hodnotiť stav zamestnanosti podľa veľkostných kategórií za skupinu podnikov – právnických osôb. Najvyšší podiel dosahujú MSP-PO na zamestnanosti v odvetviach ako pôdohospodárstvo (93,3 %), ubytovanie a stravovanie (93,4 %) a stavebníctvo (92,9 %), čo zdôrazňuje ich význam pre zamestnanosť a ekonomickú stabilitu týchto sektorov. MSP-PO tvoria približne dve tretiny pracovných miest v obchode (64,4 %), obchodných službách (71,8 %) a ostatných službách (67,5 %), a viac ako polovicu (55,7 %) v doprave a informačných a komunikačných činnostiach. V priemysle dominujú veľké podniky, čo je prirodzené vzhľadom na pozíciu veľkých priemyselných podnikov v národnom hospodárstve SR.

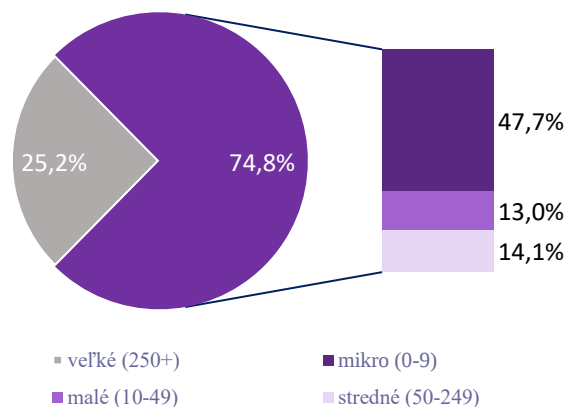
Malé a stredné podniky sú dlhodobo kľúčovými zamestnávateľmi v krajinách EÚ, pričom na Slovensku majú ešte väčší význam než v ostatných členských štátoch. Na Slovensku majú dominantnejšie postavenie najmä mikropodniky. Malé a stredné podniky dosahujú významnejší podiel na zamestnanosti aj v ostatných krajinách V4 v porovnaní s celou EÚ.

Graf 11 Počet zamestnaných osôb v MSP a podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočet SBA

Graf 12 Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2023

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočet SBA

Priemerná mzda v slovenskom podnikovom sektore pokračovala v dynamickom raste aj v roku 2023. Zvýšila sa vo všetkých veľkostných kategóriách podnikateľských subjektov, pričom najvýraznejší rast zaznamenali zamestnanci malých a stredných podnikov. **Priemerná mzda celého sektora MSP dosiahla 1 317 Eur, pri medziročnom zvýšení o 8,5 %.**

Pri hodnotení priemernej mzdy podľa veľkosti podnikov je zrejmé, že s rastom veľkosti podniku stúpa aj úroveň priemernej mzdy. Zamestnanci mikropodnikov zarábajú najnižšiu priemernú mzdu (947 Eur), zatiaľ čo zamestnanci veľkých podnikov dosahujú priemernú mzdu najvyššiu (1 812 Eur).

Ekonomické ukazovatele MSP

Ekonomické výsledky malých a stredných podnikov v najvýznamnejších odvetviach hospodárstva vykazovali rozdielne tendencie. Priemyselná produkcia na Slovensku zaznamenala v roku 2023 pokles už druhý rok po sebe. Negatívny vývoj dosiahli aj tržby MSP v pôsobiacich v priemysle. **V bežných cenách boli medziročne nižšie o 0,6 %.** K poklesu tržieb MSP došlo po predchádzajúcich dvoch rokoch rastúcich tržieb. Nárast tržieb bol dosiahnutý v kategórii stredných podnikov, ktorým tržby vzrástli. Naopak, tržby malých podnikov a živnostníkov poklesli. V stálych cenách poklesli tržby MSP v intervale od 2,7 % do 7,7 %.

Na druhej strane, stavebný sektor zaznamenal medziročný nárast výkonu, čo znamená pozitívny obrat po predchádzajúcom nepriaznivom vývoji. Stavebná produkcia malých a stredných podnikov vzrástla v bežných cenách o 10 %. V stálych cenách sa však stavebná produkcia zvýšila len u malých podnikov s 20 až 49 zamestnancami a u stredných podnikov. U ostatných skupín MSP v stálych cenách poklesla.

Celkové tržby malých a stredných podnikov v sektore služieb vzrástli v bežných cenách o 2,2 %. Z hľadiska dynamiky vývoja sa tržby v bežných cenách zvýšili vo všetkých kategóriách podnikateľských subjektov, okrem živnostníkov. Najvýraznejší nárast zaznamenali stredné podniky, kde tržby vzrástli takmer o 10 %.

Údaje o tvorbe pridanej hodnoty v sektore MSP za rok 2023 neboli v čase spracovania dokumentu zo strany ŠÚ SR zverejnené. Podľa odhadu Európskej komisie vzrástla pridaná hodnota MSP na Slovensku v roku 2023 v bežných cenách o 9,7 %, avšak po zohľadnení inflácie klesla o 6,6 %.⁷⁷

Dôležitým ukazovateľom, ktorý odzrkadľuje úroveň konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti sektora MSP je aj produktivita práce. **Slovenské malé a stredné podniky dlhodobo zaostávajú v dosahovanej produktivite práce za svojimi konkurentmi v krajinách EÚ.** Podľa posledných údajov zverejnených Eurostatom dosiahli slovenské MSP v roku 2021 produktivitu práce na úrovni 23,0 tisíc Eur (objem vytvorenej pridanej hodnoty na jednu zamestnanú osobu). Slovensko patrí medzi krajiny s najnižšou produktivitou práce v sektore MSP. Podpriemerná úroveň produktivity práce MSP je charakteristická aj pre ostatné krajiny V4. Česká republika vykazuje mierne vyššiu produktivitu práce MSP v porovnaní so Slovenskom, zatiaľ čo Maďarsko a Poľsko sa umiestnili za Slovenskom.

Zahraničný obchod MSP

Rast zahraničného obchodu Slovenska bol v roku 2023 ťahaný najmä zahranično-obchodnými aktivitami veľkých podnikov. Malé a stredné podniky zaznamenali pokles vývozu po predchádzajúcom dvojročnom raste. **Podľa predbežných výsledkov Štatistického úradu SR sa vývoz MSP v medziročnom porovnaní znížil o 2,4 %.** V absolútnom vyjadrení dosiahol vývoz MSP hodnotu 23 590,0 mil. Eur.

V medziročnom porovnaní sa zvýšil vývoz len v kategórii malých podnikov. Pokles zaznamenal vývoz mikropodnikov a stredných podnikov. Vplyvom rastu vývozu veľkých podnikov a poklesu malých a stredných podnikov sa znížil podiel MSP na celkovom vývoze Slovenska na 28,4 %.

Komoditná štruktúra vývozu MSP je pomerne koncentrovaná. Päť najvýznamnejších komoditných skupín tvorí viac ako dve tretiny celkového objemu vývozu malých a stredných podnikov. Medzi tieto skupiny patria stroje, prístroje a elektronické zariadenia; základné kovy a výrobky z nich; vozidlá, lietadlá a dopravné zariadenia; plasty, kaučuk a výrobky z nich; a rastlinné výrobky.

Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov na Slovensku sa vyznačuje dominanciou spoločného trhu EÚ. V roku 2023 predstavoval podiel vývozu malých a stredných podnikov do členských krajín EÚ 86,8 % z celkového vývozu MSP. Medzi najvýznamnejších obchodných partnerov na spoločnom trhu EÚ patria krajiny ako Nemecko, Česko, Maďarsko, Poľsko alebo Rakúsko. Podiel vývozu MSP do krajín mimo EÚ dosiahol 13,2 %, čo predstavuje obdobný podiel ako v roku 2022.

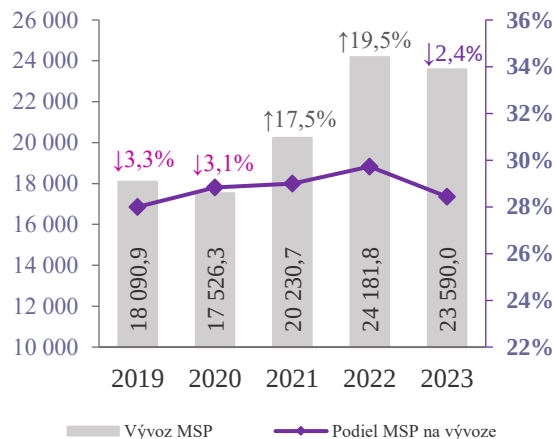
V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa MSP na Slovensku vyznačujú najnižším podielom na celkovom vývoze do tretích krajín, čo poukazuje na potrebu výraznejšej podpory MSP v danej oblasti.

Podobne ako vývoz, aj **dovoz MSP v roku 2023 poklesol. V medziročnom porovnaní sa znížil o 1,8 %.** Až tri štvrtiny z celkového dovozu MSP tvoril dovoz z členských krajín EÚ-27. Pokles dovozu bol spôsobený najmä nižšou dovoznou aktivitou mikropodnikov a stredných podnikov. Nárast dovozu bol zaznamenaný len u malých podnikov, ale ani tento pozitívny výsledok nedokázal zabrániť celkovému poklesu dovozu MSP.

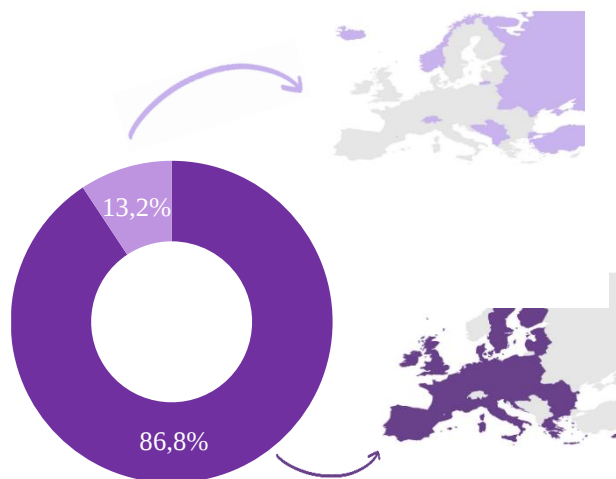
⁷⁷ Zdroj: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/60580>

Pasívne saldo MSP dosiahlo v roku 2023 hodnotu 11 725 mil. Eur. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa pasívne saldo zahranično-obchodnej bilancie zhoršilo o 129 mil. Eur.

Graf 13 Vývoj vývozu MSP (v mil. Eur)

Graf 14 Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v r. 2023

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

3.2 Postavenie Slovenska v rebríčkoch konkurencieschopnosti (rok 2023)

Základom pre dlhodobý rozvoj podnikateľských aktivít je kvalitné podnikateľské prostredie. Výsledky v oblasti medzinárodného porovnania konkurencieschopnosti zverejňujú každoročne viaceré inštitúcie. V minulosti sme realizovali prehľad pohybu Slovenska v medzinárodných rebríčkoch konkurencieschopnosti ako súčasť Auditu hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE. V tomto roku je premiérové toto hodnotenie súčasťou Správy o stave MSP, keďže hodnotenia medzinárodných inštitúcií sú priamym zrkadlom kvality podnikateľského prostredia na Slovensku.

IMD World Digital Competitiveness Ranking

Inštitút pre rozvoj manažmentu (Institute for Management Development) vydáva Svetovú ročenku digitálnej konkurencieschopnosti. Hodnotí v nej 64 krajín z hľadiska digitálnej konkurencieschopnosti. Index vyjadruje pripravenosť podnikateľského prostredia na rozvoj digitálnej ekonomiky, pričom za kvalitné prostredie je považované také, ktoré pomáha rozvíjať digitálne kapacity. Sústreď sa pritom na tri faktory:

- Znalosti – schopnosť porozumieť a naučiť sa nové technológie.
- Technológie – schopnosti rozvíjať nové digitálne inovácie.
- Pripravenosť na budúcnosť.

V roku 2023 sa na prvých troch miestach umiestnili Spojené štáty americké, Holandsko a Singapur. Do prvej desiatky IMD zaradilo ešte Dánsko, Singapur, Švajčiarsko, Holandsko, Taiwan.

Tabuľka 6 Postavenie vybraných krajín v rebríčku WDCR v r. 2023

Poradie krajín	Krajina	Medziročná zmena (v poradí krajín)
1.	USA	↑ 1
2.	Holandsko	↑ 4
3.	Singapur	↑ 1
4.	Dánsko	↓ 3
5.	Švajčiarsko	-
6.	Kórejská republika	↑ 2
7.	Švédsko	↓ 4
8.	Fínsko	↓ 1
9.	Taiwan	↑ 2
10.	Hong Kong	↓ 1
24.	Česká republika	↑ 9
39.	Poľsko	↑ 7
46.	Slovenská republika	↑ 1
47.	Maďarsko	↓ 5

Zdroj: Vlastné spracovanie, spracované na základe ročenky World Competitiveness Yearbook 2020, 2021

Slovensko v hodnotení stúplo o tri priečky, čo je pomerne výrazný posun smerom vyššie. Ostatné krajiny V4 sa vyvíjali zväčša pozitívne. Poľsko v rebríčku pre rok 2023 stúplo o 7 pozícií a Česká republika dokonca o 9 pozícií. Maďarsko v rebríčku výrazne kleslo o 5 pozícií.

Tabuľka 7 Celkové postavenie SR v rebríčku WDCR v r. 2016 - 2023

World Competitiveness Yearbook	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Poradie SR	41	43	50	47	50	47	47	46
Hodnotená oblasť: Znalosti	41	43	49	48	51	46	44	42
Hodnotená oblasť: Technológie	41	43	47	44	51	45	53	54
Hodnotená oblasť: Pripravenosť na budúcnosť	43	46	53	47	51	46	45	48
Celkový počet hodnotených krajín	59	63	63	63	63	63	63	64

Zdroj: SBA, spracované na základe ročeniek World Digital Competitiveness Ranking 2016 – 2021

Slovensko sa dlhodobo umiestňuje na spodných miestach rebríčka digitálnej konkurencieschopnosti. Tento trend sa nezmenil ani v roku 2023 a Slovensko si svoje postavenie zlepšilo iba o jednu pozíciu. Dlhodobu zlyháva digitalizácia MSP, schopnosť transferu znalostí, prístup na kapitálový trh pre digitálne spoločnosti, schopnosť získavať kvalifikovanú pracovnú silu zo zahraničia a s tým súvisiaca kvalita legislatívy na prijímanie imigrantov. Naopak, lepšie ako priemer je Slovensko hodnotené v oblastiach ako % populácie s tretím stupňom vzdelania, či kyberbezpečnosti a ochrane súkromia.

World Competitiveness Ranking

Index konkurencieschopnosti ekonomík, ktorý vydáva švajčiarsky inštitút IMD (Inštitút pre rozvoj manažmentu) hodnotí kvalitu podnikateľského prostredia v 67 ekonomikách sveta už od roku 1989.

Na účely tohto indexu sa považuje za kvalitné prostredie také, ktoré najviac napomáha podnikom presadiť sa doma a v zahraničí. Sledovaný index berie pri vyhodnocovaní konkurencieschopnosti ekonomík do úvahy rôzne typy údajov, pričom ide o kombináciu tzv. tvrdých a mäkkých dát. Tvrdé dáta v podobe štatistických údajov sú získavané z rôznych medzinárodných, národných a regionálnych organizácií, súkromných inštitúcií, ako aj partnerských inštitúcií. Z hľadiska váhy predstavujú 2/3 na celkovom hodnotení. Zvyšná 1/3 je tvorená tzv. mäkkými dátami, ktoré sú získavané na základe prieskumu (Executive Opinion Survey).

Index zohľadňuje širokú škálu tzv. tvrdých štatistík, ako aj mäkkých údajov z prieskumu verejnej mienky, ktorý pokrýva aj oblasť sociálnej súdržnosti, globalizácie a korupcie. Kritériá sa pravidelne revidujú a aktualizujú v závislosti od nových teórií, výskumov a údajov, ako aj v závislosti od vývoja globálnej ekonomiky.

Podľa svetovej ročenky konkurencieschopnosti (World Competitiveness Yearbook) sa v roku 2023 na prvých troch miestach umiestnilo Dánsko, Írsko a Švajčiarsko.

Tabuľka 8 Postavenie vybraných krajín v rebríčku WCY v r. 2023

Poradie krajín	Krajina	Medziročná zmena (v poradí krajín)
1.	Dánsko	-
2.	Írsko	↑ 9
3.	Švajčiarsko	↓ 1
4.	Singapur	↑ 3
5.	Holandsko	↑ 1
6.	Taiwan	↑ 1
7.	Hong Kong	↓ 2
8.	Švédsko	↓ 4
9.	USA	↑ 1
10.	Spojené arabské emiráty	↑ 2
18.	Česká republika	↑ 8
46.	Maďarsko	↓ 7
43.	Poľsko	↑ 7
53.	Slovenská republika	↓ 4

Zdroj: SBA, spracované na základe ročenky World Competitiveness Yearbook 2020, 2023.

Slovensko v roku 2023 zaznamenalo pokles a slovenská ekonomika sa aj spomedzi štátov V4 umiestnila najhoršie, na 53 mieste. V roku 2023 klesla ekonomická výkonnosť, pričom IMD negatívne hodnotí aj úroveň infraštruktúry na Slovensku. Taktiež Slovensko zlyháva v rámci ukazovateľov efektívnosti vlády.

Tabuľka 9 Celkové postavenie SR v rebríčku WCY v r. 2014 - 2023

World Competitiveness Yearbook	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Poradie SR	45.	46.	40.	51.	55.	53.	57.	50.	49	53
Celkový počet hodnotených krajín	60	60	59	63	63	63	63	64	64	67

Zdroj: SBA, spracované na základe ročeniek World Competitiveness Yearbook 2014 – 2021

Hodnotenie Slovenska dlhodobo stagnuje až klesá. Zatiaľ čo v roku 2014 sa v hodnotení rebríčka umiestňovalo na 45 pozícii, za rok 2023 to bola až 53 pozícia.

Index ekonomickej slobody

Americká organizácia The Heritage Foundation v spolupráci s denníkom The Wall Street Journal každoročne vypracúvajú analytickú štúdiu Index ekonomickej slobody, v ktorej je skúmaná úroveň ekonomickej slobody v jednotlivých krajinách. Skúmaný index poukazuje na väzbu medzi ekonomickou slobodou a prosperitou ekonomík. Index definuje ekonomickú slobodu ako „obmedzenosť vládneho vplyvu na rozhodovanie o produkcii, alebo spotrebe tovaru a služieb nad rozsah nevyhnutný na zachovanie slobody“. ⁷⁸ Úroveň ekonomickej slobody je hodnotená na základe 12 oblastí ekonomickej slobody, ktoré sú zoskupené do nasledovných štyroch pilierov:

- uplatňovanie zákona (ochrana vlastníckych práv, integrita vlády, efektivita súdnictva),
- veľkosť vlády (vládne výdavky, daňové zaťaženie, fiškálne zdravie),
- efektívnosť regulácie (sloboda podnikania, sloboda pracovného trhu a menová sloboda),
- otvorenosť trhov (sloboda obchodovania, investičná sloboda a finančná sloboda).

Každá z dvanástich oblastí ekonomickej slobody je hodnotená na škále od 0 (minimálna ekonomická sloboda) do 100 (maximálna ekonomická sloboda), pričom výsledné skóre krajiny je vypočítané ako priemer zo sledovaných 12 oblastí ekonomickej slobody. Celkové hodnotenie je aritmetickým priemerom hodnotení jednotlivých oblastí, pričom každej z oblastí sa prisudzuje rovnaká váha. V roku 2023 bolo hodnotených celkovo 184 krajín sveta. Výsledné hodnotenie ekonomickej slobody zodpovedá úrovni hodnotiacej škále, pričom krajina môže byť považovaná za: slobodnú (100-80), prevažne slobodnú (79,9-70), mierne slobodnú (69,9-60), prevažne neslobodnú (59,9-50) alebo môže byť považovaná za krajinu, v ktorej je potláčaná sloboda (49,9-40).

Najslobodnejšou ekonomikou sveta sa stal opäť Singapur. Nasledujú Švajčiarsko a Írsko. Ďalej nasledujú Taiwan, Nový Zéland, Estónsko, Luxembursko Holandsko, Dánsko a Švédsko. Na spodku rebríčka skončila KĽDR, Kuba a Venezuela. Niektoré krajiny nebolo možné vyhodnotiť (napr. Ukrajina).

⁷⁸ Prevzaté zo stránky Nadácie F.A. Hayeka. Dostupné na: <<https://www.hayek.sk/index-ekonomickej-slobody-2014/>>

Tabuľka 10 Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku IEF v r. 2021

Poradie krajín	Krajina	Dosiahnuté skóre	Medziročná zmena v bodoch
1.	Singapur	89,7	- 0,2
2.	Švajčiarsko	83,8	- 0,3
3.	Írsko	82,0	-
4.	Taiwan	80,7	+ 0,6
5.	Nový Zéland	78,9	- 1,7
6.	Estónsko	78,6	- 1,4
7.	Luxembursko	78,4	- 2,2
8.	Holandsko	78,0	- 1,5
9.	Dánsko	77,6	- 0,4
10.	Švédsko	77,5	- 0,4
21.	Česká republika	71,9	- 2,5
33.	Slovenská republika	69,0	- 0,7
40.	Poľsko	67,7	- 1
54.	Maďarsko	64,1	- 2,8

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o IEF 2021, 2020

V roku 2023 sa Slovenská republika v hodnotenom indexe ekonomickej slobody umiestnila na 33. mieste (stredne slobodná). Ide o pozitívnejšie hodnotenie ako v minulých rokoch. Inštitúcia pozitívne hodnotí transparentné a stabilné podnikateľské prostredie a snahu o získavanie zahraničných investícií. Naopak, kritika je najmä na tempo reforiem podnikateľského prostredia a flexibilitu trhu práce.

Z pohľadu vývoja úrovne ekonomickej slobody, tak ako v prípade hodnotenia ostatných ukazovateľov, ktoré posudzujú úroveň konkurencieschopnosti krajiny, vyplynulo medziročné zlepšenie postavenia Slovenska. Slovensko je taktiež výrazne lepšie ako svetový priemer a lepšie dokonca ako priemer regiónu.

4 Podpora malého a stredného podnikania

4.1 Prehľad čerpanej priamej a nepriamej podpory pre MSP v roku 2023

Systém inštitucionálnej podpory MSP sa v podmienkach SR realizuje na vertikálnej, ako aj horizontálnej úrovni. Medzi inštitúcie, ktoré poskytujú podporu (priamu alebo nepriamu) pre MSP na Slovensku, patria najmä ústredné orgány štátnej správy, špecializované agentúry, bankové inštitúcie a fondy, ako aj záujmové, profesijné a stavovské združenia. Medzi hlavné ciele podpory malých a stredných podnikov patrí najmä vytváranie vhodného podnikateľského prostredia a eliminácia, resp. odstraňovanie prekážok, ktoré môžu vyplývať aj z charakteru veľkostnej kategórie podnikov a zároveň vplývať na ďalší rozvoj podnikania MSP.

Zákon o podpore malého a stredného podnikania č. 290/2016 Z. z. upravuje formy poskytovania podpory v oblasti malého a stredného podnikania, pričom sa rozlišuje medzi priamou (nenávratný finančný príspevok, dotácia, a pod.) a nepriamou formou podpory MSP (informácie a poradenstvo, vzdelávanie, organizovanie a podpora účasti na stážach, výstavách a pod.). V nadväznosti na predmetné členenie foriem poskytovanej podpory sú v texte nižšie prezentované výsledky o poskytnutej podpore malým a stredným podnikom v uplynulom roku. Publikácia je zameraná na také formy podpory, ktorá je realizovaná z verejných zdrojov.

Odborná literatúra v oblasti podpory podnikania MSP pristupuje k členeniu jednotlivých kategórií v rámci foriem podpory z rôznych hľadísk. Pre účely predmetnej *Správy o stave MSP* a z pohľadu zachytenia komplexného ponímania podpory malých a stredných podnikov, je primárnym a kľúčovým východiskom predmetný zákon o podpore malého a stredného podnikania. Vzhľadom na cieľ zachytenia sú východiskom aj ďalšie teoretické poznatky, ktoré umožňujú komplexne interpretovať výsledky realizovanej podpory MSP na Slovensku.⁷⁹ S vyššie uvedeným zámerom je klasifikácia jednotlivých kategórií podpory v súlade s tou, ktorú používa Európska komisia.

Výsledkom stretu kombinácie viacerých prístupov je členenie podpory MSP v nasledujúcej štruktúre, ktorú sme oproti minulým rokom nemenili. **Do priamej formy podpory** MSP sú v nasledujúcej kapitole začlenené kategórie: dotácie, nenávratné finančné príspevky, granty; poskytnuté úvery alebo pôžičky pre malé a stredné podniky⁸⁰ a nástroje rizikového kapitálu. **Do nepriamej formy podpory** malých a stredných podnikov sú začlenené kategórie: bankové záruky, stimuly a úľavy na dani a pokutách; vrátane projektových schém, ktoré sa nepriamo podieľajú na podpore podnikania MSP (napr. poradenstvo, informačné služby, mentorstvo, vzdelávanie podnikateľov, služby inkubátorov a pod.) – kategória Iné. Údaje uvedené v tabuľke č. 2 sú výsledkom zozbieraných podkladových materiálov od príslušných, inštitúcií. Vyčíslená podpora malého a stredného podnikania je limitovaná dodanými podkladmi, ktoré boli doručené do uzávierky evidencie došlých podkladov. Vzhľadom na dodané podklady bola jedným z ďalších limitujúcich faktorov skutočnosť, že niektoré z oslovených inštitúcií neevidujú realizovanú podporu podľa veľkostnej kategórie podnikov.⁸¹ Aj z týchto dôvodov sa môže celkové finančné čerpanie odchyľovať od skutočného stavu. Aj z tohto dôvodu smerom

⁷⁹ V súvislosti so zachytením komplexného ponímania podpory bola inšpiráciou aj: Šúbertová E., Kinčíková M.. Podpora podnikania pre malé a stredné podniky. 2014; Šúbertová a kol.. Podnikanie v malých a stredných podnikoch. 2011; Chodasová A., Bujnová D.. Podnikanie v malých a stredných podnikoch. 2008.

⁸⁰ Pri bankových úveroch a pôžičkách sme zaradili iba také produkty, ktoré majú súvis s verejnými zdrojmi a teda ide buď o úvery, ktoré sú spolufinancované z Európskych alebo štátnych zdrojov, prípadne o úvery, ktoré sú zaručené niektorou zo štátnych schém. Ide o skutočné čerpanie úverov, ktoré poskytl finančné inštitúcie.

⁸¹ A v niektorých prípadoch bola vyčíslená len alokácia finančných prostriedkov.

do budúcnosti pripravujeme revidovanie metodiky a zberu údajov, aby sme boli schopní vernejšie zachytiť výšku podpory pre MSP.

Rok 2023 bol oproti predchádzajúcim obdobiam iný najmä v kontexte odznenia pandémie COVID – 19 a podpory súvisiacej s COVID – 19. Už v predchádzajúcom období roka 2022 sme konštatovali pokles podpory v súvislosti s pandemiou tohto ochorenia. Väčšina schém podpory súvisiacej s COVID – 19 v roku 2023 dobiehala.

Naopak, v roku 2023 naďalej pokračovala nielen vojna na Ukrajine ale tiež komplikovaná situácia na trhu s energiami, ktorá zasiahla aj MSP. Keďže viaceré organizácie reagovali na vzniknutú situáciu a poskytli dotácie (najmä energetická podpora), tak rovnako ako v minulom roku túto podporu v rámci bežnej podpory vyčíslujeme. Avšak oproti minulému roku sme nedostali údaje od Ministerstva dopravy SR, týkajúce sa schém na ubytovanie odídencov. Ide o pomoc, ktorú sme vyčíslovali samostatne minulý rok.

Rok 2023 sa tiež niesol v znamení ukončovania viacerých schém podpory zo strany EÚ. Preto je možné, že viaceré podporné nástroje vyhodnotené tento rok sú súčasťou podpory MSP naposledy a naopak, v súvislosti so spustením nového programového obdobia na roky 2021 – 2027 očakávame iné, nové a inovované podporné nástroje. Aj v tejto súvislosti je celkový objem verejnej podpory skreslený nedodaním informácií zo strany Ministerstva investícií a regionálneho rozvoja SR.

Ani rok 2023 nezmenil štruktúru poskytovanej pomoci. Naďalej dominovala finančná podpora, na ktorú mali výraznejší vplyv nástroje energodotácií. Najvýraznejší nárast oproti roku 2022 možno pozorovať pri kategórii bankových záruk. Tento rast je spôsobený zmenou metodiky, kedy sa tento rok vraciame k štandardnému členeniu pomoci z predcovidového obdobia. V minulosti sme bankové záruky, najmä nástroj SIHAZ radili do podpory COVID – 19.

Z hľadiska štruktúry foriem financovania bežnej podpory dominovala priama forma podpory. Avšak aj vplyvom zaradenia nástroja SIHAZ medzi bankové záruky klesol podiel priamej formy pomoci medziročne o 12,6 p. b. na 73 %. (medziročný pokles zastúpenia priamej formy podpory). Najvýznamnejší podiel na bežnej podpore MSP z hľadiska jednotlivých kategórií mala kategória úverov alebo pôžičiek (42,9 %). Čiastočne je medziročný rast výšky poskytnutých úverov spôsobený aj zlepšeným poskytovaním údajov zo strany oslovovaných bánk. **Kategória dotácie, NFP, granty** dosiahla podiel na bežnej podpore 27,8 % a kategória bankových záruk dosiahla podiel 22,5 %. Medzi významnejšie kategórie patrili aj stimuly a úľavy na dani a pokutách (3,8 %). Z hľadiska členenia podpory malých a stredných podnikov **významne prevládala finančná podpora.**

Kategória dotácie, NFP a granty bola však čiastočne ovplyvnená nedodanými podkladmi zo strany niektorých ministerstiev (najmä však MIRRI).

V medziročnom porovnaní bola výška reálneho čerpania bežnej podpory výrazne vyššia ako tomu bolo v roku 2022, a to až o 125 %. Za nárastom, ktorý je pomerne dramatický stojí niekoľko vecí. Zásadnou je zmena metodika, v prípade nezmenenej metodiky by nárast predstavoval „iba“ 31 %. Druhou dôležitou časťou nárastu je rast výdavkov na dotácie na energie.

Tabuľka 11 Celková verejná podpora MSP podľa druhov podpory

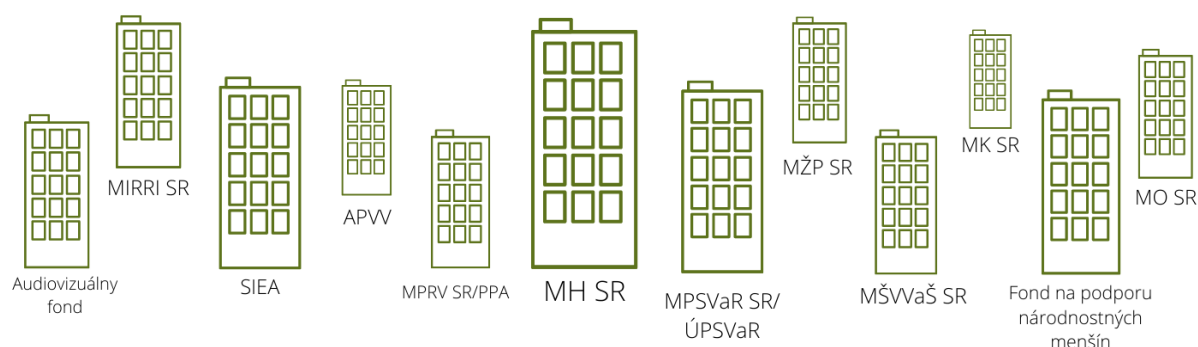
	Forma podpory	Kategória podpory	Objem finančných prostriedkov (2023)	Na celkovej podpore MSP
Bežná podpora	Priama forma podpory	Dotácie, NFP, granty	555 263 842	27,87%
		z toho dotácie na energie	102 828 772	5,16%
		Úvery alebo pôžičky	854 637 878	42,90%
		z toho zaručené úvery	448 507 520	22,52%
		Rizikový kapitál	45 437 000	2,28%
	Nepriama forma podpory	Bankové záruky	449 665 500	22,57%
		Stimuly, úľavy na dani a pokutách	75 030 000	3,77%
		Iné (poradenstvo a služby)	11 990 094	0,60%
	Podpora MSP celkom (bežná podpora)		1 992 024 315	100,00%

Zdroj: SBA, spracované na základe dodaných podkladov od oslovených, resp. spolupracujúcich inštitúcií

4.2 Priama forma podpory pre MSP

Priama forma podpory predstavuje podporu, ktorú podniky získavajú prostredníctvom zväčša dotačných schém. Medzi priamu podporu radíme aj úverové financovanie.

4.2.1 Dotácie, nenávratné finančné príspevky, granty

Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) je dlhodobo najdôležitejším inštitucionálnym aktérom na podporu MSP, ktorý pôsobí ako garant a koordinátor mnohých aktivít. V rámci operačného programu OP II (časť v gescii MH SR⁸²) bolo v roku 2023 podporených celkovo

⁸² Reálne čerpanie zahŕňa údaje iba za dopytovo-orientované projekty.

317 MSP (z toho 158 mikropodnikov, 103 malých podnikov a 56 stredných podnikov). Výška alokovaných prostriedkov bola pre MSP na úrovni 379 891 841,96 Eur a výška skutočného celkového čerpania (spolu zdroje EÚ a SR) predstavovala 169 471 919,70 Eur (z toho mikropodniky čerpali podporu vo výške 31 663 427,15 Eur, malé podniky vo výške 68 899 642,54 Eur a stredné podniky vo výške 68 908 850,01 Eur).

V roku 2023 čerpal investičnú pomoc vo forme **dotácie na obstaraný dlhodobý hmotný majetok a dlhodobý nehmotný majetok** jeden prijímateľ investičnej pomoci – MSP. Suma pomernej časti dotácie pre podnik zo sídlom v Prešovskom kraji predstavovala 37 796,54 Eur.

Z dôvodu **pretrvávajúcej energetickej krízy** Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky v roku 2023 pokračovalo s realizáciou pomoci na krytie dodatočných nákladov podnikov v dôsledku zvýšených cien plynu a elektriny. Cieľom bolo naďalej pomáhať podnikom zasiahnutým vysokými cenami energií preklenúť nepriaznivé obdobie spôsobené agresiou Ruska, v dôsledku ktorej dochádza k vysokým nárastom cien elektriny na trhoch EÚ za účelom udržania zamestnanosti, urýchlene podporiť finančnú kondíciu, likviditu a peňažný tok podnikov a zamestnancov, zabrániť kolapsu podnikateľského prostredia a zachovať strategické a kritické procesy nutné pre zvládnutie tohto obdobia so zachovaním stability a minimalizácie paniky. Pomoc bola realizovaná na základe schválenej Schémy štátnej pomoci na podporu podnikov v zmysle Dočasného krízového rámca pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v dôsledku agresie Ruska proti Ukrajine SA. 104846 (2022/N), Schémy štátnej pomoci na podporu podnikov v zmysle Dočasného krízového a prechodného rámca pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v dôsledku agresie Ruska proti Ukrajine v znení Dodatku č. 1 č. SA. 110622 (2023/N) a príslušnej výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na pokrytie dodatočných nákladov v dôsledku zvýšenia cien plynu a elektriny. Za rok 2023 ministerstvo v rámci MSP, poskytlo dotácie v celkovej výške 102,83 mil. Eur 9 924 príjemcom.

Z Plánu obnovy a odolnosti sa realizovala podpora v rámci dvoch komponentov spadajúcich pod gesciu MH SR. V rámci Komponent č. 1 „Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra“ sa v priebehu roku 2023 realizovalo ministerstvo jednotlivé investícií v oblasti „Zelená ekonomika“.

V rámci investície 1 „Výstavba nových zdrojov elektriny z OZE“ prebiehala implementácia schválených žiadostí v rámci prvej výzvy zameranej na výstavbu nových zariadení OZE. Na začiatku roku boli vydané rozhodnutia o schválení resp. neschválení jednotlivých žiadostí a následne boli s úspešnými žiadateľmi uzatvorené zmluvy o poskytnutí prostriedkov mechanizmu. Ku koncu roku 2023 bolo v realizácii celkovo 67 projektov s predpokladaným inštalovaným výkonom 107 MW nových zdrojov OZE. V rámci týchto projektov sa v priebehu roka posudzovali žiadosti o zmeny v projektoch, posudzovali sa predložené verejné obstarávania a prvé žiadosti o platbu. Dňa 20. októbra 2023 bola vyhlásená v poradí už druhá výzva zameraná na podporu výstavby nových zariadení na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie s alokáciou vo výške 63,7 mil. Eur. Cieľom výzvy bolo zvýšenie výroby elektrickej energie z OZE v súlade s požiadavkami Integrovaného národného energetického a klimatického plánu. Podporované mohli byť nové zariadenia na výrobu elektriny z OZE s celkovým inštalovaným výkonom minimálne 0,5 MW a maximálne 50 MW spolu. Výzva zároveň umožňovala podporiť ako doplnkovú aktivitu výstavbu nového zariadenia na uskladňovanie elektriny - batériový systém. Termín predkladania žiadostí bol stanovený na 15.1.2024.

V rámci investície 2 „Modernizácia existujúcich zdrojov elektriny z OZE („repowering“)" bola v roku 2023 vyhlásená výzva zameraná na podporu modernizácie/transformácie existujúcich zariadení na výrobu elektriny z OZE - bioplynové stanice s celkovou alokáciou

26,3 mil. EUR. Cieľom výzvy bola modernizácia existujúcich bioplynových staníc vyrábajúcich elektrinu z bioplynu a transformácia existujúcich bioplynových staníc vyrábajúcich elektrinu z bioplynu na zariadenia vyrábajúce biometán (biometánové stanice). V rámci výzvy bolo predložených 23 žiadostí. V rámci tejto investície pokračovala v roku 2023 implementácia schválených projektov z predchádzajúcich výziev. Ku koncu roka 2023 bolo v rámci investície 2 v implementácii celkovo 25 projektov (8 projektov modernizácie vodných elektrární a 17 projektov modernizácie bioplynových staníc) s celkovým modernizovaným výkonom zdrojov OZE vo výške 98,54 MW.

V rámci investície 3 „Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE“ bola koncom roka 2023 vyhlásená výzva na podporu zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE - prečerpávacie vodné elektrárne a stacionárne batériové systémy. Cieľom výzvy bolo zvyšovanie flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE prostredníctvom podpory modernizácie prečerpávacích vodných elektrární a výstavby nových zariadení na uskladnenie elektriny - stacionárne batériové systémy, ktoré slúžia na zvýšenie dostupného objemu služieb výkonovej rovnováhy podľa aktuálnej potreby elektrizačnej sústavy spôsobené stochastickým charakterom výroby elektriny z OZE. Výzva bola určená pre subjekty, ktoré sú prevádzkovateľom existujúcej funkčnej prečerpávacej vodnej elektrárne, resp. pre podnikateľov, ktorí majú záujem realizovať projekt na výstavbu nových zariadení na uskladňovanie elektriny - stacionárny batériový systém. Alokácia výzvy bola vo výške 44 mil. EUR, termín prekladania žiadostí bol stanovený na marec 2024.

V júni 2023 bol uzatvorený dodatok č. 1 k Zmluve o vykonávaní časti úloh vykonávateľa sprostredkovateľom medzi Úradom vlády SR a Ministerstvom hospodárstva SR ku **Komponentu 9 „Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií“**.

Na základe tohto dodatku k zmluve je MH SR sprostredkovateľom pre Investíciu 1 „Podpora medzinárodnej spolupráce“, Investíciu 4 „Výskum a vývoj v oblasti dekarbonizácie“ a Investíciu 5 „Výskum a vývoj v oblasti digitalizácie“. Zo sprostredkovateľskej zmluvy bola vypustená Investícia 2 „Podpora spolupráce firiem a organizácií výskumu a vývoja“, ktorú aktuálne implementuje Slovenská inovačná a energetická agentúra. V priebehu roku 2023 bolo vyhlásených spolu päť výziev.

V rámci investície 1 bola dňa 08.03.2023 vyhlásená výzva zameraná na podporu projektov, ktorým bola udelená známka excelentnosti za kvalitu (Seal of Excellence) v Bratislavskom kraji s kódom 09I01-03-V01 v celkovej alokovanej výške 9,9 mil. EUR. Cieľom výzvy je podporiť projekty realizované na území Slovenskej republiky, ktoré úspešne prešli hodnotením Európskej rady pre inovácie v rámci výziev EIC Accelerator a EIC Transition programu Horizont Európa a získali známku excelentnosti za kvalitu (Seal of Excellence). V rámci danej výzvy boli v roku 2023 predložené dve žiadosti o PPM v celkovej výške 4,9 mil. EUR, ktoré boli v roku 2023 aj schválené a zazmluvnené v požadovanej výške. V roku 2023 prebiehala implementácia projektov prijímateľov Glycanostics, s.r.o a MABPRO, a. s., ktoré patria svojou veľkosťou medzi malé podniky. V rámci investície 4 bola dňa 18.04.2023 vyhlásená výzva zameraná na podporu obnovy a odolnosti zameraná na podporu projektov, ktoré sú súčasťou významného projektu spoločného Európskeho záujmu (IPCEI) v oblasti implementácie vodíkových technológií s kódom 09I04-03-V01 v celkovej alokovanej výške 12,2 mil. EUR. Cieľom výzvy je zlepšiť synergie opatrení v oblasti výskumu, vývoja a inovácií medzi vnútroštátnou úrovňou a úrovňou EÚ prostredníctvom podpory výskumno – vývojovo – inovačnej fázy a fázy prvého priemyselného nasadenia (resp. jej časti) projektov, ktoré sú súčasťou významného projektu spoločného Európskeho záujmu (IPCEI – Important Project of Common European Interest) v oblasti implementácie vodíkových technológií, v rámci ktorých

bolo poskytnutie štátnej pomoci Slovenskou republikou notifikované a Európska komisia o tejto notifikácii rozhodla. Predmetom podpory v rámci tejto výzvy sú projekty realizované na území Bratislavského samosprávneho kraja. Výzva sa zameriava špecificky na podporu rozvoja vodíkových technológií, ktoré sú považované za jednu z prioritných oblastí v oblasti dekarbonizácie ekonomiky a zelenej transformácie. Výzva podporuje projekty v celom výskumnom a inovačnom cykle (úroveň technologickej pripravenosti 1 – 9). V rámci danej výzvy bola v roku 2023 predložená jedna žiadosť od veľkého podniku.

Ďalej bola v rámci investície 4 vyhlásená dňa 20.10.2023 výzva zameraná na podporu obnovy a odolnosti zameraná na podporu vývoja inovatívnych riešení v oblasti dekarbonizácie s kódom 09I04-03-V03 v celkovej alokovanej výške 41,36 mil. EUR. Cieľom výzvy je podpora zelenej transformácie, dekarbonizácie, ako aj odolnosti a adaptácie na zmenu klímy v témach, ktoré sú zosúladené s prioritnými témami, očakávanými v programe Horizont Európa. V roku 2023 nebola v rámci danej výzvy predložená žiadna žiadosť o poskytnutie prostriedkov mechanizmu a teda neboli zazmluvnené ani žiadne projekty.

V rámci investície 5 bola dňa 19.04.2023 vyhlásená výzva zameraná na podporu obnovy a odolnosti zameranej na podporu projektov, ktoré sú súčasťou významného projektu spoločného Európskeho záujmu (IPCEI) v oblasti mikroelektroniky, kód výzvy 09I05-03-V01 s celkovou alokovanou výškou 15 mil. EUR. Cieľom a účelom výzvy je zlepšiť synergie opatrení v oblasti výskumu, vývoja a inovácií medzi vnútroštátnou úrovňou a úrovňou EÚ prostredníctvom podpory výskumno – vývojovo – inovačnej fázy a fázy prvého priemyselného nasadenia (resp. jej časti) projektov, ktoré sú súčasťou významného projektu spoločného Európskeho záujmu (IPCEI – Important Project of Common European Interest) v oblasti mikroelektroniky (ďalej aj „IPCEI projekty“), v rámci ktorých bolo poskytnutie štátnej pomoci Slovenskou republikou notifikované a Európska komisia o tejto notifikácii rozhodla. Predmetom podpory v rámci tejto výzvy budú projekty realizované na území Bratislavského samosprávneho kraja.- Výzva sa zameriava špecificky na podporu prechodu na digitálne hospodárstvo. Výzva podporuje projekty v celom výskumnom a inovačnom cykle (úroveň technologickej pripravenosti 1 – 9). V rámci danej výzvy boli v roku 2023 predložené tri žiadosti o PPM prijímateľov Continium Technologies s.r.o., ktorý patrí svojou veľkosťou medzi malé podniky a Bizzcom s.r.o., ktorý patrí svojou veľkosťou medzi stredné podniky. Jedna žiadosť o PPM prijímateľa Continium Technologies s.r.o. bola späť vzatá. Koncom roka 2023 boli dve žiadosti o PPM schválené a zazmluvnené, a to v celkovej výške 10 mil. EUR. V roku 2023 prebiehala implementácia uvedených projektov. Ďalej bola v rámci investície 5 vyhlásená dňa 23.10.2023 výzva zameraná na podporu vývoja inovatívnych digitálnych riešení s kódom 09I05-03-V03 v celkovej alokovanej výške 45,32 mil. EUR. Cieľom výzvy je podpora prechodu na digitálne hospodárstvo v témach, ktoré sú očakávanými aj v tematických prioritách programu Horizont Európa.

Účelom výzvy je podpora inovácií v podnikoch prostredníctvom výskumu a vývoja (od úrovne, ktorá zodpovedá úrovni technologickej pripravenosti 4) unikátnych digitálnych technológií a riešení v niektorej z tematických oblastí ako napr. priemyselné technológie (napr. automatizácia v priemysle), kľúčové digitálne technológie (napr. kybernetická bezpečnosť, kvantové technológie, senzory, internet vecí, mikroelektronika, elektronické komponenty a cloudové riešenia), vznikajúce umožňujúce/podporné technológie, pokročilé materiály pre oblasť digitalizácie, umelá inteligencia a robotika a pokročilá výpočtová technika. V roku 2023 nebola v rámci danej výzvy predložená žiadna žiadosť o poskytnutie prostriedkov mechanizmu a teda neboli zazmluvnené ani žiadne projekty.

Tabuľka 12 **MH SR: realizovaná podpora MSP v r. 2023**

Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania v r. 2022	Počet podporených MSP
OP Integrovaná infraštruktúra	169 471 919,70 Eur	317
Dotácie na krytie dodatočných nákladov v dôsledku zvýšenia cien plynu a elektriny	102 828 772,20 Eur	9924
Plán obnovy a odolnosti SR – Komponent 9: Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií	3 801 101 Eur	4
Investičná pomoc na obstaraný DHM a DNM	37 796,54 Eur	1

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MH SR⁸³

Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) pôsobí ako sprostredkovateľský orgán a implementačná agentúra pre štrukturálne fondy. V programovom období rokov 2014–2020 implementuje dva operačné programy – OP II⁸⁴ a OP Kvalita životného prostredia, ktorých dočerpanie prebiehalo do konca roka 2023.

V rámci OP II podporila SIEA v roku 2023:

V rámci NP Podpora rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku podporila SIEA v období od januára do októbra 2023 celkovo 384 MSP celkovou čerpanou sumou 1 535 949,42 Eur. Zdroje EÚ na túto podporu boli vo výške 1 212 608,62 Eur a zdroje štátneho rozpočtu predstavovali sumu 323 340,80 Eur.

V rámci Národného projektu zvýšenie inovačnej výkonnosti slovenskej ekonomiky MSP v celkovom objeme 4 909 867,82 Eur. Podpora spolu zahŕňala 280 podporených podnikov.⁸⁵

V rámci OP KŽP podporila SIEA v rámci špecifického cieľa 4.1.1 228 podnikov, v rámci špecifického cieľa 4.2.1 počet podnikov nešpecifikovala a v rámci špecifického cieľa 4.5.1 v celkovej hodnote viac ako 21 mil. Eur podporila 3 veľké podniky (preto nezapočítavame).

Tabuľka 13 **SIEA: realizovaná podpora MSP v r. 2023**

Operačný program	Špecifický cieľ	Výška reálneho čerpania v r. 2023
OP II	ŠC 1.2.2 a 2.2.2 Národný projekt zvýšenie inovačnej výkonnosti	4 909 867,82
	Národný projekt podpora rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku	1 535 949,42
OP KŽP	ŠC 4.1.1 Zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR	3 067 167,67
	ŠC 4.2.1. Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch	5 681 939,36

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SIEA

⁸³ Pozn.: **Inovačný fond**, ktorého účelom je prostredníctvom trvalého rozvoja hodnôt v oblasti vedy výskumu podporovať inovačný rozvoj SR, nevyhlásil v roku 2023 žiadnu výzvu na predkladanie projektov.

⁸⁴ Pozn.: do 12/2019 OP Výskum a inovácie. Dostupné na: <https://www.siea.sk/strukturnalne-fondy-eu/operacny-program-integrovaná-infraštruktúra/>

⁸⁵ Bez špecifikácie veľkostnej kategórie podnikov.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSV SR) – podporu pre MSP poskytuje MPSV najmä prostredníctvom **Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny**. V roku **2023** poskytlo na pomoc MSP na podporu zamestnanosti⁸⁶ z verejných finančných prostriedkov, a to prostredníctvom viacerých podporných schém.

Poskytnutá minimálna pomoc (Schéma pomoci *de minimis* na podporu zamestnanosti DM – 16/2014, Schéma pomoci *de minimis* na podporu zamestnanosti v odvetví poľnohospodárskej výroby DM 7/2015, Schéma pomoci *de minimis* na podporu zamestnanosti 7/2023, Schéma pomoci *de minimis* na podporu zamestnanosti v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby) pre MSP tvorila asi 50,90 mil. Eur, čo predstavuje 96,27 % z celkovej poskytnutej (čerpanej) minimálnej pomoci.

Tabuľka 14 ÚPSVaR: poskytnutá minimálna pomoc v rámci schém de minimis 16/2014, DM-7/2023, DM-7/2015, DM- 9/2023 v r. 2023 podľa veľkosti podniku

Poskytnutá minimálna pomoc v r. 2022 (podľa veľkosti podniku)	Poskytnutá podpora spolu		Výška podpory v mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikropodniky	36,15 mil. Eur	68,38 %
		Malé podniky	12,15 mil. Eur	22,98 %
		Stredné podniky	2,6 mil. Eur	4,91 %
		Spolu MSP	50,90 mil. Eur	96,27 %
	Minimálna pomoc celkom (vrátane pomoci pre veľké podniky a kategóriu tzv. nezadaná veľkosť podniku*)		52,87 mil. Eur	100,00%

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od ÚPSVaR. Pozn.:* v kategórii „Nezadaná veľkosť podniku“ sa nachádzajú poberatelia príspevku, ktorí v čase uzatvorenia dohody nemajú v ISSZ vyplnenú ekonomickú charakteristiku žiadateľa – veľkosť podniku.

Štátna pomoc na podporu v čase skrátenej práce v zmysle zákona č. 215/2021 Z. z. o podpore v čase skrátenej práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bola celkovo poskytnutá 32 žiadateľom, z toho bolo 15 veľkých. Šesť podnikov spadalo do kategórie malých podnikov a 11 do kategórie stredne veľkých podnikov.

⁸⁶ Poskytnutá pomoc bola v súlade s právnymi predpismi EÚ podľa: a) Nariadenia Komisie (EÚ) č.14707/2013, ktoré je právnym základom Schémy pomoci *de minimis* na podporu zamestnanosti č. 16/2014 (ďalej len schéma *de minimis* č. 16/2014“); b) Nariadenia Komisie č. 1408/2013, ktoré je právnym základom Schémy pomoci *de minimis* na podporu zamestnanosti v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby č. 7/2015 (ďalej len „schéma *de minimis* č. 7/2015“); c) Nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014, ktoré je právnym základom Schémy štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávanie znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím č. SA 40975 (2015X) (ďalej len „schéma SA.40975 (2015/X)“) v znení SA.62540 z marca 2021, v znení dodatku č. 1 z 22.9.2021 SA. 100385 a v znení dodatku č. 2 z 22.12.2021 SA.101576.

Tabuľka 15 **ÚPSVaR: poskytnutá štátna pomoc na podporu v čase skrátenej práce v zmysle zákona 215/2021 v r. 2023 podľa veľkosti podniku**

Štátna schéma pomoci poskytnutá v zmysle Zákona č. 215/2021 Z. z.	Poskytnutá podpora spolu		Výška podpory v mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikropodniky	0	0 %
		Malé podniky	19 501 Eur	0,93 %
		Stredné podniky	418 349 Eur	19,91 %
		Spolu MSP	437 850 Eur	20,84 %
	Minimálna pomoc celkom (vrátane pomoci pre veľké podniky a kategóriu tzv. nezadaná veľkosť podniku*)		2 100 810,20	100,00 %

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od ÚPSVaR

Pozn.:* v kategórii „Nezadaná veľkosť podniku“ sa nachádzajú poberatelia príspevku, ktorí v čase uzatvorenia dohody nemajú v ISSZ vyplnenú ekonomickú charakteristiku žiadateľa – veľkosť podniku.

Štátna pomoc v roku 2023 poskytnutá na podporu zamestnanosti v zmysle nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy bola poskytnutá v celkovej výške **73,88 mil. €** z toho **13,84 mil. €** bolo zo štátneho rozpočtu SR, celkom **817 oprávneným prijímateľom** a bola poskytnutá v rámci nasledujúcich schém pomoci:

- Schéma štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávajú znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím v znení dodatku č. 2 - SA. 101576, kde pomoc bola v roku 2022 poskytnutá súhrnne v celkovej výške 29,41 mil. € pre 392 oprávnených prijímateľov.
- Schéma štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávajú znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím v znení dodatku č. 3 - SA. 107348, kde pomoc bola v roku 2023 poskytnutá súhrnne v celkovej výške 43,77 mil. € pre 358 oprávnených prijímateľov.
- Schéma štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávajú znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím v znení dodatku č. 4 - SA. 110863, kde pomoc bola v roku 2023 poskytnutá súhrnne v celkovej výške 0,7 mil. € pre 67 oprávnených prijímateľov

Štátna pomoc na podporu zamestnanosti v roku 2022 predstavovala v úhrne čiastku **70,62 mil. EUR**. Zvýšenie poskytnutej štátnej pomoci na podporu zamestnanosti o **3,26 mil. EUR** v roku 2023 predstavuje **nárast o 4,41 %**.

Štátna pomoc poskytnutá v rámci OP Ľudské zdroje a ŠR SR (v rámci zákona č. 5/2004 Z. z. a Zákona č. 112/2018 Z. z. zahŕňala podporu 777 MSP, z toho 473 mikropodnikov, 280 malých podnikov a 24 veľkých podnikov.

Tabuľka 16 **ÚPSVaR: poskytnutá štátna pomoc v rámci OP Ľudské zdroje a ŠR SR (Zákon č. 5/2004 Z. z. a Zákon č. 112/2018 Z. z. v r. 2023 podľa veľkosti podniku**

Štátna schéma pomoci poskytnutá podľa schémy SA 101 576	Poskytnutá podpora spolu		Výška podpory v mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikropodniky	16,12 mil. Eur	38,56 %
		Malé podniky	16,99 mil. Eur	40,64 %
		Stredné podniky	6,95 mil. Eur	16,23 %
		Spolu MSP	40,06 mil. Eur	95,81 %
	Minimálna pomoc celkom (vrátane pomoci pre veľké podniky a kategóriu tzv. nezadaná veľkosť podniku*)		41,81 mil. Eur	100,00 %

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od ÚPSVaR

Pozn.:* v kategórii „Nezadaná veľkosť podniku“ sa nachádzajú poberatelia príspevku, ktorí v čase uzatvorenia dohody nemajú v ISSZ vyplnenú ekonomickú charakteristiku žiadateľa – veľkosť podniku.

V roku 2023 neboli vynaložené žiadne nové finančné prostriedky (poskytnutá pomoc) na podporu vzdelávania v zmysle čl. 31 nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy. Prebiehalo však dočerpávanie finančných prostriedkov na vzdelávacie projekty, ktoré boli zazmluvnené v predchádzajúcich rokoch.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) v roku 2023 prostredníctvom programu Podpora finančnej gramotnosti a podnikateľského vzdelávania v projekte Priame platby podporilo 939 MSP. Výška skutočného čerpania pre podporené MSP bola na úrovni 5 034 500 Eur.

Tabuľka 17 **MŠVVaŠ SR: realizovaná podpora MSP v r. 2023**

Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania v r. 2023
Podpora finančnej gramotnosti a podnikateľského prostredia	5 034 500 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MŠVVaŠ SR

Agentúra na podporu výskumu a vývoja (APVV) realizovala v roku 2023 aktivity na podporu malého a stredného podnikania prostredníctvom poskytovania nenávratných finančných prostriedkov v zmysle schém štátnej pomoci SA.49175 a SA.58654 a SA.104223. V roku 2023 agentúra podporila spolu 22 MSP. Z hľadiska bližšej špecifikácie išlo o 8 podporených mikropodnikov, 6 malých podnikov a 8 stredných podnikov. Výška skutočne čerpaných finančných prostriedkov v rámci podporených podnikov z veľkostnej kategórie MSP bola v roku 2023 na úrovni 1 711 191,25 Eur.

Tabuľka 18 **APVV: realizovaná podpora MSP v r. 2023**

	Mikropodniky	Malé podniky	Stredné podniky	Spolu MSP
Spolu	430 038,13	578 028,00	559 029,81	1 711 191,25

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od APVV

Ministerstvo pôdohospodárstva (MPRV SR) poskytlo v roku 2023 štátnu pomoc prostredníctvom Programu rozvoja vidieka a podľa osobitných právnych predpisov v celkovej sume 71,47 mil. Eur. (podiel štátnej pomoci poskytnutej MSP v t. 2023 tvoril 92,93 %). V porovnaní s rokom 2022 sa poskytnutá štátna pomoc znížila o 28,20 mil. Eur, t. j. o 28,29 %.

K zníženiu objemu finančných prostriedkov poskytnutých ministerstvom na štátnu pomoc v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 došlo najmä z dôvodu, že nevznikla škoda v danom roku a nebola poskytnutá pomoc na opatrenie na náhrady škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe a opatrenie na nápravu škôd spôsobených chorobami zvierat a na úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat formou dotácie. V roku 2023 došlo k nárastu poskytnutej pomoci schém štátnej a minimálnej pomoci z Programu rozvoja vidieka SR 2014-2022 v porovnaní s rokom 2022. Štátna pomoc v roku 2023 bola poskytnutá 9 463 príjemcom, prostredníctvom schém štátnej pomoci. Najväčší podiel štátnej pomoci smeroval na Západné Slovensko (34,23 mil. Eur) a na Stredné Slovensko (16,09 mil. Eur).

Prostredníctvom údajov od Pôdohospodárskej platobnej agentúry (PPA) boli v rámci Programu rozvoja vidieka v roku 2023 podporené MSP v oblastiach, ktoré sú uvedené v prehľadnej tabuľke.

Tabuľka 19 PPA: realizovaná podpora MSP v r. 2023

Realizovaná podpora prostredníctvom podopatrení Programu rozvoja vidieka (PRV)	Výška reálneho čerpania pre podporené MSP v r. 2023	Počet podporených MSP
4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov	16 415 525,49 €	131
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	9 311 617,49 €	25
6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	2 966 150,00 €	144
6.3 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov	135 000,00 €	18
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	3 085 058,69 €	7
8.3 Podpora na prevenciu škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarimi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami	519 423,47 €	2
8.4 Podpora na obnovu lesov poškodených lesnými požiarimi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami	403 264,70 €	4
8.6 Podpora investícií do lesníckych technológií a spracovania, do mobilizácie lesníckych výrobkov a ich uvádzania na trh	2 786 867,66 €	28
16.4 Podpora na horizontálnu a vertikálnu spoluprácu medzi subjektmi dodávateľského reťazca pri zriaďovaní a rozvoji krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov a na propagačné činnosti v miestnom kontexte, ktoré súvisia s rozvojom krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov	5 363 668,00 €	25
Spolu	40 986 575,00 €	384

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od PPA

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (MK SR) prostredníctvom dotačných schém v roku 2023 podporilo spolu 150 MSP. Pre rok 2023 sa dotačný systém skladal z nasledovných programov. Prostredníctvom programu **Obnovme si svoj dom** bolo podporených 28 MSP v objeme 9 555 967 Eur. Programom **Kultúra znevýhodnených skupín** bolo podporených 10 MSP v súhrnnej sume 66 853Eur. **Integrovaný regionálny operačný program – mobilizácia**

kreatívneho potenciálu v regióne bolo podporených 112 MSP v sume 7 778 25 Eur (z toho 7 000 421 Eur z fondov EÚ a 777 829 Eur zo zdrojov štátneho rozpočtu).

Tabuľka 20 Ministerstvo kultúry: realizovaná podpora MSP v r. 2023

Program	Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania pre podporené MSP v r. 2023	Počet podporených MSP
Kultúra znevýhodnených skupín	DM – 8/2020 Schéma minimálnej pomoci na podporu kultúry znevýhodnených skupín V znení dodatku č. 2	66 853,00 €	10
Obnovme si svoj dom	Schéma minimálnej pomoci pre aktivity v oblasti ochrany, obnovy a rozvoja kultúrneho dedičstva DM – 8/2023	181 586,00 €	1
	Schéma minimálnej pomoci pre aktivity v oblasti ochrany, obnovy a rozvoja kultúrneho dedičstva DM - 22/2021	156 400,00 €	11
	SA.64578 schéma štátnej pomoci pre aktivity v oblasti ochrany, obnovy a rozvoja kultúrneho dedičstva	5 215 000,00 €	13
	SA.110865 Schéma štátnej pomoci pre aktivity v oblasti ochrany, obnovy a rozvoja kultúrneho dedičstva	4 002 990,00 €	3
Integrovaný regionálny operačný program pre Prioritnú os 3, 7	Integrovaný regionálny operačný program pre Prioritnú os 3 - Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch	7 778 250,00 €	112
Spolu		17 401 080,00 €	150

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MK SR

Prostredníctvom **Fondu na podporu umenia (FPU)** prostredníctvom svojej hlavnej činnosti v roku 2023 podporil 1163 MSP, z toho 1039 mikropodnikov, 107 malých podnikov a 17 stredných podnikov. Výška skutočného čerpania⁸⁷ finančných prostriedkov bola na úrovni 11 941 219,00 € Eur.

Tabuľka 21 Fond na podporu umenia: realizovaná podpora MSP v r. 2023

Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania pre podporené MSP v r. 2023	Počet podporených MSP
Podpora podľa zákona č. 284/2014 (§ ods. 2)	11 941 219,00 €	1163

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od FPU

⁸⁷ Čerpanie nie je naviazané na kalendárny rok. Reálne čerpanie je možné určiť až po predložení vyúčtovania jeho kontroly a uzavretia projektu.

Konkrétnejšie údaje vzhľadom na počty žiadostí a podľa jednotlivých programov a veľkostných kategórií vyčíslujeme v nasledujúcej Tabuľke.

Tabuľka 22 Fond na podporu umenia: realizovaná podpora podľa programov a veľkostnej kategórie MSP v r. 2023

Program	Mikro		Malý		Stredný	
	Počet žiadostí	Pridelená suma	Počet žiadostí	Pridelená suma	Počet žiadostí	Pridelená suma
1 Umenie	563	5 512 466	18	165 835	6	56 500
2 Podujatia, kultúrne centrá a časopisy	81	2 699 780	4	66 800	-	-
3 Výskum a vzdelávacie aktivity	246	2 163 105	11	81 050	1	2 000
4 Tradičná kultúra a kultúrno-osvetová činnosť	123	626 527	10	55 300	-	-
5 Pamäťové a fondové inštitúcie	26	83 000	64	389 126	10	39 730
6 Mesto kultúry Slovenska	-	-	-	-	-	-
7 Verejné umelecké aktivity vysokých škôl	-	-	-	-	-	-
Spolu	1 039	11 084 878	107	758 111	17	98 230

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od FPU

Prostredníctvom **Fondu na podporu kultúry národnostných menšín** podporil v roku 2023 861 podnikov v celkovej sume 8 072 576,17 Eur. Jednotlivé programy⁸⁸, majú dopad na vznik, šírenie a prezentáciu výsledkov kultúrnych a vedeckých aktivít zameraných na podporu kultúry národnostných menšín v Slovenskej republike a v zahraničí.

Tabuľka 23 Fond na podporu kultúry národnostných menšín: realizovaná podpora MSP v r. 2023

Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania pre podporené MSP v r. 2023	Počet podporených MSP
Podpora kultúrno-osvetovej činnosti a vzdelávacej činnosti, vedy a výskumu	3 600 553,23 €	481
Podpora literárnej, nakladateľskej a vydavateľskej činnosti	2 149 751,68 €	142
Podpora divadelného, hudobného, tanečného, výtvarného a audiovizuálneho umenia	2 072 793,26 €	198
Podpora interkultúrneho dialógu a porozumenia	249 478,00 €	40

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od Fondu na podporu kultúry národnostných menšín

⁸⁸ Medzi programy patria: a) Podpora kultúrno-osvetovej činnosti a vzdelávacej činnosti, vedy a výskumu; b) Podpora literárnej, nakladateľskej a vydavateľskej činnosti; Podpora divadelného, hudobného, tanečného, výtvarného a audiovizuálneho umenia; c) Podpora zabezpečenia intelektuálneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám.

Audiovizuálny fond (AVF) prostredníctvom dotačného systému podporil v roku 2023 celkovo 132 MSP vo výške 21 413 608 Eur.

Subjekty boli podporené prostredníctvom nasledovných programov. **Prostredníctvom programu Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel** bolo v roku 2023, formou dotácie, podporených 51 MSP. Výška skutočného čerpania bola v sledovanom roku na úrovni 7 045 145 Eur.

Programom 2, ktorý poskytuje **Audiovizuálny fond je Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel**. Formou dotácie v rámci tohto programu bolo v roku 2023 podporených celkovo 34 podnikov z veľkostnej kategórie MSP. Výška skutočného čerpania predstavovala 1 917 805,00 Eur.

Prostredníctvom programu Výskum, vzdelávanie a edičná činnosť v oblasti audiovizuálnej kultúry boli formou dotácie podporené 6 MSP. Celková výška skutočného čerpania pre MSP predstavovala 153 600 Eur.

Prostredníctvom programu Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike bolo formou dotácie podporených 5 MSP. Výška čerpaných finančných príspevkov v sledovanom roku 2023 predstavovala 75 300 Eur.

Prostredníctvom programu Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike bolo podporených formou dotácie 36 MSP. Výška skutočného čerpania v roku 2022 predstavovala 12 221 758 Eur.

Tabuľka 24 **Audiovizuálny Fond: realizovaná podpora MSP v r. 2023**

Dotačný systém Audiovizuálneho fondu podľa jednotlivých programov	Výška reálneho čerpania v r. 2023	Počet podporených MSP
Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel	7 045 145,00 €	51
Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti (Mimoriadna COVID VÝZVA 9/2020)	1 917 805,00 €	34
Výskum, vzdelávanie a edičná činnosť v oblasti audiovizuálnej kultúry	153 600,00 €	6
Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike	75 300,00 €	5
Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike	12 221 758,00 €	36
Spolu	21 413 608,00 €	132

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od Audiovizuálneho fondu

Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR). V roku 2023 boli vyhlásené v rámci dotácie Environmentálneho fondu dve výzvy. Prvá výzva zameraná na dotácie na projekty z prostriedkov Modernizačného fondu na podporu investícií na modernizáciu energetických systémov vrátane uskladňovania energie a zlepšenia energetickej efektívnosti. Pomoc prostredníctvom Výzvy Kompenzácie sa poskytuje z prostriedkov získaných z predaja emisných kvót v dražbách v nadväznosti na schému zverejnenú v Obchodnom vestníku č. 245/2022 dňa 22.12.2022 pod evidenčným číslom G000071 a v súlade s § 4a, na účel podľa § 4 ods. 1 písm. z) zákona o Environmentálnom fonde ako dotácia prevádzkam, pri ktorých sa predpokladá vystavenie skutočnému riziku úniku uhlíka v dôsledku výrazných nepriamych nákladov, ktoré v skutočnosti vznikajú z premietania nákladov súvisiacich s emisiami

skleníkových plynov do cien elektrickej energie, na kompenzáciu nákladov vynaložených v predchádzajúcom roku.

V roku 2023 boli kompenzácie vyplácané 2x. Jednalo sa o Výzvu K-1/2022 (kompenzácie za rok 2021), kde pomoc musela byť vyplatená do 30. 04. 2023 (na základe výnimky od Európskej komisie). Ďalšia pomoc sa poskytla na základe Výzvy K-1/2023 (kompenzácie za rok 2022) vyplatená do konca roka 2023.⁸⁹

Údaje o podpore MSP z rezortu životného prostredia sme obdržali za dve sekcie. Sekcia environmentálnych programov a projektov reportovala v roku 2023 podporu 6 MSP v celkovej čerpanej sume a v rámci programu Kvalita životného prostredia vo výške 20 754 042,58 Eur.

Údaje za čerpanie v rámci OP KŽP za sekciu geológie a prírodných zdrojov sme dostali kumulatívne za roky 2022 a 2023, keďže ich nebolo možné oddeliť. MŽP v rámci sekcie a OP KŽP podporilo za tieto dva roky spolu 31 MSP v celkovej čerpanej sume 23 520 991,16 Eur.

Tabuľka 25 MŽP SR: oblasti podpory pre MSP v rámci OP KŽP

Špecifický cieľ
1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov
1.3.1 Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity najmä v rámci sústavy Natura 2020
1.4.1 Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality
4.1.1 Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe
4.2.1 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch
4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MŽP SR

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (MO SR) podporilo 1 stredne veľký podnik prostredníctvom Medzirezortného programu 060EI – Výskum a vývoj na podporu obrany štátu. Celková alokácia predstavovala 110 000 Eur, pričom celkové čerpanie predstavovalo 110 000 Eur.

Na konci roka 2023 poskytlo MO SR dotácie v rámci vyššie uvedeného programu 1 strednému podniku do programu Výskumu životností hlavných plne automatických zbraní v závislosti od tepelného alebo chemicko – tepelného spracovania.

Tabuľka 26 MO SR: realizovaná podpora pre MSP v r. 2023

Realizovaná podpora (výsledky v oblasti podpory MSP)	Výška reálneho čerpania v r. 2023	Počet podporených podnikov
Medzirezortný program E60EI	110 000 Eur	1

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MO SR

Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí Slovenskej republiky (MZVaEZ SR) realizovalo podporu prostredníctvom Projektovej schémy na podporu ekonomickej diplomacie. V rámci tejto podpory bola podpora poskytnutá pre 416 MSP (29 projektov), s celkovou alokáciou 250 000 Eur pre zahraničné úrady a 4 projekty v hodnote

⁸⁹ Informácia je limitovaná termínom uzávierky podkladov.

41 196 Eur na podporu projektov v spolupráci s SOPK. Celkové čerpanie predstavuje 228 843 Eur (187 647 Eur + 41 196 Eur projekty s SOPK).

Viazaný účelový fond „Slovak Challenge Fund“ zriadený v rámci UNDP má za cieľ zapájať podnikateľský sektor SR do udržateľného rozvoja vo vybraných partnerských krajinách (Moldavsko a Severné Macedónsko a od roku 2023 aj Bosna a Hercegovina a Srbsko) cez realizáciu inovatívnych slovenských nápadov s potenciálom rastu a replikácie medzi sektormi a regiónmi. V roku 2023 bolo schválených šesť projektových zámerov v hodnote 231 092,5 USD (208 191,44 EUR). Uvedené nástroje sa okrem iného usilujú postupne motivovať podnikateľov k realizácii väčších rozvojových projektov súkromného sektora, ako aj nadobudnúť skúsenosti v rámci viazaných programov UNDP využiteľné pri ich zapájaní sa do všeobecných tendrov medzinárodných organizácií. Celkové čerpanie je uvedené v Tabuľke.

Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, ktorá patrí pod Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí v rámci Programu podnikateľských partnerstiev. V roku 2023 boli v rámci Programu podnikateľských partnerstiev vyhlásené dve SAMRS výzvy na predkladanie žiadostí súkromného sektora o dotácie na projekty bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR. Prvá výzva mala štandardné zameranie na všetky relevantné krajiny. Druhá výzva mala výsostné teritoriálne zameranie na územie Ukrajiny, s cieľom zmiernenia dopadov v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine. Celkové čerpanie je uvedené v tabuľke.

Tabuľka 27 MZVaEZ SR: realizovaná podpora pre MSP v r. 2023

Realizovaná podpora (výsledky v oblasti podpory MSP)	Výška reálneho čerpania v r. 2023	Počet podporených podnikov
Projektová schéma na podporu ekonomickej diplomacie	228 843 Eur	416
UNDP-SLOVAKIA PARTNERSHIP: EFFECTIVE DEVELOPMENT COOPERATION SOLUTIONS FOR THE SDGS Slovak Challenge Fund	115 763,24 Eur	6
SAMRS Program podnikateľských partnerstiev	337 052 Eur	7

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MZVaEZ SR

Bratislavský samosprávny kraj prostredníctvom Bratislavskej regionálnej dotačnej schémy podporil v roku 2023 21 MSP v celkovej sume 88 025 Eur.

Tabuľka 28 BSK: vyčerpaná podpora MSP v oblasti BRDS v r. 2023

Dotačný program Bratislavského samosprávneho kraja	Výška reálneho čerpania v r. 2023	Počet podporených MSP
Bratislavská regionálna dotačná schéma	88 025 Eur	21

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od BSK

4.2.2 Bankové úvery/pôžičky

Bankové úvery a pôžičky predstavujú samostatnú problematiku podpory podnikateľského prostredia. Ekosystém podpory prostredníctvom cudzích zdrojov by sa v zásade dal rozdeliť na dve hlavné kategórie – štátnych inštitúcií a súkromného sektora. Na jednej strane podporu prostredníctvom bankových úverov realizujú štátne banky, či už SZRB alebo Eximbanka, prípadne Slovak Investment Holding. Táto podpora je z pohľadu metodiky celá zaradovaná do verejnej podpory a preto ju započítavame celú.

Na strane druhej existuje široká ponuka bánk, ktoré poskytujú cudzie financovanie. Do Správy o stave MSP sme však zaradili len také produkty komerčných bánk, ktoré súvisia s podporou poskytovanou z verejných zdrojov. Ide preto najmä o produkty, ktoré sú zaručené niektorou zo záruk alebo na strane druhej o produkty, ktoré banky poskytujú na preklopenie časového nesúladu medzi potrebou úhrady oprávnených výdavkov žiadateľa a refundáciou týchto prostriedkov zo strany EÚ. Typicky sa banky zameriavajú napríklad na sektor poľnohospodárstva.

Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s. (SZRB) aj v roku 2023 pokračovala v podpore malého a stredného podnikania prostredníctvom ponuky svojich produktov (t. j. poskytovaním úverov; poskytovaním bankových záruk na úvery; poskytovaním vkladových produktov pre podnikateľov; poskytovaním elektronického bankovníctva). Banka v roku 2023 schválila 540 priamych úverov pre MSP v celkovom objeme 117,25 mil. Eur, pričom priemerná výška úveru bola 217,12 tis. Eur. Objem poskytnutých (čerpaných) priamych úverov dosiahol výšku 114,17 mil. Eur. Stav portfólia priamych úverov bez vplyvu amortizácie bol ku koncu roka 2023 vo výške 371,89 mil. Eur.

Tabuľka 29 SZRB: priame úvery poskytnuté pre MSP v r. 2023

Ukazovateľ	Objem v tis. Eur	Počet
Poskytnuté úvery pre MSP	114 170 000	540

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SZRB

Slovak Investment Holding, a.s. (SIH) podporil v roku 2023 malé a stredné podniky prostredníctvom **úverového nástroja úverového nástroja OP II: Schéma DM – 14/2016 PRLS**. Prostredníctvom predmetnej schémy bolo v kumulatívnom období (od novembra 2018 do decembra 2023) podporených spolu 121 MSP. Program má dopad na zlepšenie prístupu MSP k finančným zdrojom, pričom slúži na financovanie prevádzkových a investičných potrieb). Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v roku 2023 bola (pre podporené MSP v monitorovacom roku) na úrovni 11,36 mil. Eur.⁹⁰

Tabuľka 30 SIH: úverový nástroj PRSL poskytnutý pre MSP v r. 2023

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP	Počet podporených MSP
OP Integrovaná infraštruktúra schéma DM-14/2016- PRSL	11 336 000 Eur	23

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SIH

Exportno-importná banka Slovenskej republiky (EXIMBANKA SR) ako priamy nástroj štátu na podporu exportu podporuje slovenských exportérov prostredníctvom svojich finančných produktov, ktorými sú najmä úvery, záruky a prostredníctvom poistenia. Špeciálne sa zameriava aj na poradenstvo v oblasti zahraničného obchodu. Tieto komplexné služby sú určené všetkým kategóriám vývozcov, teda malým, stredným aj veľkým podnikom.

Klienti segmentu MSP najviac využívali investičné úvery na nákup a modernizáciu technológie a súvisiacej infraštruktúry, pričom vysoký podiel tvorili úvery na financovanie investícií v zahraničí ako aj úvery na podporu vývozu so splatnosťou do dvoch rokov (predexportné financovanie), čo im umožnilo realizovať konkrétne vývozné kontrakty, a to aj v prípadoch ich slabšieho finančného ratingu. Financovanie pracovného kapitálu v súvislosti s

⁹⁰ Údaj o celkovom reálnom čerpaní vrátane objemu finančných prostriedkov zo zdrojov finančných sprostredkovateľov.

realizáciou jednotlivých vývozných kontraktov prostredníctvom predexportného, ako aj prostredníctvom priameho úveru na pohľadávky z vývozu, ostávalo pre mnohé podniky zo segmentu MSP jedinou cestou, ako preniknúť na zahraničné trhy a realizovať vývozný kontrakt.

Reálne čerpanie úverov za rok 2023 (pre 142 podporených MSP) predstavovalo 55 301 tis. Eur. Štruktúru pohľadávok Eximbanky (celkovo) interpretujeme v nasledovnej tabuľke.

Tabuľka 31 **EXIMBANKA SR: priame úvery poskytnuté pre MSP – štruktúra pohľadávok k 31.12.2023**

Bankové produkty	MSP	
	Hodnota v tis. Eur	Podiel v %
Investičné úvery	11 622	11,36 %
Priame vývozné úvery na podporu exportu so splatnosťou do 2 rokov	41 347	40,40 %
Priame vývozné úvery na financovanie investícií v zahraničí	43 150	42,16 %
Priame úvery na pohľadávky z vývozu	2 471	2,41 %
Priame zmenkové úvery	1 977	1,93 %
Úvery na podporu udržania prevádzky – COVID úvery	1 257	1,23 %
Energetické úvery	523	0,51 %
Spolu	102 347	100 %

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od EXIMBANKA SR

Slovenská sporiteľňa, a. s. (SLSP) poskytovala pre MSP a začínajúcich podnikateľov a podnikateľky v roku 2023 rôzne úverové a záručné programy v spolupráci s medzinárodnými, ako aj tuzemskými finančnými inštitúciami. SLSP financuje začínajúcich podnikateľov a podnikateľky rôznymi spôsobmi⁹¹. V roku 2023 **s rozbehom podnikania a jeho financovaním** poradili špecialisti SLSP celkovo 1817 začínajúcim podnikateľom a podnikateľkám (biznis plán, cash flow, overenie dodávateľov, odberateľov a iných obchodných partnerov, riziká, financovanie) v rozsahu 2725 konzultačných hodín. V sledovanom období im bolo poskytnutých 124 úverov a finančných lízingov v objeme 3,61 mil. Eur na základe biznis plánu.

Úvery pre SME a MidCaps s podporou EIB z Úverovej linky EIB podpísanej v lete 2023, sú Slovenskou sporiteľňou, a.s. poskytované pod názvom Zvýhodnený úver z programu EIB. Sú určené na financovanie nových investičných projektov, opatrení v oblasti klímy a environmentálnej udržateľnosti a prevádzkových potrieb Malých a stredných podnikov a MidCap klientov zamestnávajúcich do 3000 zamestnancov. Výška splátkového úveru so splatnosťou minimálne 2 roky je od 100-tisíc Eur do 12,5 milióna Eur.

⁹¹ SLSP financuje začínajúcich podnikateľov a podnikateľky rôznymi spôsobmi (predschránené prevádzkové financie; úvery alebo kombinácie úverov). Začínajúci podnikatelia **môžu** v SLSP navyše bezplatne prekonzultovať svoje podnikateľské plány a svoje predpoklady na podnikanie so špecialistami banky; využiť špeciálne záručné programy, získať zvýhodnený úrok o 1,00 % ročne lacnejší za bezproblémové splácanie svojich úverov po dobu 12 mesiacov a ušetriť na poplatkoch za predčasné splatenie úveru a zmenu zmluvných podmienok; mať vedenie účtu na prvý rok podnikania bez poplatku a benefity navyše – napr. výhodný POS terminál alebo terminál v mobile bezplatne alebo za výhodnejších podmienok.

SLSP týmto úverovým produktom financuje projekty s maximálnou výškou celkových nákladov do 25 mil. Eur, s požiadavkou ich ukončenia do 3 rokov od začiatku realizácie. Ak je projekt financovaný s finančnou podporou EÚ, súčet sumy úveru s podporou EIB a finančnej podpory EÚ nesmie nikdy presiahnuť 100 % nákladov na projekt. Pre projekt s predpokladom environmentálnych, klimatických a/alebo sociálnych rizík, musí byť banke predložená Správa o posúdení vplyvov na životné prostredie (Environmental Impact Assessment - EIA) alebo vydané rozhodnutie príslušného orgánu, že EIA sa nevyžaduje.

Minimálne 20 % z celkového objemu poskytnutých úverov bude smerovať do zelených investícií alebo budú poskytnuté „zeleným podnikom, ktorých viac ako 90 % ročných príjmov počas predchádzajúceho fiškálneho roka pochádza pochádzať z činnosti spĺňajúcej príslušné kritériá zelených investícií. Pre tieto zelené úvery banka poskytuje vyššie úrokové zvýhodnenie (v roku 2023 to bolo 0,4 % p.a.). V roku 2023 bolo poskytnutých sedem úverov v hodnote 6 566 000 Eur.

Financovanie využívalo podporu Európskej únie v rámci nástroja záruk zriadeného podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1296/2013 o programe Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie (EaSI). Cieľom produktu **Úver so zárukou EaSI** pre mikropodniky a začínajúcich podnikateľov bolo uľahčenie prístupu k financovaniu pre založenie alebo rozvoj existujúceho podnikania mikropodnikov, a to prostredníctvom zvýhodnených podmienok - znížených požiadaviek na zabezpečenie a zníženej úrokovej sadzby.

Minimálna výška úveru bola 1 tisíc Eur a maximálna 50 tisíc EUR. Minimálna splatnosť úveru bola 3 mesiace a maximálna 6 rokov. Portfóliová záruka poskytovala zabezpečenie úveru do výšky 80 % a oproti bežnému úveru umožňuje podstatné zníženie ceny vďaka zníženiu rizikovej prirážky. Poskytovanie úverov bolo ukončené v júni 2023.

Objem poskytnutého financovania bol na úrovni 664 000 Eur a poskytnutých bolo 26 úverov.

Slovenská sporiteľňa, a. s. v decembri 2023 podpísala EIF zmluvu na poskytovanie úverov v rámci **Programu InvestEU**, ktorý spája pod jednou strechou množstvo v minulosti dostupných finančných nástrojov EÚ na podporu investícií v Európskej únii. Úverovanie firiem a podnikateľov z tohto programu využíva podporu Európskej únie v rámci Fondu InvestEU. Banka nedeklarovala čerpanie týchto úverov v 2023.

Tabuľka 32 SLSP: Špeciálne úverové programy poskytnuté pre MSP v r. 2023

Úverové programy	Celkový objem podpory MSP (v Eur)	Počet podporených MSP
Zvýhodnené úvery z programu EIB na podporu malých a stredných podnikov	6 566 000 Eur	7

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SLSP

V rámci podpory MSP v období pandémie, SLSP v spolupráci so SIH a NDF II. ponúka od roku 2020 úvery SIH antikorona / antikrizová záruka na financovanie investičných projektov a prevádzkových potrieb MSP na odvrátenie bezprostredných dopadov krízy na fungovanie podnikov v dôsledku útlmu ich činnosti a výpadku ich príjmov. Od augusta 2022 tento záručný program slúži nielen na naplnenie finančných potrieb podnikateľského sektora v súvislosti s negatívnym vplyvom ochorenia COVID-19, ale zároveň aj v súvislosti s negatívnym vplyvom iných globálnych výziev, ako je napr. krízová situácia na Ukrajine. Investičné a prevádzkové splátkové úvery SIH AZ 1 spĺňajúce požadované kritériá

oprávnenosti sú zabezpečené portfóliovou zárukou do výšky 80% poskytnutých úverov a do výšky 50% portfólia úverov. Maximálna výška úveru bola 1,18 milióna Eur. Minimálna doba splatnosti úveru = 3 roky a maximálna doba splatnosti = 4 roky. Úver bol poskytovaný s odkladom splátok istiny a úrokov na obdobie 1 roka. Výhodou úveru bolo že banka nepožadovala dodatočné zabezpečenie úveru (úver bol zabezpečený len portfóliovou zárukou), znížená úroková sadzba oproti bežnému úveru vďaka novej úrokovej dotácii až do výšky 4 % p. a. Obdobie disponibility tohto záručného programu bolo do 30. 11. 2023.

V roku 2023 SLSP poskytla celkovo 784 úverov **zabezpečených antikrizovou zárukou** v objeme 158 717 800 Eur.

Slovenská sporiteľňa, a. s. v spolupráci s Európskym investičným fondom (EIF) umožňovala v rokoch 2007 – 2020 a opätovne od roku 2022 do júna 2023 vďaka Programu portfóliovej záruky v rámci iniciatívy EaSI - Microfinance získať mikropodnikateľom a začínajúcim podnikateľom investičné a prevádzkové úvery za výrazne výhodnejších podmienok oproti bežnému financovaniu.

Tabuľka 33 SLSP: Podpora MSP SIH antikورونا /antikrizová záruka v r. 2023

Záručné programy	Celkový objem podpory MSP (v Eur)	Počet podporených MSP
Úver na zmiernenie negatívneho vplyvu globálnych výziev pre mikro, malé a stredné podniky, zabezpečený SIH antikrizovou zárukou (Schéma pomoci de minimis DM - 4/2020 – Záručný nástroj na zmiernenie obmedzení spôsobených chorobou COVID-19)*	158 717 800,00 Eur	784
Úvery so zárukou EaSI pre mikropodniky a začínajúcich podnikateľov	664 000,00 Eur	26

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SLSP

*ide o sprostredkovateľa; viac v časti SIH antikورونا záruky

Všeobecná úverová banka, a.s. (VÚB) poskytovala v roku 2023 na podporu MSP na Slovensku úvery z rôznych zdrojov. Súhrnný prehľad poskytnutých úverov v sledovanom roku je uvedený v nasledujúcom texte. VÚB financovala v roku 2023 z **úverovej linky**, ktorá bola podpísaná v roku 2019 s **Európskou investičnou bankou** Luxemburg (EIB). Investičné úvery zo zdrojov EIB sú určené na podporu regionálneho rozvoja, sú zamerané na podporu odvetví ako životné prostredie, infraštruktúra, rozvoj vedomostnej ekonomiky a spoločnosti, efektívne využívanie energií, zdravotníctvo a vzdelávanie. V roku 2023 financovala VÚB zo zdrojov EIB 10 projektov stredných podnikov v celkovom objeme 6 115 825 Eur.

V rámci financovania projektov v súvislosti s čerpaním štrukturálnych fondov z operačných programov Integrovaná infraštruktúra (neskôr zlúčené s OP Výskum a Inovácie), Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program a Program rozvoja vidieka má VÚB, a.s. podpísané Zmluvu o spolupráci a spoločnom postupe medzi bankou a orgánmi zastupujúcimi SR s:

- Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR,
- Ministerstvom životného prostredia SR,
- Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a

- Pôdohospodárskou platobnou agentúrou.

Na financovanie projektov súvisiacich s čerpaním EÚ fondov poskytuje banka dva druhy úverov. Preklenovací úver na predfinancovanie nenávratného finančného príspevku (NFP) a investičný úver formou spolufinancovania resp. dofinancovania.

Preklenovací úver sa poskytuje na preklenutie časového nesúladu medzi potrebou úhrady oprávnených výdavkov žiadateľa – klienta a refundáciou týchto výdavkov do výšky schváleného nenávratného finančného príspevku (NFP). V roku 2023 poskytla VÚB, a.s. finančnú podporu formou preklenovacieho úveru 92 klientom v celkovej výške 34 610 342,34 EUR, stav čerpania k 31.12.2023 bol 34 244 041,37 Eur.

Investičný úver (spolufinancovanie) predstavuje financovanie nad rámec vlastných zdrojov klienta a NFP do 100% výšky projektových nákladov, pričom investičný úver môže byť poskytnutý aj na dofinancovanie projektu nad rámec oprávnených nákladov, pokiaľ si to komplexnosť projektu vyžaduje. Na účely spolufinancovania poskytla VÚB banka v roku 2023 investičné úvery 78 klientom v celkovej výške 32 585 143,94 EUR. Stav čerpania k 31.12.2023 bol 31 515 178,29 Eur.

VÚB banka poskytuje poľnohospodárom úver slúžiaci na preklenutie obdobia medzi potrebou financovania prevádzkových nákladov a vyplatením podpory/dotácií z PPA, ktoré sa vyplácajú zo štátneho rozpočtu SR a refundujú z rozpočtu EÚ (prostredníctvom **Flexi úveru pre podnikateľov**). Podnikateľ môže prostredníctvom tohto úveru získať až 100 % z predpokladaných priamych platieb ešte pred ich vyplatením z Poľnohospodárskej platobnej agentúry, a to pri minimálnom zabezpečení, bezplatnom vedení osobitného účtu, pričom úver – istina, úroky, ako aj odplaty za dojednanie záväzku sú splatné až z poskytnutých dotácií. V roku 2023 podporila VÚB banka 288 podnikateľov v celkovom objeme 93 444 867,72 Eur. Objem finančných prostriedkov, ktoré budú použité pre poskytovanie FLEXI úveru pre poľnohospodárov v ďalších rokoch VÚB banka nelimituje.

Prostredníctvom **PROFIÚVERu**, ktorý banka poskytuje pre poľnohospodárov pre klientov zo segmentu Small business s tržbami do 2 mil. Eur s výškou vyplatenej podpory z PPA za predchádzajúci, resp. posledný dotačný rok do 100 000 Eur. Banka poskytuje tento úver vo forme účelového kontokorentného úveru, ktorý je určený na financovanie krátkodobých prevádzkových potrieb klienta. V priebehu roka 2023 poskytla VÚB touto formou 5 úverov v celkovom objeme čerpania 111 100 Eur.

V roku 2023 sa VÚB, a.s. opätovne zapojila do využívania finančného nástroja Antikorona záruka. Tento záručný program má slúžiť nielen na naplnenie finančných potrieb podnikateľského sektora v Slovenskej republike v súvislosti s negatívnym vplyvom ochorenia COVID-19, ale zároveň aj v súvislosti s negatívnym vplyvom iných globálnych výziev, ako je napr. krízová situácia na Ukrajine. Využitím tohto finančného nástroja (okrem samotného zabezpečenia úveru) môžu podniky získať po splnení stanovených podmienok úrokovú dotáciu až do výšky 4% p.a. (schéma SIH1) alebo odpustenie záručného poplatku (schémy SIH 2a, SIH 2b a EXIM). Veľkou výhodou je aj ročný odklad splácania istiny a úrokov. Tieto úvery sa začali poskytovať v apríli 2020. Čerpané môžu byť vo forme revolvingových úverov alebo splátkových úverov. Z Garančnej schémy SIH1 sa v roku 2023 celkovo poskytlo **388** úverov v objeme **133 910 423,80 Eur**. Za rok 2023 bolo zo SIH1 čerpaných **382** úverov v objeme **132 943 815,61 Eur**. Za Garančné schémy SIH2a, SIH2b a EXIM banka neboli v roku 2023 čerpané/poskytnuté žiadne úvery, nakoľko schémy boli ukončené.

Tabuľka 34 **VÚB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2023**

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Úvery zo zdrojov Európskej investičnej banky (EIB)	6 115 825 Eur
ESG Financovanie (bez ohľadu na zľavu)	128 093 433,00 Eur
Integrovaný regionálny operačný program	5 755 256,00 Eur
Interreg Danube Transnational Programme	5 002,00 Eur
operačný program cezhraničná spolupráca interreg v-a- slovensko – Česká republika	2 000 000,00 Eur
operačný program cezhraničná spolupráca interreg v-a- slovensko – maďarsko	1 326 372,00 Eur
Operačný program Integrovaná infraštruktúra	13 257 991,00 Eur
Operačný program Kvalita životného prostredia	6 977 231,00 Eur
Operačný program Ľudské zdroje	3 190 650,00 Eur
Operačný program Rozvoj vidieka	5 984 966,00 Eur
PRIAME, NEPROJEKTOVÉ PODPORY PÔDOHOSPODÁRSKEJ PLATOBNEJ AGENTÚRY – PPA (VŠEOBECNE)	91 944 868,00 Eur
Program Rybné hospodárstvo	1 119 041,00 Eur
SIHAZ1	132 943 815,61 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od VÚB

Československá obchodná banka, a.s. (ČSOB) podporila 858 MSP prostredníctvom úverov zabezpečených zárukou v rámci finančného nástroja SIHAZ1 v celkovom objeme 19 102 808,43 Eur. ČSOB poskytla v r. 2023 aj špeciálny produkt Agroúver (Program rozvoja vidieka), v rámci ktorého bolo podporených 177 MSP v celkovej výške 13 416 782 Eur. Od októbra 2023 ČSOB spustila v spolupráci s Európskym investičným fondom (EIF) program podpory MSP v rámci programu Európskej únie InvestEU v rámci ktorého čerpalo podporu 15 MSP.

Tabuľka 35 **ČSOB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2023**

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
InvestEU Fond založený EÚ	903 000,00 Eur
Agroúver	13 416 782,00

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od ČSOB

*ide o sprostredkovateľa; viac k SIH antikorona zárukám v časti SIH;** ide o výšku čerpania na úrovni vlastných zdrojov banky

Tabuľka 36 **ČSOB: úverové linky so zárukou poskytnuté pre MSP v r. 2023**

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Úvery zabezpečené portfóliovou zárukou SIHAZ 1*	79 102 808,43 Eur**

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od UniCredit

Unicredit Bank a. s. poskytol v roku 2023 podporu prostredníctvom nástroja EIF Invest EU. Európsky investičný fond (EIF) poskytuje s podporou InvestEU záruku vo výške 50% z výšky úveru pre podnikateľov, malé a stredné podniky, ktorých predmetom financovania a

investícií sú inovácie, digitalizácia, kultúra, kreatívny sektor, alebo udržateľnosť. Vďaka EIF záruke klient získa nielen zabezpečenie úveru, ale aj nižšiu úrokovú sadzbu.

Oprávnený žiadateľ bankovej záruky je MSP s obratom max. 50 mil. EUR alebo aktívami max. 43 mil. EUR alebo väčší podnik s počtom zamestnancov do 499 (počíta sa celá ekonomická skupina klienta) so sídlom a pôsobnosťou na území Slovenska. Parametre úveru sú, že ide o prevádzkový alebo investičný úver, slúžiaci na refinancovanie existujúcich záväzkov klienta (max. do výšky 10% z poskytnutej istiny úveru), podnik alebo úver musí splniť kritéria inovatívnosti alebo digitalizácie alebo kultúry alebo kreatívneho sektoru alebo udržateľnosti, výška ručenia až 50% z dlžnej sumy pre investičné úvery a pre prevádzkové úvery, výška úveru v EUR môže byť maximálne 7,5 mil. EUR a splatnosť úveru od 12 – do 120 mesiacov pri investičnom úvere a 12 mesiacov pri prevádzkovom úvere od podpísania úverovej zmluvy s možnosťou prolongácie

Banka v roku 2023 poskytla jeden takýto produkt pre MSP (stredný podnik), vo výške 1,89 mil. Eur.

UniCredit, a.s. podporila 158 MSP (z toho 19 mikropodnikov, 89 malých podnikov, 50 stredne veľkých podnikov) prostredníctvom úverov zabezpečených zárukou v rámci finančného nástroja SIHAZ1 v celkovom objeme 63 390 096 Eur (z toho pre mikropodniky čerpanie na úrovni 4 052 106,00 €, malé podniky 34 548 571,00 €, stredné podniky 26 789 419,00 €).

Tabuľka 37 UniCredit: úverové linky so zárukou poskytnuté pre MSP v r. 2023

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP	Počet podporených podnikov
Úvery v spolupráci s Európskym investičným fondom (EIF)	1 890 000 Eur**	1
SIH ANTIKORONA ZÁRUKA (SIHAZ 1)*	65 390 096	158

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od UniCredit

UniCredit Bank, a. s. poskytla v roku 2023 program portfóliovej záruky prvej straty - FLPG), ktorý bol aj v roku 2023 využívaný. Prostredníctvom programu boli podporené 3 podniky z veľkostnej kategórie MSP (z toho 2 mikropodniky a 1 malý podnik) Prostredníctvom zvýhodneného úveru je možné investovať do hmotného a nehmotného majetku alebo investovať do prevádzkového kapitálu, ktorý súvisí s rozvojom a rozširovaním podnikateľskej činnosti. Výška skutočného čerpania v roku 2023 bola na úrovni 2,3 mil. Eur.

Tabuľka 38 UniCredit Bank: programy poskytnuté pre MSP v r. 2023

Záručné linky	Celkový objem podpory MSP	Počet podporených MSP
FLPG (FIRST –LOSS PORTFOLIO GUARANTEE)	2 330 000	3

Zdroj: UniCredit Bank, a. s.

Slovak Business Agency realizuje **Mikropôžičkový program**, ktorý je určený malým podnikateľom zamestnávajúcim do 50 zamestnancov. Mikropôžičku je možné použiť na obstaranie hnutel'ného a nehnuteľného investičného majetku, rekonštrukciu prevádzkových priestorov, ako aj na nákup potrebných zásob, surovín či tovaru a iné investičné projekty. Minimálna výška mikropôžičky je 2 500 Eur a maximálna výška je 50 000 Eur.

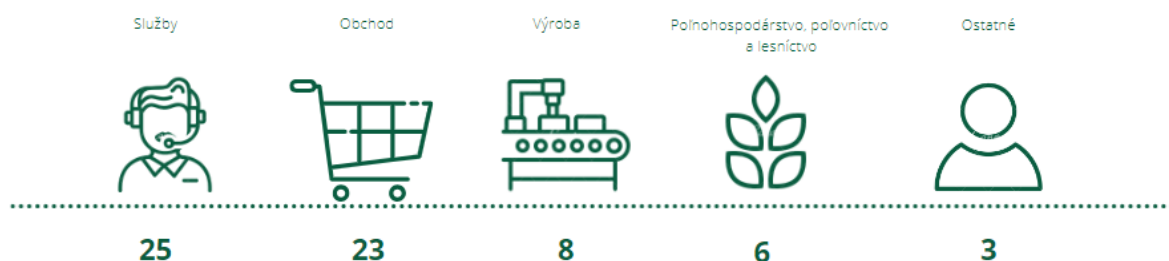
V sledovanom roku 2023 bolo poskytnutých 65 mikropôžičiek v objeme 1 381 640 Eur, pričom od začiatku realizácie Mikropôžičkového programu bolo poskytnutých 2 505 mikropôžičiek vo výške za viac ako 47,9 mil. Eur. Aj v roku 2022 sa v **snahe eliminácie vojenského konfliktu na Ukrajine a energetickej krízy na podnikateľov** a so zámerom stabilizácie, **realizovali** v rámci mikropôžičkového programu **odklady splátok a úpravy splátkového kalendára** v približne 10 % portfólia.

Tabuľka 39 **SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP z Mikropôžičkového programu v r. 2023**

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP	Počet podporených MSP
Mikropôžičkový program	1 381 640 Eur	65

Zdroj: SBA

Obrázok 4 **SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP v r. 2023 z pohľadu odvetví**

Zdroj: SBA

4.2.3 Rizikový kapitál

Slovak Investment Holding, a. s. . podporil v roku 2023 malé a stredné podniky cez National Development Fund II: aj prostredníctvom nástroja rizikového kapitálu OP integrovaná infraštruktúra – Rizikový kapitál. Prostredníctvom predmetného programu bolo v kumulatívnom období (od marca 2018 do decembra 2023, kedy bola podpora ukončená) podporených 11 MSP.⁹² Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov bola v rámci veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov (podporených v roku 2023) v objeme 24 807 000 Eur. Podľa údajov SIH boli zároveň podporené malé a stredné podniky prostredníctvom Schémy štátnej pomoci pre nástroj rizikového kapitálu pre začínajúce podniky – SEED/START UP CAPITAL (OP Integrovaná infraštruktúra). Podpora je určená pre začínajúce podniky vo fáze „seed“ a startup. Prostredníctvom tohto bolo v kumulatívnom období (od októbra 2019 do decembra 2023) podporených 90 MSP.⁹³ Výška celkového reálneho čerpania finančných prostriedkov bola v roku 2023 na úrovni 20 630 000 Eur.

⁹² Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ. Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa Odporúčania Komisie 2003/361/ES zo 6. mája 2003, alternatívne aj podnik nespĺňajúci definíciu MSP.

⁹³ Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ (viď príslušná schéma štátnej pomoci pre nástroj rizikového kapitálu pre začínajúce podniky – Seed and startup Capital SA.56488). Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa prílohy I nariadenia Komisie č. 651/2014.

Tabuľka 40 SIH: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2023

Nástroj rizikového kapitálu	Celkový objem podpory MSP
Rizikový kapitál	24 807 000,00 Eur
SEED/START-UP CAPITAL FUNDS (OP Integrovaná infraštruktúra)	20 630 000,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SIH

Slovak Business Agency realizuje podporu rastovo orientovaných podnikateľských projektov formou poskytovania rizikového kapitálu (vkladu do základného imania spoločností) prostredníctvom špecializovanej dcérskej spoločnosti **Národný holdingový fond, s.r.o.**

Dlhodobým poslaním spoločnosti je usmerňovanie činnosti jednotlivých fondov tak, aby sa stimuloval rozvoj sektora MSP na celom území SR, zhodnocoval sa objem finančných prostriedkov jednotlivých fondov a dosiahnuté zisky sa používali na realizáciu dlhodobého cieľa podpory malých a stredných podnikov. V roku 2023 boli prostredníctvom spoločnosti **Národný holdingový fond** spravované nasledovné fondy:

- Fond inovácií a technológií, a. s.,
- Slovenský Rozvojový Fond, a. s.,
- Eterus Capital, a.s. Pôvodne /Slovenský rastový kapitálový fond, a. s./

V sledovanom roku 2023 bola prostredníctvom vyššie uvedených spravovaných fondov schválená celková výška investícií v objeme 5 000 000 Eur⁹⁴ (z Eterus Capital, a. s.). V porovnaní s rokom 2022 bol objem schválených investícií v roku 2023 nižší o 1 500 000 Eur. Výška realizovaných investícií bola na úrovni 6 703 500 Eur. Z toho z Fondu inovácií a technológií bola realizovaná investícia v objeme 453 500 Eur a z fondu Eterus Capital v objeme 6 250 000 Eur. V medzročnom porovnaní sa celková výška realizovaných investícií zvýšila o 5 019 000 Eur.

Tabuľka 41 SBA: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2023

Názov fondu	Schválené investície v roku 2023		Realizované investície v roku 2023	
	Počet	Výška (v Eur)	Počet	Výška (v Eur)
Fond inovácií technológií	0	0,00	3	453 000
Slovenský Rozvojový fond	0	0,00	0	0,00
Eterus Capital, a.s.	1	5 000 000	3	6 250 000
Spolu fondy	2	5 000 000	2	6 703 500

Zdroj: SBA

⁹⁴ Údaje dostupné k 31.7. 2023.

4.3 Nepriama forma podpory pre MSP

4.3.1 Bankové záruky

Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s. v 2023 schválila 28 záruk v celkovom objeme 2,63 mil. Eur, z čoho cca 95,6 % tvorili rýchle záruky za úvery komerčných bánk. Objem poskytnutých záruk dosiahol výšku 2,63 mil. Eur, pričom priemerná výška poskytnutej záruky bola 93,98 tis. Eur. Celková výška portfólia bankových záruk k 31.12.2023 bola 17,6 mil. Eur.

Tabuľka 42 SZRB: bankové záruky pre MSP v r. 2023

obdobie ukazovateľ	2023	
	objem v tis. Eur	Počet
poskytnuté	2 631,50	28
z toho		
rýchle záruky	2 515,50	24
ostatné	116	4
schválené	2 631,50	28
portfólio	17 566,74	291

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SZRB

Slovak Investment Holding, a.s. podporil v roku 2023 malé a stredné podniky aj cez záručný nástroj OP II: Schéma DM 15/2016 – FLPG. Prostredníctvom predmetnej schémy bolo v kumulatívnom období (od novembra 2018 do decembra 2023) podporených 102 MSP.⁹⁵ Výška skutočného čerpania (len pre podporené MSP v roku 2023) bola na úrovni 3 910 000 Eur. Prostredníctvom OP II: Schéma DM 16/2018 – FLPG VVI bolo v kumulatívnom období od novembra 2019 do februára 2023 podporených 11 MSP. Výška kumulatívneho čerpania bola na úrovni 8,29 mil. Eur. V rámci Schémy štátnej pomoci na podporu podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky (Schéma SA.56332-FLPG SE; v znení dodatkov SA.63532, SA.101231) bolo v kumulatívnom období 2022 – 2023 podporených 9 malých a stredných podnikov, pričom v roku 2023 sa z tejto sumy čerpalo 319 000 Eur.⁹⁶ **V reakcii na pandémiu koronavírusu** boli v roku 2020 spustené viaceré záručné finančné nástroje - SIH antikorona záruka (SIHAZ 1) a SIH antikorona záruka 2 (SIHAZ 2). Cieľom oboch nástrojov je napomôcť MSP preklenúť nepriaznivé obdobie spôsobené pandémiou koronavírusu popri udržaní zamestnanosti. Do realizácie nástroja SIHAZ1 sa zapojilo 8 bánk. Do realizácie nástroja SIHAZ 2 sa zapojilo 11 bánk. Prostredníctvom Schémy pomoci de minimis, záručného nástroja na zmiernenie obmedzení spôsobených chorobou COVID-19 (záruka a bonifikácia úroku) – DM-4-020-SIHAZ 1 bolo podporených v období od apríla 2020 do decembra 2023 celkovo 6 266 MSP. Skutočné čerpanie pre podporené MSP v roku 2023

⁹⁵ Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ (viď príslušná schéma DM 15/2016 FLPG). Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa prílohy I nariadenia Komisie č. 651/2014, z regiónov Slovenska mimo BSK.

⁹⁶ Účelom pomoci je prostredníctvom podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky (ďalej len „SE“) opatreniami rizikového financovania zvýšiť v SR zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť znevýhodnených osôb s osobitným dôrazom na dlhodobu nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby, zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti, vrátane podpory mobility pre získanie zamestnania, SZČ a aktivít vo vidieckych oblastiach, a špecificky na územiach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít (MRK) zvýšiť mieru zamestnanosti ich príslušníkov v týchto podnikoch.

bolo na úrovni 438 357 000 Eur.⁹⁷ Účelom podpory je poskytovanie zvýhodnených preklenovacích úverov pre MSP a úrokovej dotácie na zníženie úrokových sadzieb, a tým pomôcť MSP vysporiadať sa s obmedzeným prístupom ku kapitálu, ktorý je spôsobený krízovou situáciou mimo kontroly podnikov a umožniť im realizáciu sociálnych opatrení v podobe udržania pracovných miest aj napriek krízovej situácie. Prostredníctvom Schémy štátnej pomoci na podporu naplnenia základnej úrovne potrieb likvidity zdrojmi EŠIF v súvislosti s nákazou COVID-19 – SIH (**SIHAZ 2A**)⁹⁸ bolo v kumulatívnom období od júna 2020 do decembra 2020 (podpora ukončená 31.12.2020) podporených 3 277 MSP. Účelom podpory je zmiernenie dopadov vyhlásenia mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu v súvislosti s pandémiou COVID-19 na území SR. Prostredníctvom schémy štátnej pomoci na podporu naplnenia základnej úrovne potrieb likvidity štátnymi zdrojmi v súvislosti s nákazou COVID-19 – SIH (**SIHAZ 2B**) bolo v kumulatívnom období od júna 2020 do júna 2021⁹⁹ podporených v rámci veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov celkovo 3 960 MSP. Zámerom podpory bolo napomôcť MSP (a veľkým podnikom) a preklenúť nepriaznivé obdobie spôsobené pandémiou za účelom udržania zamestnanosti, urýchlene podporiť finančnú kondíciu, likviditu, ako aj peňažný tokov podnikov.

Tabuľka 43 SIH záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2023

Záručné nástroje	Celkový objem podpory MSP
FLPG (FIRST –LOSS PORTFOLIO GUARANTEE) – Schéma pomoci de minimis Portfóliová záruka prvej straty (Schéma DM-15/2016)*	3 910 000,00 Eur
SIH ANTIKORONA ZÁRUKA (SIHAZ 1)*	438 357 000,00 Eur
Schémy štátnej pomoci na podporu podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky (Schéma SA.56332-FLPG SE; v znení dodatkov SA.63532, SA.101231)	319 000 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SIH; *údaj o celkovom čerpaní pre podporené MSP v r. 2022.

Exportno-importná banka Slovenskej republiky (EXIMBANKA SR) pokračovala v roku 2023 v poskytovaní záručných programov. Celkovo boli vystavené bankové záruky pre segment MSP v objeme 4 448 000 Eur.

Tabuľka 44 EXIMBANKA SR: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2023

Záručné nástroje	Celkový objem podpory MSP
Vystavené bankové záruky v segmente MSP	4 448 000 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od EXIMBANKA SR

4.3.2 Stimuly, úľavy na dani a iné úľavy

V zmysle údajov Finančného riaditeľstva SR bola v rámci daňových úradov poskytnutá pre MSP v roku 2023 úľava na dani pre príjemcom investičnej pomoci. Celkovo bolo podporených

⁹⁷ Nástroj pozostáva zo záruk pre slovenské banky, ktorými NDF II. na seba preberá od bánk stanovené percento časti úverového rizika z nových úverov. V prípade SIHAZ ide o 80 % krytie individuálnych úverov z 50 % portfólia. Údaj o celkovom čerpaní vrátane finančných príspevkov zo zdrojov finančných sprostredkovateľov.

⁹⁸ Nástroj pozostáva zo záruk pre slovenské banky, ktorými NDF II. na seba preberá od bánk percento časti úverového rizika z nových úverov. V prípade SIHAZ 2A ide o 90 % krytie všetkých nových úverov.

⁹⁹ Podpora ukončená 30.6.2021.

12 MSP, z toho 1 malý podnik a 11 stredných podnikov. Výška celkovej úľavy na dani pre príjemcov pomoci bola 812 000,00 Eur z toho pomoc pre malý podnik bola v objeme 19 460 Eur a pre stredné podniky 792 000 Eur. Odpočet výdavkov na výskum a vývoj si uplatnilo 379 MSP vo výške 64 687 630 Eur, z toho 100 mikropodnikov vo výške 5 321 290 Eur, 181 malých podnikov vo výške 29 864 510 Eur a 98 stredných podnikov v objeme 29 501 830 Eur. Prostredníctvom úľavy na základe schémy minimálnej pomoci DM 12/2018 bolo podporených 62 MSP, z toho 36 mikropodnikov, 23 malých podnikov a 3 stredné podniky. Celková výška pomoci pre podporené MSP bola na úrovni 195 000 Eur., z toho výška pomoci pre mikropodniky bola na úrovni 81 650 Eur, pre malé podniky 66 750 Eur a pre stredné podniky 47 430 Eur. Prostredníctvom úľavy na dani z príjmov pre registrované sociálne podniky – MSP bolo podporených celkovo 223 MSP, z toho 94 mikropodnikov, 114 malých podnikov a 15 stredných podnikov. Výška podpory v zmysle predmetnej úľavy na dani pre MSP bola 2 001 280 Eur, z toho výška podpory pre mikropodniky 303 460 Eur, pre malé podniky 1 342 070 Eur a pre stredné podniky 355 750 Eur.

Tabuľka 45 Finančné riaditeľstvo: poskytnuté daňové úľavy pre MSP v r. 2023

Daňové úľavy	Celkový objem podpory MSP (v Eur)	Počet podporených MSP
Úľava na dani pre príjemcov investičnej pomoci - MSP	812 180 Eur	12
Odpočet výdavkov na výskum a vývoj, uplatnený MSP	64 687 630 Eur	379
Úľava na dani z príjmov pre registrované sociálne podniky - MSP	2 001 280 Eur	223
Úľava poskytnutá pre MSP na základe schémy DM 12/2018	195 830 Eur	62

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od Finančného riaditeľstva SR

Colné úrady v roku 2023 poskytli štátnu pomoc pre MSP v celkovom objeme 7,33 mil. Eur, čo znamená pokles v objeme poskytnutej štátnej pomoci, ktorej poskytovateľom sú colné úrady v porovnaní s rokom 2022, kedy bola MSP poskytnutá štátna pomoc v objeme 13,84 mil. Eur. V danom prípade ide o medziročný pokles o 47,04 %.

Pri schéme štátnej pomoci č. SA.49509 - Daňové zvýhodnenie biopalív nebola v roku 2023 poskytnutá žiadna štátna pomoc, a to v dôsledku legislatívnej zmeny v zákone č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 01.01.2021, na základe ktorej došlo k zavedeniu jednej sadzby dane bez ohľadu na percentuálny podiel biopalív.

Pri schéme štátnej pomoci č. SA.46046 - Oslobodenie od spotrebnej dane používané pri vnútrozemskej vodnej doprave bola v roku 2023 poskytnutá štátna pomoc vo výške 2,89 mil. Eur, čo znamená mierny nárast v objeme poskytnutej štátnej pomoci v porovnaní s rokom 2022, kedy bola MSP poskytnutá štátna pomoc v objeme 2,82 mil. Eur, čo predstavuje medziročný nárast o 2,48 %.

Pri Opatrení - zákon č. 609/2007 Z. z. o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu a o zmene a doplnení zákona č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov bola v roku 2023 poskytnutá štátna pomoc vo výške 4,44 mil. Eur, čo znamená pokles v objeme poskytnutej štátnej pomoci v porovnaní s rokom 2022, kedy bola MSP poskytnutá štátna pomoc v objeme 11,02 mil. Eur. V danom prípade ide o medziročný pokles o 59,70 %.

Tabuľka 46 **Finančné riaditeľstvo: poskytnutá podpora pre MSP prostredníctvom colných úradov v r. 2023**

Číslo pomoci	Účel pomoci	Celkový objem podpory MSP (v Eur)
Opatrenie – zákon č. 609/2007 Z. z.*	Ochrana ŽP	4 440 000 Eur
Schéma SA.49509	Ochrana ŽP	0,00 Eur
Schéma SA.46046	Odvetvová pomoc - doprava	2 890 000 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od Finančného riaditeľstva SR

* Pozn.: zákon č. 609/2007 Z. z. o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu a o zmene a doplnení zákona č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov.

Štátna pomoc na základe vyššie uvedených schém štátnej pomoci a opatrenia v roku 2023 bola poskytnutá predovšetkým veľkým podnikom (21,97 mil. Eur), čo je 74,98 % z celkovej výšky poskytnutej štátnej pomoci, čo je v porovnaní s rokom 2022 v mierne vyššom objeme. Pri malých a stredných podnikoch bol zaznamenaný pokles v objeme poskytnutej štátnej pomoci v porovnaní s rokom 2022, pričom v roku 2023 bola malým a stredným podnikom poskytnutá štátna pomoc v objeme 7,33 mil. Eur, čo je 25,02 % z celkovej výšky poskytnutej štátnej pomoci. Uvedený pokles poskytnutej štátnej pomoci sa prejavil v činnosti malých a stredných podnikov, kde objem daňového zvýhodnenia poklesol predovšetkým v sektore elektriny, zemného plynu a uhlia. Tieto podniky využili existujúcu štátnu pomoc v nižšej miere, a to aj v dôsledku zníženia spotreby zemného plynu používaného v zariadeniach na kombinovanú výrobu elektriny a tepla, spôsobenom skrátením vykurovacieho obdobia ako aj v dôsledku nárastu cien energií.

Prostredníctvom opatrenia Daňové zvýhodnenie uplatňované na elektrinu, uhlie a zemný plyn podľa smernice Rady 2003/96/ES o reštrukturalizácii právneho rámca spoločenstva pre zdaňovanie energetických výrobkov a elektriny (zákon č. 609/2007 Z. z.) bolo daňové zvýhodnenie na elektrinu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov, resp. uhlie, elektrinu, zemný plyn využívané na kombinovanú výrobu elektriny a tepla dominantne využívané predovšetkým veľkými podnikmi.

4.3.3 Iné (poradenstvo a služby)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) je príspevková agentúra v gescii Ministerstva hospodárstva SR zameraná na podporu prílevu investícií a podporu exportných aktivít slovenských spoločností.

Jej aktivity na podporu prílevu investícií a expanzných projektov etablovaných spoločností stimulujú nielen kvantitatívny, ale aj kvalitatívny nárast ekonomiky. Prílev investícií s vyššou pridanou hodnotou využívajúcich najnovšie technológie je v súčasnosti jedným z pozitívnych trendov, ktorý odráža výsledky činnosti agentúry.

Prostredníctvom Národného projektu mohli slovenské malé a stredné spoločnosti získať podporu na svoju činnosť vo forme nepriamych finančných dotácií zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu SR. O podporu sa môžu uchádzať malé a stredné podniky s výnimkou podnikov so sídlom v Bratislavskom kraji. Partnerom agentúry SARIO pri realizácii projektu bola Slovak Business Agency (SBA). Hlavným cieľom projektu je posilnenie internacionalizačných kapacít MSP vrátane prezentácie podnikateľského potenciálu a poskytnutie bezplatných prezentačných, kooperačných a poradenských služieb MSP za účelom zvýšenia ich miery zapojenia do medzinárodnej spolupráce. Podpora pre MSP je realizovaná prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- podpora účasti v národných stánkoch na zahraničných veľtrhoch a výstavách,
- zvyšovanie efektívnosti pri realizácii obchodných činností prostredníctvom účasti na podnikateľských misiách v SR a v zahraničí,
- zvyšovanie miery kooperácie so zahraničnými partnermi, ktorá povedie k posilneniu postavenia, udržateľnosti a konkurencieschopnosti MSP, prostredníctvom účasti na sourcingových a kooperačných podujatiach,
- zvyšovanie odborných kapacít MSP prostredníctvom účasti na seminároch Exportnej akadémie,
- prehľadnenie situácie v dodávateľských reťazcoch jednotlivých odvetví priemyslu na Slovensku.

Najvýznamnejšou súčasťou aktivít Národného projektu je podpora účasti slovenských malých a stredných podnikov na zahraničných veľtrhoch a výstavách. Za rok 2023 agentúra SARIO zorganizovala 8 národných stánkov na medzinárodných výstavách v zahraničí, v teritóriách ako Spojené arabské emiráty, Nemecko, Francúzsko, Česká republika. Možnosť prezentovať svoju výrobnú činnosť v rámci spoločnej expozície vo vizuáli značky GOOD IDEA SLOVAKIA malo viac ako 69 slovenských spoločností z rôznych sektorov hospodárstva.

Národný projekt v rámci roka 2023 zorganizoval 9 podnikateľských misií v zahraničí a 1 podnikateľskú misiu v SR. Podnikateľské misie poskytli príležitosť 105 slovenským spoločnostiam nadviazať osobný kontakt a rozvinúť spoluprácu s podnikateľskými subjektami zo zahraničia v rôznych oblastiach hospodárstva najmä v sektoroch IKT, inteligentných technológií, energetiky a zelených technológií. V tomto roku zároveň Národný projekt podporil aj dve podnikateľské misie zo sektoru leteckého a vesmírneho priemyslu. Účastníci podnikateľských misií mali možnosť absolvovať viac ako 1370 bilaterálnych rokovaní. Podnikateľské misie boli realizované v rôznych teritóriách sveta ako napríklad India, USA, Holandsko, Keňa, Tanzánia, Portugalsko či Azerbajdžan.

Agentúra SARIO sa v roku 2023 v rámci Národného projektu „Podpora internacionalizácie malých a stredných podnikov“ venovala 19 sourcingovým dopytom spoločností z krajín: Dánsko (1x), Nórsko (1x), Česká republika (3x), Ukrajina (2x), Švajčiarsko (4x), Kuvajt (1x), Nemecko (2x), Slovensko (1x), Švédsko (1x), Spojené kráľovstvo (2x) a Taliansko (1x). V súvislosti s týmito dopytmi, prevažne z oblasti strojárkeho priemyslu, poslala viac ako 230 oslovovacích emailov slovenským malým a stredným podnikom so sídlom mimo Bratislavského kraja. Vo viac ako 70 prípadoch MSP pozitívne zareagovali na kooperačné ponuky a požiadali SARIO o predstavenie ich výrobného profilu zahraničnému klientovi za účelom zahájenia rokovaní o potenciálnej spolupráci.

V rámci Exportnej akadémie bolo v roku 2023 zorganizovaných 16 webinárov a jeden prezenčný seminár v regióne Košice, ktorých sa spolu zúčastnilo 373 malých a stredných podnikov, 468 účastníkov. Tematické zameranie podujatí Exportnej akadémie bolo rôznorodé, a to od tém z colnej, daňovej oblasti, z oblasti priameho marketingu a e-commerce až po témy zamerané na vybrané teritória ako Francúzsko, Rakúsko, Nemecko, Čína a ostatné ázijské krajiny.

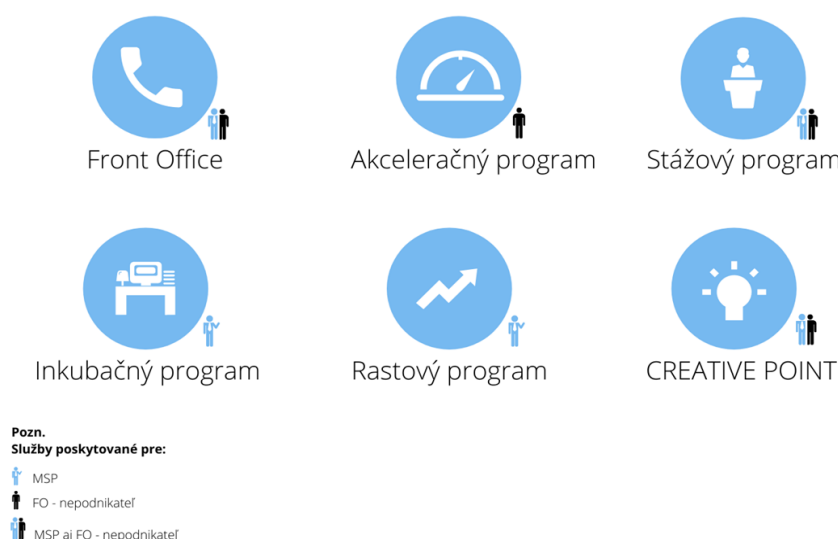
Celkovo bolo v rámci Národného projektu Podpora internacionalizácie MSP zo strany SARIO podporených 703 jedinečných podnikov a čerpaná podpora v rámci Národného projektu dosiahla 1 700 530,03 Eur.

Slovak Business Agency, ako kľúčová špecializovaná inštitúcia z hľadiska podpory MSP na Slovensku pokračovala v roku 2023 vo svojich aktivitách. V nasledujúcej časti je bližšie špecifikovaná podpora určená malým a stredným podnikom, ako aj FO - nepodnikateľom.

Služby

SBA pokračovala v roku 2023 v podpore MSP a FO - nepodnikateľov prostredníctvom poskytovania rôznych nefinančných služieb.

Podnikatelia mohli v roku 2023 využiť rôzne typy služieb (individuálne/skupinové poradenstvá; individuálne poradenstvo a koučing za účelom expanzie MSP na zahraničné trhy; poradenstvo pre zapájanie sa do komunitárnych programov EÚ; podpora startupov; členstvo v inkubátore /fyzické a virtuálne/; účasť na rôznych podujatiach zameraných na aktuálne témy pre budúci, ale aj etablovaných podnikateľov, ako aj účasť na medzinárodných konferenciách či odborných kurzoch; Creative Point; konzultácie; vzdelávacie kurzy; Akceleračný; podpora rodinného podnikania; podpora rozvoja alternatívnych foriem podnikania; podpora podnikateľov zo znevýhodnených sociálnych skupín; podpora podnikateľského vzdelávania¹⁰⁰; EEN)¹⁰¹.

Stážový program

Prostredníctvom Stážového programu sa v sledovanom roku realizovali pre cieľovú skupinu MSP Medzinárodné podujatia. Celkovo bolo v roku 2023 podporených prostredníctvom programu 424 MSP (118 z projektu NPC Bratislavský kraj a 306 z projektu NPC v regiónoch)¹⁰².

Inkubátor – Fyzické a virtuálne členstvo (Inkubačný program)

V rámci inkubačného programu sa realizovala služba a k nej príslušné odborné činnosti (poradenstvá) pre cieľovú skupinu MSP. V roku 2023 bolo prostredníctvom Inkubačného

¹⁰⁰ Nová služba v portfóliu SBA. Cieľom tejto služby je budovanie podnikavosti a podnikateľských zručností naprieč všetkými stupňami vzdelávania od materských škôl až po vysoké školy.

¹⁰¹ Zaujímavosťou o podnikanie mohli využiť konzultácie, Akceleračný, služby Creative Pointu, ale mohli sa zúčastniť aj rôznych podujatí.

¹⁰² Údaj spolu za služby v rámci NPC II BA kraj a NPC v regiónoch.

programu podporených 59 MSP¹⁰³ (18 z projektu NPC Bratislavský kraj a 41 z projektu NPC v regiónoch).

Rastový program (RP)

V rámci rastového programu boli počas monitorovacieho obdobia pre cieľovú skupinu MSP realizované nasledovné nefinančné služby:

- krátkodobé individuálne poradenstvo RP,
- dlhodobé individuálne poradenstvo RP,
- odborné projektové poradenstvo pre zapájanie MSP do komunitárnych programov EÚ,
- motivačné a aktivačné tímové aktivity RP,
- skupinové odborné poradenstvo (prednášky, workshopy, odborné semináre),
- vzdelávacie podujatia,
- medzinárodné odborné podujatia.

Prostredníctvom RP bolo v rámci cieľovej skupiny MSP podporených celkovo 1 333 MSP (564 z projektu NPC Bratislavský kraj a 769 z projektu NPC v regiónoch)¹⁰⁴.

Creative Point (CP)

V roku 2023 SBA pokračovala v aktivitách Creative pointu, ktoré boli najmä zo začiatku roka ovplyvnené pandemickou situáciou. Creative point ponúka klientom individuálne poradenstvo v trvaní 25 alebo 60 hodín ročne, ktorého súčasťou je prenájom technologického vybavenia a poradenstva zo strany odborných technických pracovníkov pri tvorbe projektov.

Medzi poskytované služby v roku 2023 poskytované pre MSP aj FO – nepodnikateľov patrili:

- Skupinové poradenstvá (Technické utorky CP105; Špeciálne workshopy106; Cyklus workshopov107; Roadshow CP108).
- Individuálne poradenstvo (Odborné individuálne poradenstvo).
- Exkurzie v Creative Pointe.

V rámci týchto druhov podpory bolo spolu podporených 131 MSP a 406 FO nepodnikateľov¹⁰⁹.

¹⁰³ Údaj spolu za služby v rámci NPC II BA kraj a NPC v regiónoch, nové podniky.

¹⁰⁴ Údaj spolu za služby v rámci NPC II BA kraj a NPC v regiónoch. V rámci NPC v regiónoch boli poskytnuté služby v rámci RP do 3 rokov celkovo 1 061 klientom a v rámci RP nad 3 roky boli poskytnuté služby 1 715 klientom.

¹⁰⁵ Predstavujú jednorazové skupinové poradenstvo organizované štyrikrát mesačne v tvorivej dielni Creative Point.

¹⁰⁶ Predstavujú besedy a prednášky, ktoré sú vykonávané externým expertom a sú organizované minimálne raz do mesiaca.

¹⁰⁷ Predstavuje skupinové poradenstvo, ktoré sa skladá zo štyroch stretnutí v rozsahu 3 hodiny. Špecializuje sa na komplexnejšie a rozsiahlejšie poradenstvo na danú tému.

¹⁰⁸ Patrí k informačným a popularizačným aktivitám určeným pre záujemcov o podnikanie z radov verejnosti. Pozostáva zo série aktivít, ktoré prebiehajú najmä na základných, stredných a vysokých školách v rámci Bratislavského samosprávneho kraja.

¹⁰⁹ Údaj spolu za služby v rámci NPC II BA kraj a NPC v regiónoch na úrovni Creative pointu.

Akceleračný program

Akceleračný program bol jedným z programov Národného podnikateľského centra, ktoré Slovak Business Agency realizovala prostredníctvom národných projektov NPC II – BA kraj a NPC v regiónoch z Operačného programu Integrovaná infraštruktúra v rokoch 2016-2023. Hlavným cieľom tohto projektu bolo prostredníctvom služieb Národného podnikateľského centra poskytovať malým a stredným podnikateľom, ale taktiež aj záujemcom o podnikanie komplexnú podporu pri rozvoji alebo naštartovaní podnikania.

Služby, ktoré Akceleračný program ponúkal boli určené fyzickým osobám – nepodnikateľom, záujemcom o podnikanie. Cieľom Akceleračného programu bolo pomôcť budúcim podnikateľom v rozvoji ich podnikateľských zručností prostredníctvom širokej ponuky služieb. Jeho cieľom bolo taktiež zvyšovanie motivácie širokej verejnosti pre vstup do podnikania a celkové predstavenie podnikania ako atraktívnej kariérnej voľby.

Aktivity, ktoré ponúkal Akceleračný program v roku 2023, sa realizovali hybridným spôsobom, a to prezenčne v priestoroch SBA alebo v online forme.

1. **Odborné individuálne poradenstvo** prebiehalo formou individuálnych konzultácií a bolo vykonávané odbornými spolupracovníkmi NPC. Slúžilo najmä na poskytovanie informácií pri zakladaní podnikania, získavania teoretických aj praktických znalostí alebo poskytovalo pomoc s otázkami pri vytváraní podnikateľského plánu. Oprávnenému klientovi bolo poskytnuté poradenstvo v maximálnom rozsahu 10 hodín.
2. **Skupinové modulové poradenstvo** prebiehalo formou poradenských služieb pre záujemcov o podnikanie, ktoré sa konali na skupinovej báze v menších, uzavretých skupinách a bolo vedené odbornými spolupracovníkmi NPC. Špecifické moduly boli zamerané na jednotlivé vybrané oblasti podnikania, ako napríklad: špecifické právne aspekty, duševné vlastníctvo, finančný manažment, business zručnosti, účtovné a odvodové zručnosti a i.
3. **Coworking AP** bola služba zameraná na poskytovanie zdieľaných kancelárskych priestorov vybraným fyzickým osobám – záujemcom o podnikanie, kde získali priestor na prácu na svojom podnikateľskom nápadе.
4. **Skupinové poradenstvo** - išlo o skupinové workshopy a semináre zamerané na budovanie vzdelanostnej úrovne o podnikaní a prezentovanie úspešných príkladov podnikateľskej praxe pre záujemcov o podnikanie.

Skupinové poradenstvo zahŕňalo:

a) Informačné a popularizačné aktivity, kde patrili:

- Motivačné aktivity a Podpora sieťovania.
- Roadshow pre stredné a vysoké školy – výjazdy zástupcov NPC na školy alebo organizácia školských exkurzií do NPC.

b) Odborné jednorazové poradenstvo predovšetkým na témy v oblasti právnych foriem podnikania, daní a účtovníctva, marketingu a predaja, legislatívy, podnikateľského plánu, Business Model Canvas, finančného plánu a i.

V roku 2023 sa v rámci Národného projektu NPC II – BA kraj realizovalo:

- 19 - krát Skupinové poradenstvo (odborné jednorazové, motivačné aktivity, podpora sieťovania),
- 3 - krát Skupinové modulové poradenstvo (Kurz podnikateľských zručností),

- 17 - krát Odborné individuálne poradenstvo (konzultácie),
- Coworking 5 klientov (otvorený počas celého roka),
- 1 - krát Roadshow.

Počet všetkých účastníkov za rok 2023 bol 143. V rámci programu NPC regióny bol počet účastníkov 290.

Za rok 2023 Akceleračný program v Bratislavskom kraji zrealizoval spolu 19 podujatí, pričom klienti za najzaujímavejšie považovali témy: Manuál úspešného podnikania, Ako môže podnikateľ občianske združenie, Osobnosť podnikateľa.

Podpora rozvoja alternatívnych foriem podnikania (AFP)

Vzhľadom k stálemu záujmu podnikateľov o oblasť sociálnej ekonomiky a následnému záujmu o otázky finančnej udržateľnosti bolo individuálne poradenstvo v tejto oblasti naďalej efektívnym nástrojom podpory a stimulovania podnikateľského prostredia v širšom priestore sociálnej ekonomiky. Preto aj v roku 2023 pokračovala výzva na podávanie žiadostí pre podnikateľov, ktorí plánovali alebo už realizovali hospodársku činnosť v oblasti sociálnej ekonomiky. Výzva ponúkala možnosť získať bezplatné krátkodobé poradenstvo v rozsahu 10 hodín. Ukončená bola 30.6.2023. V priebehu polroka experti jedenástim podnikateľom pomáhali najmä v udržaní sa na trhu a pri ich ďalšom rozvoji. Poskytované poradenstvo vychádzalo z reálnej praxe fungovania tejto špecifickej formy podnikania, keďže experti boli skúsení odborníci a zástupcovia úspešných sociálnych podnikov.

Po obsahovej stránke poradenstva bol záujem podnikateľov najmä o témy: špecifiká podnikateľského modelu sociálneho podniku, finančné odlišnosti od štandardného podnikania, nastavenie financovania z hľadiska vlastných finančných prostriedkov, podpory zo štátu formou dotácií a nenávratných príspevkov, zamestnávanie a udržanie si znevýhodnených osôb, špecifiká účtovania podnikateľskej činnosti v registrovanom sociálnom podniku, marketing a komunikácia na sociálnych sieťach.

Podpora podnikateľov zo znevýhodnených sociálnych skupín (ZSS)

V prvom polroku 2023 aktivity a služby pre kategóriu podnikateľov ZSS tiež dobíjali a ukončovali sa. Výzva zameraná na poskytovanie krátkodobého individuálneho poradenstva (10 hod.) špecificky pre ženy podnikateľky bola uzavretá už 31.12.2022, nakoľko kvantitatívne ukazovatele boli naplnené a prekročené. Prvé týždne roku 2023 tak už len pokračovali otvorené poradenstvá, ktoré boli do konca predošlého decembra schválené a rozkonzultované. Služba bola v tomto období poskytnutá posledným šiestim podnikateľkám.

Napriek tomu, že výzva bola otvorená len necelých desať mesiacov v 2022, ponuka pre ženy – podnikateľky v rámci samostatnej výzvy sa ukázala ako efektívna a zmysluplná. Podnikateľky oceňovali, že vecnými aj formálnymi podmienkami pomoci SBA reagovala na potreby žien. Expertné poradenstvo bolo cielené na podporu udržateľnosti ich podnikania a reagovania na zmenené podmienky v post-pandemickom období ako bol presun do on-line prostredia, vzostup e-shopov, intenzívne využívanie sociálnych sietí, zmeny predmetu podnikania a pod.. Tomu aj zodpovedali dopytované oblasti konzultácií - celá šírka marketingu, komunikácie, biznis plány, udržanie financovania a účtovníctvo v malom podniku.

Tabuľka 47 **Výsledky SBA v r. 2023 v rámci podpory MSP a FO – nepodnikateľov prostredníctvom uvedených nefinančných služieb – programov (NPC)**

	Počet podporených MSP	Počet podporených FO - nepodnikateľov	Výška reálneho čerpania (v Eur)
Súhrnné údaje	2 619	929	9 429 343, 34 Eur

Zdroj: SBA

Podpora internacionalizácie MSP

Rok 2023 sa niesol v duchu optimalizácie služieb na základe požiadaviek klientov, a to najmä zvýšením objemu najvyťaženejších a najžiadanejších služieb, menovite krátkodobého poradenstva. Zároveň prišlo k zmene hodinovej dotácie krátkodobého poradenstva z 10 na 30 hod., aby sa v čo najvyššej miere pokryli potreby jednotlivých klientov. Vzhľadom na koniec programového obdobia a zároveň projektu ku koncu roku 2023 sa za účelom efektívneho plnenia vytýčených cieľov a merateľných ukazovateľov projektu dával veľký dôraz na aktívne oslovovanie nových klientov. Aj vďaka týmto zmenám sa podarilo nie len dosiahnuť ale aj prekročiť hranice stanovených merateľných ukazovateľov.

Aj v roku 2023 tak ako po predošlé roky prejavili klienti záujem najmä o poradenstvo v oblasti elektronického podnikania „Ako na sociálne siete, marketingová automatizácia a zvyšovanie on-line predaja“. Aj na základe spätnej väzby od klientov je zrejmé, že téma elektronického podnikania momentálne dominuje ich záujmu a je cestou vpred pri internacionalizácii hlavne mikro a malých podnikov. Zároveň veľmi vysoko hodnotili možnosť flexibilného využívania služieb kombinovaním osobného aj on-line poradenstva.

Obrázok 5 Zameranie hlavných aktivít SBA realizovaných prostredníctvom NP Podpora internacionalizácie

- stimulovanie existujúcich a budúcich podnikateľov k internacionalizácii,
- zvyšovanie efektívnosti pri realizácii obchodných činností, výsledkov výroby a služieb,
- zlepšovanie úrovne prezentačných aktivít, pozícií a konkurencieschopnosti slovenských MSP,
- zvyšovanie odborných kapacít MSP a úrovne ich informovanosti,
- zvyšovanie miery zapojenia MSP do transnacionálnych a regionálnych subdodávateľských reťazcov,
- zvyšovanie miery zapojenia MSP do podporných programov EÚ,
- zvyšovanie miery povedomia o výhodách a možnostiach využitia alternatívnych obchodných platforiem,
- zvyšovanie znalostnej úrovne MSP v oblasti elektronického podnikania.

Zdroj: SBA

Medzinárodné projekty

Slovak Business Agency pokračovala počas roka 2023 v implementácii pilotných projektov na otváranie tém Small Business Act - medzinárodných projektov, ktoré sa dotýkali rôznych oblastí. V nasledujúcej časti sú uvedené sumárne informácie o jednotlivých projektoch.

Tabuľka 48 Výsledky SBA v r. 2023 v oblasti podpory medzinárodných projektov

Súhrnné údaje	Výška reálneho čerpania (v Eur)
EU ECO- TANDEM	103 552,82
INNO INDUSTRY	9 444,44
BRESE	10 839,50
EIT Food HUB	25 000
Lost Millennials	32 466,21
RESTART	20 381
GREEN	9 150,50
PlasticValue	17 579
RE-FEM	12 204,64
JUST	12 940,50
Game of Business	5 767
DIGICROSSGEN	9 712

Zdroj: SBA

Projekt „EU ECO-TANDEM PROGRAMME“

Hlavným cieľom projektu je podporiť malé a stredné podniky z oblasti cestovného ruchu a rozvoj trvalo udržateľného turizmu prostredníctvom nadnárodnej spolupráce a zdieľania poznatkov.

Zavádzanie inovácií v oblasti udržateľnosti bude podporované formou prepájaniu startupu zameriavajúceho sa na problematiku udržateľnosti a tradičného MSP pôsobiaceho v oblasti cestovného ruchu a finančnej podpory ich spolupráce.

Realizácia projektu trvala od júna 2020 do júla 2023. Projekt bol finančne podporený EK, prostredníctvom programu COSME.

- V rámci projektu boli začiatkom roka 2023 vyhlásené výsledky EU ECO-TANDEM Biz Programu, ktorý umožnil malým a stredným podnikom (MSP) v oblasti cestovného ruchu a startupom/inovatívnym podnikom zapojiť sa do projektu, vytvoriť dvojice (TANDEMY) a v rámci TANDEMU vypracovať Akčný plán obsahujúci inovatívny pilotný projekt na implementáciu zelených riešení v 5 rôznych oblastiach: šetrenie energie, šetrenie vody, nakladanie s odpadmi, mobilita a kríza COVID-19.

- Na základe hodnotenia odbornej externej komisie „High Level Advisory Board“ boli vybraté TANDEMY s najlepšimi Akčnými plánmi, ktoré získali finančnú podporu na implementáciu svojich navrhnutých zelených riešení. Víťazné tandemy boli ocenené počas záverečného podujatia projektu s názvom „EU ECO-TANDEM Awarding Ceremony“, ktoré sa uskutočnilo 14.02.2023 v rámci medzinárodného veľtrhu cestovného ruchu v talianskom Miláne. Podujatia sa osobne zúčastnilo 122 účastníkov, 34 účastníkov sa pripojilo online a 578 divákov sledovalo živé vysielanie podujatia na sociálnej sieti Facebook. Vďaka projektu a jeho finančnej podpore malo 39 TANDEMOV, z ktorých 13 tvorila minimálne 1 slovenská spoločnosť, možnosť zrealizovať svoje pilotné projekty do 15.05.2023. Po úspešnej realizácii všetkých svojich aktivít bol projekt v polovici júla 2023 ukončený.

Aktivity a výsledky projektu môžete nájsť na oficiálnom webe a sociálnych sieťach: Facebook; Instagram; LinkedIn a Twitter.

Viac informácií o projekte: <https://www.eu-ecotandem.eu/>

Projekt „Improving innovation delivery of policies within 4.0 industry in Europe“ (INNO INDUSTRY)

Medzinárodný projekt „Improving innovation delivery of policies within 4.0 industry in Europe“ je spolufinancovaný z programu Interreg Europe. Cieľom projektu je zvýšiť podiel klastrov, ktoré realizujú činnosti na podporu transformácie smerom k Priemyslu 4.0 do roku 2022.

K jeho naplneniu prispieva medzinárodná výmena skúseností, ktorej cieľom je dosiahnuť zlepšenie regionálnych a národných podporných politík.

Kľúčovými výstupmi projektu sú regionálne SWOT analýzy v 10 regiónoch EÚ, identifikácia a zdieľanie najmenej 30 príkladov dobrej praxe týkajúcich sa klastrov a Priemyslu 4.0 a 10 akčných plánov na zvedenie zlepšení relevantných politík.

- V januári 2023 sme v SBA ukončili realizáciu projektu. Výsledky projektových aktivít a opatrení stanovaných v akčnom pláne Slovensko, ktoré sme presadzovali v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva SR, Slovenskou inovačnou a energetickou agentúrou a Úniou klastrov Slovenska sme komunikovali formou publikovaného newslettera INNO INDUSTRY 2023, ktorý je k dispozícii aj online na tomto odkaze. Monitorovanie aktivít akčného plánu prebiehalo formou účasti zástupcu oddelenia medzinárodných projektov na spoločných stretnutiach pracovnej skupiny „Cluster Stakeholder Working Group“ v rámci Klastrových dopoludní v SIEA. Bližšie informácie o aktivitách v projekte na národnej úrovni sú dostupné online na tomto odkaze.

Viac informácií o projekte: <https://www.interregEurope.eu/innoindustry/>

Projekt Border Regions in Europe for Social Entrepreneurship „BRESE“

Skúsenosť jednotlivých krajín v oblasti podpory sociálneho podnikania je rôzna, rovnako ako portfólio opatrení, ktoré sa realizujú na národnej alebo regionálnej úrovni.

Ambíciou projektu „Border Regions in Europe for Social Entrepreneurship“ je identifikovať prekážky a na základe medzinárodnej skúsenosti a výmeny dobrej praxe prispieť k ich odstraňovaniu.

- Konzorcium projektu, ktoré tvoria partneri z Nemecka, Holandska, Chorvátska, Poľska a Lotyšska, bolo zostavené s cieľom zapojiť sa do medziregionálneho procesu učenia sa v danej problematike.
- Počas prvého polroku 2023 prebiehala v rámci projektu fáza monitoringu implementácie akčných plánov. SBA v tejto súvislosti pripravila dňa 25. januára záverečné podujatie pre svojich stakeholderov zamerané na priebeh výsledkov monitoringu, ako aj iniciatívu EÚ "Nový Európsky Bauhaus" a tému "Ako podporiť sociálne podnikanie v nových oblastiach". Na stretnutí sa zúčastnilo 13 zainteresovaných strán.
- Po ukončení viac ako trojročnej spolupráce, ktorá trvala do 30.6.2023, partneri projektu BRESE s hrdosťou prezentovali výsledky a výstupy na svojom záverečnom medzinárodnom stretnutí v Rige, v júni 2023, ktoré nájdete na webovej stránke projektu: <https://projects2014-2020.interregEurope.eu/brese/> alebo na sociálnej sieti Facebook: <https://www.facebook.com/BRESEproject/>

Viac informácií o projekte: <https://www.interregEurope.eu/BRESE/>

Projekt „EIT Food HUB“

Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT) spolupracuje s SBA a Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou v Nitre na iniciatíve EIT Food Hub.

Prostredníctvom tejto iniciatívy dochádza k prispievaniu k rozvoju nových podnikateľských talentov, k podpore ich inovatívnych nápadov a rozširovaniu aktivít v súlade s potravinovou stratégiou a podnikateľskými plánmi EIT.

EIT Food Hub na Slovensku prináša: podporu inovatívnej a inteligentnej politiky EÚ v oblasti potravín, poľnohospodárstva a zdravia; rozvoj spolupráce medzi obchodom, školami a výskumom; podporuje a vytvára priaznivé prostredie pre kreatívne myšlienky a nápady v agrifood biznise; napomáha pri kreovaní spolupráce medzi výskumnými organizáciami a podnikmi; poskytuje príležitosť pri dizajnovaní nových funkčných potravín, navrhovaní inovatívnych a netradičných prístupov pri vývoji moderných metód výroby potravín, ako aj pomáha definovať praktické príklady udržateľnosti v oblasti potravín a poľnohospodárstva a eliminácie rizikových faktorov potravinového reťazca, čím prispieva k znalostným a inovačným schémam.

- Aj v roku 2023 SBA aktívne zapájala miestnych začínajúcich podnikateľov a podnikateľov v agropotravinárskom sektore do rôznych lokálnych a medzinárodných aktivít EIT Food HUB, propagovala a šírila informácie o činnosti a nástrojoch EIT pre potraviny (EIT Jumpstarter, Test Farms, TeamUp, Challenge Labs, Seedbed, FAN a Rising Food Stars), organizovala workshopy a diskusie na témy EIT programov, do ktorých sa zapojilo viac než 70 účastníkov. Aktivity roku 2023 sa zavŕšili:
- organizáciou 4-dňového workshopu Challenge Labs, počas ktorého vytvorené tímy na Slovensku prispeli svojimi nápadmi a výstupmi k riešeniu identifikovaného pálčivého problému lokálnej ekonomiky v segmente maloobchodu a HoReCa s dôrazom na inteligentné riešenie a efektívne umiestňovanie lokálnych produktov v prostredí maloobchodu a HoReCa segmente – od identifikovania problému, cez hľadanie najvhodnejšieho riešenia až po jeho samotné využitie v praxi. Tímy na podujatí vytváralo spolu 21 účastníkov, ktorí boli mentorovaní expertami zo spoločnosti McCarter s.r.o. (výrobca produktov zdravej výživy),
- organizáciou 1 dňového vzdelávacieho workshopu „Inovatívne potraviny nielen pre športovcov“, ktorý bol zameraný na nové trendy v oblasti výroby a spracovania potravín, alternatívne zdroje výživy a aktuálne platnú EÚ legislatívu v predmetnej oblasti. Predmetného podujatia sa zúčastnilo 37 osôb, z rôznych oblastí zameriavajúcich sa na športovcov, ako aj na zdravú výživu a funkčné potraviny určené nielen pre športovcov.

Viac informácií o projekte: <http://www.sbagency.sk/co-je-to-eit#.YtVDR3ZBxaR>

SBA bola súčasťou siete EIT FOOD HUB od 01.01.2021 do 31.12.2023.

Projekt bol financovaný Európskou komisiou prostredníctvom programu HORIZON 2020.

Projekt „Lost Millennials“

Na často opomínanú skupinu mladých ľudí vo veku 25-29 rokov, ktorí sú nezamestnaní, nepokračujú v procese vzdelávania, ani sa nezúčastňujú na odbornej príprave (25+ NEETs) sa zameriaval projekt Lost Millennials - Transnational research network for the evaluation of initiatives targeting 25+ NEETs, ktorý sa začal v novembri 2021 a svoje aktivity ukončil po 27 mesiacoch v januári 2024. SBA realizovala tento projekt v rámci 13 členného konzorcia združujúceho 13 partnerov z 13 rôznych krajín.

Hlavným cieľom projektu bolo prispieť k úspešnej integrácii 25+ NEETs na trh práce prostredníctvom zvyšovania vedomostí o účinkoch iniciatív pôsobiacich v oblasti

zamestnanosti, budovaním siete stakeholderov, vypracovaním dopadových štúdií, čím by sa pomohlo zlepšovať kvalitu zásahov na trhu práce.

V rámci projektu prebiehali výskumné, mapovacie i hodnotiace aktivity, ako aj aktivity zamerané na zapojenie príslušných stakeholderov s cieľom zvýšiť vplyv projektu. K hlavným aktivitám patrilo budovanie kapacít v rámci konzorcia aj smerom k výskumníkom a odborníkom v celej Európe a vytvorenie nadnárodnej výskumnej siete za účelom zdieľania know-how a príkladov dobrej praxe.

Výstupmi všetkých výskumných aktivít sú národné reporty vypracované prijímajúcimi partnermi a nadnárodné reporty porovnávajúce alebo syntetizujúce výsledky reportov z jednotlivých krajín, doplnené o osvedčené postupy a príklady dobrej praxe z expertných krajín.

- V roku 2023 sa v rámci projektu Lost Millennials uskutočnilo niekoľko zaujímavých podujatí.
- V prvej polovici roka sa uskutočnili posledné dve zo série štyroch medzinárodných online podujatí projektu poskytujúcich priestor na výmenu poznatkov a príležitosť prezentovať svoje skúsenosti výskumníkom a odborníkom z celej Európy. Jedno z podujatí bolo zamerané na výzvy spojené s prechodom mladých ľudí zo školy do zamestnania a účelom ďalšieho bolo preskúmať stratégie zvyšovania kvalifikácie a rekvalifikácie mladých ľudí zo skupiny NEETs s cieľom pomôcť im získať nové zručnosti, aby mohli vstúpiť na trh práce. Uskutočnili sa aj dve posledné osobné partnerské stretnutia. Prvé na prelome mája a júna na Islande a druhé koncom novembra v Bruseli. Partneri projektu tiež zrealizovali na Malte, v Česku a na Slovensku podujatia, počas ktorých za účasti stakeholderov a odborníkov odprezentovali vpracované odporúčania pre tvorcov politik v súvislosti s problematikou NEETs. V spolupráci so SocioFórom bol v rámci projektu na národnej úrovni zorganizovaný online seminár s cieľom podporiť kapacity v oblasti hodnotenia dopadov v téme zamestnanosti a sociálneho začleňovania na Slovensku. Na medzinárodnej úrovni sa v rámci projektu uskutočnila záverečná konferencia v Bruseli, počas ktorej boli za účasti projektových partnerov, stakeholderov a odborníkov z rôznych Európskych krajín a inštitúcií odprezentované výsledky projektu. Na konferencii sa zároveň diskutovalo o rôznych témach vrátane účinnosti politických stratégií a výziev v oblasti skupiny NEETs, ako napr. rodové hľadisko, migrácia a rozdiely medzi vidiekom a mestami. V priebehu roku 2023 boli tiež dokončené plánované odborné výstupy, medzi ktoré patria národné správy z aktivít mapovania iniciatív zameraných na skupinu 25+ NEETs i mapovania hodnotiacich postupov, správy o vplyve pandémie COVID-19 na skupinu 25+ NEETs, správy o hodnotení vybraných iniciatív zameraných na skupinu 25+ NEETs v partnerských prijímajúcich krajinách spolu so súhrnnými správami, ako aj Nadnárodná politická správa „Cesty uplatnenia sa na trhu práce: Tvorba účinných politik v Európe pre skupinu 25+NEETs“.

The Lost Millennials project is funded by Iceland, Liechtenstein and Norway through the EEA and Norway Grants Fund for Youth Employment. (Projekt je financovaný Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom prostredníctvom grantov EHP a Nórska pre zamestnanosť mládeže.)

Všetky aktivity projektu spolu s jeho výstupmi sú priebežne zverejňované na stránke projektu <https://lostmillennials.eu/> a na sociálnych sieťach Facebook a LinkedIn.

Projekt „RESTART“

Hlavným cieľom projektu „RESTART - Resilience and Training for SMEs“ bolo vyvinúť inovatívne vzdelávacie riešenia a nástroje na zlepšenie a rozvoj podnikateľského vzdelávania a odbornej prípravy v celom ekosystéme odborného vzdelávania a prípravy prostredníctvom riešenia potrieb formovaných digitalizáciou a zmenou klímy.

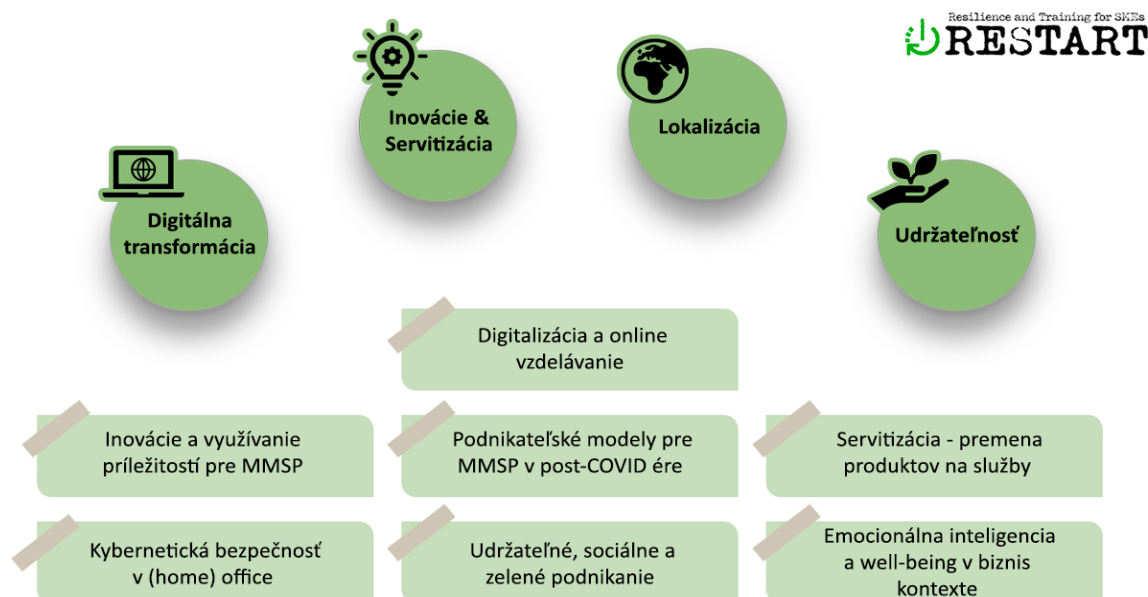
Projekt RESTART v roku 2023 sfinalizoval, validoval a širil 4 hlavné výsledky:

- RESTART Platformu otvorených vzdelávacích zdrojov
- RESTART Model inovatívneho podnikania

Prostredníctvom národných správ vypracovaných jednotlivými partnermi a na základe konsolidovaných zistení, partneri identifikovali zručnosti, kompetencie a profesijné profily, ktoré sú v post-pandemickej ekonomike najviac potrebné pre mikro, malé a stredné podniky (MMSP).

- RESTART Tréningy a nástroje

7 tréningových modulov, ktoré sú k dispozícii v angličtine, slovenčine, chorvátčine, taliančine, španielčine a maďarčine. Vzdelávacie materiály boli testované 203 účastníkmi z rôznych cieľových skupín: majiteľov a zamestnancov MMSP, poskytovateľov odborného vzdelávania a prípravy, študentov a organizácie na podporu podnikania a prinášajú nasledovné témy:

RESTART Position Paper & Mainstreaming Guidelines

Prvý dokument sumarizuje prostredie politik pre mikro, malé a stredné podniky (MMSP) po skončení pandémie COVID-19, pričom čerpá z existujúcich politických opatrení a poskytuje odporúčania na zabezpečenie odolnosti a schopnosti MMSP budovať a rásť v období pretrvávajúcich výziev. Druhý dokument obsahuje poznatky získané zo skúseností partnerov počas vývoja a testovania tréningových materiálov projektu a prináša odporúčania pre vzdelávacie inštitúcie a lektorov spojené s využívaním vytvorených vzdelávacích materiálov.

Projekt RESTART spolufinancovaný z programu Erasmus+ Európskej komisie, sa začal 1. novembra 2021 a bol úspešne ukončený 31. októbra 2023.

Projekt „Game of Business“

Jednou z hlavných výziev, ktorým naše ekonomiky čelia, je opätovné naštartovanie rastu produktivity a s tým spojená nevyhnutnosť investovania do vedomostí, zručností a schopností. Považujeme za relevantné prijímať opatrenia s cieľom poskytovať vzdelávanie vyššej kvality a efektívnosti, a tým prispieť k cieľom stratégie Európa 2020, akými sú zvýšenie konkurencieschopnosti a rastu EÚ prostredníctvom kvalifikovanejšej pracovnej sily.

Všeobecným cieľom projektu Game of Business bolo predstaviť, zaviesť a inovovať metódy v podnikateľskom vzdelávaní v školských vzdelávacích zdrojoch, ktoré sú založené na najnovších technologických riešeniach.

Špecifickými cieľmi boli:

- rozvoj integrovaných nástrojov na podporu tých študentov, ktorí majú inovatívne nápady a veľkú šancu uspieť;
- posilnenie postavenia učiteľov v školách poskytnutím nástrojov na digitálnu simuláciu vo výučbe podnikania a ekonomiky;
- posilnenie podnikateľskej iniciatívy a príprava školy k prechodu na inovatívny spôsob učenia prostredníctvom nových technológií a digitálneho obsahu.

Tromi primárnymi cieľovými skupinami projektu boli:

- študenti na všetkých stupňoch škôl;
- učitelia a školitelia na školách;
- potenciálni podnikatelia medzi študentmi na stredných školách a tzv. NEETs (NEETs je označenie pre mladých ľudí vo veku 25 – 30 rokov, ktorí nikde neštudujú, nepracujú, ani sa nepripravujú na svoje zamestnanie a živia ich najmä rodičia).

Projekt Game of Business, program Erasmus +, vytvoril vzdelávaciu Platformu, ktorú sme mali možnosť testovať počas 6-tich dní v bulharskej Sofii. Spolu s nami prijali naše pozvanie (testovali) aj dámy z Asociácie lektorov a kariérnych poradcov a z Fakulty managementu UK, ktoré budú môcť využívať túto inovatívnu metódu, či už v rámci lektorovania dospelých, vrátane MSP alebo študentov, ktorí si zvolia za svoj študijný predmet - Podnikanie.

Platforma Game of Business je aktuálne prispôbená najmä na používanie na strednom a vysokoškolskom stupni štúdia, prípadne individuálne za podmienky priradenia skúseného mentora. Obsahuje 8 vzdelávacích modulov, v rámci ktorých užívatelia plnením jednotlivých úloh nie len nadobudnú vedomosti a kompetencie podľa Európskeho rámca ENTRECOMP, ale aj vypracujú podnikateľský plán, ktorý im pomôže pripraviť sa a postaviť svoje podnikanie. Veľmi užitočnými sú finančné nástroje, ktoré Platforma ponúka a automatizuje tak prípravu finančného plánu. V rámci Platformy tiež nájdete slovník pojmov a možnosť komunikácie s mentorom či profesorom, ktorý je potrebný pri kontrole plnenia úloh a poskytnutí spätnej väzby.

Platformu čaká ešte viacero vylepšení. Po zapracovaní spätnej väzby a brainstormingu partnerov Platforma vylepší najmä svoju vizuálnu stránku, odstráni niektoré technické limity a obohatí sa o ďalšie prvky gamifikácie. Rozvoj Platformy naďalej pokračuje, je preložená do viacerých Európskych jazykov, medzi ktorými je aj slovenčina.

*Aktuality a noviny sú, resp. budú zverejňované na webovej stránke projektu: <https://www.gameofbusiness.eu/>
Trvanie projektu: 01.09.2020 – 31.08.2023. Medzinárodný projekt bol spolufinancovaný programom Európskej únie Erasmus+.*

Projekt GREEN

Hlavným cieľom projektu GREEN je prostredníctvom interdisciplinárnej Európskej spolupráce odborníkov vytvoriť súbor vzdelávacích materiálov, ktoré majú pripraviť manažment miestnej a regionálnej verejnej správy na prípravu implementácie akčných plánov vychádzajúc z Európskej zelenej dohody a iniciatívy Nový Európsky Bauhaus.

Partnermi projektu sú think-tank organizácie, samospráva, súkromná spoločnosť a pedagogickí odborníci zo 6 Európskych krajín - Rumunska, Grécka, Španielska, Islandu a Slovenskej republiky.

Projekt prináša hlavné výstupy:

Vzdelávacie moduly na témy:

1. Úvod do vzdelávacieho programu GREEN
2. Európska zelená dohoda
3. Klimaticky neutrálne aktivity a udržateľné stratégie súvisiace s Európskou zelenou dohodou a iniciatívou NEB
4. Iniciatíva Nový Európsky Bauhaus a možnosti jej implementácie
5. Tvorba projektu podľa princípov Nového Európskeho Bauhausu - životný cyklus projektu a opis jednotlivých fáz
6. Spoločná komunikácia a tvorba medzi sektormi - etika zdieľania

12 inšpiratívnych príkladov praxe

Digitálny nástroj Canvas, ktorý záujemcu prevedie hlavnými krokmi pri príprave vlastného akčného plánu, tak, aby spĺňal kritéria ekonomickej, sociálnej, ako aj environmentálnej udržateľnosti.

Uvedené materiály sú bezplatne dostupné online a môžu byť využité trénermi/školiteľmi, zamestnancami miestnej a regionálnej správy, malými a strednými podnikmi, ako aj širokou verejnosťou, ktorá sa zaujíma o „zelené“ témy. Výstupy projektu budú dostupné pre užívateľov aj po oficiálnom ukončení projektu.

Projektové novinky môžete sledovať aj na sociálnych sieťach Facebook a LinkedIn, a na stránke SBA.

Projekt GREEN je spolufinancovaný z programu Erasmus+ Európskej komisie a jeho realizácia je plánovaná od februára 2022 do apríla 2024.

Projekt „Plastic Value“

Projekt PlasticValue bol zameraný na podporu využitia plastového odpadu v podnikoch, ktoré generujú plastový odpad vo veľkých množstvách. Cieľom projektu bolo prostredníctvom spolupráce a prepájania takýchto podnikov s odborníkmi v oblasti spracovania plastového odpadu, zástupcami kreatívneho priemyslu a prostredníctvom šírenia príkladov dobrej praxe zvýšiť mieru materiálovej efektívnosti v podnikoch a znížiť náklady na spracovanie plastového odpadu.

Počas roku 2023 SBA pripravovala odborné výstupy a vzdelávacie materiály, ktoré priebežne validovala a finalizovala. Všetky tieto výstupy boli sprístupnené na webovej stránke projektu PlasticValue v časti Skill UP, kde sa recipient mohol zoznámiť s uceleným programom pre zhodnocovanie plastov aj vo svojom podniku.

V rámci validácie projektových výstupov sa na úrovni partnerov zo štyroch krajín zúčastnilo alebo priamo zapojilo:

- 194 predstaviteľov MSP
- 54 vzdelávacích inštitúcií a univerzít
- 152 študentov
- 35 podnikateľských zväzov a organizácií na podporu podnikania

Projekt PlasticValue bol spolufinancovaný programom Erasmus+ v rámci kľúčovej aktivity 2 – strategické partnerstvá a jeho realizácia prebiehala od marca 2022 do konca februára 2024.

Projekt „Joint University and Small and medium sized enterprises (SME) Training (JUST)“

Cieľom projektu bolo preklenúť nesúlad medzi svetom vzdelávania a praxe spojením univerzít, inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, malých a stredných podnikov (MSP) vytvorením spoločných, relevantných a aktuálnych študijných programov v oblasti podnikateľských zručností. Projekt JUST (Joint University and Small and medium sized enterprises Training) vyvinul inovačné nástroje na sprostredkovanie udržateľnej spolupráce medzi vysokoškolskými inštitúciami a MPS. Projekt vytvoril strategické partnerstvá pre vyššie vzdelávanie a zapájal 9 partnerov z 5 Európskych krajín (Slovinsko, Španielsko, Taliansko, Slovensko a Belgicko).

Na Slovensku realizovala projekt Slovak Business Agency spolu s Univerzitou Komenského Bratislava. Našou cieľovou skupinou boli univerzity, MSP pôsobiace v rôznych sektoroch a študenti 18+, ktorí budú po ukončení štúdia hľadať uplatnenie na pracovnom trhu.

- V roku 2023 dosiahol projekt míľnik vo vývoji vzdelávacích programov v oblasti podnikateľského vzdelávania. Partneri vypracovali inovatívny vzdelávací program, ktorý je k dispozícii bezplatne vo viacerých jazykoch (angličtina, španielčina, taliančina, slovinčina, slovenčina) na online platforme projektu. Tento vzdelávací program zahŕňa 8 tréningových kurzov, ktoré boli testované a overované vysokoškolskými študentmi, ktorí nám poskytli neoceniteľnú spätnú väzbu k obsahu a štruktúre, aby sa zabezpečilo, že budú spĺňať potreby akademickej obce aj trhu práce. V období 9/23 sa zástupca oddelenia medzinárodných projektov zúčastnil nadnárodného partnerského stretnutia na akademickej pôde španielskeho partnera v meste Malaga, ktoré zohralo dôležitú úlohu pre ďalšie smerovanie projektu. V období 10/23 – 12/23 sa nám podarilo realizovať pilotnú fázu testovania tréningového materiálu a získať cennú spätnú väzbu od lektorov a účastníkov kurzu. Hodnotenie výsledkov pilotnej fázy prebehlo v prvej polovici roku 2024.
- Počas celého roku 2023 sme pokračovali v mapovaní stakeholderov a potencionálnych asociovaných partnerov na národnej úrovni pre ďalšiu spoluprácu, prípadne synergiu projektovej spolupráce s organizáciami ako SARIO alebo SIEA. Počas celého roka sme sa zúčastňovali rôznych tematických podujatí a zdieľali informácie o projektových aktivitách všetkým SBA partnerom a členom rôznych záujmových i profesijných združení. V roku 2023 sa do projektu zapojilo 5 asociovaných partnerov, ktorých profil je zverejnený na online platforme projektu JUST. Všetky výstupy spoločnej práce a projektové novinky sú zverejnené na platforme JUST, ktorá je k dispozícii bezplatne online na stránke <http://www.just-training.eu/>.

Projekt bol financovaný Európskou komisiou prostredníctvom programu Erasmus+. Realizácia projektu prebiehala v období 1.1.2022-30.6.2024.

Projekt RE-FEM - „Upskilling pathways for REsiliency in the post-Covid era for FEMale Entrepreneurs“

Cieľom projektu je posilniť postavenie žien podnikateliek prostredníctvom odbornej prípravy a školení, ktoré by im pomohli k udržateľnosti ich podnikov v období kríz. Školitelia a mentori z oblasti podpory podnikania a vzdelávania dospelých zároveň vďaka projektu získajú ľahko dostupné a vysokokvalitné školiace nástroje.

Projekt realizuje 8 partnerov zo 7 krajín (Maďarsko, Fínsko, Španielsko, Srbsko, Rumunsko, Bulharsko a Slovensko) a trvá od 01.11.2022 do 31.10.2025. V roku 2023 bol v rámci projektu realizovaný výskum s cieľom hlbšie pochopiť výzvy, ktorým musia ženy podnikateľky čeliť v období kríz. Výsledky výskumu v podobe výskumnej správy v anglickom jazyku, ako aj jej zhrnutie v slovenskom jazyku sú dostupné na stránke projektu <https://refem.eu/results/>. Na základe výsledkov výskumu budú v roku 2024 pripravené vzdelávacie materiály pre odbornú prípravu v oblasti podnikania, ktoré budú mať možnosť v prvej polovici roka 2024 tréneri/mentori ako aj podnikateľky otestovať.

- V roku 2023 sa v rámci projektu uskutočnil výskum s cieľom pochopiť výzvy, ktorým musia podnikateľky čeliť v období kríz. Výskum prebiehal v troch fázach a bol realizovaný vo všetkých partnerských krajinách (Fínsko, Bulharsko, Maďarsko, Rumunsko – Transylvánia, Srbsko, Slovensko, Španielsko - Andalúzia). V prvých dvoch fázach boli za účelom získania informácií uskutočnené rozhovory s 24 odborníkmi a 56 podnikateľkami. Zo Slovenska sa do interview zapojili 4 odborníci a 8 podnikateliek. Tretia fáza bola realizovaná prostredníctvom online dotazníka, do ktorého sa zapojilo viac ako 600 respondentiek, z toho 83 zo Slovenska. Výsledky výskumu v anglickom jazyku spolu so zhrnutím v slovenčine sú dostupné na stránke projektu, ako aj na stránke SBA.
- Koncom roka 2023 sa uskutočnilo stretnutie partnerov v Budapešti, ktoré predchádzalo vývoju vzdelávacích materiálov. Tie budú v rámci projektu pripravené na základe výsledkov zrealizovaného výskumu so zameraním na témy akými sú rodová rovnosť, servitizácia, inovácie, digitálna transformácia, osobná odolnosť a well-being, či možnosti financovania a po testovaní budú voľne dostupné na online platforme projektu. Súčasťou materiálov je aj séria 35 motivačných videí, ktoré partneri projektu pripravili v druhej polovici roka 2023. Každá partnerská krajina vytvorila 5 motivačných videí, v ktorých podnikateľky opísali hlavné výzvy, ktorým čelili počas pandémie COVID-19, porozprávali o tom, ako sa im tieto výzvy podarilo prekonať a ostatným ženám, ktoré podnikajú alebo chcú podnikáť odovzdali prostredníctvom videa krátke odporúčania, ako byť odolnejšími v krízových situáciách.

Pre viac informácií sledujte stránku projektu i sociálne siete Facebook ako aj LinkedIn, kde v rámci projektu budujeme komunitu žien – podnikateliek i všetkých relevantných aktérov v oblasti ich podpory.

Projekt je financovaný Európskou komisiou prostredníctvom programu Erasmus+ ako aktivita Partnerstvo v oblasti vyššieho vzdelávania.

Projekt „Medzigeneračné podnikanie na Slovensku v dobe digitalizácie: pragmatický prístup“

Medzigeneračné podnikanie má potenciál napomôcť jednak prekonávaniu slabých stránok jednotlivých generácií (mladých, resp. seniorov) v procese vytvárania a rozvíjania podnikateľských aktivít vďaka vzájomnej synergii, ako aj napomôcť efektívnemu generačnému transferu poznatkov v existujúcich podnikateľských subjektoch.

Práve tejto téme sa SBA v spolupráci s hlavným riešiteľom Fakultou managementu Univerzity Komenského v Bratislave (FMUK) venuje v rámci výskumného projektu DIGICROSSGEN „Medzigeneračné podnikanie na Slovensku v dobe digitalizácie:

pragmatický prístup“, ktorého hlavným cieľom je na základe analýzy stavu podnikania optikou generácií s dôrazom na medzigeneračné podnikanie, ako aj analýzy výziev digitalizácie v tomto kontexte:

- vytvorenie koncepčného modelu medzigeneračného podnikania na Slovensku v čase digitálnej transformácie;
- podrobné metodické rozpracovanie jeho kľúčových modulov (začínajúci a etablovaní podnikatelia) s dôrazom na nástroje v nich aplikovateľné;
- testovanie a validácia nástrojov v konkrétnych podmienkach praxe.

V roku 2023 SBA pokračovala v aktívnom podieľaní sa na aktivitách Etapy III (január 2022 - jún 2024): Monitorovanie stavu medzigeneračného podnikania na Slovensku a Etapy IV (júl 2022 - jún 2024): Tvorba koncepčného modelu medzigeneračného podnikania na Slovensku v čase digitálnej transformácie, testovanie a validácia aplikačných nástrojov.

SBA taktiež sfinalizovala Policy Brief s názvom „Smerom k politickému rámcu pre medzigeneračné podnikanie vo veku digitálnej transformácie na Slovensku“ zameraného na medzigeneračné podnikanie v dobe digitalizácie.

Všetky výstupy projektu sú dostupné na <https://digicrossgen.fmuk.eu/>.

Enterprise Europe Network (EEN)

Na podporu rozvoja MSP a urýchlenia ich efektívneho fungovania v podmienkach jednotného Európskeho trhu, vytvorila Európska komisia veľké množstvo podporných nástrojov. Jedným z nástrojov v oblasti podpory rozvoja internacionalizácie a medzinárodnej kooperácie MSP je medzinárodná sieť na podporu podnikania - sieť Enterprise Europe Network (EEN), ktorá funguje vo viac ako 60 krajinách sveta. Zastúpenie siete EEN Slovensko pozostáva z partnerov BIC Bratislava, Slovak Business Agency, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Regionálne a poradenské informačné centrum Prešov (RPIC Prešov), Centrum vedecko-technických informácií SR a Technická univerzita v Košiciach.

SBA ako partner siete EEN spája odborné skúsenosti v oblasti cezhraničnej spolupráce so znalosťami z lokálneho prostredia za účelom podpory prieniku inovácií na nové trhy. Pomáha tak podnikateľom rýchlejšie rásť, vytvárať nové obchodné partnerstvá a získať prístup k financiám.

Slovak Business Agency je v rámci siete Enterprise Europe Network národným koordinátorom súťaže Európska cena za podporu podnikania. Jej cieľom je každoročne oceňovať úspešné iniciatívy zamerané na podporu podnikania, zvýšiť povedomie o pridanej hodnote podnikania, ako aj povzbudiť a inšpirovať potenciálnych podnikateľov do ďalšej činnosti.

V roku 2023 bolo prostredníctvom SBA v rámci vyššie uvedeného projektu podporených 170 MSP (z toho 118 jedinečných). Na podporu MSP bolo vynaložených v rámci SBA 67 323,14 Eur, z toho príspevok EK bol vo výške 40 393,88 Eur (60 %).

Komplexné informácie o činnosti a službách siete Enterprise Europe Network na Slovensku sú dostupné na webovej stránke: <https://www.een.sk/>

Obrázok 6 Aktivita EEN

Inovačná podpora

- zlepšovanie inovačného manažmentu; zdokonaľovanie inovačných procesov, riadenia a implementácie inovácií.

Poradenské, podporné a informačné aktivity

- regionálne informačné semináre a školenia na rôzne témy; odpovede na otázky podnikateľov (prístup k trhom a podnikanie na zahraničných trhoch, nariadenia a regulácia EÚ, programy EÚ a prístup k financiam, eko-inovácie a zelené podnikanie, inovácie a transfer technológií a know-how, práva duševného vlastníctva); návštevy klientov; hĺbkové konzultácie; podnikateľské a technologické audity.

Medzinárodné partnerské aktivity

- hľadanie partnerov v zahraničí, resp. medzinárodné podnikateľské podujatia, tzv. kooperačné podujatia a podnikateľské misie; databáza partnerských príležitostí – obchodné, technologické a Val profily (spolupráca v programoch EÚ).

Spätná väzba od MSP pre EK

- zber pripomienok MSP k legislatíve a predpisom EÚ v oblasti podnikania; - informovanie Európskej komisie o problémoch MSP prostredníctvom rôznych nástrojov typu SME Feedback databáza, online konzultácie, panely pre MSP a iné.

Zdroj: SBA

Podpora rodinných podnikov

Slovak Business Agency pokračovala v roku 2023 aj v podpore rodinných podnikov. Podpora bola realizovaná v súlade s podmienkami Schémy na podporu rodinného podnikania na obdobie 2021-2023¹¹⁰ (DM- 20/2021).

V prvom štvrtroku 2023 sa ukončovala implementácia aktivít výzvy vyhlásenej ešte v lete 2022 finálnym vyhodnotením. Vo februári 31 podporených rodinných firiem prezentovali výstupy a dosiahnuté ciele v rámci komponentu 2 individuálne odborné poradenstvo pred hodnotiacou Komisiou. Následne prebehol zber a vyhodnotenie spätnej väzby od prijímateľov a spolupracujúcich expertov v oblasti rodinného podnikania. V dotazníku odpovedali na otázky

¹¹⁰ Cieľom schémy je vytvárať vhodné podmienky na životaschopné podnikanie rodinných podnikov na Slovensku, pomôcť rodinným podnikom nastaviť ekonomicky vhodnejšie svoje podnikateľské zámery a na úspešné zvládnutie významných míľnikov v ich podnikoch v ich podnikaní, ako sú proces generácie výmeny, zvládanie rodinných a pracovných vzťahov, ako aj transfer vlastníckych vzťahov.

týkajúce sa spolupráce s SBA a jej procesov v rámci výzvy, ako aj kvality a vzájomnej spolupráce expertov s prijímateľmi. Obe skupiny poskytli konkrétne odporúčania na zlepšenie poskytovania služieb v budúcnosti.

Rodinné podniky sa o podporu uchádzali aj v ďalšej výzve na predkladanie žiadostí o poskytnutie nefinančnej podpory formou individuálneho odborného poradenstva v rámci Schémy. Išlo už o piaty ročník takejto podpory rodinného podnikania. Výzva bola zverejnená v mesiaci júl. Cieľom bolo pomôcť rodinným podnikom pri riešení otázky nástupníctva a generačnej výmeny z hľadiska riadenia rodinného podniku (manažérske nástupníctvo) a z hľadiska majetku (transfer vlastníctva). Tieto oblasti sú kľúčové pre ďalšie fungovanie rodinného podniku. Úspešné zvládnutie tohto náročného až niekoľkoročného procesu je nevyhnutná podmienka pre udržateľnosť rodinného podniku a jeho ďalší rozvoj.

Do uzávierky výzvy na prijímanie žiadostí o nefinančnú podporu bolo doručených 70 žiadostí rodinných podnikov z celého Slovenska. Predkladatelia projektov žiadali podporu celkom vo výške 1 241 881 Eur, čo bol 2,5 násobok disponibilného rozpočtu. Výberová komisia po vyhodnotení žiadostí a predložených projektov schválila 31 žiadostí. Podporu čerpali všetci úspešní žiadatelia počas troch mesiacov do konca roka 2023. Podpora bola poskytnutá formou individuálnych odborných poradenských služieb bez spolufinancovania firiem. Do poskytovania poradenstva sa zapojilo 60 expertov – špecializovaných externých spolupracovníkov SBA. Do konca roka bolo zástupcom úspešných rodinných firiem poskytnutých 4 040 konzultačných hodín.

Finančné vyčíslenie poskytnutej pomoci pre podporené rodinné podniky predstavovalo v roku 2023 celkovo 446 788 Eur. Odborné poradenstvo bolo zamerané na:

- manažérske zručnosti – rozvoj kapacít rodinných podnikov, vedenie rodinného podniku a ľudí, nastavenie profilov kompetencií a kariérnych plánov rozvoja pre kľúčových členov rodiny a vrcholového vedenia firmy, manažérska príprava a rozvoj talentov nastupujúcej generácie pre vedenie firmy;
- podnikateľské zručnosti – udržanie a rozvoj podnikania, podpora generačnej výmeny a rozvoja firmy, nastavenie strategického a dlhodobého plánovania;
- odborné zručnosti – zefektívnenie procesov v rodinnom podniku, definovanie a realizácia stratégií nástupníctva, príprava majetku na medzigeneračný presun, finančný audit a podpora ekonomických opatrení;
- komunikačné zručnosti – zamerané na internú komunikáciu v rodinnom podniku medzi riadiacimi pracovníkmi, zamestnancami, rodinnými príslušníkmi ako aj na externú komunikáciu napr. výber zamestnancov, komunikácia s inštitúciami, obchodnými partnermi a zákazníkmi; ďalšími oblasťami bolo zvládanie interných náročných situácií a konfliktov, nastavenie podnikovej kultúry;
- návrh pravidiel vo vnútri rodiny, ktoré sú potrebné pre realizáciu budúcich medzigeneračných transferov rodinného majetku, návrh opatrení súvisiacich s transferom vlastníctva, vytvorenie rodinnej rady ale aj zosúladenie pracovného a rodinného života.

Stručný prehľad dosiahnutých cieľov, výstupov a výsledkov realizovaných projektov rodinných podnikov v roku 2023:

- Rodinné podniky sa v procese poradenstva zameriavali predovšetkým na riešenie problémov spojených s generačnou výmenou, kde získali odbornú pomoc potrebnú na prípravu a naplánovanie jednotlivých krokov, a to od naštartovania celého procesu, cez nastavenie a koordináciu. Podniky získali pomoc v orientácii v problematike riešení konfliktov, ktoré sú zvyčajne spojené s výmenou generácií. S pomocou expertov

vypracovali napríklad rodinnú ústavu, a vytvorili rodinnú radu. Vďaka týmto nástrojom lepšie zvládali zosúladienie rodinného a pracovného života a eliminovali potenciálne komunikačné a kompetenčné problémy.

- Významnú časť poradenstva tvorila pomoc firmám s nastavením nových organizačných štruktúr, strategických a business plánov, ktoré reflektovali plánované alebo už rozbehnuté generačné zmeny vo firmách. Zanalyzovali silné a slabé stránky, redefinovali pracovné náplne a následne firmy získali podporu pri hľadaní vhodných kandidátov na zmenené pozície v novej organizačnej štruktúre, na rozvoj talentov u nastupujúcej generácie. Pohľad expertov vniesol do rodinnej firmy potrebný nadhľad a viac objektivity pri posudzovaní rozvoja firmy.
- Ďalšou veľmi dôležitou oblasťou, v ktorej rodinné podniky získali podporu, boli otázky spojené s transferom majetku a s nastavením pravidiel pri jeho oceňovaní. Rodinné podniky riešili aj rôzne právne a ekonomické aspekty potrebné pre úspešný medzigeneračný presun.
- V neposlednom rade poradenstvo pomohlo firmám vo vyrovnávaní sa s krízou, ktorú spôsobila pandémia, ako aj nastaviť pravidlá pre úspešné riešenie kríz v budúcnosti.

Obrázok 7 **Oblasti podpory v rámci odborného poradenstva pre podporené rodinné podniky**

- manažérske zručnosti,
- podnikateľské zručnosti,
- odborné zručnosti,
- oblasť komunikačných zručností,
- riešenie dopadov krízy na rodinný podnik, v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19.

Zdroj: SBA

Pozn. **Manažérske zručnosti** – rozvoj kapacít rodinných podnikov, vedenie rodinného podniku a ľudí, nastavenie kariérnych plánov rozvoja pre kľúčových členov rodiny a vrcholového vedenia firmy. **Podnikateľské zručnosti** – udržanie a rozvoj podnikania, podpora generačnej výmeny a rozvoja firmy, nastavenie dlhodobého plánovania. **Odborné zručnosti** – zefektívnenie procesov v rodinnom podniku, definovanie a realizácia stratégií nástupníctva. **Komunikačné zručnosti** – zamerané na internú komunikáciu v rodinnom podniku (riadiaci pracovníci, zamestnanci, rodinní príslušníci), ako aj na externú komunikáciu (výber zamestnancov, inštitúcie, obchodní partneri a zákazníci, zvládanie interných náročných situácií a konfliktov, nastavenie podnikovej kultúry).

Podpora startupov

V roku 2023 SBA pokračovala v podpore startupov, a to v súlade so Schémou minimálnej pomoci: Schéma na podporu startupov (DM-16/2021)¹¹¹, prostredníctvom poskytovania nepriamej podpory v rámci troch komponentov, ktoré sú uvedené v prehľadnej tabuľke.

¹¹¹ Schéma DM-16/2021 bola zverejnená v Obchodnom vestníku 109/2021 dňa 08.06. 2021.

Tabuľka 49 **SBA: podpora MSP prostredníctvom programu a schémy na podporu startupov v r. 2023**

Komponent 1	Komponent 2	Komponent 3
V rámci Komponentu 1 je poskytovaná nepriama podpora formou organizovania vzdelávacích aktivít, zabezpečenia účasti záujemcov o podnikanie a začínajúcich podnikateľov na domácich a medzinárodných podujatiach zameraných na inovácie, technológie a startupy a individuálne odborné poradenstvo. V r. 2023 bola podpora v rámci tohto komponentu poskytnutá 17 prijímateľom (MSP). Inovatívne spoločnosti mali v r. 2023 najväčší záujem o účasť na podujatiach v Európe (83 %).¹¹²	V rámci Komponentu 2 je poskytovaná nepriama podpora formou konzultácie a odborného poradenstva i. V rámci realizácie komponentu 2 Schémy a Programu na podporu startupov komisia schválila 9 žiadostí. Všetkých 9 prijímateľov (MSP) bolo schválených v rámci Schémy na podporu startupov, bola im poskytnutá podpora vo výške 192 927, 56 EUR. Celkovo si teda 9 prijímateľov podpory v rámci Schémy na podporu startupov zvolilo 12 výstupov podpory. Z toho 6 prijímateľov si zvolilo 1 výstup podpory a 3 prijímatelia pracovali so svojimi expertami na 2 výstupoch podpory. Spoločne bolo prijímateľom poskytnutých 16 expertov (z toho bolo 15 mužov a 1 žena). Prijímatelia mohli využívať služby 1 až 3 expertov. Jedného experta si zvolili 4 prijímatelia, dvoch expertov si zvolili 3 prijímatelia a troch expertov využili 2 prijímatelia.	V rámci Komponentu 3 je poskytovaná nepriama podpora vo forme konzultácií, poradenstva súvisiaceho so stážou a odborného posúdenia Žiadosti (projektu) a vo forme absolvovania zahraničnej stáže začínajúcim podnikateľom. V r. 2023 nebol Komponent 3 realizovaný.

Zdroj: SBA

V monitorovacom roku 2023 bol realizovaný Komponent 1 a Komponent 2 Programu a Schémy na podporu startupov, pričom celkové čerpanie pre podporené subjekty z radov malých a stredných podnikov (konkrétne 26 MSP) bolo 255 442,83 Eur.

Podpora úspešnej podnikateľskej praxe

Hlavnou podstatou podpory úspešnej podnikateľskej praxe (PUPP) je nepriamo sa podieľať na kreovaní priaznivého podnikateľského prostredia, podporovať vytváranie nielen nových podnikov, ale aj startupov (najmä v oblasti technológií a inovácií) a rozvíjať u širokej verejnosti povedomie o podnikaní ako o atraktívnej a výhodnej alternatíve k pracovnému úväzku.

Obrázok 8 Zameranie podpory úspešnej podnikateľskej praxe

- stimulácia podnikateľských ambícií,
- rozvoj podnikateľských zručností,
- propagácia úspešných podnikateľov/podnikateľiek a ich podnikov, produktov či myšlienok,
- verejno-súkromné partnerstvá a iniciatívy na podporu rozvoja podnikania a podnikateľského myslenia.

Zdroj: SBA

Prostredníctvom vyššie uvedených aktivít sa podporujú rôzne projekty realizované najmä nasledujúcou formou:

- organizácia a spoluorganizácia podujatí, konferencií a iných aktivít zameraných na **prezentovanie príkladov úspešnej podnikateľskej praxe**,
- organizácia a spoluorganizácia **informačných kampaní** a zabezpečenie potrebného mediálneho priestoru,
- organizácia, spoluorganizácia a propagácia **odborných a informačných podujatí/webinárov** zameraných na problematiku podnikania,
- organizovanie a spoluorganizovanie **súťaží, stretnutí s investormi a podnikateľskými anjelmi** (napr.: Mladý inovatívny podnikateľ, Študentská podnikateľská cena a iné.

V roku 2023 v rámci Podpory úspešnej podnikateľskej praxe SBA realizovala a/alebo spoluorganizovala 24 projektov a aktivít za celkovú sumu 152 566,78 Eur. Príklady aktivít v roku 2023, pri ktorých SBA bola partnerom alebo ich sama realizovala:

Via Bona Slovakia

Nadácia Pontis usporiadala aj v roku 2023 ďalší ročník podujatia, na ktorom sa udeľujú ocenenia firmám za ich zodpovedný a inšpiratívny prístup k podnikaniu aj za firemnú filantropiu. Hlavným cieľom spomínaného podujatia je zviditeľniť príklady zodpovedného podnikania a inšpirovať tak širokú verejnosť, aby myslela na zodpovedné podnikanie už od prvých počiatkov svojho vlastného biznisu.

SlovakiaTech Forum – Expo

Niekoľkodňové podujatie zamerané na novinky zo sveta inovácií, technológií a priemyslu 4.0 sa každoročne koná na jeseň v Košiciach. Hlavným cieľom bolo stretnutie slovenských a zahraničných odborníkov v oblasti inovácií v priemysle, priemyselných technológiách, dopravy a logistiky, energetiky, životného prostredia a vo vzdelávaní, a vytváranie priestoru na prezentáciu inovatívnych projektov a keynote prezentáciu úspešných podnikateľov. Verejnosť mala taktiež možnosť si na podujatí vypočuť diskusné fóra, z ktorých sa mohla dozvedieť praktické spôsoby ako uspieť v podnikateľskom prostredí.

Medzinárodný kongres rodinných firiem

Jedinečný kongres, ktorý sa uskutočnil v dňoch 7. - 8. septembra 2023 v Hoteli Château Bela, napomáha k zviditeľneniu rodinného podnikania na Slovensku, ako významnej skupiny podnikateľských subjektov s nezanedbateľným prínosom v spoločnosti. Kongresu sa zúčastnilo viac ako 200 hostí z rodinných firiem a odbornej verejnosti. Spíkri, ktorí vystúpili na podujatí majú zastúpenie z krajín po celom svete. Cieľom bola profesionalizácia riadenia rodinného

podnikania a vytvorenie priestoru, kde sa stretávajú budúci podnikatelia s rodinnými podnikateľmi z celej Slovenskej republiky.

Mladý inovatívny podnikateľ

Každoročne na jeseň SBA podporuje podujatie, ktoré organizuje občianske združenie JCI - Slovensko. Cieľom podujatia je podporiť chuť mladých ľudí do podnikania na Slovensku, ako aj kreativitu a uplatňovanie nových prístupov a technológií v oblasti podnikania.

Publikácia – Generačná výmena v praxi: Na čo nezabudnúť pri transfere majetku

Publikácia, zameraná na transfer majetku, ktorá obsahuje témy: ako zabezpečiť, aby sa majetok s pribúdajúcim počtom detí a vnúčať nedelil, prečo niektoré rodiny zakladajú rodinné holdingy, iné využívajú zverenecké fondy či rodinné nadácie, alebo kedy je vhodné dať firmu ohodnotiť znalci. V publikácii sú uvedené aj rôzne príklady z praxe a odporúčania, ktoré záujemcom pomôžu orientovať sa v danej problematike.

Publikácia – Generačná výmena v praxi: Ako úspešne odovzdať riadenie rodinnej firmy?

Čitatelia v druhej publikácii venovanej téme manažmentu nájdu informácie ako zvládnuť obdobie výmeny vo vedení bez odchodu kľúčových zamestnancov, ako pristupovať k chybám, ktoré noví šéfovia urobia alebo čo sú osvedčené postupy pri riadení rodinných firiem.

Podpora internetovej ekonomiky

Internetová ekonomika je základom súčasného digitálneho sveta. Jej dynamika a rýchly rast poskytujú neuveriteľné príležitosti pre podnikanie a inovácie. S rastúcim dopytom po online službách a produktoch je podpora internetovej ekonomiky nevyhnutná pre udržanie konkurencieschopnosti a ekonomického rozvoja.

Aktivity realizované v rámci podpory internetovej ekonomiky sú účinným nástrojom na výskolenie a informovanie širokej verejnosti v oblasti používania digitálnych a online nástrojov a informovania sa o možnostiach, ktoré prinášajú.

V roku 2023 SBA podporila unikátne podujatie **Qubit Conference Košice 2023 – Príprava na Cyber Éru**, ktorého hlavným cieľom bolo najmä informovanie o povinnostiach vyplývajúcich zo zákona o kybernetickej bezpečnosti, zaistenie bezpečnosti informačných technológií a nastavenia firemnej bezpečnostnej politiky. Na podujatí, ktoré sa uskutočnilo 9.11.2023 v Kulturparku v Košiciach tak verejnosť získala informácie, ako podnikáť bezpečne v online priestore.

V rámci aktivít na podporu internetovej ekonomiky vytvorila SBA už dávnejšie webovú stránku www.podnikaj.online. Tento program si dal za cieľ priniesť aktivity určené širokej verejnosti, ktoré ľuďom pomôžu začať podnikáť online, využívať na rozvoj rôzne online nástroje a celkovo tak pomôžu internetovej ekonomike rásť.

Internetová ekonomika je na Slovensku kontinuálne rastúci segment. Rozvojom zručností v oblasti internetovej ekonomiky a kybernetickej bezpečnosti dávame širokej verejnosti možnosť v rámci digitálneho prístupu nielen vylepšiť svoje nápady, ale aj zdokonaľiť digitálne zručnosti, ktoré v najbližšom období budú predstavovať kľúčový faktor úspechu prežitia v globálnom prostredí.

Obrázok 9 Podpora internetovej ekonomiky: poskytovanie služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb

- informačné aktivity,
- aktivity na propagáciu a popularizáciu internetovej ekonomiky,
- tvorba nástrojov na zavádzanie elektronických služieb,
- vytvorenie elektronických platforiem.

Zdroj: SBA

Podpora podnikateľského vzdelávania

V roku 2023 sa tretím rokom realizovali aktivity na podporu podnikateľského vzdelávania. Hlavným cieľom aktivít bol rozvoj podnikavosti, podnikateľských a mäkkých zručností vychádzajúcich z Európskeho referenčného rámca kompetencií (EntreComp) v oblasti podnikania naprieč všetkými stupňami vzdelávania. Aktivity boli cieleňé na deti v MŠ, žiakov ZŠ a študentov SŠ a VŠ, čerstvých absolventov ako aj pedagogických pracovníkov. Rozvoj podnikavosti a mäkkých zručností potrebných pre 21. storočie, medzi ktoré patria predovšetkým iniciatívnosť, kreativita, kritické myslenie, videnie príležitostí, či komplexné riešenie problémov, sa u tejto cieľovej skupiny realizuje prostredníctvom projektových zámerov, ktorých organizátormi sú podnikateľské subjekty. Na rok 2023 bolo na aktivity na podporu podnikateľského vzdelávania alokovaných **230 000 Eur**.

V mesiacoch január až marec 2023 prebiehala realizácia projektov z dvoch výziev na podporu podnikateľského vzdelávania, ktorých aktivity presahovali z roku 2022 do roku 2023. Počas realizácie samotných aktivít projektov bolo vykonaných viacero monitorovacích návštev priamo v mieste konania na workshopoch či školeniach. Následný proces administratívnej kontroly vyúčtovaní a príloh 25 zrealizovaných projektov bol ukončený v máji 2023.

V júli 2023 bola vyhlásená výzva na predkladanie projektov, ktorej cieľom bolo podporiť projekty rozvíjajúce podnikavosť a mäkké zručnosti vychádzajúce z Európskeho referenčného rámca kompetencií v oblasti podnikania. Maximálna suma, ktorú bolo možné získať na realizáciu projektového zámeru bola vo výške **20 000 Eur**. Realizácia podporených aktivít prebieha od novembra 2023 až do marca 2024 naprieč mnohými regiónmi Slovenska.

Do výzvy bolo v rámci žiadostí prihlásených celkovo 86 projektových zámerov od 75 žiadateľov. Komisia hodnotila 82 žiadostí, ktoré žiadali o finančné prostriedky vo výške 1 247 948,02 Eur. Komisiou vybraných **bolo 21 projektov** od 20 žiadateľov, ktorým bola v roku 2023 poskytnutá dotácia na realizovanie aktivít na podporu podnikateľského vzdelávania naprieč všetkými stupňami vzdelávania.

Tabuľka 50 SBA: podpora MSP prostredníctvom programu podpory podnikateľského vzdelávania

Názov programu	Počet za rok 2023
Počet spracovaných žiadostí (hodnotených aj nehodnotených)	86
Počet schválených žiadostí	21
Celková suma použitá na realizáciu projektov (v EUR)	230 000 Eur

Zdroj: SBA

Ako príklady projektov, ktoré sa realizovali v roku 2023 je možné uviesť:

- Pre predškolákov a žiakov prvých ročníkov bol pripravený napríklad projekt s názvom O zvedavej Amálke, ktorá chce vedieť viac. Išlo o hudobno-dramatický projekt, ktorý zážitkovým spôsobom u detí rozvíjal potenciál kritického a inovatívneho myslenia, podpory sebadôvery a miery spolupráce. Projekt bol realizovaný v rámci Nitrianskeho kraja.
- Projekt zo Žiaru nad Hronom pre žiakov vo veku 13 - 15 rokov prostredníctvom niekoľkodňového podujatia Remeselné dni neformálnym spôsobom prostredníctvom praktických workshopov žiakom priblížil svet podnikania.
- Študenti jedného zo žilinských gymnázií sa zapojili do tvorivej iniciatívy a vytvorili krátky film. Počas workshopov a výroby filmu získavali možnosť objaviť vlastné silné stránky i limity, iniciovať a manažovať samotný priebeh ako i asertívne a cieľavedome postupovať pri realizácii.
- Niekoľko desiatok študentov stredných škôl z oblasti Trnavy, Trenčína a Košíc na sebe pravidelne pracovalo v rámci projektu DASATO Academy - Rozvíjanie podnikavosti na stredných školách v regiónoch Slovenska realizovaného pod združením „I AMbitious“ s cieľom lepšie pripraviť stredoškôľakov/-čky na výzvy 21. storočia. V rámci programu a odborných workshopov zlepšovali vlastné soft skills, riešili vlastné osobnostné, študijné či pracovné otázky, vytvárali vlastné peer angažované a podporné komunity, ktoré sa ukázali ako veľmi dôležité pre ich budúci rast a smerovanie.
- Prijímateľ dotácie sa vo svojom projekte zameriaval na posilnenie kľúčových zručností pre 21. storočie a špeciálne leadershipu u pedagogických a odborných pracovníkov. Budovanie osobného „líderstva“ u učiteľov je podstatné pre implementovanie inovatívnych prvkov do výučby tak, aby v žiakoch podnecovali zvedavosť, kreatívne a kritické myslenie a záujem učiť sa. Zapojení boli pedagógovia zastupujúci 24 rôznych základných, stredných a materských škôl z rôznych regiónov Slovenska.

Monitoring podnikateľského prostredia

Aj v roku 2023 SBA pokračovala v monitorovaní podnikateľského prostredia. V súlade s uvedeným bolo v sledovanom roku plánované, resp. vykonávané:

Obrázok 10 Monitorovanie podnikateľského prostredia a aktivity realizované v r. 2023

- kontinuálne monitorovanie podnikateľského prostredia,
- spracovávanie analýz a prieskumov, vytváranie a udržiavanie bázy dát ukazovateľov MSP,
- mapovanie skutkového stavu a situácie MSP z pohľadu uplatňovania princípov iniciatívy SBA,
- identifikovanie a analyzovanie bariér rozvoja podnikania MSP,
- porovnávanie situácie v SR s podmienkami podnikania v ostatných krajinách (s dôrazom na susediace krajiny EÚ),
- identifikovanie vhodných príkladov opatrení pre prenos do podmienok SR.

Zdroj: SBA

V monitorovacom roku 2023 bolo spracovaných viacero správ, analýz a informačných materiálov zameraných na hodnotenie kvality podnikania na Slovensku z pohľadu agentúry SBAfE a uplatňovania princípu „Think Small First“. Medzi [pravidelne](#) publikované, resp. zverejnené analytické výstupy patria napríklad: „[Vznik a zánik malých a stredných podnikov na Slovensku](#)“, „[Malé a stredné podnikanie v číslach](#)“, či „[Analýza rodového a vekového zloženia FO – podnikateľov](#)“ a iné. Príprava [nepravidelných výstupov](#) bola v roku 2023 zameraná najmä na podnikateľské prostredie v SR. Preto agentúra vydala dokument „[Porovnanie hraníc obratu na platenie DPH v krajinách EÚ a SR](#)“. SBA sa tiež zameriavala na problematiku paušálnych výdavkov SZČO a stravovanie a cestovné na Slovensku a v EÚ.

Systém získania kapitálu pre MSP prostredníctvom kapitálových trhov bol predmetom analýzy „[Alternatívne formy získavania kapitálu pre MSP prostredníctvom kapitálového trhu](#)“. Ďalej to boli analýzy zamerané na uplatňovanie pravidiel štátnej a minimálnej pomoci v regióne V4, či porovnanie podmienok podnikania v SR a v krajinách strednej Európy a iné.

Takisto sú zverejňované aj [informačné materiály](#), ktoré boli v roku 2023 sústredené na priblíženie základných legislatívnych predpisov a povinností. Od roku 2019 sú súčasťou publikovaných, resp. zverejňovaných informačných materiálov aj [tematicky štruktúrované dokumenty](#).

Komplexné informácie o realizovaných výstupoch, aktivitách a podujatiach sú dostupné na web stránke www.monitoringmsp.sk.

CLR činnosť

Rok 2023 bol ôsmym rokom fungovania predmetného analyticko-právneho odboru SBA, ktoré vzniklo za účelom plnenia cieľov agendy lepšej regulácie pre mikro, malé a stredné podniky (zastrešovanou Iniciatívou Európskej Komisie „Small Business Act“ pre Európu spolu s Odporúčaním „Lepšia regulácia“, ako aj Odporúčanie Rady OECD pre regulačnú politiku a vládnutie).¹¹³ Sprievodným heslom agendy je vytváranie regulačných pravidiel podľa zásady „najskôr myslieť v malom“, t. j. aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP a prispôbobi nástroje verejnej politiky práve ich potrebám.

Člen Stálej pracovnej komisie pre posudzovanie vybraných vplyvov

Vzhľadom na členstvo v Stálej pracovnej komisii pre posudzovanie vybraných vplyvov pri legislatívnej rade vlády SR (ďalej len „Stála pracovná komisia“) CLR zastrešuje hodnotenie posudzovania vplyvov na MSP v súlade s podmienkami ustanovenými v základnom procesnom dokumente, prijatom v podobe uznesenia vlády SR – tzv. Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov. V rámci jednotnej metodiky nastali v roku 2023 zmeny v **inštitúte ochrany pred neopodstatneným goldplatingom**. Cieľom bolo predovšetkým sfinalizovanie zavedenia inštitútu ochrany pred neopodstatneným goldplatingom, a to prostredníctvom upresnenia niektorých ustanovení jednotnej metodiky a súčasne prispôsobenia prílohy 3a (analýza vplyvov na podnikateľské prostredie) a 3b (kalkulačka nákladov podnikateľského prostredia) na kvantifikáciu nákladov goldplatingu.

Novelizáciou jednotnej metodiky s **účinnosťou od 1. októbra 2023**, došlo tiež k aktualizácii Doložky vybraných vplyvov a k aktualizácií troch analýz vybraných vplyvov, analýzy vplyvov na životné prostredie, analýzy vplyvov na rozpočet verejnej správy a analýzy vplyvov na informatizáciu spoločnosti. Požiadavka aktualizácie vyššie uvedených analýz vplyvov vyplynula z aplikačnej praxe. Prílohy č. 3a (analýza vplyvov na podnikateľské prostredie) a 3b (kalkulačka nákladov podnikateľského prostredia) boli okrem úprav súvisiacych so zabezpečením ochrany pred neopodstatneným goldplatingom upravené spôsobom, že z kalkulácie nákladov podnikateľského prostredia a tiež z príslušných tabuliek analýzy vplyvov na podnikateľské prostredie bola **vypustená časť týkajúca sa rozdelenia kvantifikácie**

¹¹³ Výstupy jednotlivých aktivít CLR **prezentovali** nielen na svojej *webovej stránke* www.lepsiezakony.sk či *prostredníctvom sociálnych sietí* (Facebook + LinkedIn), *ale aj v médiách*. CLR sa okrem toho **zúčastňovalo konferencií a seminárov** s dôrazom na problematiku podnikania na Slovensku, aktívne sa zapájalo do diskusií na nich vedených a pravidelne informovalo o ich obsahu.

vplyvov na malé a stredné podnikanie. V rámci týchto príloh došlo zároveň k presunutiu sankcií a pokút, pričom kvantifikujú sa v rámci nákladov podnikateľského prostredia v časti 3.1 analýzy vplyvov na podnikateľské prostredie, ako nepriame náklady a nevstupujú do mechanizmu **one in – two out**.

Zároveň sa zavádza vyššia miera transparentnosti v legislatívnom procese. V prípade, že je súčasťou predkladaného materiálu aj tabuľka zhody a predkladaný materiál má vplyv na podnikateľské prostredie a súčasne obsahuje goldplating, **odporúča sa, aby predkladateľ predložil do PPK aj informatívne konsolidované znenie právneho predpisu.** MH SR je povinné vykonávať farebné rozlíšenie predloženého informatívneho konsolidovaného znenia právneho predpisu tak, že budú farebne odlíšené ustanovenia alebo ich časti, ktoré majú vplyvy na podnikateľské prostredie, ktoré sú transpozíciou práva EÚ a tie, ktoré sú goldplatingom. Farebne rozlíšené informatívne konsolidované znenie právneho predpisu sa stáva povinnou súčasťou materiálu predkladaného do medzirezortného pripomienkového konania.

Posudzovateľ vplyvov na MSP

V priebehu roka 2023 CLR na dennej báze posudzovalo informácie o príprave materiálu, na základe vyžiadania si podrobných informácií (formou konkrétnych otázok) k ich obsahu identifikovalo potrebu vykonať konzultácie s dotknutými podnikateľskými subjektmi, ktorých sa CLR následne aktívne zúčastňovalo. V spolupráci s podnikateľskými organizáciami zastupujúcimi MSP CLR predkladalo návrhy alternatívnych riešení už počas prípravy materiálov, pričom tieto vychádzali najmä zo zásady „najskôr myslieť v malom“, princípu znižovania administratívnej záťaže a finančnej záťaže, či príkladom najlepšej praxe (tzv. best practices) zo zahraničnej právnej úpravy. CLR pri tomto procese zohľadňovalo najmä podnety Združenia podnikateľov Slovenska, Slovenského živnostenského zväzu ako aj ďalších podnikateľských organizácií a tiež voľne dostupné podnety podnikateľskej obce.

V rámci svojej právomoci zverenej horeuvedenými právnymi aktmi posudzovalo reálnosť zachytených vplyvov vo všetkých vypracovaných Analýzach vplyvov na podnikateľské prostredie a poskytlo celkovo 113 stanovísk, pričom 25 stanovísk obsahovalo návrhy lepšieho zachytenia vplyvov novej regulácie na podnikateľské prostredie.

Z vecného hľadiska sa CLR z vlastnej iniciatívy aktívne zapájalo do obsahového pripomienkovania návrhov nových regulácií (konzultácie), následne bolo prizývané na prediskutovanie bodov navrhovaných regulácií, výsledkom čoho bolo zapracovanie niektorých dôležitých podnetov CLR do vlastného materiálu navrhovanej regulácie, v dôsledku čoho sa nakoniec v určitej miere podarilo znížiť negatívne regulačné dopady na MSP. V rámci konzultačného procesu prispelo CLR najmä návrhmi k revízii smernice o oneskorených platbách (tzv. Late Payments Directive), kde poskytlo viacero návrhov s cieľom riešiť problémy druhotnej platobnej neschopnosti MSP.

Vykonávateľ testu MSP

V rámci zverených úloh zákonom č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a Jednotnou metodikou CLR hodnotí posudzované vplyvy, okrem iného, aj prostredníctvom Testu MSP ex ante (t. j. v predstihu, vo fáze prípravy danej regulácie), ako aj ex post (t. j. následne, tzv. analýzou prínosov a nákladov už účinnej regulácie). V roku 2023

vypracovalo CLR jeden Test MSP vo fáze ex-post. *Test MSP k zákonu č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie* poskytol detailný prehľad o fungovaní inštitútu posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA) a jeho problematických aspektoch komplikujúcich investičné projekty. Súčasťou materiálu bola aj podrobná dátová analýza dĺžky trvania tohto procesu v rámci jednotlivých okresov a návrhy na zlepšenie s cieľom skrátiť dĺžku tohto procesu.

Odborný konzultant projektu Byrokratický nezmysel roka

CLR posúdilo po odbornej stránke celkovo 51 podnetov doručených občanmi do ankety Byrokratický nezmysel roka za rok 2023. CLR sa tiež venovalo vyhodnoteniu dopadu ankety. Z finalistov ankety za roky 2012-2023 predstavuje počet vyriešených, resp. čiastočne vyriešených podnetov približne 39 %. Súčasťou hodnotenia je aj vypracovanie návrhov vecných opatrení na optimalizáciu regulačného zaťaženia. Rozbory individuálnych právnych inštitútov zaťažujúcich MSP uskutočnilo CLR aj mimo ankety, pričom iniciatíva vychádzala v týchto prípadoch zo strany zástupcov podnikateľov alebo z vlastnej vyhľadávacej činnosti. Právna podpora pre konkrétne prípady bola poskytnutá zakladateľom SBA – Združeniu podnikateľov Slovenska a Slovenskému živnostenskému zväzu.

Iné aktivity

Okrem vyššie uvedených činností CLR na základe komunikácie s podnikateľskými subjektmi a následnej právnej analýzy navrhlo 42 podnetov na odstránenie existujúcej regulačnej záťaže do ex-post Registra MH SR. CLR počas roka takisto monitorovalo legislatívny proces na úrovni EÚ a spracovalo obsahové zhrnutia materiálov prerokovaných na plenárnych zasadnutiach Európskeho parlamentu. V nadväznosti na túto činnosť CLR vypracovalo informačný materiál *Rozhodovacie procesy v inštitúciách Európskej únie*, ktorého cieľom bolo priblížiť laickej verejnosti legislatívne postupy na úrovni EÚ a ich dôležitosť pre kvalitu podnikateľského prostredia, pričom súčasťou informačného materiálu boli aj konkrétne prípadové štúdie prijímania legislatívnych aktov EÚ.

CLR taktiež v roku 2023 vypracovalo Výročnú správu lepšej regulácie v sektore MSP za rok 2022, ktorá priniesla zhodnotenie činnosti CLR v roku 2022, vyhodnotenie plnenia princípov lepšej regulácie pri tvorbe legislatívy, ako aj návrhy na zlepšenie regulačného rámca a zníženie regulačnej záťaže MSP.

CLR takisto počas roka 2023 vytváralo obsahovú náplň **aplikácie Biznisinfo** Združenia podnikateľov Slovenska, ktoré predstavuje jedinečnú platformu s cieľom informovať podnikateľov o aktuálnych legislatívnych novinkách.

Centrum vedecko – technických informácií (CVTI SR) bolo zapojené aktivitami v rámci implementácie národných projektov NPC II BA a NPC v regiónoch. Cieľom aktivít CVTI bolo poskytovanie podpory MSP ako aj FO zaujímavým sa o podnikanie v oblasti rozvoja inovácií a výskumno-vývojových aktivít a využívania duševného vlastníctva v praxi, vrátane jeho priemyselno-právnej ochrany. Súčasťou realizovaných aktivít je aj zvyšovanie povedomia zástupcov súkromnej sféry o potrebe a možnostiach obchodného využitia duševného vlastníctva. Ďalšou aktivitou projektu bolo prostredníctvom kreatívnych dielní FabLab umožniť využívanie moderných technických zariadení pri zavádzaní inovácií do praxe pre študentov, ako aj pre potenciálnych, začínajúcich, alebo už zabehnutých podnikateľov.

Okrem toho CVTI ponúka služby ako Centrum transferu technológií pri CVTI, ktoré ponúka komplexné služby zamerané na prepájanie univerzít a iných vedeckovýskumných inštitúcií (VVI) s podnikateľskými subjektmi za účelom vytvárania nových inovácií a ich zavádzanie do praxe. Firmám poskytuje službu vyhľadania partnera pre výskum spomedzi

odborných pracovísk slovenských vedeckovýskumných inštitúcií. Centrum tiež pomáha na vedeckovýskumných inštitúciách so zakladaním a rozvojom lokálnych centier transferu technológií.

Ďalej je to napríklad PATLIB – stredisko patentových informácií. Dodáva podnikateľom a širšej verejnosti patentové informačné služby a informácie z oblasti duševného vlastníctva (priemyselné práva a autorské právo), a to najmä konzultačné a rešeršné služby. Prevádzkuje tiež študovňu špeciálnej literatúry, v rámci ktorej poskytuje aj prístup k normám STN.

NPTT - Národný portál pre transfer technológií NPTT je centrálny informačný portál v oblasti transferu technológií na Slovensku, prostredníctvom ktorého je firmám sprístupnená služba „vyhľadávanie partnera pre výskum“, poskytuje prístup k databáze technológií zo slovenských VVI a ďalšie informácie využiteľné pre spoluprácu VVI s MSP.

Úrad pre verejné obstarávanie ako ústredný orgán štátnej správy pre oblasť verejného obstarávania nedisponuje priamymi možnosťami poskytovania adresnej, resp. programovej pomoci a podpory malým a stredným podnikom. Úrad zabezpečuje uplatňovanie politiky verejného obstarávania v SR, založenej na princípoch transparentnosti, nediskriminácie, efektívnosti, hospodárnosti, proporcionality, rovnakého zaobchádzania a podpory prostredia hospodárskej súťaže. Okrem iného vykonáva úrad tiež metodickú činnosť pre účastníkov procesu verejného obstarávania, dohľad nad dodržiavaním zákona, vedie zoznam hospodárskych subjektov za účelom znižovania administratívnej záťaže pri preukazovaní podmienok účasti vo verejnom obstarávaní a taktiež vypracúva koncepciu rozvoja verejného obstarávania a realizuje vzdelávacie aktivity v oblasti verejného obstarávania.

V roku 2023 úrad pripravili pre MSP vzdelávaciu aktivitu Základy verejného obstarávania pre hospodárske subjekty. Školenia boli priebežne realizované prostredníctvom regionálnych centier úradu, pričom boli určené pre podnikateľov, ktorí mali záujem zorientovať sa v problematike obchodovania so štátom a uchádzať sa o zákazky zadávané subjektami verejnej správy. Na školeniach boli predstavené základné poznatky o obchodovaní so štátom a taktiež ucelený prehľad priebehu verejného obstarávania z pohľadu hospodárskeho subjektu s dôrazom na tie skutočnosti, ktoré v praxi spôsobujú najväčšie problémy. V roku 2023 ÚVO zrealizoval celkovo 6 školení na danú tému. Okrem týchto školení boli ďalšie školenia zamerané na témy o zmene zmlúv v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní a používaní dynamických nákupných systémov, ktoré rovnako môžu byť prínosom pre MSP.

Úrad tiež upozorňoval na spoločensky zodpovedné verejné obstarávanie, podporu MSP a vyzýval na uplatnenie tejto možnosti vo verejnom obstarávaní.

Úrad priemyselného vlastníctva (ÚPV SR) prostredníctvom Informačného centra, ktoré prevádzkuje od roku 2006, vykonáva odbornú konzultačnú činnosť. Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky (ďalej ako „ÚPV SR“) poskytol v roku 2023 slovenským malým a stredným podnikom (ďalej ako „MSP“) niekoľko úrovní služieb: od služieb Infocentra cez vzdelávanie a konzultácie šité na mieru až po poradenstvo pri ochrane práv priemyselného vlastníctva.

ÚPV SR zároveň v roku 2023 vytvoril novú sekciu webovej stránky, špeciálne určenú pre podnikateľov, kde MSP nájdu všetky potrebné informácie o službách ÚPV SR pre MSP, ako aj o možnostiach finančnej podpory ochrany ich inovácií a značky. V roku 2023 vybavilo informačné centrum úradu viac ako 4200 žiadostí o poskytnutie informácie. Informačné centrum poskytuje aj rôzne typy rešerší, ktoré pomáhajú sprostredkovať konkrétne informácie o priemyselných právach pre klienta. V roku 2023 bolo vykonaných takmer 400 rešerší, ktoré klientom pomáhajú nastaviť stratégiu ochrany ich priemyselných práv a ušetriť prostriedky za výskum vývoj technických riešení, do investícií alebo do prípadných súdnych sporov.

ÚPV zabezpečujú koordináciu certifikovaných expertov zo súkromného sektora (t.j. advokátov a patentových zástupcov), ktorí poskytujú službu IP Scan pre slovenské MSP. IP Scan je profesionálny audit duševného vlastníctva pre MSP, kde expert zanalyzuje obchodný model a produkty s cieľom vytvorenia stratégie v oblasti duševného vlastníctva. Na základe analýzy podnikateľ zistí, aké sú prioritné oblasti, ktorým je potrebné venovať pozornosť a ktoré je potrebné vyriešiť. Vzdelávanie, administrácia a kontrola kvality výstupov bola určená pre viac ako 60 expertov zo súkromného sektora poskytujúcich IP Scan. ÚPV SR tým vytvára odborný, objektívny a profesionálny výkon služby IP Scan advokátmi a patentovými zástupcami v Slovenskej republike, ako aj podporuje profesionálne poradenstvo pre MSP v oblasti tvorby stratégie ochrany duševného vlastníctva.

ÚPV realizoval aj vzdelávaciu činnosť, prostredníctvom oddelenia ÚPV SR pod názvom Akadémie duševného vlastníctva. Tá pôsobí ako centrálna vzdelávacia platforma a koordinačný prvok v oblasti vzdelávacích aktivít o duševnom vlastníctve v Slovenskej republike. Zamestnanci Akadémie duševného vlastníctva realizujú, koordinujú a organizačne zabezpečujú prednášky, workshopy a odborné semináre duševnom vlastníctve pre podnikateľov, ako aj odborníkov z oblasti duševného vlastníctva. Vzdelávanie prostredníctvom lektorov Akadémie duševného vlastníctva podporuje zvyšovanie povedomia o duševnom vlastníctve vo vzťahu k podnikateľom.

V rámci návštev slovenských startupov a malých, stredných aj veľkých podnikov poskytujú zamestnanci ÚPV zrozumiteľné a na mieru šité konzultácie o stratégii ochrany priemyselných práv s pridanou hodnotou, ako si ochrániť produkt, službu či inováciu patentom, dizajnom, ochrannou známkou, alebo ako využiť inú stratégiu ochrany inovácií slovenských podnikateľov. Zamestnanci zrealizovali 50 návštev firiem ročne. MSP, ktoré v roku 2023 využili službu ÚPV SR (návštevu firmy), v uvedenom roku zaregistrovali 186 priemyselných práv, čo predstavuje takmer 8% všetkých registrovaných práv za uvedený rok.

Inštitút znalostného pôdohospodárstva a inovácií (bývalý Agroinštitút Nitra) vznikol dňa 1. 1. 2023 v zmysle rozhodnutia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR č. 8570/2022-250 začlenením Agroinštitútu Nitra, štátny podnik do štátnej príspevkovej organizácie Agentúry pre rozvoj vidieka a zmenou názvu Agentúry pre rozvoj vidieka na Inštitút znalostného pôdohospodárstva a inovácií. IZPI je príspevková organizácia zriadená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

V roku 2023 mal IZPI uzatvorený kontrakt s MPRV SR financovaný zo štátneho rozpočtu na celkovú čiastku 47 565 €, v rámci ktorej boli zadefinované tieto aktivity:

1. Spravovanie Pôdohospodárskeho poradenského systému v zmysle § 22 zákona č. 280/2017 Z. z. o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka.

2. Prevádzka informačného systému pre Pôdohospodársky poradenský systém a komunikačného systému na spracovanie a šírenie autorizovaných dát v zmysle § 22, ods. 10, 11 a 12 zákona č. 280/2017 Z. z. o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka.

3. Podpora a realizácia vzdelávacích programov v nadväznosti na priority rezortu v oblasti rastlinnej a živočíšnej výroby:

V rámci vyššie uvedeného kontraktu IZPI realizovalo nasledovné aktivity, ktoré súvisia s rozvojom MSP:

- Na stránku www.agroporadenstvo.sk bolo pridaných 297 odborných článkov a 84 legislatívnych predpisov pre oblasť pôdohospodárstva.

- V rámci odborného vzdelávania v agrosektore IZPI v rámci roku 2023 zorganizoval 75 rôznych vzdelávacích aktivít, ktorých sa celkovo zúčastnilo 2 239 osôb. Pre rozvoj MSP boli relevantné nasledovné:
- Kurz pre mladých farmárov, ktorí žiadajú o komplementárnu podporu príjmu pre mladého poľnohospodára v zmysle § 8 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 436/2022 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou priamych platieb a nemajú ukončené stredné alebo vysokoškolské vzdelanie zamerané na poľnohospodárstvo, potravinárstvo, veterinárstvo, lesníctvo alebo ochranu životného prostredia. Akreditovaný vzdelávací kurz Základy podnikania a podporné opatrenie a v agrosektore má rozsah 38 hodín v roku 2023 sa ho zúčastnilo 97 mladých poľnohospodárov. Kurzom získali mladí farmári potrebné odborných vedomostí, poznatky a informácie nevyhnutné k začiatku podnikania v agrosektore.
- Na získanie odbornej spôsobilosti na prevádzkovanie liehovarnického závodu na pestovateľské pálenie ovocia sme realizovali jeden kurz, ktorého sa celkom zúčastnilo 11 osôb. Rozsah kurzu je 80 hodín. Kurz je akreditovaný Ministerstvom školstva vedy výskumu a športu SR.
- V spolupráci a MPRV SR, odborom priamych platieb a správnych činnosti zorganizoval odborný seminár Pravidlá novej SPP na obdobie rokov 2023-2027. Podujatie bolo organizované online formou, a zúčastnilo sa ho celkom 690 účastníkov, následne záznam z celého podujatia prostredníctvom youtube kanálu si pozrelo do konca roku 2023 viac ako 1 900 osôb.
- V spolupráci s Pôdohospodárskou platobnou agentúrou zorganizovali dva odborné semináre. Jeden sa konal 21.6.2023 so zameraním na problematiku vedenia evidencie prenajatých a vlastných pozemkov podľa prílohy č. 1 vyhlášky 172/2018 Z.z. Bol realizovaný online a zúčastnilo sa ho 582 osôb. Druhý bol realizovaný dňa 9.10.2023 a nosnou témou bol systém plošného monitorovania plôch – AMS. Tiež bol realizovaný online, a zúčastnilo sa ho 442 osôb.

V rámci Národnej siete rozvoja vidieka, ktorá je na základe transformácie od 1.1.2023 súčasťou IZPI, vzniklo k 1.10.2023 deväť regionálnych pracovísk. Ich úlohou je okrem iného poskytovať poradenstvo beneficiantom PRV SR 2014 - 2022 a aktérom rozvoja vidieka týkajúce sa čerpania prostriedkov v rámci PRV 2014-2022 na rozvoj podnikania vo vidieckom priestore. Spolu bolo poskytnutých 87 poradenstiev a konzultácií.

Okrem vyššie uvedeného Agroinštitút Nitra, štátny podnik v rámci 2023 realizoval projekt z Programu rozvoja vidieka 2014-2022, ktorý súvisí s rozvojom MSP.

V rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 - 2022, podopatrenie 1.1 Podpora na akcie odborného vzdelávania a získavania zručností sme v roku 2023 pokračovali s realizáciou projektu Vzdelávanie mladých farmárov prispievajúco ku generačnej výmene v agrosektore. Realizáciou tohto projektu zabezpečili doplnenie vzdelania pre prijímateľov podpory z Programu rozvoja vidieka SR 2014-2022 v rámci podopatrenia 6.1 - Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov, a to akreditovaným vzdelávacím kurzom zameraným na poľnohospodárske podnikanie v oblasti živočíšnej a špeciálnej rastlinnej výroby. V tejto súvislosti zrealizovali 2 kurzy. V rámci roku 2023 sa do projektu zapojilo 77 mladých farmárov. Cieľom projektu je uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, generačná výmena, ale aj transfer znalostí a inovačnej výkonnosti v pôdohospodárskom sektore u začínajúcich a mladých poľnohospodárov, a s tým súvisiace posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora, vytváranie nových pracovných miest a rozvoj vidieka.

Tabuľka 51 **IZPI Podpora (nefinančná) v roku 2023**

Program	Celkový objem podpory MSP	Počet podporených MSP
Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2022	66 820 Eur	272

Zdroj: Spracovanie podľa údajov IZPI

Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí SR (MZVEZ SR) Presadzovať slovenské ekonomické záujmy v zahraničí sa darí etablovanej sieti 65 zastupiteľských úradov, ktoré spolu s generálnymi konzulátmi zastupujú slovenský záujem v hostiteľskej krajine. Spolu s relevantnými aktérmi vonkajších ekonomických vzťahov (ďalej len „VEV“), aktívnymi v oblasti podpory exportu, investícií a cestovného ruchu, sa spoločne zasadujú za lepšie podmienky prístupu slovenských podnikateľov na zahraničný trh.

V roku 2023 sa prostredníctvom **ekonomickej diplomacie** realizovalo v zahraničí 522 aktivít, z toho aktívna účasť na 104 veľtrhoch a výstavách, 135 individuálnych obchodných rokovaní, 72 ekonomicky orientovaných prezentácií SR, 45 podnikateľských misií vrátane misií spojených so štátnou návštevou, 10 medzivládnych a zmiešaných komisií a iných podujatí.

Miestom prvého kontaktu pre podnikateľov je na MZVEZ SR odbor **Podnikateľského centra** (POCE), ktorý v spolupráci so zastupiteľskými úradmi SR v zahraničí poskytuje podnikateľskej verejnosti informácie týkajúce sa veľtrhov, výstav, tendrov, podnikateľských misií, nových podnikateľských príležitostí. Uvedené zverejňuje na webstránke ministerstva, ako aj v mesačnom vydaní Newslettra a na sociálnej sieti LinkedIn „Economic Diplomacy (Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic)“. V roku 2023 bolo spracovaných cez 1000 telefonických a e-mailových dopytov. Služby ekonomickej diplomacie boli prezentované na významných veľtrhoch a konferenciách cez zastúpenie v národnom stánku v rámci tzv. „Exportného domu“. Minulý rok malo MZVEZ SR svoje zastúpenie v Exportnom dome v rámci 48. ročníka medzinárodnej poľnohospodárskej výstavy Agrokomplex Nitra.

Vlajkovou loďou medzi profilovými podujatiami Podnikateľského centra bol v minulom roku tretí ročník „Exportného fóra“. Platforma ekonomickej diplomacie určená slovenským exportérom, ktorá umožňuje priamy kontakt s ekonomickými diplomatmi a relevantnými aktérmi štátnej správy zodpovednými pre podporu exportu a PZI. Exportné fórum 2023 sa konalo v Košiciach 17. októbra 2023 za účasti 160 podnikateľov. Rekordný počet dosiahli priame G2B rokovania s ekonomickými diplomatmi, ktorých sa uskutočnilo takmer 800.

MZVEZ SR pokračovalo v roku 2023 v organizácii podujatí z cyklu „Z regiónov do sveta“ predstavujúcich interaktívnu prezentáciu ponuky spolupráce pre malé a stredné podniky, s cieľom zvýšiť zapojenie súkromného sektora, MSP, výrobných spoločností, vedeckých a vzdelávacích inštitúcií jednotlivých samosprávnych krajov do zahraničných aktivít organizovaných MZVEZ SR. V roku 2023 sa uskutočnili podujatia v Žilinskom a Trenčianskom samosprávnom kraji s celkovou účasťou 157 zástupcov MSP.

Rezort diplomacie sa zapájal do medzinárodnej spolupráce v oblasti vedy, výskumu a vývoja doma aj v zahraničí. Doma cez formát „Inovačné dni“. Zahraničným veľvyslancom akreditovaným na Slovensku sa predstavili domáce technologické spoločnosti a vedecko-výskumné inštitúcie. MZVEZ SR touto platformou prispieva k zvyšovaniu povedomia, predstavuje investičné príležitosti, súčasne podporuje uzatváranie nových partnerstiev. V roku 2023 sa uskutočnilo 6 podujatí, na každom z nich bola vedúcim zahraničných zastupiteľských úradov predstavená jedna domáca spoločnosť.

Ponuku nástrojov na podporu exportu dopĺňajú „**Firemné dni**“. Na pravidelnej báze sú formou VTC predstavené slovenským ekonomickým diplomatom pôsobiacim v zahraničí spravidla štyri domáce spoločnosti z vybraného sektora národného hospodárstva. V roku 2023 prezentovalo na deviatich online stretnutiach svoj záujem etablovať sa na zahraničných trhoch 36 slovenských podnikateľov z radov MSP.

Mobilizácia súkromných zdrojov je dôležitou súčasťou **rozvojových aktivít** a prepojenie neziskovej a podnikateľskej sféry je kľúčom k zvýšeniu adresnosti projektov a budovaniu kapacít rôznych aktérov rozvojovej spolupráce.

Nástroje zapájania podnikateľov do rozvojovej spolupráce v gescii MZVEZ SR, MF SR a ďalších verejných organizácií sú konštituované spôsobom, ktorý sa usiluje o vytvorenie príležitostí pre rôzne typy podnikateľských zámerov a príležitostí, a o zabezpečenie nadväznosti a synergie medzi týmito nástrojmi. Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) poskytuje v súlade s pravidlami štátnej pomoci de-minimis dotácie na podnikateľské zámery v partnerských krajinách rozvojovej spolupráce SR. MZVEZ SR i MF SR taktiež využívajú viazané účelové fondy zriadené prostredníctvom Rozvojového programu OSN (UNDP) na podporu rôznych typov rozvojových intervencií realizovaných podnikateľskými subjektmi zo SR. Eximbanka SR priebežne poskytuje poradenstvo pre podniky, ktoré majú záujem a potenciál zapojiť sa do rozvojových tendrov medzinárodných finančných inštitúcií a medzinárodných organizácií.

Program podnikateľských partnerstiev (PPP) pomáha vytvárať nové podnikateľské partnerstvá slovenských firiem v rámci rozvojovej spolupráce a zvyšovať udržateľnosť a kapacity miestnych partnerov. Jeho cieľom je mobilizovať súkromné zdroje a posilňovať slovenské rozvojové aktivity, a tým podporiť slovenské podnikateľské subjekty pri etablovaní sa v rozvojových krajinách a uľahčiť miestnym podnikom prístup do globálnych hodnotových reťazcov. V roku 2023 boli v rámci Programu podnikateľských partnerstiev vyhlásené dve SAMRS výzvy na predkladanie žiadostí súkromného sektora o dotácie na projekty bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR. Prvá výzva mala štandardné zameranie na všetky relevantné krajiny. Podporené boli tri projektové zámery (dva v Keni a jeden v Ukrajine) v celkovej hodnote 347 730 Eur. Druhá výzva mala výsostné teritoriálne zameranie na územie Ukrajiny, s cieľom zmiernenia dopadov v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine. Podporených bolo päť projektových zámerov v celkovej sume 456 345,48 Eur.

Viazaný účelový fond „Slovak Challenge Fund“ zriadený v rámci UNDP má za cieľ zapájať podnikateľský sektor SR do udržateľného rozvoja vo vybraných partnerských krajinách (Moldavsko a Severné Macedónsko a od roku 2023 aj Bosna a Hercegovina a Srbsko) cez realizáciu inovatívnych slovenských nápadov s potenciálom rastu a replikácie medzi sektormi a regiónmi. V roku 2023 bolo schválených šesť projektových zámerov v hodnote 231 092,5 USD (208 191,44 EUR). Uvedené nástroje sa okrem iného usilujú postupne motivovať podnikateľov k realizácii väčších rozvojových projektov súkromného sektora, ako aj nadobudnúť skúsenosti v rámci viazaných programov UNDP využiteľné pri ich zapájaní sa do všeobecných tendrov medzinárodných organizácií.

MF SR spolupracuje s UNDP aj prostredníctvom programu Public and Private Finance for Development, v rámci ktorého boli v roku 2023 realizované projekty pre štúdie uskutočniteľnosti na Západnom Balkáne v oblasti smart riešení pre mestá, obnoviteľnej energie a energetickej efektívnosti, odpadového hospodárstva, podpory procesov dekarbonizácie a ďalšie, v ktorých bude možné využiť primárne slovenské expertízy.

4.3.4 Oblasť zlepšovania podnikateľského prostredia

Aktivity **Združenia mladých podnikateľov Slovenska** boli aj v roku 2023 ťažiskovo zamerané na nasledovné oblasti:

1. Odborné aktivity súvisiace s umožnením podnikania neplnoletých.
2. Vzdelávacie a networkingové podujatia.
3. Identifikácia a odstraňovanie bariér v podnikaní mladých ľudí.

V roku 2023 ZMPS organizovalo niekoľko odborných a networkingových podujatí, medzi ktoré patrili napríklad podujatie „Baťovské princípy v praxi“ či podujatie „Ako využiť umelú inteligencia pri každodennej práci“.

V oblasti legislatívy a podnikateľského prostredia ZMPS pokračovalo vo vyhlasovaní každoročnej ankety Byrokratický nezmysel roka a v prevádzkovaní aplikácie BiznisInfo, ktorá používateľov včas a ľudskou rečou upozorní na zmeny v legislatívnych povinnostiach

ZMPS zároveň aktívne spolupracovalo na návrhoch opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia a akcentovaní tých, ktoré sú prioritné z pohľadu mladých podnikateľov.

Združenie podnikateľov Slovenska (ZPS)

Združenie podnikateľov Slovenska chráni podnikateľský stav pred obmedzovaním podnikateľských práv a slobôd a bráni politickým a ekonomickým opatreniam vedúcim k zhoršovaniu rovnoprávneho trhového podnikateľského prostredia. ZPS realizovalo v roku 2023 nasledovné aktivity:

Pripomienkovanie legislatívy s ohľadom na konkurencieschopnosť ekonomiky a formovanie odbornej diskusie o kľúčových výzvach pre MSP

ZPS so znepokojením sleduje dlhodobé obmedzovanie podnikateľských slobôd, zvyšovanie finančného zaťaženia podnikania a nárast regulácií, ktorý komplikuje podnikanie. ZPS sa preto aktívne zapájalo do tvorby legislatívy s dôrazom na ochranu podnikateľských slobôd a zjednodušenie regulačného rámca.

ZPS dlhodobo presadzuje systémové zmeny v tvorbe legislatívy, ako aj zmeny prístupu štátnych a verejných inštitúcií k aplikácii existujúcich regulácií. Zasadzuje sa za dôsledné používanie mechanizmu 1in2out, využívanie tzv. sunset klauzúl v reguláciách a ex-post hodnotenia existujúcich regulácií, mechanizmy na minimalizáciu goldplatingu, mechanizmy prinášajúce vyššiu stabilitu legislatívy a tiež za intenzívnejšie využívanie tzv. druhej šance pri ukladaní sankcií. V roku 2023 bol práve inštitút tzv. druhej šance rozšírený o niektoré povinnosti v daňovej oblasti a došlo aj k rozšíreniu pravidla, podľa ktorého majú byť podnikateľské zákony schvaľované s účinnosťou dvakrát ročne – k 1.1. a 1.7. Počas roka 2023 ZPS tiež aktívne monitorovalo fungovanie mechanizmov regulačnej reformy a s Ministerstvom hospodárstva SR komunikovalo návrhy na zlepšenie týchto mechanizmov, aby nástroje regulačnej reformy fungovali nielen na papieri, ale aby vykazované úspory regulačných nákladov pocítili aj podnikatelia v praxi.

Počas roka 2023 zaujalo ZPS kritický postoj k viacerým reguláciám, ako napríklad nové administratívne povinnosti, ktoré vznikli firmám s reformou súdnej mapy, či opatrenia sociálnej politiky (napr. zmeny v predčasných dôchodkoch), ktoré zaťažili verejné financie a motivovali pracovnú silu k odchodu z trhu práce, no najmä k množstvu regulácií predkladaných v skrátenej konaniach a prostredníctvom poslaneckých návrhov. Práve situácia v NRSR

a v jej dôsledku nevídaná legislatívna smršť mali zásadný vplyv na činnosť a aktivity ZPS v oblasti legislatívy.

ZPS tiež monitorovalo praktické využité legislatívnych zmien pre rodinné podniky – novelu, ktorá definovala rodinné podniky v zákone o sociálnej ekonomike, zaviedla ich evidenciu a registráciu. Riziká, na ktoré podnikatelia upozorňovali už v pred schválením zákona sa naplnili a novú legislatívu nevyužila v roku 2023 žiadna rodinná firma. ZPS preto aktívne poukazovalo na riešenia, ktoré od vlády a parlamentu rodinné firmy očakávajú.

ZPS vo svojej činnosti venuje pozornosť nielen súčasným problémom podnikateľského prostredia, ale aj výzvam, ktoré pred slovenskou ekonomikou stoja - dramatický pokles kvality školstva, demografický vývoj, či silná politika prerozdeľovania bohatstva a nie jeho tvorby. Dynamické spoločenské a technologické zmeny prinášajú pre našu krajinu zásadné výzvy vyžadujúce reakciu súkromného i verejného sektora. Aj preto ZPS zorganizovalo konferenciu Konkurencieschopné Slovensko. Jej cieľom bolo poukázať na kľúčové problémy a výzvy, ktoré stoja pred ekonomikou SR a viesť odborný dialóg so zástupcami vlády, parlamentu a ďalšími domácimi a zahraničnými odborníkmi o riešeníach, ktoré sú dôležité pri zlepšovaní kvality podnikateľského prostredia na Slovensku, zvyšovaní konkurencieschopnosti ekonomiky SR a takej konsolidácii verejných financií, ktorá nebude dusiť ekonomickú aktivitu.

- **Byrokratický nezmysel roka 2023**

ZPS bolo odborným garantom každoročnej ankety Byrokratický nezmysel roka. Ide o anticenu, ktorú vyhlasuje Združenie mladých podnikateľov Slovenska. Cieľom ankety je identifikovať nezmyselné byrokratické opatrenia zbytočne zaťažujúce podnikateľov a upriamiť na nepozornosť kompetentných s cieľom odstrániť ich z legislatívy. Z 51 nominovaných opatrení v roku 2023 najviac hlasov získal problém, v dôsledku ktorého firmám výrazne rastie administratívne zaťaženie. Niektoré sumy, od ktorých závisia daňové a odvodové povinnosti podnikateľov, totiž zostávajú nezmenené dlhé roky. Napríklad hranica obratu na DPH je v roku 2024 rovnaká ako v roku 2004, no ceny rastú a podnikatelia tak limit dosiahnu oveľa skôr. Častejšie tiež musia odpisovať drobný majetok, keďže zákonom stanové sumy sú rovnaké ako pred 15 rokmi. Administratívu zvyšuje aj dlhodobá nezmenená suma (200 eur) pre odvodovú výnimku z dohôd u pracujúcich študentov a dôchodcov. Navyše štát nepristupuje k zmenám súm rovnako, keď niektoré vie rýchlo zmeniť aj viackrát do roka – napríklad stravné, ktorého výška sa v roku 2023 z dôvodu inflácie menila trikrát. Na druhom mieste sa umiestnila regulácia, ktorá sa týka zamestnávania. Zamestnanci totiž majú v niektorých prípadoch nárok na dovolenku aj za čas, ktorý reálne neodpracovali. Napríklad ide o situáciu, kedy dovolenka v zamestnaní nabieha rodičom počas materskej (otcovskej). Tí si ju po opätovnom návrate do práce vyčerpajú a zamestnávateľ im tak prepláca voľno za neodpracovaný čas. Podobný problém nastáva pri prechode zo skráteného pracovného úväzku na plný – zamestnanec si môže vyčerpať voľno, ktoré mu ostalo z predchádzajúceho úväzku, zamestnávateľ to ale už stojí viac, nakoľko mu prepláca dovolenku za viac hodín ako v danej dobe reálne odpracoval. Tretie miesto získala neschopnosť štátu zabezpečiť výmenu údajov medzi dvomi registrami, ktoré dokonca spravuje jedno ministerstvo. Ak totiž podnikateľ živnostenskému registru do 15 dní neohlási zmenu údajov napríklad zodpovedného zástupcu, hrozí mu pokuta. Túto informáciu však už má register fyzických osôb, ktorý patrí rovnako pod rovnaké ministerstvo. Vzájomne ale nie sú prepojené a doplácajú na to podnikatelia.

- **Podpora aktivít Centra lepšej regulácie SBA**

Vďaka iniciatíve ZPS vzniklo a funguje v Slovak Business Agency Centrum lepšej regulácie, ktoré pripomienkuje legislatívu, vyčísluje náklady pre MSP a vykonáva test vplyvov na malé a stredné podniky, čím napomáha zvyšovať kvalitu regulačného rámca z pohľadu malých a stredných podnikov (viac informácií v časti týkajúcej sa CLR).

- **Mladý inovatívny podnikateľ 2023**

ZPS sa v spolupráci s Junior Chamber International – Slovakia podieľa na organizovaní a vyhlasovaní výsledkov súťaží, ktorých cieľom je vyhľadávať a oceňovať mladých podnikateľov. Predmetná súťaž je súčasťou celosvetovej súťaže „Creative Yong Entrepreneur Award“.

- **Rodinné podnikanie a inovácie v školstve a vzdelávaní**

ZPS pokračovalo vo svojich aktivitách zameraných na akcentovanie tém rodinného podnikania a generačnej výmeny. V nadväznosti na dlhodobé aktivity v oblasti rodinného podnikania a vytvorenú Platformu Združenia podnikateľov Slovenska pre rodinné podniky „s víziou stať sa v oblasti rodinného podnikania dôveryhodným, transparentným a dlhodobým partnerom pre všetky rodinné firmy na slovenskom trhu a podčiarknuť tak význam rodinného podnikania“, ZPS venovalo intenzívnu pozornosť podnikaniu rodinných firiem. V tejto súvislosti sa ZPS aktívne venovalo legislatívnym zmenám týkajúcich sa rodinných podnikov, o ktorých rokovala vláda a parlament v roku 2023 a tiež vyhodnocovaniu fungovania legislatívy prijatej v predošlom období. Rovnako ZPS pokračovalo v spolupráci na aktivitách, kde majú rodinné firmy možnosť získať a zdieľať know-how v oblasti generačnej výmeny a nástupníctva. Išlo o rôzne typy podujatí - „Semináre pre majiteľov rodinných firiem“, „Trend konferencia: Rodinné firmy“ či konferencia o správe rodinného majetku „Private Family Wealth 2023. Ale ZPS tiež spolupracovalo na ďalších dvoch publikáciách - „Generačná výmena v praxi: Ako úspešne odovzdať riadenie rodinnej firmy?“ a „Generačná výmena v praxi: Na čo nezabudnúť pri transfere majetku.“, v ktorých experti na rodinné podnikanie zdieľali svoje skúsenosti a praktické tipy s cieľom pomôcť rodinným firmám vyhnúť sa zbytočným chybám pri odovzdaní riadenia rodinnej firmy či transfere majetku.

V rámci aktivít na podporu vzdelávania ZPS zorganizovalo 4. ročník odbornej konferencie „Zručnosti do neznámej budúcnosti“, workshop pre riaditeľov škôl „Ako zaviesť umelú inteligenciu do výučby na škole a zvládnuť zmeny“ a rovnako participovalo na partnerských podujatiach „Podnikateľský tréning pedagogických pracovníkov“ a „Medzinárodný veľtrh cvičných firiem“.

Aktivity na podporu priorít ZPS v súvislosti s parlamentnými voľbami 2023

V súvislosti s parlamentnými voľbami 2023 ZPS v spolupráci s partnermi zorganizovalo niekoľko podujatí, ktorých cieľom bolo upriamiť pozornosť na kľúčové výzvy a problémy MSP - „Diskusia o prioritách v podnikateľskom prostredí“, séria diskusií pod názvom „Výzvy pre rast slovenskej ekonomiky“ a tiež podujatie „Dialóg pre Slovensko – aká budúcnosť čaká

našu krajinu po voľbách?“. V rámci jednotlivých podujatí sa s ekonomickými expertmi politických strán hovorilo o ich prioritách a návrhoch riešení oblastí ako verejné financie, podpora podnikania, podpora slovenského kapitálu či podpora zamestnanosti a tiež opatreniach, ktoré je potrebné po parlamentných voľbách urobiť, aby firmy prosperovali a slovenská ekonomika rástla rýchlejšie.

Legislatíva a regulácie Európskej únie

ZPS tiež venovalo pozornosť legislatíve na úrovni EÚ, ktorá má významný vplyv na malé a stredné podniky v členských štátoch, Slovensko nevynímajúc. ZPS iniciovalo alebo participovalo na viacerých aktivitách, ktoré pomáhajú priblížiť európske politiky malým a stredným firmám a vtiahnuť ich viac do tvorby európskych politík tak, aby lepšie reflektovali ich potreby a záujmy. Súčasťou týchto aktivít bola aj spolupráca expertov ZPS na vytvorení publikácie „Rozhodovacie procesy v inštitúciách Európskej únie“, ktorá približuje tvorbu európskej legislatívy nielen všeobecne, ale aj na praktických ukážkach konkrétnych regulácií a ich legislatívneho procesu na úrovni EÚ. Snahou ZPS bolo tiež monitorovanie činnosti Európskeho parlamentu z pohľadu malých a stredných podnikov. Súčasťou tohto monitoringu boli nielen materiály, ktoré mali dopad na malé a stredné podnikanie, ale tiež postoje zástupcov SR v Európskom parlamente, ktoré presadzovali v súvislosti s materiálmi, ktoré majú dopad na podnikateľské prostredie.

Ďalšie aktivity

ZPS v roku 2023 spolupracovalo na projekte Deň daňového odbremenia, ktorý približuje výšku celkovej záťaže v dôsledku daní, odvodov a zákonom vynútených platieb na priemernej mzde zamestnanca.

Slovenský živnostenský zväz (SŽZ)

Aj v monitorovacom roku 2023 pokračoval **Slovenský živnostenský zväz (SŽZ)** vo svojich aktivitách, ktorých cieľom je zlepšenie podmienok na podnikanie pre živnostníkov a MSP.

Slovenský živnostenský zväz neposkytoval finančnú podporu v súvislosti s energetickou krízou, napriek tomu je však jeho prínos pre rozvoj podnikateľského prostredia a živnostenského podnikania zásadný.

Stručný prehľad činností SŽZ v r. 2023

1. Podpora podnikania a vyváženého podnikateľského prostredia

SŽZ vyvíjal tlak na vládu a ministerstvá v rámci legislatívneho procesu s cieľom zlepšiť podmienky na podnikanie živnostníkov a MSP. Za týmto účelom:

- rokovanie so štátnym tajomníkom MH SR o opatreniach proti dopadom vysokých cien energií na živnostníkov a MSP aj o ďalších požiadavkách SŽZ na zmenu podnikateľského prostredia;
- v úzkej spolupráci s Centrom lepšej regulácie SŽZ vo februári 2023 vypracoval stanovisko k návrhu Európskeho nariadenia v boji proti oneskoreným platbám, ktoré sme zaslali Európskej konfederácii staviteľov (EBC) na zaradenie do spoločného stanoviska EBC, a predložili ho na vedomie Ministerstvu hospodárstva SR (MH SR);
- rokovanie vo februári s Ministerstvom vnútra SR (MV SR) o potrebnej úprave živnostenského zákona v súvislosti s novým zákonom o výstavbe, ktorý predpokladá zrušenie voľnej živnosti Uskutočňovanie stavieb;

- účasť na 2. zasadnutí Pracovnej skupiny pre podnikateľské prostredie, export a investície na MH SR, na tému rozvoja ekonomickej diplomacie a prípravy správy o produktivite a konkurencieschopnosti SR;
- organizácia dňa 9. júna 2023 pri príležitosti Snemu SZZ aj Diskusný panel s predstaviteľmi 8ich najvýznamnejších politických strán pod názvom Budúcnosť podnikania na Slovensku a záznamy z diskusie sme publikovali v 3 častiach na sociálnych sieťach. Zároveň generálna sekretárka diskutovala o hlavných zámeroch SZZ v relácii Téma dňa na TA3 a v relácii Týždeň v ekonomike na RTVS 24;
- reprezentácia SZZ v júni 2023 na konferencii MH SR „Najlepšie trendy v lepšej regulácii“, ktorá sa zameriavala na hľadanie možností ako spoločne prispieť k zlepšeniu podnikateľského prostredia;
- oslovenie v rámci predvolebnej kampane k Voľbám do NR SR všetky politické strany dotazníkom s kľúčovými otázkami o ich volebnom programe vo vzťahu k živnostenskému podnikaniu.
- v novembri 2023 vydanie stanoviska k Správe Najvyššieho kontrolného úradu o náraste fiktívnych živností.
- rokovanie s hlavnou poradkyňou ministra práce v decembri 2023 o požiadavkách SZZ na zmenu podnikateľského prostredia a zlepšenie systému odborného vzdelávania;
- účasť na zasadnutí Riadiaceho výboru pre migráciu, integráciu a inklúziu cudzincov v gescii MV SR

2. Podpora odborného vzdelávania

SZZ upozorňuje na dlhodobý nedostatok absolventov SOŠ a pracovnej sily v remeselných povolaniach a pretrvávajúci nezáujem o vzdelávanie v remeslách. V tejto oblasti:

- organizácia účasti na výstave Coneco Racioenergia 2023 formou vlastného stánku SZZ v marci 2023 a podpora súťaže maliarskych a strechárskych učňov vyhotovením profesionálneho videa z priebehu súťaží, ako podkladový materiál pre budúce ročníky
- pozvanie zástupcov Národnej kancelárie pre program ERASMUS+ na stretnutie s predstaviteľmi členských cechov a asociácií, aby sme sa dozvedeli podrobnosti o programe Malé partnerstvá, v ktorom môžu o podporu pre aktivity v oblasti OVP žiadať aj profesijné združenia
- v júni 2023 organizácia spoločného stretnutia Republikovej únie zamestnávateľov (RÚZ), Cechu strechárov Slovenska a SOŠ Žilina na tému vytvorenia nového učebného odboru špecialista strechárskych konštrukcií.
- organizácia viacstranného stretnutia SZZ so zástupcami SOŠ so stavebnými učebnými odbormi z celého Slovenska, za účasti Zväzu stavebných podnikateľov Slovenska (ZSPS), ako aj RÚZ, Cechu maliarov Slovenska a Združenia výrobcov murovacích materiálov (ZVMM). Na stretnutí bola spoločne prijatá Deklarácia na podporu stavebných remesiel s 13 návrhmi na zlepšenie stavu odborného vzdelávania

3. Daňové podmienky

V oblasti daní SZZ usiluje o vytváranie spravodlivého systému s ohľadom na potreby živnostníkov a MSP. K prioritám SZZ patrí zachovanie a zlepšenie podmienok pre uplatňovanie paušálnych výdavkov a režimu mikrodaňovníka:

- sa vo februári 2023 zúčastnili na konzultáciách k novele zákona o dani z pridanej hodnoty, hlavnými požiadavkami bolo zvýšenie limitu pre povinnú registráciu za platiteľa DPH a zníženie sadzieb DPH na vybrané tovary a služby v súvislosti s obnovou

budov a sociálnou politikou štátu, ako nástroja na dosiahnutie cieľov Európskej zelenej dohody. Pri povinnej registrácii sme dosiahli čiastočný úspech – hranica povinnej registrácie síce ostáva na úrovni 50.000 EUR ale pri prekročení hranice obratu počas roka sa podnikateľ stane povinným platcom až pri prekročení úrovne 62.500 EUR;

- vydali stanovisko ku konsolidačnému balíku verejných financií prijatom novou vládou v novembri 2023, pričom zástupcovia SZZ kritizovali plošný nárast zdravotných odvodov o 1 % a zavedenie daňových licencií pre spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré vykázali daňovú stratu. Naopak uvítali sme zvýšenie hranice obratu pre využitie zníženej sadzby dane z príjmu u tzv. mikrodaňovníka na 60.000 EUR od roku 2024.

4. Sociálna situácia živnostníkov a MSP

SZZ sa usiluje o zlepšovanie postavenia živnostníkov v spoločnosti, keďže tvoria významnú súčasť ekonomiky a pracovnej sily v krajine. Za týmto účelom

- v spolupráci s APZD v máji 2023 predložili vyjadrenie do tzv. expost hodnotenia zákona č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní s cieľom žiadať zrušenie objektívnej zodpovednosti firmy za aktivity nelegálneho zamestnávania u jej dodávateľov;
- zúčastnili sa na Konferencii Budúcnosť práce v 21.storočí, ktorú v máji 2023 organizovala Konfederácia odborových zväzov. Prieniky vnímajú práve pri zastupovaní tzv. pracovníkov platforiem (hlavne IT firmy), ktorí často pracujú na živnosť, ale EÚ ich chce podriaďiť pod kolektívne zmluvy.
- reprezentovali Európsku konfederáciu staviteľov (EBC) a Slovenský živnostenský zväz na Výročnej konferencii Európskeho orgánu práce (ELA) v Bratislave v júni 2023
- organizačne zabezpečili spoločné zasadnutie EBC, SZZ a orgánu ELA v Bratislave v septembri 2023 s cieľom predstaviť aktivity EBC a SZZ vedeniu ELA a nadviazať intenzívnejšiu spoluprácu v oblasti sociálneho dialógu.
- pokračovala činnosť zástupcu SZZ v tzv. Stakeholder Group pri Európskej agentúre práce (ELA) so sídlom v Bratislave, kde zastupujeme MSP vo vzťahu k potrebe mobility pracovnej sily v rámci EÚ.

5. Podpora zapojenia živnostníkov a MSP do aktivít Priemyslu 4.0

Pre informovanie o príležitostiach MSP, ktoré im môžu priniesť Eurofondy (najmä Program Slovensko 2021-2027, Plán obnovy a odolnosti) a pre zlepšenie prístupu k podporným aktivitám nadväzujúcim na koncepciu Priemysel 4.0 zástupcovia SZZ:

- sa stali členom Pracovnej skupiny pre digitálnu transformáciu pod vedením MIRRI, ktorej úlohou je implementácia Akčného plánu digitálnej transformácie;
- pravidelne zúčastňovali tzv. okrúhlych stolov, pod záštitou združenia Budovy pre budúcnosť, k témam revízie smernice energetickej efektívnosti budov, cieľov pre dekarbonizáciu budov, elektronickému denníku stavieb a pod;
- reprezentovali SZZ na podujatí C4E fórum o energetickej efektívnosti;
- zúčastnili na dvoch stretnutiach venovaných implementácii Plánu obnovy a odolnosti na Úrade vlády SR;

Okrem uvedených aktivít zástupcovia SZZ upozornili na problémy s prudkým rastom cien energií z hľadiska MSP a živnostníkov.

6. Podpora ochrany verejného zdravia a ochrany životného prostredia

Živnostníci a MSP nie sú ľahostajní k problematike ochrany verejného zdravia a dodržiavaniu BOZP.

V tejto oblasti:

- pripravili zoznam tzv. rýchlych riešení pre nového ministra životného prostredia, v ktorých SZZ v spolupráci s Cechom kachliarov a Cechom strechárov Slovenska pomenovali problematiku spaľovania dreva, likvidácie azbestu a ďalšie;
- monitorovali v spolupráci s EBC prijímanie smernice EÚ na ochranu pracovníkov pred zdravotnými rizikami súvisiacimi s azbestom;
- prostredníctvom zástupcu SZZ pokračovali v členstve v komisii pri Monitorovacom výbore pre Operačný program Kvalita životného prostredia;
- spolupráci s členskými organizáciami APZD sa pravidelne zúčastňovali koordinačných stretnutí zväzov k príprave podkladov do Rady vlády pre Európsku zelenú dohodu.

7. Požiadavky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

Požiadavky SZZ v oblasti BOZP smerujú predovšetkým k potrebe zvyšovania informovanosti a ochrany zdravia živnostníkov. V tejto oblasti:

- pokračovali v členstve v koordinačnom výbore pre BOZP, ktorého riadnym členom je viceprezident SZZ,
- predložili pripomienky k pripravovanej Stratégii BOZP a plánu úloh na roky 2024 – 2027.

8. Podpora členskej základne SZZ a spolupráca s partnerskými organizáciami

Pre rozvoj členskej základne a etablovanie SZZ ako dôležitého reprezentanta živnostníkov a MSP na národnej a medzinárodnej úrovni SZZ realizoval tieto činnosti:

- prijali za nových riadnych členov SZZ organizácie Združenie výrobcov murovacích materiálov a Asociáciu taxi SR;
- vytvorili program skupinového úrazového poistenia pre členov SZZ – fyzických osôb podnikateľov a jednoosobových s.r.o.
- zabezpečovali administratívne služby pre Cech profesionálov DDD na základe zmluvy o spolupráci;
- pokračovali v prístupujúcom členstve v APZD (členmi sme od roku 2019), ktorá je členom tripartity v národnom sociálnom dialógu a aktívnej spolupráci najmä v legislatívnej oblasti;
- pracovali na pôde Európskej konfederácie staviteľov (EBC) so sídlom v Bruseli (členmi sme od roku 2018), ktorá je partnerom v Európskom sociálnom dialógu.
- pracovali v komisiách SBA, zameraných na monitoring podnikateľského prostredia, podporu medzinárodných odborných podujatí a start-upov, aj poradenstva;
- zástupcovia SZZ vykonávali svoju činnosť v orgánoch SBA (zbor zástupcov, dozorná rada, správna rada), ktorej sú zakladajúcim členom od roku 1993.

Okrem uvedeného je dôležitou súčasťou činnosti SZZ aj prezentácia a zastupovanie v médiách, zapájanie sa do cielej marketingovej kampane a podobne.

Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK) kladie dôraz na nasledujúce oblasti:

- zvyšovanie konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky,
- skvalitňovanie podnikateľského prostredia s dôrazom na legislatívne prostredie,
- zefektívnenie činnosti pri spolupráci s EÚ,
- podpora slovenskej výroby a exportu,
- posilnenie postavenia a skvalitnenie činnosti SOPK.

Činnosti SOPK podľa druhu poskytovaných služieb:

- legislatívna, poradenská a konzultačná činnosť,
- činnosť v oblasti koordinácie ATA systému a akreditovaného systému vydávania osvedčení o pôvode tovaru,
- podnikateľské misie,
- vzdelávacie aktivity.

V priebehu roka 2023 Slovenská obchodná a priemyselná komora operatívne zabezpečovala pripomienky a odborné stanoviská k predkladaným návrhom právnych noriem, opatreniam v oblasti podnikateľského sektora, ako aj k nelegislatívnym materiálom týkajúcim sa podnikateľského sektora. Za sledované obdobie boli vypracované stanoviská a pripomienky v počte (7) (v roku 2022: 28) najmä z oblasti dopravy, školstva a odborného vzdelávania a iné.

Slovenská obchodná a priemyselná komora na úrovni Úradu SOPK, regionálne komory SOPK a sekcie SOPK zabezpečili v roku 2023 celkom 113 seminárov, na ktorých sa zúčastnilo 1 980 účastníkov, najmä zástupcov podnikateľských subjektov, členov i nečlenov Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory. V roku 2023 sa uskutočnilo niekoľko podnikateľských misií.

Tabuľka 52 SOPK: podnikateľské misie realizované v r. 2023

Misie do/zo zahraničia v rámci krajín EÚ	Misie do/zo zahraničia mimo krajín EÚ
Kooperačné podujatie Brno Industry 4.0 s účasťou 22 slovenských firiem (február 2023)	V júli sa uskutočnilo kooperačné stretnutie Connecto 2023 s účasťou 6 slovenských firiem v Bosne a Hercegovine.
5. Rakúsko-slovenská kooperačná burza s účasťou 36 slovenských firiem (Slovensko, apríl 2023)	
Kooperačné podujatie CEE EXPO s účasťou 8 slovenských firiem (Maďarsko, máj 2023)	
Podnikateľská misia z Estónska s účasťou 10 slovenských firiem (Slovensko, jún 2023)	
Kooperačné podujatie Styl – Kabo s účasťou 7 slovenských firiem (Česko, august 2023)	
Kooperačné podujatie Contact-Contract s účasťou 35 slovenských firiem (Česko, október 2023)	

Zdroj: SBA, spracované na základe Výročnej správy SOPK 2023.

Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku (ASPEK) je mimovládne, nezávislé a neziskové združenie, ktoré je založené s cieľom prispievať svojimi aktivitami k riešeniu znižovania vplyvov výrobných a ďalších činností na životné prostredie. V roku 2023 ASPEK realizovala najmä informačnú úlohu v podobe organizácie odborných konferencií, aj keď odborná konferencia PRIEMYSELNÉ EMISIE 2023 sa nekonala. Udelila však Národnú podnikateľskú cenu za životné prostredie, a to v kategóriách manažment, produkty a služby, proces. Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku združuje:

- priemyselné podniky, ktoré majú záujem o znižovanie negatívnych vplyvov svojich činností na ŽP,
- výskumné, výrobné, konzultačné, projektové a iné subjekty,
- vysoké a stredné školy, ako aj fyzické osoby, ktoré sa zaoberajú riešením environmentálnych vplyvov súvisiacich s priemyselnou výrobou a ďalšími hospodárskymi činnosťami.

Republiková únia zamestnávateľov (RÚZ) sa od svojho vzniku (30. marca 2004) sa stala najvýznamnejšou a najreprezentatívnejšou organizáciou zastupujúcou záujmy svojich členov a zamestnávateľov na Slovensku. Vznikla s cieľom chrániť spoločné zamestnávateľské záujmy svojich členov, ich podnikateľské práva a slobody a ochraňovať ich pred opatreniami vedúcimi k zhoršovaniu rovnoprávného trhového podnikateľského prostredia. Je súčasťou najvyššieho orgánu tripartity – Hospodárskej a sociálnej rady SR, v rámci ktorej sa prerokúvajú návrhy najvýznamnejších noriem predtým, ako sú predložené vláde SR. RÚZ sa aktívne zapája do celého legislatívneho procesu vo všetkých jeho fázach a zároveň prichádza s vlastnými návrhmi na zlepšenie podnikateľského prostredia. V rámci aktivity RÚZ, v rámci ktorých obhajuje záujmy svojich členov realizuje formou analýz a vyhodnocovania legislatívnych podmienok podnikania s dôrazom na praktické poznatky svojich členov, koordinuje ich postup, pričom medzi jej hlavné úlohy patrí aktívna účasť na tvorbe a realizácii hospodárskej a sociálnej politiky štátu a pri príprave a tvorbe právnych predpisov, týkajúcich sa dôležitých spoločných záujmov zamestnávateľov (s dôrazom na oblasť pracovnoprávnu, sociálnu, daňovú, mzdovú, životné prostredie či vzdelávania). Zároveň spolupracuje so štátnymi orgánmi a orgánmi územnej samosprávy, s reprezentatívnymi združeniami odborových zväzov, s obchodnými a priemyselnými komorami, ako aj s inými organizáciami, zastupujúcimi podnikateľov a zamestnávateľov doma i v zahraničí.¹¹⁴

Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky (AZZZ SR) je vrcholovou zamestnávateľskou organizáciou v Slovenskej republike, pričom jej členmi sú zamestnávateľské a podnikateľské zväzy a združenia s pôsobnosťou na celom území SR takmer vo všetkých odvetviach hospodárstva. V rámci svojej činnosti AZZZ SR najmä:

- koordinuje aktivity svojich členov pri riešení otázok spoločného záujmu a pri príprave spoločných stanovísk,
- vyjadruje sa k návrhom zákonov a ostatných právnych záväzných predpisov, týkajúcich sa záujmov zamestnávateľov,
- predkladá vlastné návrhy a lobuje v procese prípravy a prijímania závažných politicko-hospodárskych rozhodnutí na národnej i medzinárodnej úrovni a iné.

¹¹⁴ Viac informácií o aktivitách a pôsobení RÚZ na stránke: <https://www.ruzsr.sk/sk/activities/>

Asociácia priemyselných zväzov a dopravy (APZD) kladie v odbornom dialógu a aktívnej spolupráci s partnermi dôraz na spoločné záujmy priemyslu a jeho konkurencieschopnosť. Asociácia priemyselných zväzov a dopravy je zamestnávateľskou organizáciou, ktorá združuje najväčších zamestnávateľov z automobilového, strojárského, elektronického, dopravného hutníckeho a banského priemyslu v sociálnom dialógu vedenom v Hospodárskej a sociálnej rade SR.¹¹⁵

Podnikateľská aliancia Slovenska (PAS) je asociáciou, ktorá združuje podnikateľov a tretí sektor, pričom hlavnou črtou aktivít PAS je, že sleduje záujmy podnikateľského sektora ako celku v kontexte celospoločenského rozvoja. Medzi pravidelné aktivity PAS patrí (okrem iného): sledovanie vývoja názorov podnikateľov na stav podnikateľského prostredia v SR (Index podnikateľského prostredia), realizácia analýz a prieskumov a iné.¹¹⁶

Univerzity

V rámci **Ekonomickej univerzity v Bratislave (ďalej len “EUBA”)** – sa v roku 2023 aktivity týkali najmä výučby súvisiacej s problematikou MSP.

Okrem toho sa odborníci z vybraných podnikov z radov MSP dlhodobo podieľajú na spolupráci s univerzitou. Odborníci z praxe sa aktívne zúčastňujú na vyučovacom procese pre študentov (prostredníctvom odborných prednášok, seminárov a rôznych workshopov na jednotlivých fakultách). EUBA v predchádzajúcom roku zintenzívnila odbornú prax študentov, ktorú zväčša vykonávajú v MSP. Prepojenie na prax je napríklad zabezpečované aj účasťou MSP na študentských vedeckých aktivitách, či konzultačnej činnosti.

Žilinská univerzita v Žiline (ďalej len “UNIZA”) aj v roku 2023 pokračovala v realizácii vzdelávacích aktivít zameraných na rozvoj podnikateľských zručností, organizovanie vzdelávacích aktivít pre podnikateľov a v rozvíjaní spolupráce formou realizácie spoločných projektov v oblasti vedy a výskumu. Taktiež UNIZA pokračovala s podporou vzdelávania v oblasti podnikania vo všetkých stupňoch vysokoškolského vzdelávania.

V roku 2022 podporila Žilinská univerzita prostredníctvom svojich aktivít 9 MSP (najmä formou účasti MSP na realizácii vedeckých a odborných projektoch). Okrem toho UNIZA zrealizovala v priebehu roka 2022 rôzne kurzy a školenia, v spolupráci s odborníkmi z praxe. Pokračovala aj spolupráca medzi SBA a UNIZA. UNIZA v roku 2023 pokračovala v realizovaní projektov financovaných zo štrukturálnych fondov, ktoré podporovali spoluprácu s malými a strednými podnikmi.

UNIZA úspešne pokračovala v realizácii unikátneho predmetu Povolanie podnikateľ v aktualizovanej verzii *Startup program*, ktorý je zameraný na podporu teoretických znalostí, ale aj na výmenu praktických skúseností medzi študentmi a expertmi z praxe. Zároveň univerzita pokračovala v realizovaní projektov financovaných zo štrukturálnych fondov, ktoré podporovali spoluprácu s malými a strednými podnikmi. Pokračovala spolupráca prostredníctvom dohody o spolupráci medzi UNIZA, Žilinským samosprávnym krajom a mestom Žilina v rámci regionálneho inovačného centra INOVIA.

¹¹⁵ Členovia APZD: Zväz automobilového priemyslu SR, Zväz strojárského priemyslu SR, Zväz elektronického priemyslu SR, Zväz hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie SR, Slovenská elektromechanická asociácia, Zväz stavebných podnikateľov Slovenska, Slovenský živnostenský zväz, Zväz logistiky a zasielateľstva SR, Asociácia železničných dopravcov Slovenska – AROS, Zväz autobusovej dopravy. Zdroj: Doručené podklady od APZD.

¹¹⁶ Viac informácií na: <https://www.alianciapas.sk/>.

V rámci Strojníckej fakulty boli realizované aktivity súvisiace s malým a stredným podnikaním zameraným na podnikanie, vzdelávanie spoluprácu s podnikmi strojárenského priemyslu.

Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne – spolupracovala v roku 2023 s viacerými malými a strednými podnikmi v oblasti sklárskeho, chemického, gumárskeho a strojárkeho priemyslu. Išlo predovšetkým o spoluprácu v oblasti zabezpečenia rozboru vzoriek materiálu, chemická analýza skla, testovania bezpečnosti prevádzky jadrových elektrární z pohľadu havárii typu straty chladiva LOCA, analýza rôznych fyzikálnych vlastností skla a tavenín. Celo-univerzitné pracovisko FunGlass spolupracovalo s tromi podnikmi z radov MSP.

Okrem toho, Fakulta špeciálnej techniky zabezpečila spoluprácu na projekte CEDITEK II. – Rozvoj a podpora výskumno – vývojových aktivít Centra pre testovanie kvality a diagnostiku materiálov v oblastiach špecializácie RIS3 SK (Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR) s tromi MSP.

Fakulta Priemyselných technológií Púchov pokračovala aj v roku 2023 spoluprácou na projekte CEDITEK II. - Rozvoj a podpora výskumno – vývojových aktivít Centra pre testovanie kvality a diagnostiku materiálov v oblastiach špecializácie RIS3 SK (OPVaI-VA/DP/2018/1.1.3-05). V roku 2023 fakulta realizovala výskum formou zákazky pre podniky v oblasti výskumu nových vzoriek materiálu, analýzy chemického zloženia kovového materiálu, spolupráca vo výskume a vývoji a spojenia s praxou. Spolupráca bola s tromi stredne veľkým podnikom a jednému malému podniku.

Okrem uvedeného realizuje Fakulta sociálno – ekonomických vzťahov podporu začínajúcim malým podnikateľom a podnikom v oblasti vzdelávania. Organizuje prednášky zamerané na témy motivácie, motivačných prvkov, vytváranie funkčných pracovných tímov, vytvárania pracovných tímov, komunikácie v tíme a pod.

Vzhľadom k finančným zdrojom a možnostiam univerzity v roku 2023 finančnú pomoc a malým a stredným podnikom SR neposkytli.

Technická univerzita Zvolen – realizovala podporu prostredníctvom spolupráce účasťou na realizácii vedeckých a odborných projektov zameraných na drevársky priemysel. Technická univerzita vo Zvolene má rozvinutú spoluprácu s viacerými firmami v rámci projektov APVV (napríklad výskum a vývoj drevných bio-kompozitov, valorizácia odpadových polymérov z automobilového priemyslu, inovatívne prístupy k zvyšovaniu životnosti a znižovaniu energetickej náročnosti rezných nástrojov pri spracovaní dreva v lesníctve, výskum nepravého jadra a bele dreva, spracovania bukovej suroviny a iné.).

Technická univerzita vo Zvolene poskytuje vzdelávanie na I. , II. a III. stupni vysokoškolského vzdelávania okrem iného aj v rámci študijných programov Ekonomika a manažment prírodných zdrojov, Ekonomika a manažment drevospracujúceho priemyslu, Ekonomika a manažment lesnícko-drevárskeho komplexu (relevantné predmety napr.: Ekonomika podniku, Podnikanie v MSP a pod.)

Slovenská technická univerzita (STU) - Univerzitný technologický inkubátor STU (UTI STU) od svojho vzniku (v roku 2005) poskytuje vhodné podmienky na vývoj projektu a validáciu produktu alebo služby (3-mesačný program ŠTART a nadväzujúci program UP) formou vzdelávania vďaka edukačnému systému, poskytovaním individuálneho, ako aj skupinového mentoringu, networkingu medzi startupistami a mentormi atď. V rámci poskytovania individuálneho a skupinového mentoringu, prepájania, networkingu, spolupráce s partnermi, investormi a spriaznenými organizáciami v programe Štart (INQB) bolo podporených 9 startupov (mikropodnikov).

Tabuľka 53 Vybrané aktivity realizované UTI STU v r. 2023

Realizované aktivity	 Vzdelávanie v oblasti podnikania	 Vzdelávanie podnikateľov	 Spolupráca s MSP	 Iné aktivity
Univerzitný technologický inkubátor STU (INQB)	✓	✓	✓	✓

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od STU

5 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz a prieskumov

Slovak Business Agency prostredníctvom tvorby analytických dokumentov a realizácie prieskumov, zameraných na podnikanie malých a stredných podnikov v SR, každoročne prispieva k celkovému monitorovaniu kvality podnikateľského prostredia. Cieľom týchto aktivít je skúmanie jednotlivých aspektov podnikateľského prostredia v danom roku, ktoré výrazne ovplyvňujú podnikanie MSP. Nasledujúca časť správy stručne prezentuje zistenia vybraných analytických výstupov a výsledkov vybraných kvantitatívnych prieskumov, ktoré boli v priebehu roka 2023 realizované.

5.1 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz

Tak ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2023 boli analýzy spracovávané v SBA zamerané na identifikáciu a analýzu bariér rozvoja podnikania MSP v Slovenskej republike. Tentokrát sme sa v analýzach zamerali na aktuálne trendy a problémy trhu práce, ktorým už na rozdiel od minulých rokov nedominovala kríza spojená s COVID – 19 a ukrajinská kríza. V oblasti bariér a regulácie sme našu pozornosť sústredili nielen na problematiku živnostenského podnikania ale tiež porovnanie podnikania v krajinách strednej Európy, hraníc platenia DPH a možnosti získavania kapitálu prostredníctvom kapitálového trhu. Cieľom každej analýzy je okrem mapovania stavu a trendov, identifikovať a pomenovať aktuálne problémy v skúmanej oblasti dotýkajúcej sa sektora MSP a zároveň navrhnúť v jednotlivých oblastiach optimálne riešenia identifikovaných bariér. V nasledujúcej časti tejto kapitoly sú sumarizované hlavné zistenia z vybraných analytických výstupov, ktoré sú primárne určené pre potreby kreovania politík zameraných na zvyšovanie konkurencieschopnosti MSP.

Alternatívne formy získavania kapitálu pre MSP prostredníctvom kapitálového trhu

Cieľom publikácie je analyzovať význam kapitálového trhu pre rozvoj ekonomiky s dôrazom na prínosy financovania MSP prostredníctvom kapitálového trhu, identifikovať príklady dobrej praxe podpory financovania MSP prostredníctvom kapitálového trhu v krajinách EÚ/OECD a sformulovať odporúčania pre rozvoj alternatívneho financovania MSP v SR.

Potrebu podpory malých a stredných podnikov prostredníctvom kapitálových trhov intenzívne vníma aj EÚ. Projekt Únie kapitálových trhov postupne napreduje, no podľa prieskumov MSP stále čelia rôznym prekážkam (najmä administratívneho charakteru) pri snahách o získanie iných než úverových zdrojov financovania. Európska legislatíva kapitálových trhov je pre MSP príliš komplikovaná, zatťažujúca a vyžaduje priveľa zdrojov. MSP uvádzajú, že počiatočné náklady napríklad na IPO (Initial Public Offering – Počiatočná verejná ponuka) sú príliš vysoké, rovnako fungovanie podniku ako kótovanej spoločnosti je zatťažené dodatočnými nákladmi. Pre MSP je tiež pomerne zložitá nájsť a zaplatiť špecializovanú spoločnosť, ktorá by sa zaoberala všetkými otázkami spojenými so vstupom na kapitálový trh a s existenciou ako verejne obchodovanej spoločnosti.

Pritom v EÚ i na Slovensku sú k dispozícii významné dlhodobé zdroje, ktoré by mohli byť využité na financovanie rozvoja MSP. Mobilizáciu týchto zdrojov v SR by umožnila zásadná reforma penzijného systému. Za najdôležitejšie prínosy financovania MSP prostredníctvom kapitálových trhov možno označiť diverzifikáciu finančných zdrojov, možnosť dlhodobého financovania, širšiu investorskú základňu, ktorá uľahčuje ďalšie inovácie a rozvoj podnikania a v neposlednom rade vyššiu transparentnosť a dôveryhodnosť podnikania. Inštitúcie ako Svetová banka a Európska únia vydali celý rad odporúčaní pre rozvoj kapitálových trhov a zlepšenie financovania MSP.

Odporúčania Svetovej banky sú všeobecnejšie a naznačujú základné smery, ako by jednotlivé štáty mali postupovať pri rozvíjaní kapitálových trhov (napr. vytvorenie stratégie pre rozvoj KT, úzka spolupráca so súkromným sektorom, súbor stimulov na podporu kapitálového trhu). Odporúčania zo strany EÚ (TESG pre MSP) sú konkrétnejšie a venujú sa viacerým problémovým oblastiam, ako napr. administratívnej náročnosti procesu, marketingu a vzťahom s verejnosťou, chýbajúcemu nezávislému ekonomickému výskumu a ratingu pre MSP.

Odporúča sa napríklad **zjednodušiť pravidlá týkajúce sa vydávania prospektov** a smernicu o zneužívaní trhu vo vzťahu k MSP (MAR), Podniky by mali mať pružnejšie pravidlá pre vydávanie rôznych typov akcií. Formulované odporúčania pre rozvoj alternatívnych foriem získavania zdrojov pre MSP v Slovenskej republike prostredníctvom kapitálového trhu môžu poslúžiť ako úvodný rámec pre tvorbu komplexnejšieho prorastového riešenia v budúcnosti. Vzhľadom na zvyšujúci sa záujem EÚ o rozvoj kapitálových trhov a financovania MSP prostredníctvom nich a zbližovaní kapitálových trhov deklarovanom v iniciatíve Capital Markets Union by **časť z podporných aktivít mohla byť financovateľná aj zo zdrojov EÚ**. Odporúčania zahŕňajú **vytvorenie stratégie rozvoja kapitálového trhu a alternatívneho financovania MSP (v spolupráci s EK a EBRD)**. Tvorba stratégie môže byť financovaná z projektov DG Reform. Stratégiu zvykne zostavovať medzinárodný tím expertov. Výhodou tvorby stratégie v spojení so zahraničnými expertami z inštitúcií ako napr. EBRD je širší záber a transfer know-how z iných členských štátov, ktoré vytvorili a úspešne implementovali stratégiu v minulosti. Ďalej nasleduje deväť konkrétnych odporúčaní na rozvoj kapitálového trhu s cieľom zlepšiť prístup na ne pre MSP ako aj retailovým investorom.

Ide najmä o zachovanie časového testu, **vytvorenie legislatívy pre REIT¹¹⁷** a aktualizácia **legislatívy pre SICAV¹¹⁸** fondy, **vznik fondu pre spoločnosti zamýšľajúce uskutočniť IPO** (pred-IPO) na pokrytie výdavkov vznikajúcich ešte pre samotným IPO, a tiež **vytvorenie ko-investičného IPO¹¹⁹ fondu a infraštruktúrneho fondu**. Analýza súčasne podčiarkuje nutnosť **zlepšenia vzdelávania pre MSP**, rozšírenia poradenstva pre MSP, ktoré uvažujú o získavaní finančných zdrojov na kapitálovom trhu ako aj podpory tvorby analytických správ pre zalistované podniky. Kľúčové je tiež **zvýšenie záujmu retailových investorov**, a to vrátane investícií do MSP. Za týmto účelom je nutné **posilniť vzdelávanie, dôveru v trh a zjednodušiť prístup na trh**.

Porovnanie podmienok podnikania v krajinách strednej Európy

Počet podnikov v SR dynamicky rastie aj v porovnaní s inými štátmi, pričom na obyvateľa je v SR dvakrát viac podnikov ako napr. Rakúsku, či Nemecku. SR však dosahuje veľmi vysoký podiel malých podnikov, ktorý je najväčší spomedzi skúmaných krajín a výrazne vyšší ako napr. v Nemecku alebo Rakúsku.

¹¹⁷ REIT – je realitný investičný trust, teda spoločnosť, ktorá vlastní a vo väčšine prípadov spravuje investičné nehnuteľnosti.

¹¹⁸ SICAV predstavuje investičný fond s premenlivým základným imaním.

¹¹⁹ IPO – je proces, pri ktorom spoločnosť vstupuje na burzu prvýkrát a ponúka svoje akcie verejnosti.

Zlyháva najmä prechod od začínajúcich podnikov k väčším podnikom, do ktorého sa v porovnaní s inými krajinami dostane podstatne menej podnikov. Práve rýchlo rastúce mikropodniky tvoria vo svete veľkú časť novovytvorených pracovných miest. Sektorovo je SR špecializovaná najmä na priemyselnú výrobu a v rámci nej na výrobu motorových vozidiel a spracovanie dreva. Vo výrobe motorových vozidiel SR dosahuje najvyšší index špecializácie v rámci krajín EÚ. Naopak, podpriemerný je podiel väčšiny služieb. Aj relatívna konkurenčná výhoda a tvorba zamestnanosti sa v posledných rokoch primárne realizovala najmä v priemysle.

Inštitucionálny a legislatívny rámec podnikania je v rámci krajín V4 veľmi podobný. Všetky krajiny V4 disponujú špecializovanými inštitúciami na podporu podnikania alebo vybraných aspektov podnikania, pričom v niektorých krajinách sú tieto činnosti rozrobené na viac agentúr a v iných skôr sústredené do jednej až dvoch agentúr. Maďarsko nemá agentúru priamo zodpovednú za rozvoj MSP. Špeciálne sú podporované najmä oblasti exportu, inovácií, prílevu zahraničných investícií.

Z hľadiska používaných právnych noriem pri podnikaní dominujú vo všetkých krajinách živnosti a s. r. o. Pri ostatných formách ide o rádovo nižšie počty subjektov. Celkovo sa skladba podnikateľských subjektov podľa právnej formy v krajinách V4 výrazne nelíši, rovnako tak aj charakteristiky jednotlivých typov právnych noriem. Zaujímavé v tomto smere sú skôr zjednodušené formy daňového zaťaženia s fixnou sadzbou v Poľsku a Maďarsku, ktoré môžu niektoré podnikateľské subjekty využívať.

Nástroje využívané na podporu podnikania sa v jednotlivých krajinách líšia len v implementačnom prevedení. Výrazne najväčší objem zdrojov smeruje do podpory podnikania a konkurencieschopnosti MSP z EŠIF, preto aj ich čerpanie vychádza zo spoločných priorít a systémov EÚ. Objem zdrojov pre prioritu konkurencieschopnosť sa pre nové programovacie obdobie navýšil v SR a ČR, v Maďarsku a Poľsku poklesol. V rámci súčasných globálnych trendov sa do podpory premieta najmä digitalizácia a zelená ekonomika. Digitálna transformácia je prioritou všetkých krajín V4, pričom v rámci konkurencieschopnosti MSP je cieľom dosiahnuť inovačné digitálne a dátové hospodárstvo. Spoločným nástrojom v tejto oblasti je hlavne podpora zavádzania digitálnych technológií a zlepšovanie digitálnych zručností MSP. V rámci ochrany životného prostredia je to najmä podpora znižovania energetickej efektívnosti alebo zavádzanie technológií s nižším dopadom na kvalitu životného prostredia. Chýba však podpora vytvárania nových podnikov alebo nových inovácií v tejto oblasti.

Naopak, niektoré globálne trendy sú v rámci podpory podnikania značne ignorované, napr. migrácia, alebo podpora zdieľaných služieb. V rámci rôznych medzinárodných rebríčkov SR väčšinou patrí v priemere na koniec prvej tretiny hodnotených krajín. Najvýznamnejšie zlepšenia v posledných rokoch boli zaznamenané pri zlepšovaní administratívnej náročnosti podnikania. Spomedzi krajín V4 v oblastiach ako korupcia a právny štát patrí SR druhé miesto za ČR. Najnižšie hodnoty sme boli dosiahnuté v hodnotení parametrov podnikateľského vzdelávania. Z pohľadu globálnych trendov sa najčastejšie objavuje porovnávanie v oblasti digitalizácie, kde sa SR pohybuje na úrovni krajín V4, ale zaostáva za vyspelými krajinami OECD, či EÚ. V rámci DESI indexu je napr. piatou najhoršou krajinou EÚ. MSP podpriemerne využívajú digitálne technológie, či už umelú inteligenciu, online predaje, či elektronizáciu aktivít.

Štúdia identifikovala štyri oblasti, ktoré z pohľadu realizovaných analýz predstavujú dôležité časti fungujúceho systému podpory podnikania, a v ktorých SR môže zlepšiť svoje postavenie. Prvou oblasťou je potreba zvýšenia podielu MSP na úkor mikropodnikov. SR neeviduje problém s dynamikou vzniku podnikov, ktorá patrí medzi najvyššie v EÚ, ale skôr s prechodom mikropodnikov k malým a stredným podnikom, ktoré sú v štruktúre podnikov

zastúpené nižšie ako v iných krajinách V4 a výrazne nižšie ako vo vyspelých západných krajinách. Podpora v tejto oblasti by tak mala smerovať najmä k podpore rastových aktivít podnikov, ako prístup k nových trhom, vývoj nových produktov a podobne.

Z pohľadu odvetvovej štruktúry orientovanej na priemysel potom opatrenia ako prístup do nadnárodných subdodávateľských sietí z pohľadu globálnych trendov, potom najmä podpora digitálnych distribučných kanálov, či opatrenia pre podporu sociálne a ekologicky udržateľného podnikania.

Druhou oblasťou je globálny trend rastúceho významu udržateľného podnikania, a to po všetkých stránkach vrátane ekologickej či sociálnej. V rámci SR, ale aj krajín V4, je do tejto oblasti smerovaných menej podporných nástrojov ako vo vyspelých krajinách, ktoré už ustupujú od univerzálnej podpory podnikania smerom k takýmto iniciatívam. Z hľadiska štruktúry podnikov by táto **transformácia mala smerovať najmä do tradičných sektorov**, ako drevospracujúci či strojársky priemysel. Treťou oblasťou je globálny trend digitálnej transformácie. SR zaostáva v ľudskom kapitále, z pohľadu verejných digitálnych služieb, aj z pohľadu využívania digitálnych technológií podnikmi. Príkladmi vhodných opatrení by mohli byť „one stop shop“ **služby pre založenie podniku, či žiadania štátnej podpory**. Takisto je tento trend možné spojiť s prvou oblasťou smerom k **opatreniam podporujúcim online podnikanie a online exportné aktivity**. Poslednou oblasťou je **znižovanie administratívnej náročnosti a byrokracie, najmä prostredníctvom digitálnych aktivít**. Bližšie sa k jednotlivým opatreniam na zníženie byrokratickej záťaže venujeme v poslednej kapitole Správy.

Živnostenské podnikanie v SR

Analýza sleduje tri ciele. Prvým je popis živnostenského stavu na Slovensku. Popri stručnom legislatívnom a legálnom prehľade, obsahuje popis rozdielov medzi ekonomickou aktivitou, v podobe zamestnaneckého pomeru, v podobe živnostenského podnikania a podnikania s využitím PO (obchodnej spoločnosti).

Zvolenou metódou je analýza literatúry a štatistických zdrojov, s následným kritickým vyhodnotením identifikovaných prekážok a návrhom riešení. Zákon definuje živnosť ako sústavnú činnosť prevádzkovanú samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku. Živnostník oproti zamestnancom predáva širokú paletu produktov rôznym zákazníkom, pri formovaní podmienok predaja svojich produktov má podstatne väčšiu zmluvnú slobodu ako pri vzťahu zamestnanec – zamestnávateľ. Odmena živnostníka má dve ekonomické zložky – podnikateľskú odmenu (zisk) a odmenu za prácu. Oproti obchodnej spoločnosti umožňuje živnostenské podnikanie jednoduchšiu účtovnú administratívu, priame zapojenie do verejného sociálneho systému, či jednoduché využívanie majetku nadobudnutého podnikaním na súkromné účely. Na druhej strane, spojením majetku spája podnikateľské riziko s osobným rizikom živnostníka a neumožňuje jednoduchý vstup kapitálu, okrem úverov.

V EÚ zažíva podiel SZČO na pracovnej sile pomalý, ale vytrvalý pokles z hodnoty zhruba 20 % v roku 1993 na úroveň 15 % v roku 2021. Na Slovensku prišlo k prudkému nárastu podielu SZČO v 90. rokoch a prvej dekáde nového tisícročia, k hodnote okolo 16 %. Pri analýze dát početnosti za roky 2017 – 2022 je vidieť najskôr mierny pokles, od roku 2018 mierny rast počtu živnostníkov. Slovensko patrí ku krajinám s priemerným podielom SZČO. Podiel SZČO bez zamestnancov na celkovom počte je na Slovensku s hodnotou 83 % nadpriemerný. Naopak, podpriemerný je na Slovensku podiel žien, ktorý dosahuje len 27 %, kým Európsky priemer je 34 %. V roku 2022 bolo takmer 377 000 živnostníkov, ktorí tvorili výraznú väčšinu všetkých FO – podnikateľov. Živnostníci tvoria v roku 2022 mierne nadpolovičnú väčšinu zo všetkých podnikateľských subjektov na Slovensku. Za ostatných 5 rokov prišlo najskôr k miernemu poklesu, ale od roku 2018 už zase k miernemu rastu počtu živnostníkov. Vznik živností

vykazuje značnú medziročnú volatilitu. V roku s najvyšším počtom nových živností (2021) ich vzniklo 67 528, kým v roku s najnižším počtom (rok 2016) len niečo viac ako polovica (36 518). O niečo miernejšie výkyvy vykazuje zánik živností, kde rozdiel medzi najvyššou hodnotou (rok 2012) a najnižšou (rok 2008) je 33 %. Posledné známe dáta z prvého kvartálu 2023 však ukazujú skokový pokles počtu živnostníkov na Slovensku. Chýbajú však údaje o tom, ako veľmi sa mení táto skupina živnostníkov – či sú to tie isté osoby viacero rokov po sebe, alebo nie. Analýza popisuje niekoľko skupín prekážok, ktorým čelia živnostníci na Slovensku:

- **Administratívne prekážky.** Tvoria najširšiu skupinu z vybraných prekážok. Platí, že tieto prekážky sú väčšinou priamo vyvolané príslušnou legislatívou, preto má štát priamy dopad na ich rozsah a prípadné zníženie, či elimináciu. Medzi tieto prekážky patria povinnosti spojené so spracovaním osobných údajov, EET e-kasa, odborná spôsobilosť, zamestnávanie, elektronická komunikácia, povinnosti spojené s odpadovým hospodárstvom, povinnosti voči úradu verejného zdravotníctva, zákon o mediálnych službách.
- **Ekonomické prekážky.** Vyplývajú z nastavenia hospodárskej politiky a súčasných ekonomických trendov. Patrí sem daňovo-odvodové zaťaženie, dopad pandémie, inflácia, energetická kríza.
- **Sociálne aspekty.** Patrí sem neobmedzené ručenie, povedomie o sociálnom poistení. Špecifikom živnostenského stavu je prepojenie obchodného života so súkromným. Toto prepojenie nie je len teoretické, ale aj praktické – v podobe legálneho ručenia, prepojenia firemných a osobných financií, či zásahom podnikania do sociálneho zabezpečenia živnostníka. Otázna je miera sociálneho povedomia živnostníkov. Hypotézou je, že mnoho živnostníkov neovláda nárokové pravidlá slovenského sociálneho systému a majú problém vyhodnotiť budúce dopady svojich rozhodnutí v z pohľadu účasti v systéme. Táto hypotéza však nie je podporená ani vyvrátená dátami.

Zároveň analýza upozorňuje na niekoľko potenciálnych prekážok, ktoré môžu živnostníkom hroziť v budúcnosti. Konkrétne ide o povinnú e-faktúru, ktorá môže znamenať zvýšenú byrokráciu a zásadnú zmenu fungovania účtovníctva, ktoré bude treba robiť priebežne (a nie napr. raz za mesiac), čo predraží tieto služby. Druhou potenciálnou prekážkou je povinná premena živnostníkov na zamestnancov v niektorých situáciách. Kapitola návrhov odporúčaní priamo vychádza z niektorých identifikovaných prekážok. **Navrhujeme zvýšiť hranicu pre povinnú registráciu k DPH.** Keďže by nebolo praktické meniť túto hodnotu o infláciu každý rok, a už súčasná hodnota pôvodnej hranice z roku 2009 dosahuje v roku 2023 spomínanú hodnotu 76 630 EUR, navrhujeme **požiadat' o výnimku rovno na úrovni 85 000 EUR, teda na cieľovej úrovni Európskej smernice.** Ďalším návrhom je **zvýšenie limitu paušálnych výdavkov**, upraviť o infláciu na hodnotu 29 874 EUR, čím by sa obsiahla celá skupina živnostníkov s príjmom do 49 790 EUR. V prípade budúceho zvýšenia hranice sadzby 15% dane navrhujeme posunúť aj hranicu paušálnych výdavkov, aby nevznikali zbytočné účtovné komplikácie pri uplatňovaní oboch režimov. Navrhujeme **zvážiť dobrovoľný režim paušálnej dane** (podobne ako v ČR). Režim paušálnej dane umožňuje živnostníkovi vysporiadať daňovo-odvodové povinnosti paušálnou mesačnou platbou v konštantnej výške podľa zvoleného režimu. Živnostník je tak odbremený od väčšiny administratívnych úkonov spojených s administratívou daní a odvodov.

Ďalším návrhom je realizovať kampaň na zlepšenie sociálneho povedomia, aby sa zabránilo nechcenému prepadnutiu živnostníka cez sociálnu sieť z nevedomosti. Špecifikom živnostenského podnikania je úzke prepojenie osobnej finančnej budúcnosti s finančnou budúcnosťou svojho podnikania. Je možné zlepšiť informovanosť živnostníkov o týchto

skutočnostiach pomocou nárazových informačných kampaní. Okrem nárazových globálnych kampaní je ale rozsiahly priestor aj na trvalé zvýšenie informovanosti na individuálnej úrovni. Navrhujeme aj zavedenie úrazového poistenia pre živnostníkov. Prípadná zmena by si vyžadovala dva kroky. Prvým krokom by bola úprava legislatívy tak, aby sa otvoril priestor na poistenie živnostníkov. Napr. tým, že by sa pracovný úraz, či choroba z povolania, pre potreby priznania dávky posudzoval nezávisle od toho, kto je za tento úraz zodpovedný. Druhým krokom je vytvorenie finančných zdrojov pre vyplácanie takýchto dávok. Navrhujeme znížiť odvody do rezervného fondu solidarity na 2 % (úroveň odvodu za poistencov štátu) a 2,75 % presunúť do fondu úrazového poistenia, čím by sa vytvoril finančný základ pre poistenie SZČO v tomto poistení.

Porovnanie hraníc obratu na platenie DPH v krajinách EÚ a na Slovensku

Daň z pridanej hodnoty možno charakterizovať ako komplexnú a univerzálnu nepriamu daň, s ktorou sa stretávajú všetky podnikateľské subjekty, ktoré naplňajú podmienky pre registráciu k DPH, ako aj subjekty, ktoré sú dobrovoľne registrované k platbe DPH. Táto daň je považovaná za dôležitú súčasť príjmu štátneho rozpočtu. DPH bola zavedená na Slovensku v roku 1993. Súčasný legislatívny stav systému DPH platí od roku 2004, t. j. od vstupu Slovenska do Európskej únie, kde okrem prijatých reforiem bolo potrebné tiež zosúladiť tuzemské podmienky s požiadavkami EÚ vo všetkých oblastiach. Od tohto roku bol zákon viackrát novelizovaný, čím reaguje na zmeny v spôsoboch obchodovania a realizovaných daňových únikoch. Jednalo sa o snahu, čo najviac tento systém zefektívniť. Okrem iného sú tieto zmeny spôsobené aj meniacou sa úpravou spoločného systému DPH na úrovni EÚ, ktorá vstúpila do platnosti v roku 2007.

Registrácia na daň z pridanej hodnoty sa v krajinách EÚ pokladá za základnú podmienku pre využívanie systému DPH ako pre tuzemskú, tak aj pre zahraničnú zdaniteľnú osobu. Existujúce formy registrácie na DPH sa v rámci krajín EÚ navzájom neodlišujú, ale podmienky ich uplatňovania môžu byť rôzne. Počas obdobia, kedy je FO alebo PO registrovaná ako platiteľ DPH, môžu vzniknúť viaceré dôvody na zrušenie registrácie, ktorým je taktiež potrebné venovať pozornosť.

Hlavným cieľom analýzy je zmapovanie aktuálneho stavu uplatňovania DPH a posúdenie aktuálnej hranice obratu pre vstup fyzických a právnických osôb do pásma platiteľa DPH na Slovensku. Medzi ďalšie parciálne ciele patrí porovnanie hranice obratu na DPH vo vybraných krajinách s aktuálnym stavom na Slovensku. Taktiež posúdenie navýšenia hranice na vstup do pásma platiteľa DPH na Slovensku a jeho dopad na FO a PO podnikateľov a príjem štátneho rozpočtu.

Pre účely naplnenia cieľa predmetnej analýzy sa prvá kapitola podrobnejšie zaoberá problematikou DPH na Slovensku, a to z hľadiska legislatívneho vývoja od roku 1993, kedy bola DPH zavedená do praxe a nahradila dovtedy používanú daň z obratu. Ďalej sa prvá kapitola venuje charakteristike DPH, predmetu dane, uplatňovaným sadzbám DPH, činnostiam oslobodeným od platby DPH, registrácii tuzemských a zahraničných zdaniteľných osôb a výhodám a nevýhodám platiteľa DPH na Slovensku.

Druhá kapitola poukazuje na aktuálny stav DPH vo vybraných krajinách (Česká republika, Bulharsko, Francúzsko, Taliansko, Litva, Poľsko, Rumunsko, Švédsko a Írsko), ktorý mapuje pomocou porovnávacích kritérií (hranica obratu pre povinnú registráciu na DPH, sadzby DPH, DPH skupina, dobrovoľná registrácia a frekvencia priznania k DPH).

Súčasťou poslednej kapitoly je načrtnutá zmena v podobe **navýšenia hranice obratu pre povinnú registráciu k DPH na Slovensku**. Nami navrhovaná nová hranica obratu zohľadňuje vývoj inflácie a smernicu EÚ z roku 2020, ktorá má za cieľ znížiť administratívnu záťaž.

5.2 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných prieskumov

Za účelom lepšieho poznania a pochopenia podnikateľského prostredia sa využíva množstvo rôznych výskumných prístupov a metód. Medzi najčastejšie používané metódy patrí aj kvalitatívny a kvantitatívny prieskum, vďaka ktorým možno získať komplexnejší pohľad na rôzne oblasti a špecifiká podnikateľského prostredia. Nasledujúca časť správy prezentuje stručné zhrnutie vybraných kvantitatívnych prieskumov, ktoré sa počas roka 2023 realizovala Slovak Business Agency.

Globálny monitor podnikania (GEM) - Postoje obyvateľov k podnikaniu

Projekt Globálny monitor podnikania - Global Entrepreneurship Monitor združuje výskumníkov z celého sveta a stojí za jednou z najvýznamnejších svetových štúdií o dynamike podnikania. **GEM si stanovuje tri prioritné ciele:** merať rozdiely v úrovni podnikateľskej aktivity medzi krajinami, odhaľovať faktory, ktoré ovplyvňujú úroveň podnikania v jednotlivých krajinách a navrhovať politiky, ktoré môžu zvýšiť národnú úroveň podnikateľskej aktivity. Informácie sú aktualizované s ročnou periodicitou na dvoch úrovniach. Prvá predstavuje prieskum na dospeljej populácii (APS) s reprezentatívnou vzorkou minimálne 2 000 respondentov. Druhú úroveň tvorí prieskum národných expertov (NES). Slovensko je súčasťou Globálneho monitora podnikania nepretržite od roku 2011. Hlavným koordinátorom GEM prieskumu na Slovensku je Fakulta manažmentu UK.

Výsledky prieskumu GEM dospeljej populácie (APS) z roku 2023 **poukazujú na zvýšené vnímanie dobrých podnikateľských príležitostí vo svojom okolí.** Po predchádzajúcom poklese sa podiel respondentov, ktorí považujú podnikateľské príležitosti za vhodné, zvýšil na 32,9 %.

Aj v roku 2023 bol zaznamenaný pozitívny vývoj sebavedomia Slovákov, čo sa prejavuje v ich vnímaní vlastných vedomostí a zručností potrebných na začatie podnikania. Toto vnímanie vzrástlo na 50,7 %. Pozitívnejšie hodnotenie podnikateľských príležitostí a vlastných zručností môže v budúcnosti viesť k zvýšenej podnikateľskej aktivite na Slovensku.

Menej ako polovica obyvateľov Slovenska (43,6 %) považuje podnikanie za vhodnú kariérnu voľbu. Spoločenské postoje k podnikaniu sa už druhý rok za sebou zhoršujú. Aktuálna hodnota je zároveň pod priemerom zaznamenaným v strednodobom horizonte.

Vnímanie úspešných podnikateľov a ich spoločenský status sa mierne zhoršilo. Takmer dve tretiny (60,2 %) Slovákov veria, že úspech v podnikaní prináša aj spoločenské uznanie.

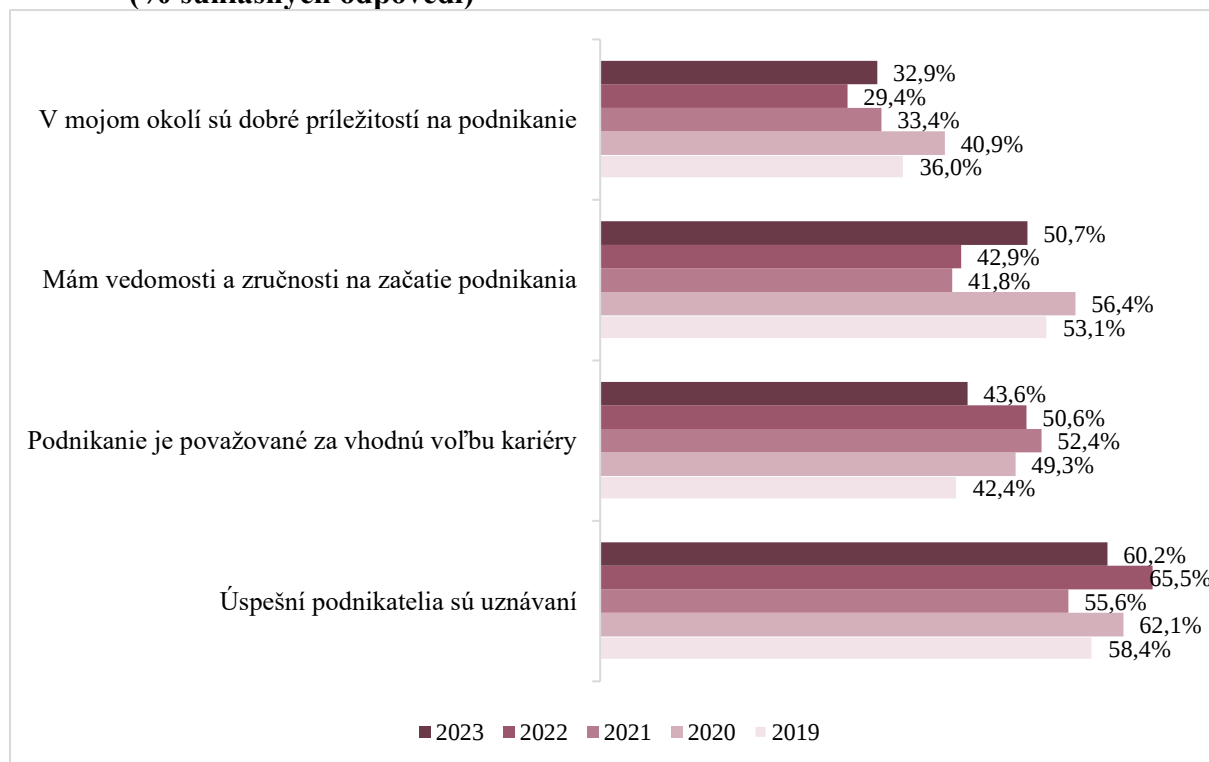
Na Slovensku by **strach zo zlyhania odradil od podnikania takmer polovicu populácie (48,1 %)**, ktorá vidí podnikateľské príležitosti. Podiel ľudí, ktorých by strach zo zlyhania odradil od podnikania, sa medziročne zvýšil o 5,2 percentuálneho bodu.

Viac ako polovica ľudí na Slovensku osobne pozná aspoň jedného človeka, ktorý začal podnikáť v priebehu posledných 2 rokov.

Výsledky prieskumu poukazujú na potrebu ďalšieho zjednodušenia podmienok pre začatie podnikania, nakoľko takmer dve tretiny Slovákov je presvedčených, že na Slovensku nie je jednoduché začať podnikáť.

Na Slovensku si iba takmer štvrtina obyvateľov myslí, že je tu dosť spoločensky zodpovedných podnikov. Naopak až viac ako polovica obyvateľov si myslí opak. Evidentne tu ostáva ešte veľký priestor pre prejavenie spoločenskej zodpovednosti zo strany podnikateľov.

Graf 15 Vybrané postoje obyvateľov Slovenska k podnikaniu podľa prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)

Zdroj: Global Entrepreneurship Monitor, spracované SBA

Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku

Kvalitné podnikateľské prostredie je vo všeobecnosti považované za kľúčovú podmienku, ktorá determinuje zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti a rast každej trhovej ekonomiky. Z dôvodu potreby systematického hodnotenia kvality podnikateľského prostredia na Slovensku, Slovak Business Agency pravidelne realizuje prieskum medzi MSP, ktorý sa zameriava na posúdenie spokojnosti s podmienkami na podnikanie na Slovensku a mapovanie najzávažnejších prekážok. Posledný prieskum bol realizovaný v roku 2023 na reprezentatívnej vzorke 1 000 malých a stredných podnikateľov. Podrobné výsledky sú spracované a dostupné v správe z prieskumu¹²⁰.

Podľa výsledkov prieskumu je viac ako polovica (51,1%) predstaviteľov malých a stredných podnikov nespokojná so súčasnými podmienkami pre podnikanie na Slovensku. Maximálnu spokojnosť vyjadrilo len 1,8 % opýtaných a naopak maximálnu mieru nespokojnosti až jedna desatina podnikateľov.

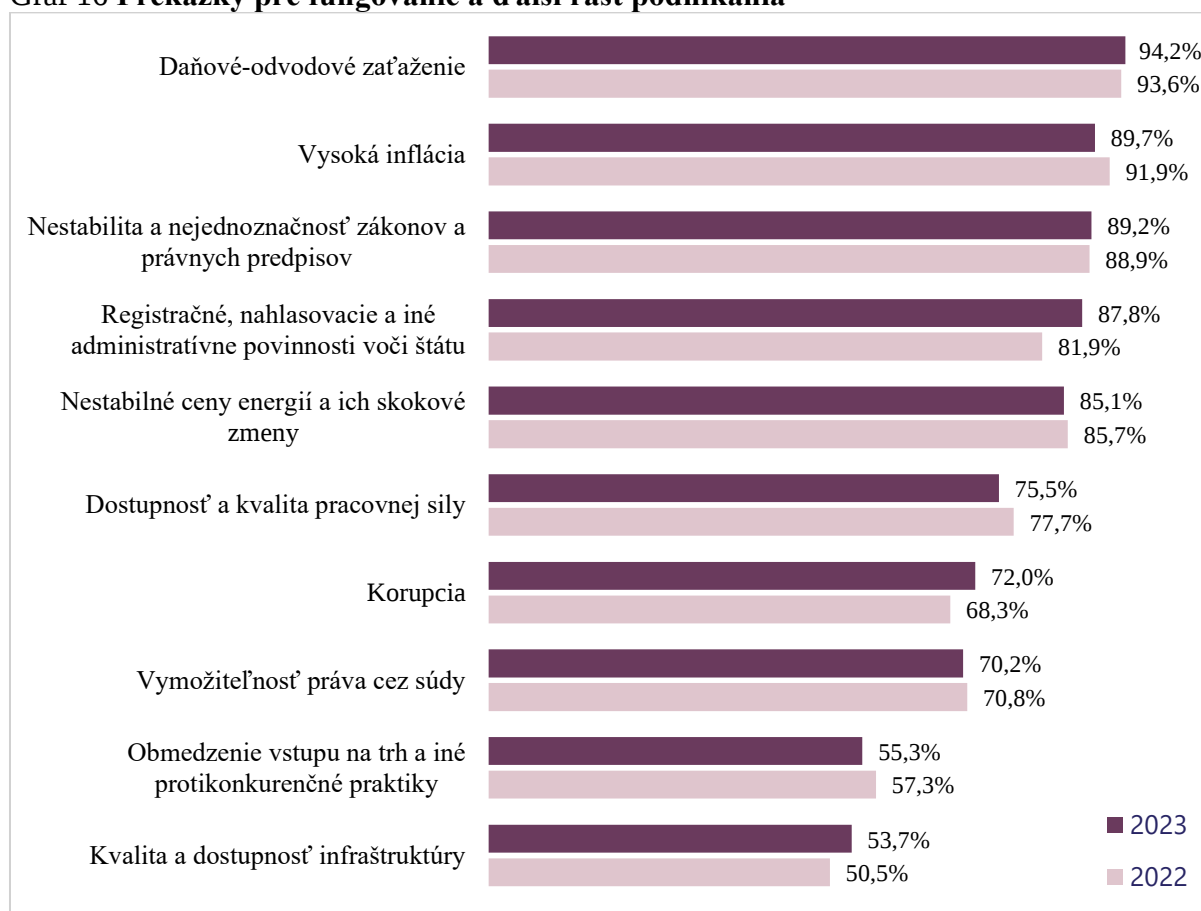
¹²⁰ Dostupné na: https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2023/12/Sprava_z_prieskumu_Kvalita-PP_2023-1.pdf

Podnikatelia vnímali **priaznivejšie podmienky na podnikanie v období na začiatku** ich podnikania. Viac ako polovica (59,5 %) podnikateľov bola s podmienkami pre podnikanie v začiatkoch ich podnikania spokojnejšia.

Pre MSP je dlhodobo **najvýznamnejšou prekážkou** pri fungovaní a ďalšom raste podnikania **daňové-odvodové zaťaženie** (94,2 %). Z výsledkov ďalej vyplynulo, že MSP vnímajú ako významnú prekážku aj vysokú mieru inflácie (89,7 %). Treťou významnou prekážkou je nestabilita a nejednoznačnosť zákonov a právnych predpisov (89,2 %). Za významnú prekážku vidia podnikatelia aj registračné, nahlasovacie a iné povinnosti voči štátu (87,8 %).

V medziročnom porovnaní došlo k nárastu nespokojnosti nevýraznejšie u faktorov ako registračné, nahlasovacie a iné administratívne povinnosti voči štátu, korupcia, kvalita a dostupnosť infraštruktúry. Mierne zhoršenie bolo zaznamenané aj u daňovo - odvodového zaťaženia a nestability a nejednoznačnosti právnych predpisov.

Graf 16 Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania

Zdroj: SBA

Na podnikanie malých a stredných podnikateľov na Slovensku nepriaznivo pôsobia aj rôzne zásahy štátu. Pre oslovených zástupcov MSP predstavujú najväčšiu prekážku v podnikaní zásahy štátu v oblasti **regulácie pracovno-právnych vzťahov**, ktoré vníma ako miernu, vážnu alebo rozhodujúcu prekážku až 58,9 % respondentov.

Podnikateľské prostredie na Slovensku sa dlhodobo vyznačuje vysokou byrokratickou a administratívnou záťažou, ktorá negatívne ovplyvňuje najmä malé a stredné podniky. Medzi inštitúcie, ktoré z aspektu deklarácie respondentov alebo ich zamestnancov nútia vyplňať

zbytočné podania, podnikatelia najčastejšie zaradili Sociálnu poisťovňu (46,9 %) a Finančnú správu SR (46,1 %).

Podnikatelia na Slovensku dlhodobo poukazujú na problém súvisiaci s dodržiavaním platnej legislatívy pri svojom podnikaní. Takmer tretina malých a stredných podnikateľov (28,5 %) si myslí, že podnikat' na Slovensku **sa nedá bez toho, aby ste nikdy neporušili žiadny zákon**. Z toho (12,7 %) podnikateľov si myslí, že sa bez porušenia zákona podnikat' na Slovensku určite nedá. Naopak, (45,2 %) podnikateľov je presvedčených, že podnikat' **sa dá aj bez porušenia zákonov**.

Väčšine MSP (62,9 %) aj v roku 2023 vysoká inflácia zvyšovala náklady na podnikanie, aj keď v medziročnom porovnaní firmy v menšej miere pociťovali negatívne dopady vysokej inflácie. Až 30,7 % malých a stredných podnikateľov muselo kvôli inflácii zvýšiť mzdy zamestnancom, naopak až tretine MSP klesol dopyt po tovaroch/službách. U viac ako štvrtiny MSP sa zhoršila platobná disciplína odberateľov.

Z pohľadu uľahčenia podnikania na Slovensku, oslovení podnikatelia do budúcnosti preferujú zásadné zníženie odvodového (27,6 %) a daňového zaťaženia (27,5 %). Zásadne zníženie administratívneho zaťaženia preferuje viac ako desatina podnikateľov. Menej časté zmeny v legislatíve preferuje takmer desatina podnikateľov.

Prieskum prekážok v podnikaní mladých

Za účelom identifikácie hlavných prekážok v podnikaní mladých na Slovensku realizovala Slovak Business Agency v spolupráci so Združením mladých podnikateľov Slovenska (ZMPS) kvantitatívny prieskum, ktorého podrobné výsledky sú prezentované v samostatnej správe z prieskumu¹²¹. Prieskum bol realizovaný na reprezentatívnej vzorke 1000 mladých podnikateľov vo veku 18 až 39 rokov, ktorých firmy spĺňajú kritéria platné pre kategóriu malých a stredných podnikov. Zameranie prieskumu na najmladšie skupiny podnikateľov potvrdzuje zastúpenie podnikateľov vo veku do 29 rokov, ktorí tvorili 70 % z celkového počtu respondentov.

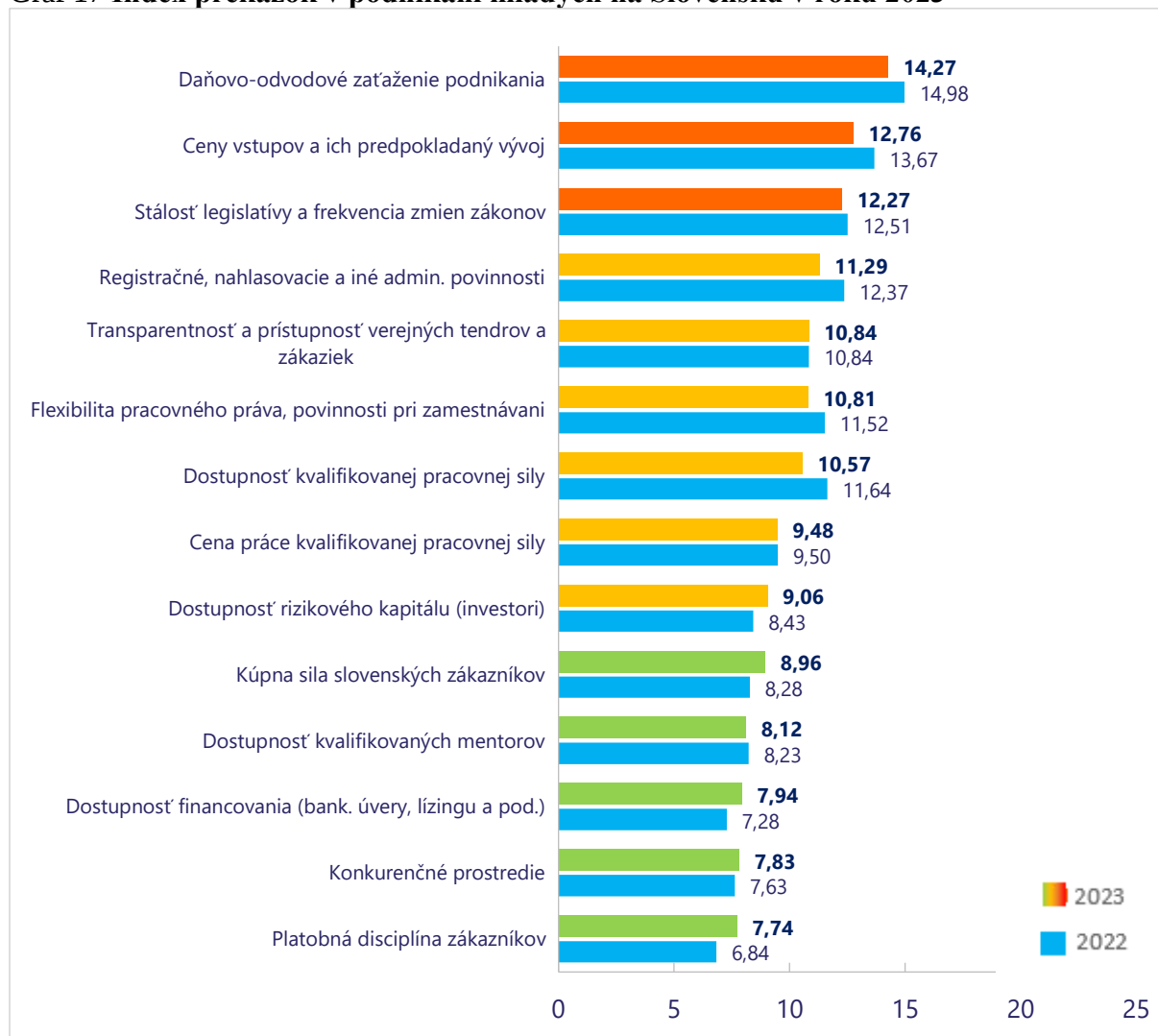
Najvýznamnejšiu prekážku v podnikaní aj v roku 2023 označili mladí podnikatelia daňovo-odvodové zaťaženie. Druhou významnou prekážkou v podnikaní mladých na Slovensku sú ceny vstupov a ich predpokladaný vývoj. Do skupiny faktorov, ktoré predstavujú stredne veľkú bariéru, respondenti zaradili aj stálosť legislatívy. Najnegatívnejšie vnímajú oblasť daňovo-odvodového zaťaženia najmä mladí podnikatelia podnikajúci v odvetví pôdohospodárstvo, mladí podnikatelia s 10 a viac zamestnancami a živnostníci.

Podľa výsledkov prieskumu mladí podnikatelia nevnímajú ako bariéru v podnikaní kúpnu silu slovenských zákazníkov, dostupnosť kvalifikovaných mentorov, dostupnosť klasických foriem financovania, konkurenčné prostredie a platobnú disciplínu zákazníkov.

Čo sa týka najkritickejších bariér, tak index všetkých troch sa medziročne znížil, čo je veľmi možno hodnotiť pozitívne. Najviac poklesol index daňovo-odvodového zaťaženia podnikania a index cien vstupov a ich predpokladaného vývoja v porovnaní s minulým rokom. Najpomalšie sa znižuje Index stálosti legislatívy a frekvencie zmien zákonov.

¹²¹ Dostupné na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2023/10/Prieskum-prekazok-v-podnikani-mladych-na-Slovensku-1.pdf>

Graf 17 **Index prekážok v podnikaní mladých na Slovensku v roku 2023**

Zdroj: SBA

Viac ako polovica mladých podnikateľov v súvislosti s vysokou mierou inflácie robí úspory na strane nákladov (51,6 %), resp. zvýšila ceny (51,2 %). Medzi menej využívané opatrenia v súvislosti s vysokou mierou inflácie podnikatelia zaradili prepúšťanie zamestnancov alebo zmenu biznis modelu.

Z hľadiska zamestnávania možno označiť firmy mladých podnikateľov za stabilné s nízkou mierou fluktuácie zamestnancov. Z výsledkov prieskumu vyplýva, že najnižšiu mieru fluktuácie zamestnancov (menej ako 5 %) vykazovalo až 68,2 % oslovených podnikateľských subjektov. Medzi najčastejšie dôvody odchodu zamestnancov zo zamestnania uvádzali zástupcovia mladých podnikateľov lepšiu ponuku z inej firmy (19,1 %), plat a odmeňovanie (17,1 %) a nenaplnené očakávania (14,4 %).

Takmer štyridsať percent oslovených mladých podnikateľov využíva vo svojej firme nástroje umelej inteligencie (AI) na pravidelnej báze. 34,6 % mladých podnikateľov ich zatiaľ využíva len v malom rozsahu, ale plánuje ich používať na pravidelnej báze.

Štvrtina mladých podnikateľov využíva AI na vyhľadávanie informácií a čítanie. Druhou najčastejšou oblasťou je prekladanie. Na tvorbu textu používa AI 15,7 % a na tvorbu obrázkov 13,7 % mladých podnikateľov.

Z prieskumu ďalej vyplýva, že v skupine mladých podnikateľov **na Slovensku je stále najčastejšie používaná reklama na sociálnych médiách**, ktorú uprednostňuje viac ako polovica respondentov. Zo širokého spektra rôznych foriem reklamy, mladí podnikatelia vo svojom podnikaní jasne uprednostňujú online reklamu, ktorá sa všeobecne považuje za lacnejšiu formu reklamy. Z prieskumu vyplýva, že v skupine mladých podnikateľov na Slovensku je najčastejšie používaná reklama na sociálnych médiách (napr. Facebook, Instagram, Snapchat a ďalšie), ktorú uprednostňuje 46,8 % respondentov.

Do marketingových aktivít mladí podnikatelia ročne investujú prevažne nižšie finančné prostriedky. Takmer polovica (44,4 %) z oslovených mladých podnikateľov investovala na marketingové aktivity svojej firmy finančné prostriedky do 500 Eur ročne. Viac ako pätina respondentov (21,2 %) v prieskume uviedla, že ich investície do marketingu predstavujú 501 až 2 000 Eur ročne.

Z vybraných platených externých konzultačných služieb oslovení mladí podnikatelia v najväčšej miere využívajú účtovné a daňové poradenstvo (58,8 %), právne služby (27,9 %), marketingové agentúry (20,1 %) a IT a kybernetickú bezpečnosť (16,4 %). Oproti predchádzajúcemu prieskumu došlo k zníženiu využívania externých platených konzultačných služieb.

Mladí podnikatelia v prieskume zároveň poskytli svoje návrhy na legislatívne zmeny, resp. podporné programy, ktoré by mali prispieť k uľahčeniu ich podnikania. **Medzi navrhovanými zmenami a opatreniami dominuje požiadavka na zníženie daňového a odvodového zaťaženia podnikov** na Slovensku. Až 27,1% oslovených mladých podnikateľov zastáva názor, že zníženie daňového a odvodového zaťaženia by značnou mierou prispelo k zlepšeniu ich podnikania. V poradí druhá najčastejšia požiadavka mladých podnikateľov smerovala na **zníženie administratívnej záťaže spojenej s podnikaním**.

Regulačná politika

Regulačná politika, známa aj ako regulačný rámec, zahŕňa pravidlá, nariadenia a politiky ovplyvňujúce správanie podnikov v krajine alebo regióne. Regulačná politika pre MSP by mala byť spravodlivá a vyvážená. Pre podnikateľov je tiež dôležité byť informovanými o existujúcich predpisoch aby mohli efektívne dodržiavať regulačné požiadavky a zároveň rozvíjať svoje podnikanie. Prieskum, ktorého zámerom bolo hodnotiť vplyv regulačnej politiky na podnikanie MSP bol realizovaný v minulom roku na reprezentatívnej vzorke 1 000 malých a stredných podnikateľov. Podrobné výsledky sú spracované a dostupné v správe z prieskumu¹²².

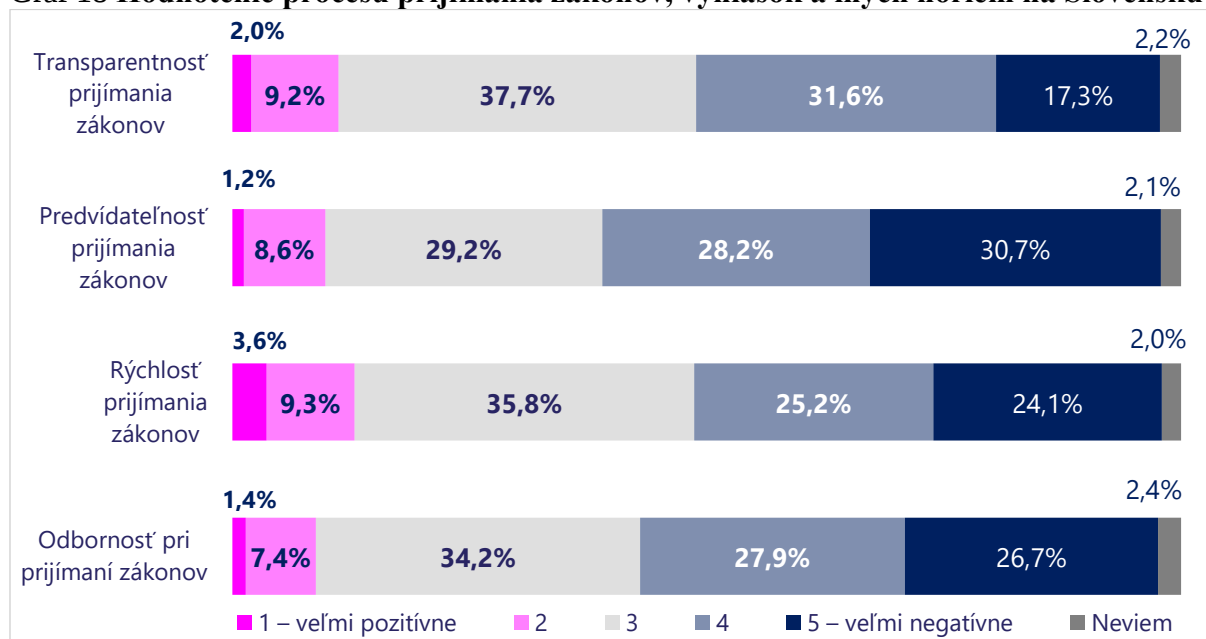
Podľa výsledkov prieskumu takmer polovica MSP (47,7 %) má k hodnoteniu kvality legislatívy týkajúcej sa podnikania neutrálny postoj. **Takmer tretina podnikateľov hodnotí kvalitu legislatívy negatívne** (32,7 %), z toho takmer desatina veľmi negatívne. Negatívne hodnotia kvalitu legislatívy týkajúcej sa podnikateľského prostredia majú najmä malé podniky, či firmy pôsobiace v ubytovaní stravovaní.

Podnikatelia zapojení do prieskumu mali možnosť vyjadriť sa k jednotlivým aspektom procesu prijímania zákonov, vyhlášok a iných noriem na Slovensku. U predstaviteľov dopytovaných firiem prevládali negatívne postoje. Najviac negatívne hodnotili podnikatelia predvídateľnosť prijímania zákonov (58,9 %). Väčšina podnikateľov vníma negatívne aj

¹²² Dostupné na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2023/10/Regulacna-politika-a-podnikanie-MSP-na-web.pdf>

odbornosť pri prijímaní zákonov. Takmer polovica firiem vníma negatívne rýchlosť prijímania zákonov a transparentnosť tohto procesu.

Graf 18 Hodnotenie procesu prijímania zákonov, vyhlášok a iných noriem na Slovensku

Zdroj: SBA

Podnikatelia v prieskume hodnotili aj vývoj situácie za posledných 12 mesiacov pri prijímaní zákonov, vyhlášok a ďalších noriem. **Podľa 42,6% MSP sa predvídateľnosť za posledných 12 mesiacov pri prijímaní zákonov zhoršila**, zlepšila len podľa necelých desatiny MSP. Negatívne odpovede prevládali aj pri hodnotení transparentnosti, rýchlosti a odbornosti pri prijímaní zákonov.

Väčšina MSP hodnotila administratívnu záťaž spojenú s podnikaním na Slovensku za vysokú (59,3%), pričom podľa 27,3 % firiem je veľmi vysoká. Veľmi vysokú administratívnu záťaž pociťujú hlavne dlhodobo etablované firmy a podnikatelia pôsobiaci v sektore ostatných služieb.

Podľa väčšiny podnikateľov na Slovensku zostala celková administratívna záťaž spojená s podnikaním za posledných 12 mesiacov nezmenená (63,3%). Podľa 27,4 % firiem sa administratívna záťaž spojená s podnikaním za posledných 12 mesiacov zvýšila, zatiaľ čo podľa 8,5 % podnikateľov sa, naopak, znížila.

Pri hodnotení príspevku digitalizácie služieb verejnej správy k zníženiu administratívnej záťaže podnikania prevládali pozitívne reakcie (55,9 %), nad negatívnymi odpoveďami (42,0 %).

Drvivá väčšina MSP (88,2 %) nepozná novozavedený princíp “one in-two out“, podľa ktorého sa vláda zaviazala prijímať nove povinnosti pre podnikateľov len ak zníži doterajšie v dvojnásobnej výške.

Podľa výsledkov prieskumu viac ako polovica MSP (56,6%) sleduje proces tvorby zákonov, vyhlášok a iných právnych noriem. Drvivá väčšina (až 85,3%) firiem sleduje proces tvorby zákonov, vyhlášok a iných právnych noriem na celoštátnej úrovni. Na mestskej a obecnej úrovni sleduje tento proces tretina firiem.

Podnikatelia najčastejšie nesledujú proces tvorby zákonov, vyhlášok a iných právnych noriem z dôvodu nedostatku času. Druhý najčastejší dôvod uviedli podnikatelia komplikovanosť tvorby právnych noriem, za ktorým nasledujú nedostatočné znalosti.

Viac ako polovica MSP (58,1 %) získava informácie o tvorbe nových zákonov a regulácií z médií (tlač, televízia, rádio, spravodajské portály). Z webových portálov ministerstiev, úradov a inštitúcií EÚ čerpá informácie 43 %, a z webových portálov vlády, NR SR, Slov-lex a Eur-lex 37,5 %. Približne tretina podnikateľov využíva sociálne siete a mobilné aplikácie.

Viac ako dvojtretinová väčšina MSP nevie, že sa môže zúčastniť pripomienkovania nových zákonov cez Slov-lex. Obdobne, 71,5 % oslovených podnikateľov netuší, že ministerstvá organizujú verejné konzultácie k novým návrhom zákonov. Až 84,5 % respondentov sa nikdy nezúčastnilo na pripomienkovaní zákonov či noriem.

43,4 % oslovených MSP sa nezúčastnilo pripomienkovania zákonov, pretože nevedeli, že sa môžu zúčastniť. 16,4 % firiem uviedli ako dôvod nedostatok času, 13,3 % nedôveruje prijatiu ich pripomienok.

Viac ako tri štvrtiny oslovených MSP na Slovensku (77,6 %) si myslí, že štát a samospráva nezohľadňujú pri tvorbe zákonov a regulácii ich záujmy. Podnikatelia, ktorí deklarovali uvedený postoj, boli najmä mikropodnikatelia, MSP v sektore priemyslu a dlhodobo etablované firmy.

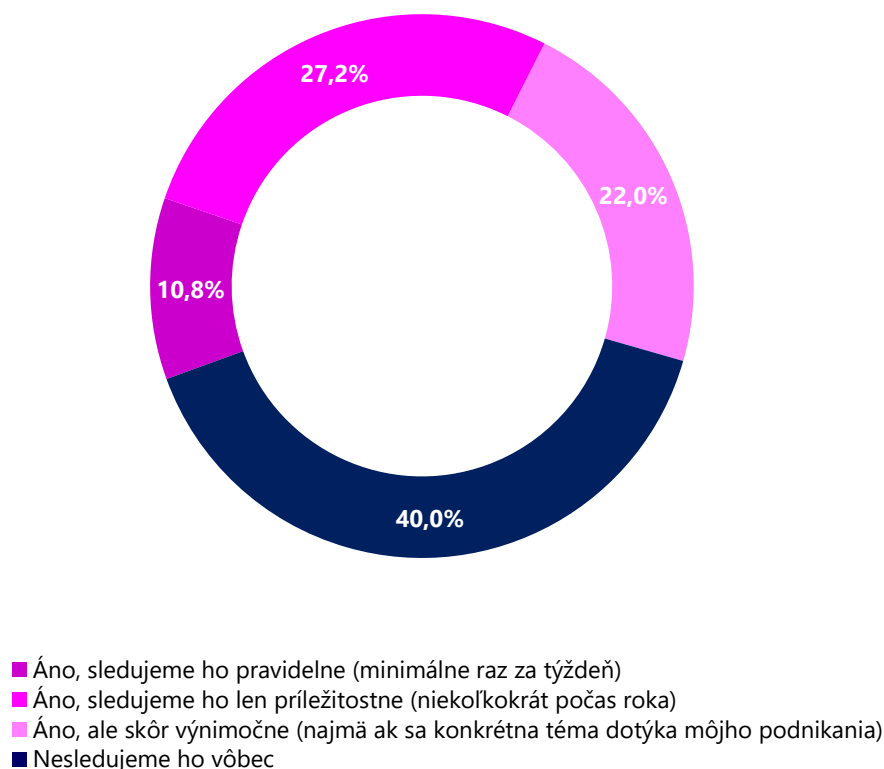
Postoje MSP k EÚ a jej politikám

Malí a strední podnikatelia sú kľúčovými hráčmi v EÚ a sú úzko prepojení s politikami zameranými na rast, zamestnanosť, inovácie a udržateľný rozvoj. Podnikatelia majú svoje záujmy v politických procesoch EÚ a sú zastupovaní v poradných orgánoch, aby ich potreby boli zohľadnené pri tvorbe politík. Z dôvodu hĺbkového posúdenia postojov MSP k EÚ a jej politikám bol v roku 2023 zrealizovaný prieskum na reprezentatívnej vzorke 1 000 malých a stredných podnikateľov¹²³.

Podľa výsledkov prieskumu **sleduje tvorbu regulácií EÚ 60,0 % MSP na Slovensku**. Z nich 10,8 % sleduje regulácie pravidelne na týždennej báze, 27,2 % príležitostne niekoľkokrát do roka a 22,0 % výnimočne, keď sa ich téma priamo týka. **Až 40 % MSP na Slovensku tvorbu regulácií EÚ nesleduje vôbec.** Pozornosť venujú Európskym reguláciám najčastejšie stredné podniky, podnikatelia v sektore stavebníctva a firmy z Bratislavského kraja.

¹²³ Dostupné na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2024/05/Sprava-z-prieskumu-Postoje-MSP-k-EU-a-jej-politikam-2023.pdf>

Graf 19 Sledujete proces tvorby regulácií EÚ vplyvujúcich na podnikanie?

Zdroj: SBA

Až 40,3 % MSP uvádza, že nemajú čas sledovať proces tvorby regulácií EÚ, pretože sa venujú podnikaniu. Takmer tretina MSP (28,0 %) o tento proces nemá záujem. Viac ako pätina (21,0 %) verí, že nemá možnosť ovplyvniť tvorbu regulácií v EÚ, a 18,8 % opýtaných MSP uvádza nedostatok informácií o tomto procese.

Ostatné médiá označili podnikatelia ako najčastejší zdroj informácií o reguláciách EÚ týkajúcich sa podnikania (38,2 %). Špecializované médiá venujúce sa témam EÚ (Euroactiv, Európske noviny) uviedla viac ako pätina MSP (22,3 %) a národné inštitúcie uviedla ako informačný zdroj 18,5 % podnikateľov na Slovensku.

Viac ako polovica opýtaných podnikateľov prostredníctvom prieskumu uviedla, že na Slovensku nie je dostatok informácií ohľadne regulácií na úrovni EÚ, z toho 23,7 % podnikateľov je presvedčených, že určite nie a 34,7 % opýtaných podnikateľov MSP skôr nie.

Väčšina MSP podnikateľov na Slovensku si myslí, že Európske politiky/legislatíva má dopady na ich podnikanie (85,9 %). Najvýraznejšie dopady Európskych politik pocítujú predovšetkým stredné podniky, firmy v odvetví obchodu, pôdohospodárstva, priemyslu a v zahraničnom vlastníctve.

Takmer polovica opýtaných podnikateľov MSP (47,1 %) deklarovala, že regulácie z EÚ najviac ovplyvňujú ochranu osobných údajov, zatiaľ čo 44,0 % uviedla, že vplyvajú na ochranu životného prostredia a takmer tridsať percent respondentov technické normy.

Takmer dve tretiny opýtaných podnikateľov (65,8 %) vnímajú benefity jednotného trhu EÚ, ktorého je Slovensko súčasťou už 19 rokov. Tretina MSP na Slovensku (33,6 %) tieto výhody nevníma. Podnikatelia najintenzívnejšie vnímajú výhody voľného pohybu osôb,

kapitálu, služieb a tovaru (59,1 %). Druhou najčastejšie vnímanou výhodou je odstraňovanie colných povinností a bariér (30,9 %).

Viac ako dve tretiny MSP na Slovensku (67,1 %) nepovažujú podporu zo strany EÚ za dostatočnú, pričom takmer 30 % ju určite nepovažuje za dostatočnú. Nedostatočnú podporu zo strany EÚ pociťujú najmä stredné podniky, ďalej firmy v sektore doprava, informačnom sektore a pôdohospodárstvo, MSP právnické osoby a firmy v tuzemskom vlastníctve.

6 Návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia pre MSP

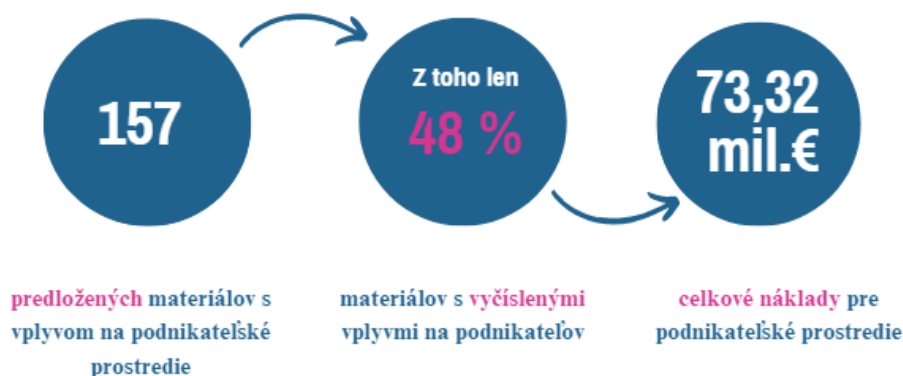
Zámerom predmetnej časti *Správy o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2023* je sprostredkovať návrhy opatrení na zlepšenie regulácie v prospech MSP. Napriek snahám CLR, predovšetkým vo forme zásadných pripomienok v rámci predbežného pripomienkového konania (PPK) a záverečného posúdenia (ZP), možno konštatovať, že aj v roku 2023 pretrvával trend nedostatočnej kvantifikácie nákladov/úspor regulácií predložených na posúdenie Stálej pracovnej komisie Legislatívnej rady vlády pre posudzovanie vybraných vplyvov (pozn. v rámci týchto materiálov sa teda jedná o vládne návrhy zákonov a podzákonných noriem, ktoré prechádzajú štandardným legislatívnym procesom, nasledovné čísla nezahŕňajú poslanecké návrhy zákonov a návrhy zákonov parlamentných výborov). Predkladatelia, teda ústredné orgány štátnej správy, vyčíslili náklady regulácie v **76 materiáloch s vplyvom na podnikateľské prostredie predložených Stálej pracovnej komisii**, čo pri celkovom počte 157 predložených materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie predstavuje približne **48 %**. Napriek tomu je možné badať určité zlepšenie v porovnaní s minulým rokom, keď predkladatelia vyčíslili náklady iba v **37 %** materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie predložených na posúdenie Stálej pracovnej komisii.

Celkové náklady na podnikateľské prostredie v prípade predmetných 76 materiálov tvorili 302,35 mil. Eur, pričom celkové úspory predstavovali 229,0 mil. Eur. Čisté náklady podnikateľského prostredia teda v týchto 76 prípadoch, v ktorých predkladatelia vyčíslili vplyvy, predstavovali 73,32 mil. Eur.

Výraznú **úsporu** pre podnikateľské prostredie odhadli predkladatelia najmä v prípade vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorou sa ustanovujú pravidlá fungovania trhu s elektrinou a podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike (vo výške cca. 142,2 mil. Eur), vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou, obsahové náležitosti prevádzkového poriadku prevádzkovateľa sústavy, organizátora krátkodobého trhu s elektrinou a rozsah obchodných podmienok, ktoré sú súčasťou prevádzkového poriadku prevádzkovateľa sústavy (cca. 22,7 mil. Eur), či vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, ktorou sa mení vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 20/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii hovädzieho dobytku v znení neskorších predpisov (cca. 11,4 mil. Eur).

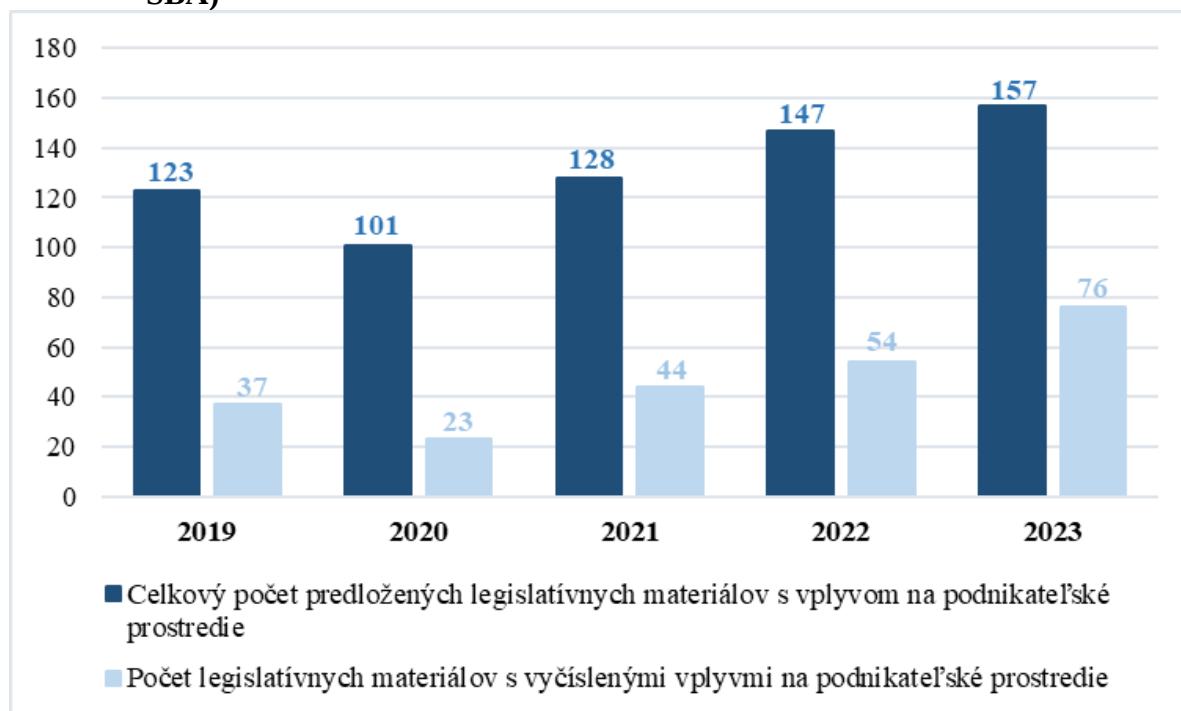
Výrazné **náklady** pre podnikateľské prostredie zase odhadli v rámci riadneho predbežného stanoviska k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zákaze výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce na trhu Únie (155,7 mil. Eur), návrhu smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2006/112/ES, pokiaľ ide o pravidlá DPH pre digitálny vek (56,2 mil. Eur), či návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (10,1 mil. Eur).

Tieto čísla však predstavujú skreslený pohľad na celkové náklady a úspory predložených materiálov a do budúcnosti je teda nevyhnutné, aby predkladatelia vynakladali väčšie úsilie pri kvantifikácii nákladov regulácie.

V porovnaní s rokom 2022 sa počet predložených materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie v roku 2023 zvýšil o 10, pričom v roku 2022 bolo predložených celkovo 147 takýchto materiálov. Pozitívnu zmenou oproti minulému roku je nárast podielu legislatívnych materiálov s kvantifikovanými (vyčíslenými) vplyvmi na podnikateľov, ktorý vzrástol z 37 % v roku 2022 na 48 % v roku 2023.

Graf 20 Celková početnosť predložených legislatívnych materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie za roky 2019-2023 (zaslané Centru lepšej regulácie, SBA)

Zdroj: vlastné spracovanie vytvorené z internej databázy

V rokoch 2021-2023 Centrum lepšej regulácie, SBA eviduje **rastúci trend** predkladaných legislatívnych materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie. Rovnako rastúci trend je možné pozorovať pri počte materiálov, ktoré majú vyčíslené vplyvy na podnikateľské prostredie.

V roku 2023 však naďalej pretrvával v rámci materiálov predložených na posúdenie Stálej pracovnej komisie **trend nedostatočného vyčísl'ovania nákladov**. Zo 157 materiálov s identifikovaným vplyvom na podnikateľské prostredie vyčíslili predkladatelia v roku 2023

vplyvy iba v 76 prípadoch, čo predstavuje 48 % z celkovo predložených materiálov (157). Ako možno pozorovať aj na grafe vyššie – každý rok (sledované obdobie 2019-2023) je minimálne viac ako polovica predložených materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie bez vyčíslenia vplyvov.

Tabuľka 54 Celkové náklady a úspory vyčíslené v predložených materiáloch s vplyvom na podnikateľské prostredie za roky 2019-2023 (zaslané Centru lepšej regulácie, SBA)

	Náklady	Úspory	Suma (netto)
2019	144,04 mil. Eur	35,38 mil. Eur	+ 108,66 mil. Eur
2020	124,00 mil. Eur	126,54 mil. Eur	- 2,54 mil. Eur
2021	138,20 mil. Eur	235,00 mil. Eur	- 96,80 mil. Eur
2022	116,29 mil. Eur	138,92 mil. Eur	- 22,63 mil. Eur
2023	456,30 mil. Eur	229,00 mil. Eur	+ 73,32 mil. Eur

Zdroj: SBA

I keď tento rok kvantifikované náklady výrazne prevýšili kvantifikované úspory (o 73,32 mil. Eur), z dôvodu nízkeho počtu materiálov s vyčíslenými vplyvmi na podnikateľské prostredie **nie je možné objektívne zhodnotiť celkový vplyv predkladaných materiálov na podnikateľské prostredie.**

6.1 Možnosti zníženia regulačnej záťaže pre MSP z pohľadu SBA

Zásady a odporúčania, ktoré CLR sformulovalo na základe skúseností zo svojej každodennej činnosti a spolupráce s relevantnými podnikateľskými organizáciami zastupujúcimi MSP, by si mali osvojiť všetci tvorcovia regulácie, aby bola pre MSP prijateľným systémom pravidiel. Mnohé z týchto odporúčaní sú súčasťou strategického dokumentu RIA 2020 – Stratégia lepšej regulácie z dielne MH SR, prípadne sú už zakotvené v samotnej Jednotnej metodike. Uvedené zásady a odporúčania sú klasifikované: a) z hľadiska procesu aplikácie pravidiel lepšej regulácie; b) z hľadiska ich obsahu; c) z hľadiska doterajších iniciatív, ktorých obsahom sú zozbierané opatrenia, ktoré vyplynuli z praxe, a ktorých aplikácia je predpokladom odstránenia administratívnej a inej záťaže MSP. V ďalšej časti je venovaná pozornosť konkrétnym obsahovým návrhom, v prípade jednoznačnej zodpovednosti je uvedený príslušný tvorca regulácie.

Z hľadiska procesu¹²⁴

- dostatočne zreteľne naformulovať obsah predbežnej informácie, aby z nej bol zrejmý zámer tvorca regulácie, čo do potenciálu vzniku vplyvov na MSP,
- uskutočniť konzultácie s dotknutými subjektmi a brať ich návrhy do úvahy, prijímať kompromisy, vnímať konzultujúce MSP ako rovnocenných partnerov pri tvorbe regulácie,

¹²⁴ Od momentu zrodu myšlienky novelizovať reguláciu až po prehodnotenie jej účelnosti po uplynutí určitého obdobia od nadobudnutia účinnosti.

- v Analýze vplyvov na podnikateľské prostredie určiť, na ktorú z veľkostných kategórií podnikov bude mať navrhovaný materiál vplyv a kvantifikovať približný počet dotknutých podnikateľov s využitím dostupných štatistík, evidencií a dát,
- v rámci zavádzania nových povinností pre podnikateľské subjekty zvážiť povinnosť zavedenia zjednodušených režimov pre MSP (napr. vo forme výnimiek z povinností, prechodných období, znížených sadzieb, zjednodušených formulárov),
- v prípade navrhovania novej povinnosti, resp. sprísňovania existujúcej povinnosti, navrhnúť tiež odstránenie resp. zjednodušenie inej existujúcej povinnosti prípadne viacerých povinností vo výške zodpovedajúcej dvojnásobku záťaže (princíp „one in – two out“ – jednu prijať, dve zrušiť),
- vyhnúť sa implementácii smerníc EÚ nad ich minimálny rámec, t. j. nevytvárať zbytočné rozširujúce povinnosti (tzv. efekt neopodstatneného goldplatingu),
- rozšíriť pravidlá agendy lepšej regulácie aj na reguláciu prijímanú na základe zákonodarnej iniciatívy poslancov a výborov NR SR (napr. povinná Analýza vplyvov na podnikateľské prostredie s kvantifikáciou vplyvov, stanovisko Komisie pre posudzovanie vplyvov),
- v súlade s odporúčaniami OECD zaviesť proces hodnotenia dopadov aj pri reguláciách prijímaných na regionálnej úrovni (t. j. na úrovni miest, obcí a vyšších územných celkov).

Z hľadiska obsahu¹²⁵

- ďalej pokračovať v zlepšovaní funkcionality portálu Slov-lex (napr. zlepšovanie filtrov vyhľadávania, zavedenie režimu sledovania zmien, aktuálnosť legislatívneho procesu jednotlivých materiálov, ako aj sprievodnej dokumentácie a pod.),
- realizovať všetky ambície projektu RIA 2020, vrátane podpory budovania analytických kapacít na jednotlivých ministerstvách či vytvorenia registra regulácií (ktorý by obsahoval aj nástroj tzv. rozhodovací strom, a prostredníctvom ktorého by každý podnikateľ prakticky a jednoducho získal prehľad o regulácií, ktorá sa ho týka),
- vykonať audit opodstatnenosti a primeranosti všetkých povinností, ktoré vyplývajú podnikateľom z regulácie, kvantifikovať celkové náklady spojené s ich plnením, uskutočniť medzinárodné porovnanie v sporných oblastiach a inšpirovať sa best practices zo zahraničia a následne odstrániť všetky povinnosti, ktoré sú neúmerne (nakolko vo vzťahu k účelu spôsobujú neprimeranú administratívnu či finančnú záťaž podnikateľom).

Z hľadiska doterajších iniciatív

- pokračovať v plnení opatrení prijatých ako súčasť Antibyrokratických balíčkov – tzv. Kilečiek I. – III,
- dôsledne uplatňovať a princíp one in – two out aj v prípade poslaneckých zákonov a zároveň rozšíriť jeho uplatnenie aj na regulácie, ktoré upravujú výšku či sadzbu daní, odvodov a ciel,
- zlepšiť proces ex-post hodnotenia prostredníctvom zvýšenia účasti podnikateľských subjektov na konzultačnom procese,
- riešiť podnety podnikateľskej verejnosti zasielaných už niekoľko rokov do ankety Byrokratický nezmysel roka a vyhodnocovaných zástupcami podnikateľskej obce a

¹²⁵ Na zabezpečenie fungovania pravidiel lepšej regulácie prostredníctvom uvedených inštitútov.

odborníkmi na lepšiu reguláciu – doposiaľ sa podarilo z 11 ročníkov rebríčka TOP 10 vyriešiť približne 50 % podnetov.

6.2 Konkrétne návrhy zmeny regulácie

Pracovné právo a zamestnávanie

- prijať kompromis pri vyplácaní príplatkov pre zamestnancov za prácu nadčas, v sobotu, nedeľu a vo sviatok pre všetky MSP bez výnimky – formou oslobodenia príplatkov od dane a odvodov (do určitej sumy/navýšených, resp. novo ustanovených/v plnej výške) (MPSVR SR),
- odstrániť mäťúcu právnu úpravu prihlasovania zamestnanca do Sociálnej poisťovne v lehote 8 dní od začatia výkonu činnosti vo vzťahu k výkonu kontroly a možnosti uloženia pokuty (MPSVR SR),
- zrušiť obmedzenie možnosti byť „dohodárom“ a zároveň evidovaným na úrade práce v dĺžke 40 dní v kalendárnom roku u jedného zamestnávateľa (MPSVR SR),
- vypustiť zákaz „dohodárov“ programovať, fotografovať, vytvárať grafické práce, odborné texty či iné autorsky chránené diela v § 223 ods.4 Zákonníka práce (MPSVR SR),
- zvýšiť časovú dotáciu dohôd o pracovnej činnosti z 10 na 20 hodín týždenne v ustanovení § 228a ods. 1 písm. a) zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (MPSVaR SR),
- zvýšiť počet 350 hodín, na ktorú môže byť uzatvorená dohoda o vykonaní práce medzi zamestnávateľom a fyzickou osobou počas kalendárneho roka. Vypustiť podmienku, na základe ktorej sa do rozsahu práce započítava aj práca vykonávaná zamestnancom pre zamestnávateľa na základe inej dohody o vykonaní práce.
- zmierniť následky nelegálneho zamestnávania, za ktoré je podnikateľ trestaný dvakrát - pokutou, ako aj následkami, ktoré vyplývajú z 5 ročného zápisu do Centrálného registra nelegálnych zamestnávateľom (MPSVR SR),
- určiť zoznam odporúčaných dokumentov, ktoré môže inšpektorát práce pri kontrole žiadať podľa § 12 ods. 1 písm. d) zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní (MPSVaR SR),
- zrušiť povinnosť podnikateľa zisťovať, či zamestnanci jeho dodávateľa nevykonávajú nelegálnu prácu podľa ustanovenia § 7b ods. 4 až 11 Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní (MPSVR SR),
- zrušiť povinnosť zamestnávateľa nahlasovať voľné pracovné miesto a jeho charakteristiku úradu práce, sociálnych vecí a rodiny podľa § 62 ods. 6 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MPSVR SR),
- zrušiť povinnosť zamestnávateľa zasielať písomnú správu o splnení opatrení na odstránenie zistených porušení predpisov po vykonaní inšpekcie práce podľa § 14 ods. 2 zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce aj podľa vzoru zrušenia rovnakej povinnosti predkladania písomnej správy o splnení opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku po kontrole Sociálnej poisťovne (daná povinnosť bola zrušená novelou

č. 198/2020 Z. z. zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení s účinnosťou od 21.7.2020) (MPSVaR SR),

- zvýšiť rozsah týždenného pracovného času, ktorú je možné vykonávať podľa Dohody o brigádnickej práci študentov z 20 hodín na 40 hodín (podľa § 227 ods. 2 Zákonníka práce),
- umožniť, aby sa dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru mohli uzatvárať na dobu neurčitú (§ 226 ods. 1 § 228 ods. 2 § 228a ods. 3 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce) (MPSVaR SR),
- umožniť, aby bezplatná pomoc príbuzných vo všetkých obchodných spoločnostiach (nielen v 1 a 2-osobových s. r. o.) nebola považovaná za nelegálnu prácu podľa § 2a ods. 2 zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MPSVR SR),
- znížiť maximálnu výšku pokuty ukladanú Sociálnou poisťovňou za omeškanie platieb alebo za platby v nesprávnej výške ustanovenú v § 239 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (MPSVaR SR),
- znížiť neúmerne prísne sankcie za oneskorené prihlásenie nového zamestnanca do Sociálnej poisťovne podľa § 2 ods. 2 písm. b) zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní (MPSVaR SR),
- odstrániť duplicitnú oznamovaciu povinnosť zamestnávateľov voči zdravotnej poisťovni zamestnanca pri jeho prechode z materskej na rodičovskú dovolenku ustanovenú v § 24 ods. 1 písm. c) zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení (MPSVaR SR),
- zrušiť povinnosť zasielania evidenčných listov dôchodkového zabezpečenia zamestnávateľom do Sociálnej poisťovne podľa § 231 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (MPSVaR SR),
- zrušiť povinnosť zamestnávateľa podľa § 152, odst. 7 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce umožniť zamestnancom výber medzi zabezpečením stravovania prostredníctvom právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ktorá má oprávnenie sprostredkovať stravovacie služby, formou stravovacej poukážky alebo poskytnutím finančného príspevku na stravovanie a presunúť túto možnosť do výlučnej kompetencie zamestnávateľa (MPSVaR SR),
- zrušiť poskytovanie stravovania pre zamestnancov formou gastrolístkov podľa § 152 ods. 7 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (MPSVaR SR), navrhujeme teda ponechať len možnosť finančného príspevku na stravovanie
- zdobrovoľniť rekreačné poukazy ustanovené v § 152a zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (MPSVaR SR),
- zrušiť povinnosť upravenú v ustanovení § 152 Zákonníka práce (zabezpečiť stravovanie gastrolístky/finančný príspevok na stravovanie), ale po vzore Českej republiky upraviť stravovanie zamestnancov ako dobrovoľný benefit zamestnávateľa (MPSVaR SR).

Dane a účtovníctvo

- opätovne umožniť oslobodenie príjmu z príležitostných činností do 500 Eur u fyzickej osoby aj v prípade, ak ide o protistranu, ktorá si tento výdavok uplatní do daňových nákladov, resp. môže si ich uplatniť (MF SR),
- zrušiť odpisovú skupinu 6 v prílohe č. 1 k zákonu č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, v rámci ktorej sa majetok odpisuje 40 rokov a položky z doterajšej odpisovej skupiny 6 presunúť do odpisovej skupiny 5, na ktorú sa vzťahuje 20-ročná doba odpisovania (MF SR),

- opätovne zaviesť zníženú sadzbu dane z príjmu pre subjekty s obratom do 100 000 Eur (MF SR),
- riešenie daňovo-odvodového zaťaženia v prípade súbehu živnosti a závislej práce (ak SZČO podniká v rámci vedľajšej činnosti, teda najmä popri zamestnaní – závislej činnosti, z ktorej príjmu už uhradza odvody, mala by sa táto skutočnosť premietnuť do zvýhodneného vzorca pre výpočet odvodov (MF SR; SP; MPSVR SR),
- znížiť povinnú dobu archivácie účtovných dokumentov zo súčasných 10 rokov na minimálne pôvodných 5 rokov, nakoľko podnikateľom vznikajú zabezpečením tohto opatrenia dodatočné náklady (MF SR),
- odstrániť povinnosť vyplniť žiadosť o vrátenie preplatku na dani v prípade jeho vzniku (MF SR),
- umožniť dosiahnutie daňovej straty pri prenájme nehnuteľnosti (MF SR),
- zmeniť povinnosť zasielať mesačné prehľady o zrazených a odvedených preddavkoch na daň na minimálne štvrťročné zasielanie prehľadov o zrazených a odvedených preddavkoch na daň, čím sa zmenší administratívna záťaž podnikateľov (MF SR),
- zrušiť daň z neživotného poistenia vo výške 8 % (MF SR),
- navýšiť, resp. úplne zrušiť limit 20 000 Eur pre uplatňovanie paušálnych výdavkov SZČO v § 6 ods. 10 zákona č. 595/2003 Z. z. (MF SR),
- zvýšiť % sadzbu paušálnych výdavkov zo súčasných 60 % v kľúčových odvetviach hospodárstva (napr. podnikanie v poľnohospodárstve) (MF SR),
- zmena zložitého vzorca používaného pre výpočet mesačného vymeriavacieho základu, z ktorého sa odvíja výška sociálneho poistenia SZČO (MF SR),
- zvýšiť hranicu potrebnú na povinnú registráciu platiteľa DPH v zmysle Európskych pravidiel až na 85 000 Eur (MF SR),
- zrušiť povinnosť, resp. predĺžiť lehotu oznamovania skončenia uplatňovania osobitného režimu DPH na základe prijatých platieb (MF SR),
- prehodnotiť zdaňovanie príspevkov pre zamestnancov zo sociálneho fondu (napr. aj príspevkov na účasť na kultúrnych a športových podujatiach je zdaniteľným príjmom zamestnanca a zamestnávateľ je povinný zraziť z neho preddavok na daň podľa § 35 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov) (MF SR),
- zaviesť zjednodušený daňovo-odvodový režim pre SZČO s určitou hranicou príjmov, pod ktorými by daň z príjmu a odvody na sociálne a zdravotné poistenie nahradil jednotný mesačný poplatok (MF SR),
- znížiť ročnú sadzbu dane z ťažkých nákladných vozidiel, t. j. motorových vozidiel alebo jazdných súprav, určených výlučne na prepravu tovaru po ceste s celkovou maximálnou prípustnou hmotnosťou naloženého vozidla minimálne 12 ton, bližšie k minimálnym sadzbám stanovených legislatívou EÚ (MF SR),
- zrušiť povinnosť zakúpenia diaľničnej známky na prípojné vozidlo (príves alebo prívesný vozík) pri prekročení súčtu najväčšej technicky prípustnej celkovej hmotnosti motorového vozidla a najväčšej technicky prípustnej celkovej hmotnosti prípojného vozidla nad 3,5 t podľa § 2 ods. 2 písm. b) v zákona č. 488/2013 Z. z. o diaľničnej známke (MDaV SR),
- vylúčiť kontrolované transakcie z definície mikrodaňovníka v zákone o dani z príjmov, nakoľko podnikateľ v prípade ich vykonania stráca štatút mikrodaňovníka, a tým aj výhody s ním spojené (napr. zvýhodnené podmienky pre odpisovanie hmotného majetku,

zvýhodnené pravidlá odpočtu daňovej straty) / resp. úplne zrušiť inštitút mikrodaňovníka v právnom poriadku SR (MF SR),

- znížiť daň z kryptomien z aktuálnych 21 % (MF SR),
- zlúčiť 3 výkazy DPH - daňové priznanie, kontrolný výkaz a súhrnný výkaz a nahradiť ho zasielaním jedného podania (MF SR),
- znížiť dobu odpisovania elektrobicyklov zo 6 na 2 roky ustanovenú v § 26 ods. 1 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov (MF SR),
- rozšíriť okruh daňovníkov a transakcií, pri ktorých nie je potrebné pripravovať transferovú dokumentáciu (MF SR),
- stanoviť výnimku z povinností povinnej osoby podľa § 5 zákona o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti v odôvodnených prípadoch (MF SR).

Obchodné právo

- zrušiť zákaz používať suroviny od drobných farmárov na podnikanie (MPRV SR),
- uľahčiť prevod majetku v rámci generačnej výmeny v obchodných spoločnostiach (MH SR),
- zrušiť podmienku pre majiteľov jasli mať vysokoškolské vzdelanie a bezbariérovú prevádzku (MŠVVaŠ SR),
- znížiť požadované základné imanie spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o.) na 1 Euro (MS SR),
- zakotviť, že s. r. o. s minimálnym základným imaním nemusí povinne vytvárať rezervný fond / resp. úplne zrušiť povinné vedenie rezervného fondu v obchodných spoločnostiach po vzore Českej republiky (MS SR),
- v súlade s čoraz vyššou mierou digitalizácie umožniť v spoločnostiach účasť na riadení distančným spôsobom (t. j. per rollam) a zaviesť pravidlá a podmienky takéhoto hlasovania v obchodných spoločnostiach (MS SR),
- zrušiť požiadavku na overenie podpisu predsedu valného zhromaždenia (MS SR), zaviesť možnosť vydávať rozličné druhy akcií (zakladateľské a investorské) spoločnostiam s premenlivým základným imaním (MS SR),
- zaviesť inštitút všeobecnej voľnej živnosti (MV SR),
- umožniť založenie voľnej živnosti aj osobám od 16 rokov veku resp. umožniť podnikanie neplnoletých na Slovensku po vzore Českej republiky (MS SR),
- umožniť založenie akejkoľvek obchodnej spoločnosti online spôsobom v Obchodnom zákonníku (MS SR),
- umožniť, aby zodpovedný zástupca na Slovensku mohol byť ustanovený vo viacerých prevádzkarňach bez potrebného povolenia výnimky po vzore Českej republiky, t. j. jedna osoba (zodpovedný zástupca) môže vykonávať túto funkciu vo viacerých prevádzkarňach, pričom je nastavený limit v zákone – napr. nie viac ako pre 4 podnikateľov (MV SR),
- zavedenie automatického oznámenia a zaevidovania skutočnosti, že si štatutár zmenil trvalé bydlisko a došlo k vyhotoveniu nového občianskeho preukazu v obchodnom registri, s ohľadom na zbytočnú byrokráciu a náklady, ktoré zmena trvalého pobytu, resp.

vyhotovenie nového občianskeho preukazu štatutára so sebou momentálne prináša (MS SR),

- zrušiť povinnosť zložiť preddavok na odmenu likvidátora v prípade, ak likvidátor vykonáva svoju funkciu bez nároku na odmenu (MS SR),
- zakotviť premlčaciu dobu nárokov obchodnej spoločnosti voči členom orgánov, ktorá bude plynúť odo dňa, kedy skončia vo svojej funkcii (MS SR),
- zaviesť ako štandardný režim bezodplatného výkonu funkcie členov štatutárneho orgánu, prokuristu, členov dozorného orgánu a vedúceho organizačnej zložky (MS SR),
- zaviesť nárok na príspevok v nezamestnanosti aj pre štatutárov a spoločníkov obchodných spoločností za predpokladu nízkej mesačnej odmeny (MPSVaR SR),
- zosúladiť terminológiu v oblasti obchodného, účtovného, konkurzného a daňového práva v pojmoch ako napr. základné imanie, obchodné imanie, základný kapitál, podnik, a pod. (MH SR; MS SR),
- reflektovať vedecko-technický pokrok v oblasti legislatívy motorových vozidiel v zákone o cestovných náhradách (rozšíriť znenie zákona o využívanie elektrických vozidiel pri pracovných cestách, nakoľko zákon upravuje spôsob určenia náhrady za spotrebované pohonné látky len vo vzťahu k motorovým vozidlám s pohonom na štandardné palivá, akými sú napríklad benzín, nafta, LPG, CNG alebo vodík, avšak nie je upravený postup, na základe ktorého sa určuje náhrada za spotrebované pohonné látky v prípade použitia plug-in hybridného elektrického vozidla alebo elektrického vozidla) (MD SR),
- zrušiť podmienku pre majiteľov jaslí mať vysokoškolské vzdelanie a bezbariérovú prevádzku (MŠVVaŠ SR),
- zrušiť povinnosť viesť a uchovávať evidenciu o cenách tovarov, vrátane kalkulácií nákladov a zisku 3 roky po predaji tovaru v § 13 ods. 1 zákona č. 18/1996 Z. z (MF SR).

Nadmerná byrokracia, neúmeraná finančná záťaž a právna neistota

- významne liberalizovať nelogickú povinnosť ubytovateľov nahlasovať ubytovaných cudzincov do 5 dní od ubytovania cudzineckej polícii, ktorá okrem nadmernej administratívnej záťaže neprináša želaný účel, nakoľko priemerná doba ubytovania je nižšia ako 5 dňová lehota v § 113 písm. c) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MV SR),
- zjednodušiť proces posudzovania žiadostí o nepriamu formu podpory podnikania (MH SR),
- zaviesť alternatívnu možnosť prihlásenia sa do elektronickej schránky, a to menom a heslom či mobilným kľúčom - v zákone č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) (MIRRI SR),
- v prípade súkromných bezpečnostných služieb ustanoviť výnimku z povinnosti zamestnávania povinného podielu zamestnancov so zdravotným postihnutím podľa § 63 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti, nakoľko zákon im umožňuje zamestnávať len osoby bez zdravotného postihnutia, resp. osoby zdravotne spôsobilé (súkromná bezpečnostná služba je tak prakticky automaticky odsúdená na povinnosť uhrádzať povinný odvod podľa § 65 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti za nesplnenie povinnosti zamestnávať určený podiel osôb zo zdravotným postihnutím) (MPSVaR SR),

- vypustiť v § 14 ods. 1 písm. d) zákona č. 473/2005 Z. z. o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nakoľko súčasná právna úprava porušuje princíp prezumpcie neviny. Trestné stíhanie by mohlo byť dôvodom na dočasné pozbavenie výkonu obdobne ako pri zákone č. 73/1998 Z. z. (MPSVaR SR),
- zrušiť nadbytočnú povinnosť zriaďovateľov jasli reportovať úradom ako fungujú a aký majú výsledok hospodárenia, aj v prípade, ak na svoje fungovanie nepoberajú žiadne dotácie podľa § 67a ods. 1 a 3 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) (MPSVaR SR),
- vypustiť povinnosť vykonania kontroly originality pri vývoze auta do zahraničia ustanovenú v § 116 ods. 6 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorá predstavuje pre podnikateľov finančnú a administratívnu záťaž (MD SR),
- vyriešiť situáciu nemožnosti zapísať zmenu konečného užívateľa výhod v rovnakom formulári ako inú zmenu v s. r. o. (momentálne je nutné podať na obchodný register dve podania pod dvomi rôznymi číslami podania, ktoré sú väčšinou pridelené aj dvom rôznym vyšším súdnym úradníkom a oddeleniam), tak aby mohol podnikateľ vykonať obe zmeny údajov v jednom formulári a zaplatil iba jeden správny poplatok vo výške 33 Eur (MS SR),
- uviesť priamo v príslušných legislatívnych predpisoch alebo v jednotnom zákone všetky Slovenské technické normy, ktoré sú zamestnávateľia povinní dodržiavať pre oblasť BOZP, a zároveň poskytnúť tieto normy zdarma zamestnávateľom prostredníctvom webového portálu (s ohľadom na fakt, že oblasť BOZP a noriem, ktoré v tejto oblasti treba dodržiavať nie je upravená jednoznačne a zákonodarca by mal jasne uviesť, ktoré STN je nevyhnutné dodržiavať pre zabezpečenie minimálnej bezpečnosti v oblasti BOZP zo strany zamestnávateľa) (MPSVaR SR),
- doplniť zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch o upresnenie, v zmysle ktorého poplatník (podnikateľ) nebude povinný preukazovať úhradu poplatku, ktorú si príslušný úrad overí sám, resp. vykonať takú elektronizáciu procesu, aby úrady mali prehľad o úhrade poplatníka ihneď a nemuseli kvôli tomu prerušovať správne konanie (MV SR),
- zautomatizovať výmenu informácií medzi regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva po schválení príslušnej prevádzkarne tak, aby v prípade, že sa jedná o prevádzku súvisiacu akokoľvek s potravinami, nemusel podnikateľ zvlášť oznamovať vznik tejto prevádzkarne ešte aj príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe SR pod hrozbou vysokej pokuty, resp. zrušiť alebo znížiť predmetnú sankciu za neoznámenie prevádzkarne podľa § 28 ods. 2 písm. l) zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách (MPaRV SR),
- zrušiť oprávnenie obce ukladať fyzickým osobám-podnikateľom a právnickým osobám povinnosť oznamovať obci čas predaja v obchode a čas prevádzky služieb z dôvodu, že povinnosť oznámiť zriadenie prevádzkarne si podnikateľ splnil už voči živnostenskému úradu (MV SR),
- zrušiť povinnosť označovať pôvod mäsa v stravovacích a reštauračných zariadeniach, nakoľko ani v prípade použitia polotovarov pri príprave jedál sa pôvod mäsa uvádzať nemusí, a navyše táto povinnosť platí už viac ako 3 roky, avšak stále neexistuje vyhláška, ktorá by upresňovala spôsob uvádzania pôvodu mäsa v týchto zariadeniach (MPaRV SR),
- zrušiť povinnosť nahlasovania stavu zásob, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie potravinovej bezpečnosti štátu podľa § 24 ods. 1 a 2 zákona č. 152/1995 Zb. o

potravinách, nakoľko sa jedná o duplicitu zasielania údajov zo strany povinných subjektov (povinnosť podľa § 24 ods. 1 zákona č. 152/1995 Zb. majú podnikatelia dvakrát ročne, v rovnakej frekvencii však vyplňajú aj polročný výkaz zo Štatistického úradu) (MPaRV SR),

- zabezpečiť, aby elektronicky podpísané dokumenty od orgánov verejnej správy bolo možné vytlačiť a použiť na právne účely bez potreby zaručenej konverzie (MIRRI SR),
- odstrániť povinnosť žiadať obec o povolenie, ak chce dať zamestnávateľ zamestnancovi paletu na využitie v domácnosti podľa § 97 ods.1 písm. n) zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MŽP SR),
- znížiť zaťaženie podnikateľov spojené so získavaním súhlasu od orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva v prípade odovzdávania odpadov vhodných na využitie v domácnosti (napr. odpadové drevo z paliet, bedne na tovar atď.), t. j. navrhujeme zrušiť povinnosť získavania tohto súhlasu od orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva, ktorý je navyše aj spoplatnený sumou 11 Eur (MŽP SR),
- znížiť výšku sankcií za porušenie povinností v zmysle zákona o ochrane osobných údajov (GDPR) a zaviesť možnosť tzv. druhej šance, resp. odpustenia sankcie pri prvom porušení (ÚOOÚ SR),
- zaviesť do sankčného mechanizmu zákonov (napr. zákon o ochrane spotrebiteľa či zákon o odpadoch) tzv. druhú šancu – t. j. uloženiu pokuty by malo predchádzať upozornenie a možnosť nápravy drobných nedostatkov (MS SR; MH SR; MŽP SR),
- zrušiť opätovnú povinnosť duplicitného nahlasovania bankových účtov určených na podnikanie (MF SR),
- vytvoriť jedno kontaktné miesto, umožňujúce v jednom kroku vykonať a ohlásiť zmeny v OR SR a zosúladiť s ďalšími registrami ako napr. CDCP, NCDP, OCP, ZRSR, a s tým súvisiaci centralizovaný systém spravovania, aktualizácie, evidencie a zdieľania dát medzi verejnými inštitúciami (MS SR),
- zrušiť povinnosť viesť a uchovávať evidenciu o neobalových materiáloch a ohlasovať údaje z nej Ministerstvu životného prostredia pre výrobcov neobalových výrobkov, ktorí uvádzajú na trh v Slovenskej republike v súhrnnom množstve menej ako 100 kg neobalových výrobkov za kalendárny rok s ohľadom na už platné ustanovenie § 74 ods. 4 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ktoré liberalizuje týchto výrobcov z viacerých povinností (MŽP SR),
- upraviť teploty skladovania mäsových výrobkov tak, že ich hodnoty neustanoví Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR č. 83/2016 Z. z. o mäsových výrobkoch, ale len výrobca (MPaRV SR),
- zabezpečiť nastavenie splniteľných teplotných podmienok pri skladovaní potravín, a to rozšírením rozpätí v ustanovení § 9 ods. 3 písm. a) až c) Výnosu MPRV SR a MZ SR z 25. júla 2007 č. 28167/2007-OL, ktorým sa vydáva hlava Potravinového kódexu Slovenskej republiky (MPaRV SR),
- prehodnotiť možnosť zakúpiť si diaľničnú známku na ľubovoľný počet dní v zákone č. 488/2013 Z.z. o diaľničnej známke a o zmene niektorých zákonov (MDaV SR),
- znížiť pokuty ustanovené v § 124 zákona č. 452/2021 Z. z. o elektronických komunikáciách týkajúce sa cookies na Európske minimum (MD SR a MIRRI SR),
- vytvoriť centrálnu evidenciu všetkých samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) a umožniť elektronickú formu ohlásenia činnosti SHR v zákone č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov (MPaRV SR),

- preniesť kompetenciu evidencie samostatne hospodáriacich roľníkov z obcí na Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPaRv SR),
- zrušiť povinnosť vypracovať prevádzkový poriadok a ponechať hygienické pravidlá len v medziach úpravy HACCP (MZ SR),
- zrušiť povinnosť vykonávania kontrol a revízií pre elektrické spotrebiče skupiny E (tlačiarne, PC v kanceláriách) (MPSVaR

Záver

MSP tvorí dôležitú súčasť modernej trhovej ekonomiky. Na Slovensku je ich význam umocnený ešte aj ich početnosťou, pričom tvoria viac ako 70 % podiel na zamestnanosti a 99,9 % podiel zo všetkých registrovaných podnikov.

V uplynulom roku 2023 niektoré hrozby pre MSP pominuli, no zároveň slovenské MSP čelili aj novým výzvam. Rok 2023 bol charakteristický úplným opustením opatrení COVID – 19 a slovenským MSP tak bolo umožnené fungovať v neobmedzenom režime. Na druhej strane však aj v roku 2023 pokračovala nepriaznivá geopolitická situácia, umocnená vojnou na Ukrajine. A aj keď sa podarilo stabilizovať ceny energií na svetových trhoch, slovenské MSP naplno pocítili ich dopad práve v uplynulom roku.

Rok 2023 bol zároveň rokom volebným. To v slovenských podmienkach zväčša znamená ešte väčšie legislatívne zmeny, a to či už pred alebo po voľbách. Slovenskí politici si žiaľ stále naplno neuvedomujú potrebu stabilizácie podnikateľského prostredia a dlhodobo prechádzajú zákony v skrátanom legislatívnom konaní, bez riadneho legislatívneho procesu a pripomienkovania, s chybami a nejasnosťami. Navyše, koniec roka 2023 pre slovenské MSP priniesol konsolidačný balík, s ktorým vysporadúvajú v roku 2024. Považujeme za chybu, že v roku 2023 sa zlá situácia verejných rozpočtov riešila zvyšovaním daňovo – odvodového zaťaženia malých, dokonca mikropodnikov, či zvyšovaním už tak dosť vysokého odvodového zaťaženia práce. Hodnoteniu týchto legislatívnych zmien sme sa venovali v druhej kapitole.

V tretej kapitole sme priniesli stav slovenského ekonomického makroprostredia. Pozitívom v uplynulom roku 2023 bol najmä fakt, že slovenská ekonomika pokračovala v raste (rast HDP dosiahol 1,6 %). Zvýšil sa tiež priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve. Z hľadiska kvantitatívnych ukazovateľov MSP konštatujeme, že rok 2023 je možné hodnotiť relatívne pozitívne. Hoci sa početnosť MSP mierne znížila, dosiahla takmer 667 tisíc MSP. Podiel MSP na zamestnanosti zostáva stále nad 70 %.

Na druhej strane sa dlhodobo nedarí podporiť podnikateľskú aktivitu žien – živnostníčok. Ich podiel na živnostníkoch ostáva pod 30 %. Zastavil sa tiež prílev mladých podnikateľov do 30 rokov a nemení sa ani motivácia starších ľudí nad 60 rokov podnikat'. Všetky tri faktory – nízke zastúpenie žien, nižšia motivácia mladých a starších podnikateľov predstavujú podľa nášho názoru výzvy pre regulačnú politiku. Malo by byť v záujme štátu zvýšiť nielen zapojenie mladých perspektívnych ľudí do podnikania (z ktorého časom môžu vyrásť zaujímavé firmy), ale tiež zapojenie starších ľudí v postproduktívnom veku na trh práce prostredníctvom podnikania. Pri nedostatku pracovnej sily, akým slovenská ekonomika trpí je zapojenie starších ročníkov na trh práce priam nevyhnutnosťou.

Z hľadiska regionálneho zastúpenia aj v prípade registrovaných MSP vidíme výraznú regionálnu disparitu. Tá sa prejavuje najmä pri Bratislavskom kraji, kde je registrovaných 23,2 % všetkých MSP. Aj keď do určitej miery môže ísť o fakt, že firmy majú v Bratislavskom kraji sídlo, aj keď svoju činnosť vykonávajú v iných krajoch, nepovažujeme tento trend za priaznivý. Práve naopak, regionálne disparity je nevyhnutné znižovať prostredníctvom zvyšovania podnikateľskej aktivity aj v iných regiónoch.

Dôležitým ukazovateľom, ktorý odzrkadľuje úroveň konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti sektora MSP je aj produktivita práce. Slovenské MSP dlhodobo zaostávajú v dosahovanej produktivite práce za svojimi konkurentmi v krajinách EÚ. Podľa posledných údajov zverejnených Eurostatom dosiahli slovenské MSP v roku 2021 produktivitu práce na úrovni 23,0 tisíc Eur (objem vytvorenej pridanej hodnoty na jednu zamestnanú osobu). Slovensko patrí medzi krajiny s najnižšou produktivitou práce v sektore MSP.

Dôležitým ukazovateľom MSP je tiež zahraničný obchod. Ten je v posledných dvoch rokoch výrazne ovplyvnený novou situáciou, kedy v regióne, v ktorom sa nachádza aj SR prebieha vojnový konflikt. Bohužiaľ, v oboch ukazovateľoch, ako v prípade dovozu, tak i vývozu MSP bol rok 2023 charakterizovaný poklesom. Vývoz MSP sa znížil o 2,4 %, dovoz MSP sa znížil o 1,8 %. Pasívne saldo MSP dosiahlo v roku 2023 hodnotu 11 725 mil. Eur. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa pasívne saldo zahranično-obchodnej bilancie zhoršilo o 129 mil. Eur.

Celkový stav ekonomiky odzrkadľuje aj postavenie Slovenska v rebríčkoch konkurencieschopnosti. Tie mapujú ekonomické ukazovatele a zbierajú názory respondentov, pričom porovnávajú jednotlivé krajiny medzi sebou. Žiaľ ani v jednom rebríčku nedosiahlo SR postavenie v prvej desiatke a relatívne uspokojivé postavenie (33.) dosahuje SR iba v rebríčku ekonomickej slobody.

Z hľadiska štruktúry foriem financovania bežnej podpory dominovala priama forma podpory. Avšak aj vplyvom zaradenia nástroja SIHAZ medzi bankové záruky klesol podiel priamej formy pomoci medziročne o 12,6 p. b. na 73 %. (medziročný pokles zastúpenia priamej formy podpory). Najvýznamnejší podiel na bežnej podpore MSP z hľadiska jednotlivých kategórií mala kategória úverov alebo pôžičiek (42,9 %). Čiastočne je medziročný rast výšky poskytnutých úverov spôsobený aj podrobnejším výkazníctvom zo strany oslovovaných bánk. Kategória dotácie, NFP, granty dosiahla podiel na bežnej podpore 27,8 % a kategória bankových záruk dosiahla podiel 22,5 %. Medzi významnejšie kategórie patrili aj stimuly a úľavy na dani a pokutách (3,77 %). Z hľadiska členenia podpory malých a stredných podnikov významne prevládala finančná podpora.

V medziročnom porovnaní bola výška reálneho čerpania bežnej podpory výrazne vyššia ako tomu bolo v roku 2022, a to až o 125 %. Za nárastom, ktorý je pomerne dramatický stojí niekoľko vecí. Zásadnou je zmena metodika, v prípade nezmenenej metodiky by nárast predstavoval „iba“ 31 %. Druhou dôležitou časťou nárastu je rast výdavkov na dotácie na energie. Pokles sme pozorovali pri schémach „iné“. V roku 2023 postupne skončilo viacero schém podpory a preto je tento pokles tiež relatívne logický.

Napriek istým negatívam, ktoré sú spomenuté aj v tejto Správe je pozitívom najmä fakt, že na Slovensku pôsobí množstvo organizácií, ktoré pomáhajú MSP a sú zárukou rozvoja MSP, poskytujú poradenstvo, realizujú podujatia. Medzi najvýznamnejšie patrí SBA, ale v analýze uvádzame tiež podporu zo strany štátnych a neštátnych organizácií.

V priebehu roka 2023 Slovak Business Agency monitorovala stav a vývoj podnikateľského prostredia, pričom výsledky svojich zistení uverejnila v množstve analytických výstupov, ktoré sa svojou podstatou dotýkali špecifických otázok podnikateľov. Analýzy spracovávané v SBA boli zamerané na identifikáciu a analýzu bariér rozvoja podnikania MSP v Slovenskej republike a tiež na mapovanie aktuálnych trendov v podnikaní MSP. V každej z realizovaných analýz, ako aj realizovaných prieskumov sú vyjadrené postrehy a odporúčania, ktoré by vo svojej podstate mali prispieť k prehĺbeniu poznania a možnosti rozvoja, ako aj k zlepšeniu podmienok podnikania MSP.

Z realizovaných analýz a prieskumov možno identifikovať ďalšie problematické oblasti, ktorým MSP čelili v monitorovanom období. Okrem problematického prístupu ku kapitálu, ktorý je možné zlepšiť budovaním kapitálového trhu a burzy, je tiež dôležité zameriavať sa na podmienky a porovnania podnikania v jednotlivých krajinách EÚ, či aspoň V4. Oproti minulosti sme v roku 2023 v SBA venovali zvýšenú pozornosť tiež daňovému a daňovo – odvodovému zaťaženiu slovenských MSP. Aj vzhľadom na to, že prostredie sa mierne stabilizuje sa do popredia dostáva práve problematika daňovo – odvodového zaťaženia. Podľa

výsledkov prieskumov zrealizovaných SBA podnikatelia považujú daňovo-odvodové zaťaženie za najvýznamnejšiu prekážku pri fungovaní a ďalšom raste ich podnikania.

Preto aj v rámci celkových odporúčaní presadzuje SBA dlhodobu liberalizáciu podnikateľského prostredia, zákonov a zníženie daňovo – odvodovej záťaže pre MSP. Samostatnú problematiku predstavuje legislatívny proces, na ktorého transparentnosť poukazujeme opakovane. Konkrétne opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia MSP sú zamerané následne na rušenie administratívnych prekážok, zvýšenie flexibility Zákonníka práce, zníženie sankcií za porušenie niektorých povinností, ale tiež prehodnotenie niektorých daňových politík vo vzťahu k MSP.

Zoznam použitej literatúry

Analýzy vplyvov na rozpočet verejnej správy, na zamestnanosť vo verejnej správe a financovanie návrhu; analýzy vplyvov na životné prostredie a analýzy vplyvov na informatizáciu spoločnosti. Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/podnikatelske-prostredie/reforma-goldplating?csrt=17516329495503000378>

CED Slovakia. Základné info. Dostupné online: <https://cedslovakia.eu/zakladne-info/>

Era. Implementácia programu Horizont Európa, 2023. Dostupné online: https://commission.Europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/justtransition-fund_sk

Eraportal. EIC Impact Report 2023. Dostupné online: <https://eraportal.sk/horizont-Europa/aktualita/eic-impact-report-2023/>

Eraportal. Európska rada pre inovácie. Dostupné online: <https://eraportal.sk/horizont-Europa/inovativna-Europa/Europska-rada-pre-inovacie/>

Eureka Network. Informácie o financovaní programu Eurostars. Dostupné online: <https://Eurekanetwork.org/programmes/Eurostars/funding-information/>

Eureka Network. Program Eurostars. Dostupné online: <https://Eurekanetwork.org/programmes/Eurostars/>

Európska komisia 2021 The EU's 2021-2027 long-term Budget and NextGenerationEU, ISBN 978-92-76-30627-6, dostupné online na: <https://op.Europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d3e77637-a963-11eb-9585-01aa75ed71a1/language-en>

Európska komisia, 2023, Annual Report on European SMEs 2023/2024, SME Country Fact Sheet, bez ISBN, Brusel: Európska komisia, dostupné online na: https://single-market-economy.ec.Europa.eu/document/download/2bef0eda-2f75-497d-982e-c0d1cea57c0e_en?filename=Annual%20Report%20on%20European%20SMEs%202024.pdf

Európska komisia, 2023, Komisia zavádza Nástroj na medziregionálne inovačné investície vo výške 570 miliónov Eur, dostupné online: https://ec.Europa.eu/regional_policy/sk/newsroom/news/2021/11/24-11-2021-commission-launches-the-Eur570-million-interregional-innovation-investment-instrument

Európska komisia. (2023, 27. júna). Komisia schválila upravený plán obnovy a odolnosti Slovenska v hodnote 6,4 miliardy Eur. Dostupné online: https://slovakia.representation.ec.Europa.eu/news/komisia-schvalila-upraveny-plan-obnovy-odolnosti-slovenska-v-hodnote-64-miliardy-Eur-2023-06-27_sk

Európska komisia. Európa pripravená na digitálnu éru – Európska priemyselná stratégia. Dostupné online: https://commission.Europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/Europe-fit-digital-age/European-industrial-strategy_sk

Európska komisia. Horizon Europe. Dostupné online: https://research-and-innovation.ec.Europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-Europe_en?prefLang=sk&ettrans=sk

Európska komisia. InvestEU. Dostupné online: https://commission.Europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-fundingprogrammes/investeu_sk

Európska komisia. Nariadenie (EÚ) 2021/690. Dostupné online: <https://Eur-lex.Europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0690&qid=1694608114120>

Európska komisia. Nový program Digitálna Európa investuje viac ako 176 miliónov EUR do Európskych digitálnych kapacít a technológií. Dostupné online: <https://digital-strategy.ec.Europa.eu/sk/news/new-digital-Europe-programme-invests-over-eu176-million-European-digital-capacities-and-tech>

Európska komisia. Program jednotného trhu EÚ. Dostupné online: https://commission.Europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/single-market-programme_en#budget-and-performance

Európska komisia. Rozpočet EÚ pre budúcnosť (jún 2018) – Čo je InvestEU. Dostupné online: https://commission.Europa.eu/document/download/acb295a9-0324-4797-b336-5f93c7ad1586_sk?filename=budget-june2018-what-is-investeu_sk.pdf

Európska komisia. Tlačová správa - Q&A. Dostupné online: https://ec.Europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/QANDA_23_4411

Európsky parlament, Európsky fond regionálneho rozvoja, dostupné online: <https://www.Europarl.Europa.eu/factsheets/sk/sheet/95/Europsky-fond-regionálneho-rozvoja-efrr> -

CHODASOVÁ, Alena a BUJNOVÁ, Darina. *Podnikanie v malých a stredných podnikoch*. 2. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008. ISBN 978-80-225-2554-1.

InvestEU. Dostupné online: <https://eraportal.sk/eraportal/ine-Europske-programy/investeu/>

Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Národný program reforiem 2024. Dostupné online: <https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/npr-2024.pdf>

Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Národný program reforiem 2023. Dostupné online: <https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/narodny-program-reforiem-2023.pdf>

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Dostupné online: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/wRKb2ncO.pdf>

Ministerstvo hospodárstva SR. Ex post hodnotenie regulácií pôsobiacich v podnikateľskom prostredí. Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/podnikatelske-prostredie/ex-post-hodnotenie-regulacii-posobiacich-v-podnikatelskom-prostredi?csrc=11053295882050123075>

Ministerstvo hospodárstva SR. Stratégia lepšej regulácie – RIA 2020, schválená uznesením vlády SR č. 32 z 24.01.2018. Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/podnikatelske-prostredie/virtualny-ucet-predkladatelov?csrc=11053295882050123075>

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. Národná stratégia výskumu, vývoja a inovácií. Dostupné online: <https://vaia.gov.sk/wp->

[content/uploads/2023/05/01_Narodna-strategia-vyskumu-vyvoja-a-inovacii_vlastny-material_V2.pdf](#)

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. Akčný plán digitálnych technológií na roky 2023-2026. Dostupné online: <https://mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2023/01/APDTS-2023-2026.pdf>

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Publikácia: Zelenšie Slovensko. Dostupné online: https://www.minzp.sk/files/iep/publikacia_zelensie-slovensko-sj_web.pdf

Nariadenie EÚ 2023/955, ktorým sa zriaďuje Sociálno-klimatický fond a mení nariadenie (EÚ) 2021/1060. Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0118&from=en>

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1056 z 24. júna 2021.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti ako súčasť Pomoci pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe REACT-EU, Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/infographics/repowereu/>

Národná banka Slovenska, 2023 Správa o finančnej stabilite, dostupné online: <https://nbs.sk/publikacie/sprava-o-financnej-stabilite/sprava-o-financnej-stabilite-november-2023/>

Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Novelou zákona č. 222/2004 o dani z pridanej hodnoty, povinnosť registrácie za platiteľa DPH bude od roku 2025 pre tuzemské podniky s obratom za predchádzajúci rok väčším ako 50 000 EUR. Dostupné online: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=535376>

Program Horizont Európa pre výskum a inovácie, EU4 Health, InvestEU, Nástroj na prepájanie Európy v oblasti digitálnej infraštruktúry, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023-2027. Dostupné online: <https://mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2018/10/Strategia-vyskumu-a-inovacii-pre-inteligentnu-specializaciu.pdf>

Rada EÚ. Hlavné body o jednotnom trhu EÚ. Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/deeper-single-market/>

Rada EÚ. Zelená dohoda - Fit for 55. Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/green-deal/fit-for-55/>

SBA, 2023 Alternatívne formy získavania kapitálu pre MSP prostredníctvom kapitálového trhu, bez ISBN, dostupné online na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2024/01/Alternativne-formy-ziskavania-kapitalu-pre-MSP-prostrednictvom-kapitaloveho-trhu.pdf>

SBA, 2023 Porovnanie hraníc obratu na platenie DPH v krajinách EÚ a na Slovensku, bez ISBN, dostupné online na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2023/08/Porovnanie-hranic-obratu-na-platenie-DPH-v-krajinach-EU-a-SR-1.pdf>

SBA, 2023 Porovnanie podmienok podnikania v krajinách strednej Európy, bez ISBN, dostupné online na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2023/10/Porovnanie-podmienok-podnikania-v-krajinach-strednej-Europy.pdf>

SBA, 2023 Živnostenské podnikanie v SR, bez ISBN, dostupné online na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2023/10/Zivnostenske-podnikanie-na-Slovensku-.pdf>

Slovenská inovačná a energetická agentúra. Výzva Eurostars. Dostupné online: <https://slord.sk/aktualita/vyzva-Eurostars/>

Slovenská inovačná a energetická agentúra. Výzva na podporu inovácií v podnikoch. Dostupné online: <https://www.siea.sk/vyzva-na-podporu-inovacii-v-podnikoch-je-otvorena-aj-v-roku-2024/>

Štatistický úrad SR (2024). *Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrtroku 2023*.

Šúbertová, E. a kol. (2011). *Podnikanie v malých a stredných podnikoch*. Bratislava: KARTPRINT. ISBN 9788088870951.

Šúbertová, E., & Kinčíková, M. (2014). *Podpora podnikania pre malé a stredné podniky*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2014. ISBN 978-80-225-3967-8.

Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo. FAQ - SME Fund 2023. Dostupné online: <https://www.euipo.europa.eu/sk/the-office/help-centre/websites/faq-sme-fund-2023>

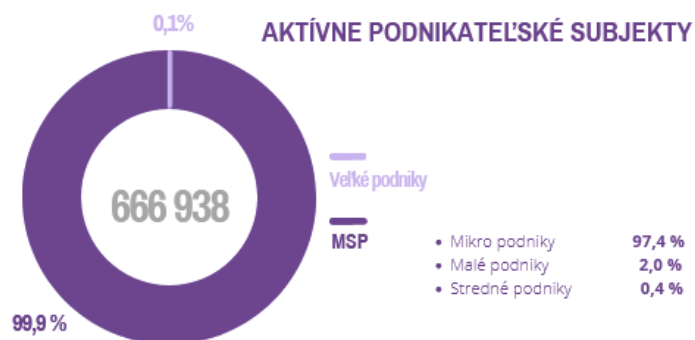
Úrad priemyselného vlastníctva SR. Fond pre MSP rozšírený na podporu ukrajinských podnikov. Dostupné online: <https://www.indprop.gov.sk/aktuality?clanok=fond-pre-msp-rozsireny-na-podporu-ukrajinskych-podnikov>

Prílohy

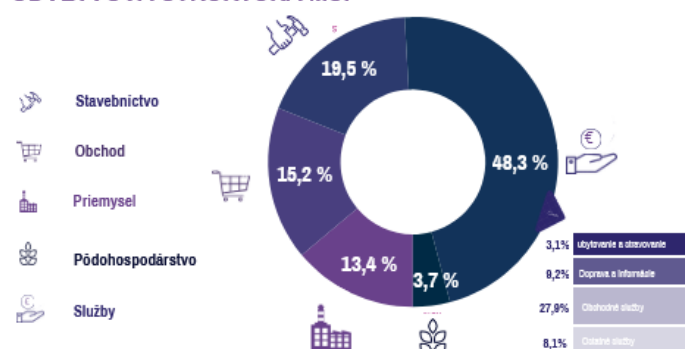
INFORMÁCIE O NAJVÝZNAMNEJŠÍCH
PODPORNÝCH
PROGRAMOCH/PROJEKTOCH/OPATRENIACH
PRE VYPRACOVANIE DOKUMENTU

SPRÁVA O STAVE MSP NA SLOVENSKU

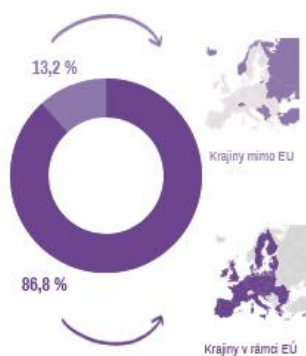
2023

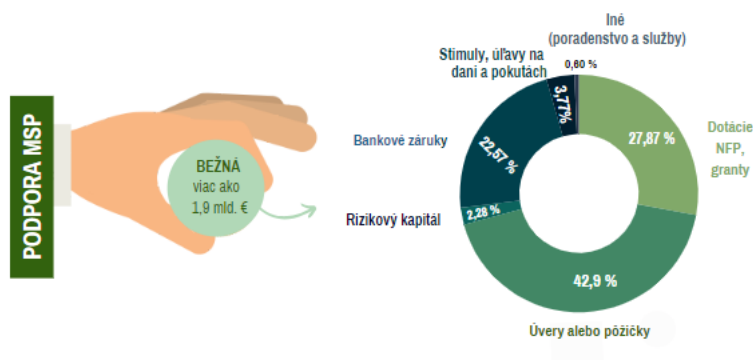

ODVETVOVÁ ŠTRUKTÚRA MSP

TERITORIÁLNA ŠTRUKTÚRA VÝVOZU MSP

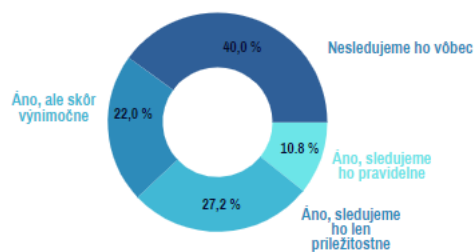

ZHRNUTIE ZÁVEROV Z VYBRANÝCH REALIZOVANÝCH PRIESKUMOV

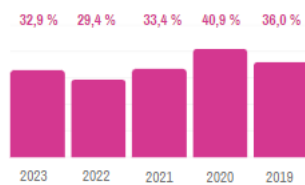
Postoje MSP k EÚ a jej politikám

Sledujete proces tvorby regulácií EÚ vplyvajúcich na podnikanie?

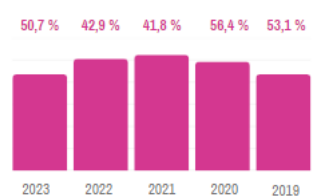

Globálny monitor podnikania (GEM) - Postoje obyvateľov k podnikaniu (možnosť viacerých odpovedí; % súhlasných odpovedí)

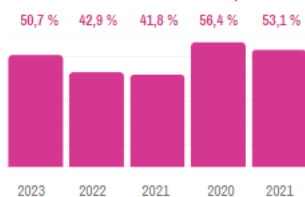
V mojom okolí sú dobré príležitosti na podnikanie

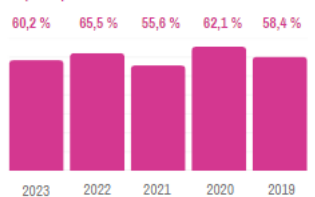
Podnikanie je považované za vhodnú voľbu kariéry

Mám vedomosti a zručnosti na začatie podnikania

Úspešní podnikatelia sú uznávaní

REGULÁCIA PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA

Zdroj: Centrum lepšej regulácie, lepsiezakony.sk